

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Gymnasium Patientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

G Y M N A S I U M

P A T I E N T I Æ

P A R S P R I M A

CAPVT I.

Quæ panarum genera, seu, quæ cruces sint in gymnasio patientiæ ferendæ.

QUERCVS olim, sed faucibus & fracta cum Arundine familiaribus cepit fabulari. Initium colloqui Quercus ad clade propria traxit. Fortuna scilicet malignitas, & casus aduersi Quercum fecere disertam. Me, aiebat, aspice, o mea vicina, & calamitatis cernes speculum: vix ego mei dimidium retinuit adsto convulsa miseræque lacerata: sic Eoli fratres me traierunt. Sed, obsecro, quid prius mirer, te tam salvam, an me sic ægram? Tu mihi viribus, o Arundo nequaquam par es. Ipsi oculi dicunt, me milles robustiorem esse quam sint vel centum vel mille Arundines. Nihilominus cum venti ac turbines me incursant, nullæ sunt vires meæ; convellor, laceror, frangor, deiecor. Tu verò ventorum vim annem eludis; vacuo ventre pugnas, & nunquam non vincis; triumphas sola. Nos Ajaces vincimur, qui demum hoc fieri dicam? Arundo sibi docta, nihil interpellans loquentem, vix demum sic orsi: Non est, inquit, quod mireris, o mea optima vicina; tuum tibi robur exitio est: Si minus esses, robusta, magis fores integra & sana. Pace tuâ dixerim, tu robori tuo fidis, vento resistis, atque ita vinceris. Adversarium habes qui cedere nesciat; illum hostiles vires animant; robor ei additur; quoties cum robustissimis congregitur; tantoque certior habet victoriam, quanto difficiliorem pugnam. Hinc ventus vel altissimas, vel densissimas quercus deiecit, ridetque infamiam frustra resistentium. Ego fragilitatis meæ non ignara cedo, & vel uno die sexcentis ventum venero preno corporis flexu. Nec mihi grave est, ut vitam tuear, vel milles adorare tam potentem hostem. Proinde hic non viribus agendum est, sed dexteritate.

In calamitatibus dexteritate opus est.

Cum earum ventus neminem non incusat, nemini parit; probos, improbos juxta habet. Et quis est qui nisi adversariis? Sed multi adversis erudiuntur, & attolluntur caelo; non pauci franguntur, & deieciuntur Erebo. In eo res vertitur, non quantum adversa sentiamus, sed quomodo id perferamus.

Varia fors discipulorum, diversus etiam est profectus in scholis.

Sicut & in scholâ Christi, in

Ita prorsus est: Intuta sunt vires, cum consilium deest aut dexteritas. Calamitatis ventus neminem non incusat, nemini parit; probos, improbos juxta habet. Et quis est qui nisi adversariis? Sed multi adversis erudiuntur, & attolluntur caelo; non pauci franguntur, & deieciuntur Erebo. In eo res vertitur, non quantum adversa sentiamus, sed quomodo id perferamus.

In unam eandemque scholam ducenti subinde discipuli compinguntur, sed non omnes hinc Appollines emergunt. Laurigeri multi, pauci Phebi. E scholis aliqui ad castra transiunt; alii hoc discunt ut cauponariam, aut mercaturam exercent; alii è ludo literario vespillones aut aditimi, aut etiam tabellarii, vel frumentarii mensores & mesiores rusticani procedunt. Refert, non quid discas, sed quid discendo proficias. Et quia varia discendum fors est, diversus etiam profectus est. Illis deest ingenium, istis pecunia, his industria: ita nec illi, nec isti, nec hi doctrinam adipiscuntur.

Eadem panè ratio est in Gymnasio Patientiæ, seu Scholâ Christi. Varius hic discendum vel ardor, vel languor est, & hinc & profectus planè dissimilis. Illud

Tom. II.

A tamen præclarissimum, & hinc uni Gymnasio proprium, ut in eo nemo non proficiat, nisi qui proficere nolit: ingenium aut pecunia hic nulli negatur, modò ille adferat promptum ac cupidum discendi animum. Sola hic industria potest omnia. Hic illud unum unicum inter deterrima censetur: **N O L I E D I S C E R E.**

Sed quibus libris hic opus? quæ volumina in hoc gymnasio terenda? Pascorum mos non illaudatus fuit, convivis ante accubitum schedam porrigere, aut etiam domum præmittere, quæ omnium ferculorum in convivio apponendorum seriem ediceret. Ita convivarum quemque præmonebat: Hos missus habebis, hæc tibi fercula, hoc numero acque ordine ponentur. Proinde si quid è prioribus minus ad palatum aut stomachum tuum fuerit, substringe famè, & locum melioribus serva. Consultum omnino censuerunt, sciri à convivis, quid positurus esset paterfamilias.

In Gymnasio Patientiæ non minus expediet scire, quibusnam calamitatibus **D E V S** mortales premere consuevit. Primum discipuli munus est, libros nosse quos prælegendi sunt, Iobus his ipsis curis agitur: *Librum, inquit, scribat ipse qui judicat ut in humero meo portem illum.* Omnia quæ sibi patientia forent, in unum volumen redigi cupiebat, paratus hoc onus non invitis humeris asportare.

Hoc igitur ante omnia agamus, & afflictionum genera (usitato nomine **C R U C I E S** appellantur) in certas classes distribuamus.

§. I.

Quidquid panarum in hoc Orbe, quidquid afflictionum vel exercitationum est, sub hoc decepti cruciatuum schemate continetur. Habet nimirum **D E V S** in Patientiæ Gymnasio:

- 1. VIRGAS. 2. SAGITTAS. 3. FACIES. 4. STRAMINEVM SERTVM. 5. BACILLOS. 6. LAQUEOS & CATENAS. 7. NODOSOS FVSTES. 8. PALIUM. 9. FLAGRA. 10. SACCVM.

Hæc strictim nunc exponamus, uberius singula suo loco explicaturi.

1. VIRGA Morbos ac dolores significant. Morborum panè innumeri sunt; singuli aliquid amaroris à Morte participant. His Virgis inlittantur ad Mortis sacra. Per morbos ad Mortem via est. Multorum mortem distulit Morbus; & saltem illis fuit, fideri perire. Et est etiam virtuti in lectulo locus.

Ejus decomplex schema. Quid virga.

2. SAGITTA animi cruciatu representant, sollicitudines curas, egrimoniam, memores, pavores, suspiciones, & angores: anxiosos serupulorum aculeos, illecebrarum ac tentationum impetus, & cultos conscientia mortis, metus, fluctus, astusque sollicitudinum. *Sagitta Domini acuta, & omnes arcus ejus extensi.*

Quid facies.

3. FACIES paupertatis signa sunt. Paupertas variè mortales urit, prout domesticus urendi modus varius est. Subinde charra sero illita, & dormientis calceo imposita incenditur; aliàs gracilis cereus, supponitur digito; quandoque hypocauftum ita calefit, ut æstuanes thermas putes; nonnumquam quod charissimum est eripitur, & in ignem abjicitur. Satis uritur, cujus delicta ardent. Ita paupertate homines solent exerceri.

Quid fercula.

4. SERTVM STRAMINEVM derisus, illusionis, ac contemptus signum est. Vix quidquam perof-

que

A

Gymnasium Patientiæ. Pars I.

2

que discipulorum in hoc gymnasio sic premit verat- que ac ludicrum hoc sertum. Quod tamen frequen- tissimum est supplicium. Pænè ubique *Iusti simplicitas deridetur. Ambulant vultu timere & timens DEVM despicit- ur ab eo, qui infami graditur via.*

Iob. c. 12. vers. 4. Ps. c. 14. vers. 2.

Hoc quadruplici pœnarâ genere, quidquid ferè patimur, cõprehenditur. Aut enim corpus, aut animus, aut corporis, aut animi bona calamitatem accipiunt. Ideo Virgas, Sagittas, Faces, Sertum Stradineu affi- gnauimus. Sed has miserias in alias rursus tribuimus.

Quid Bac- cilli.

5. **BACILLIS** adumbrantur miseriarum quoti- dianarum, fames, litis, æstus, frigus, habitatio incommo- da, vestis corpori non habilis, itio superflua, expectatio vana. Quemadmodum ludimagister bacillum vix unquam de manibus ponit, & modò hunc, modò illum discipulum, modò manus, modò caput ferit: sic à quotidianis illis miseriarum ratae sunt feriarum inter mortales. Nunquam deest, quod abesse malis.

Quid ca- tenæ ac la- quei.

6. **CATENÆ AC LAQUEI** propriarum cuiusque status miseriarum sunt. Sua quemque fors vivendi ligat; hunc artius, illum remissius. Cõjugium artissimum est vinculum, & verè ferrea, imò adamantina catena, quam nemo nisi mors ruperit. Sæpe conjuges non cluriunt, non sitiunt, non agro corpore sunt, sed malè conveniunt: alter alteri obicit, nec possum tecum vivere, nec sine te. Ligatus utique fuit, qui dixit: *Vxorrem duxi, & ideo non possum venire.*

Luc. c. 14. vers. 20.

Quid fu- stes nodosi

7. **FVSTES, NODOSI**, seu scorpiones, cala- mitates sunt plurimae communes, Hæresis, Lues, Tyrannis, Bellum, Incendia, Annõnarum caritas. Eluviones fluminum, oppressio egenorum. Ecclesiastes quæ- stus *Verti me ad alia, inquit, & vidi calumnias quas sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem conso- lantem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxi- lio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes, & feliciorum utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vi- dit mala quæ sub sole sunt.*

Eccles. c. 4. v. 1. & 2.

Quid pal- lium.

8. **PALLIVM** vocantur eas miserias, quas nos ipsi nobis creamus, & nostris nosmet opinionibus aut suspitionibus in crucem attollimus, ac miserè fauciamus. Frequentissimum est propria vineta cæ- dere; seipsum malis onerare, seu fictis seu veris. Con- tra seipsum Iobus queritur, & *Factus sum, inquit, mi- himetipsi gravis. Nimirum, tam miser quisque est, quàm se esse credit.*

Iob. c. 7. vers. 20.

Quid fla- gra.

9. **FLAGRA** sunt afflictiones ab aliis quibus- cunque provenientes, præsertim illæ quæ à lingua, uti sunt calumniæ, probra, detractiones, exprobratio- nes, omnes verborum injuriæ. Huc refero, cùm ab altero negatur, quod ab isto votis omnibus expectabatur; aut imperatur, quod velis ac remis fugiebat. Atque hi flagrorum ictus sunt, qui mox vi- bices & sanguinem cient. Sed solatur Gregorius, & *Nunc, inquit, fortis per flagella tundimur, ut intus in tem- plum Dei postmodum sine disciplina percussione reformemur.*

Greg. p. 3. pastor. ad- monit. 13.

Quid sac- cus.

10. **SACCUS** denique est plurimum malorum cum- ulus. Eger subinde interrogatus, quâ parte corpo- ris dolores sentiat: Vbi que respondet; omnia dolor occupat. Ita sapius malorum acervus premit, caco- demon insultat, homines advertantur, **DEVS** non solatur, morbus & paupertas cruciant, corpori & animo malè est, quidquid oculus incurrit hostile cre- ditur. De tali homine non malè pronuntiem, *in sacco est. Sed usque ad collum: Vbi mors venerit, totum hominem involvet sacco, & è vivis ejiciet.* De singulis afflictionum harum paulò post uberius dicemus.

Quod si alicui Deus eligendi copiam faciat ju- beatque: Elige quam tibi maximè convenire iudicas crucem. An linguis flagellari mavis, an paupertate uri, an virgis ægritudinum cædi, an merorum jacu- lis configi, an stramineo contemptus sertum coronari?

A Quis hic illud Davidis & Susannæ non usurpet: *AN- gustia sum mihi undique; coarctor nimis. Inexplicabilis deliberationis res foret. Hoc tamen, puto, deniq; ro- garet: Domine si regium tribuere vis beneficium, ab omnibus me inolestis & miseris immunem præsta.*

Dan. c. 13. vers. 22. 2. Re. c. 23. vers. 14.

Ah, quàm erramus splendide; Orbis ordinem, si liceret, turbaturi. In eum intravimus mundum, ubi his legibus vivitur, ut ad omnia patiendâ parati si- mus, Impares nascimur, pares morimur. Quidquid inter natalem & mortalem diem medium est, ærum- nis plurimis agi necesse est. Et dolere oportet, & si- tias, & esurias, & senescas: & si tibi longior contige- rit inter homines mora, & egrotas, & perdas aliquid, & pereas. Hæc vitæ lex est.

Quæ sit lex vitæ.

§. II.

Occulta sed planè stulta persuasio est: *Inoffenso pede vitam transigere. Erratis, o mortales, erratis amplissimè: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et, novine hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Cur membra vilissima sub nobilissimo capite conditionis sint melioris? Il- lud cum primis sciendum, non esse mollem ad astra viam; non rosetis aut salicetis amœnam: aspera est, & confragosa, nec pede tenero calcanda. Certè Deus suos molliter habere non solet. Sed Hipponen- sis Præsul, gemma Præsulum, Augustinus solatia hic adhibens: Flagellat nos Deus, inquit, in istis laboribus, & erudit nos. Tota ista miseria generis humani, in quâ gemit Mundus, noverris frates, quia dolor medicinalis est, non sen- tentiâ pœnalis. Videte quia dolor ubique, ubique metus, ubi- que necessitas, ubique labores. Locupletissimus hic testis Ecclesiastes: Sancti dies ejus doloribus, inquit, & ærum- nis pleni sunt. Sapiens ille Augustini discipulus: Quali- tercunque, ait, ordinaveris de pace mea, non potest esse sine bello & dolore vita mea. Et quæ uspiam latebra est, in quam non intret calamitas? quæ tam munita & in altum subducta vitæ quies quam non dolor terret? Quocunque te abideris, inquit Lucius Annæus, mala hu- mana circumsperept. Multa extra sunt quæ circumveniunt nos, quo aut fallant aut urgeant: multa intus quæ etiam in mediâ solitudine exæstuant. Nulla domus in toto Orbe terrarum aut est, aut fuit sine aliquâ comploratione, nec ullam tam miseram nominabis domum, quæ non inveniat in miseriore solatium. Plena & infesta variis casibus vita est, è quibus nulli longa pax, vix inducæ sunt. Non est delicata res, vivere. Longam viam ingressi fumus, labamur oportet, & cadamus, & lassemur. Per ejusmodi offensas emeticandum est cõfragosum hoc iter. Nusquam tota quies, nusquam secutum gaudium; ubique occurrit quod turbet. Quidquid agamus, vivendi ratio aliter non constat.*

Act. c. 14. vers. 21. Luc. c. 24. vers. 26.

Via ad ca- lû aspera;

Aug. tom 8. in Ps. 138. circa med. mihi pag. 654.

Eccles. c. 2. vers. 23. Thom. de bello & cap. 12. lego totum cap. Seneca epist. 82. in sol. ad Pelyb. c. 33. & conf. ad Marc. c. 12.

Et plena varijs ca- sibus.

Dtemplamini Nihil in Orbe tam excellens, cui suus later non hæreat adversarius. Quid secundioris imò & honestioris luci est agricul- turâ? at unica cali- candescencia sæpe omni terræ fenus abstulit. Ver- rissimè dictum: *Qui observat ventum, nunquam seminat, & qui considerat nubes, nunquam metet.* Quid pul- chrius aut mirabilius sole? Habet & hic suas macu- las, nubibus obtegitur, terrâ quotidie sepelitur, eclipyses & deliqua patitur. Quid aère, quo vesci- mur, magis necessarium? uno anno, vel imò men- se uno sexcenties, millies mutat, jam humidus, jam siccus, jam serenus, jam turbidus; modò salu- bris, modò noxius, modò subtilis, modò cras- sus & qualis in Bæotia. Nobilissimus liquor est vi- num, sed quantis innatât facibus? vix illud bibe- ret, qui torcular cogitaret: Et quot à vino quo- tidie damna sunt? Zythus, seu cervisia, quæ plu- rimorum gulæ pro necdare est, ex impurissimâ ple- runque aquâ coquitur. Macellum venales porri- git car-

Nihil in orbe tam excellens cui nõ ad hæreat ad- versarius. Eccles. c. 11. vers. 4.

git carnes, sed unam cum ossibus. Pulcherrimae arbores etiam nana, immittit, vermiculosa, fugacia, caluosa poma generant: Venustissimae urbes vilissimis domibus & tuguriis non carent; ornatissimae domus obscurissimos recessus & latebras habent, quo retinenda conjiciantur; artificiosissima aedificia non ab omnibus incommodis sunt eximia. Caelum respicimus? Vix ullus innubis est dies; serenissimo caelo saevissimae tempestates: non iidem semper flant venti; Favonios & Zephyros saepe plumbens Ausfer, & imbricator Boreas excipit. Nec oleum sine amurea est, nec sine lolio triticum. Et quantum foridum latet vel in formosissimo homine: & quoties idem vel uno die mutatur? Verè, Nunquam in eodem statu permanet. Ecquid tibi vis, o homo, De v's etiam in angelis vis reperit pravitatem. Ubique aduersarius, ubique hostis est. Nihil beatum ab omni parte. Et nos omni die volumus ridere Phœbum? omnia ire tranquillè, atque ad votum omnia succedere? Haec somniantium insaniam est, non vigilantium. Omnia Naturæ opera reclamant, & ubique hostem late-re pronuntiant. Idem in moralibus videre est.

§. III.

Vix ullus liber est, cui non suus sit error & nevus, aut ab auctore, aut a typographo. Vbi honor est sine onere? Si onus desit, verus honor non erit. Et ubi cæus ille hominum est, qui malos omnes excludit? Et ubi vir ille tam sanctus est, in quo nihil sit quod jure reprehendere possis? quod prandium, quæ cœna est, cui non suum miscetur acetum? Edo satis & impleo me? gravor, jamque cuperem parcius edisse. Substringo appetentiam, & tempero? jam gula in cruce est. Ita semper liberalibus proximus haeret dies Cinerum, & Palchati paratè. Honoris templo proximum est laboris: ex hoc in illud transitur. Sic ubi uber, ibi, tuber; ubi mel, ibi fel.

Dicuntur Iove iudice litigasse Voluptas, & Dolor, neque illa huic, neque hic illi in ullo cessurus videbatur: Ad quos Iupiter: Bene est, inquit, ita componam vos, ut dirimi nequeatis. Et adamantino vinculo colligavit dissidentes. Inde nunquam non simul sunt. Quid miramur?

Semper odoriferis proxima spina rosis.

Quocumque oculos convertas, mel felle temperatum reperies, nec quicquam adeo purum est ab omni faece. Ingenium hoc omnibus creatis est, ut insidiat quadam ad mutationem sedantur & casum. Ut sero consumens quadam rubigo per naturam agnata est; ligno exedens caries aut teredo: sic animalibus, oppidum, regnis interna & sua cause perirent. Sæpè, infera respice: granula parva: manu facta, aut mente: ab omni ævo corrumpunt, & corrident in omne ævum. Atque in flumina ad mare feruntur, perpeti & piano cursu, sic res omnes humane per hanc (ut sic dicam) claudam canalem labantur ad suam metam. Meta ea mors, & interitum, quibus pestis, bella, eades administri & instrumenta sunt.

Quid ergo sibi vult impatientia nostra? Triumphos ante victoriâ? lautissimam mensam ante labores? Quis servum ferat, qui domum rediens ex agro, conqueratur triclinium nondum stratum, nondum illatas epulas? Tu bone vir sternes, tu epulas infer. Ita paterfamilias jubet: Præcinge te, & ministra mihi, post hæc tu manducabis: & bibes. Est tempus spargendi ac seminandi, erit etiam tempus colligendi. Illud præcedit istud. Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent: Euntes ibant & stebant, mittentes semina sua, venientes autem Chrysothomus: Quemadmodum, inquit, semina opus habent in miribus, ita nos etiam lacrymæ: & quemadmodum

terra opus habet ut areat & proficiatur, ita anima fidelis, Anima si pro ligone indiget tentationibus & afflictionibus, ne producat malas herbas, ut ejus molliatur duritia, ne nimium esset atur & exiliat. Oportet nos pro laborare, & tunc animi remissionem & otium querere. In Orbe hoc labor & afflictio est, in caelo quiete & ferie sequitur. Cælum affectas, & de corporis quiete cogitas? Eundem audi Chrysothomum, qui non immerito nostram nobis segnitiam sic exprobra. Quid dicis, o homo, quid agis? cælum paras ascendere, & regnum caeli invadere: & interrogas, ne qua tibi difficultas occurrat in itinere, ne quid asperum tibi in via accidat aut laboriosum, & non erubescis? non pudore oppressus sub terrâ temetipsum defecis? Quidquid agas, ad cælum non evades, nisi probe corrumpis.

Vir ille religiosissimus verè dixit: Regnū caelorum est regnum tentatorum, afflictorum, contemptorum, & variè deruncatorum. Quomodo audebis tu timide, inter tot decantatos duces comparere? Deus vult te scire, pretiosum esse bonum quod quaerimus, pro quo consequendo hæc toleramus.

Gens Hebræa in terras uberes illas transitura, Scythiam regem Hesebon his precibus convenit: Transibimus per terram tuam, publicâ gradiemur viâ: non declinabimus neque ad dextram, neque ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis ut vescamur; aquam pecuniam tibi tribue, & sic bibemus. Non annuit rex: itaque vi fuit aperienda via. Cuperemus & nos transire ad cælum sine turbis & Pavidos hostibus; & multorum votum est, neminem lædere, modò nec ipsi lædantur. Frustra sumus. Non admittit cælum tam effeminatè pavidos, & qui hoc uolum fatagant, nisi pati.

Ergo quod prebit cum laude usurparunt. Nulla dies sine lineâ: Imitemur & nos, dicamulque: Nulla dies sine nubeculâ. Lux nulla transeat, quâ non aliquid strenuè agamus, aut fortiter patiamur pro Christo. Quam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Per multas omnino, per plurimas. Nec verè quidquam in Orbe dignioris admirationis est, quam homo fortiter miser, & obfirmatè mentis ad tolerandum. Et ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Primus in Patientiæ gymnasio profectus est, scire, neminem nisi plurima patiendo proficere.

CAPVT II.

Quare discipuli in hoc gymnasio tam duriter, & asperè habeantur.

Motu & agitatione plurima conservantur, alioqui peritura. Frumentum nisi ventiletur, corrumpitur, non raro cum situm dicit, alas accipit, & evolat. Vestis perpetuo cistarum exilio damnata tunc sit epulum. Ferrum si nullo teratur usu, rubigine dæteritur, & vires perdit. Vitis nisi putentur, in silvam degenerant. Vvæ nisi torculari premantur, putrescunt. Certena talia capimus, nec fidem negamus experientia. Nihilominus miramur, & ægrè ferimus, homines à Deo tot tamque variis calamitatibus exerceri & agitari. Diximus priore capite, sic oportere fieri: Nunc porro dicemus sic optimè fieri.

§. I.

Cur suos Deus non in paradiso, sed è cruce in paradysum transferre decreverit, sexcetera causas est assignare. Hic ego ipsam inter homines consuetudinem interrogo: Si quis inhonestæ domus odium non concipiat à plagis, aut inde per scalas præcipitatus, multò minus domum illam detestabitur, si pro gratissimo hospite in eâ habeatur: Ita proflus si paulo

Job. cap. 14. vers. 2. Item c. 4. vers. 18. Quæ somniantium insania.

Voluptas & dolor se invicem sequuntur.

Lips. l. 1. de Crust. cap. 15.

Res humanae per cladium canalem labantur ad suam metam.

Enc. c. 27. vers. 8.

Psal. 125. v. 5. & 7.

Chrysothomus. l. 1. tem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Ad in Ps. 125. v. 5. & 7.

Animâ fidelis indiget tentationibus & afflictionibus, ne producat malas herbas, ut ejus molliatur duritia, ne nimium esset atur & exiliat. Oportet nos pro laborare, & tunc animi remissionem & otium querere. In Orbe hoc labor & afflictio est, in caelo quiete & ferie sequitur. Cælum affectas, & de corporis quiete cogitas? Eundem audi Chrysothomum, qui non immerito nostram nobis segnitiam sic exprobra. Quid dicis, o homo, quid agis? cælum paras ascendere, & regnum caeli invadere: & interrogas, ne qua tibi difficultas occurrat in itinere, ne quid asperum tibi in via accidat aut laboriosum, & non erubescis? non pudore oppressus sub terrâ temetipsum defecis? Quidquid agas, ad cælum non evades, nisi probe corrumpis.

Nulla dies sine lineâ: Imitemur & nos, dicamulque: Nulla dies sine nubeculâ. Lux nulla transeat, quâ non aliquid strenuè agamus, aut fortiter patiamur pro Christo. Quam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Per multas omnino, per plurimas. Nec verè quidquam in Orbe dignioris admirationis est, quam homo fortiter miser, & obfirmatè mentis ad tolerandum. Et ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Primus in Patientiæ gymnasio profectus est, scire, neminem nisi plurima patiendo proficere.

Horas, l. 1. form. 3. Stragula vestis, biatavum ac linearum epula, putrescit in arca.

paullo nobis suavius esset in hoc orbe, cælestes delicias vix ullus ambiret. Mille simus quisque diceret: Bene mihi est, quid ultra cupiam voluptates incertas? Hic plurimorum sensus foret opibus & voluptatibus suis ebrii, naufragent cælum, velut boves è suo prato saturi, ibi procumbant ubi pascuntur. Ideo felle miscenda erant omnia, ne mel Mundi pro summis delitiis haberetur. Cur, oro Hebræi tam inimicam experti sunt Ægyptum? siquidem inimitissimi erant præfecti, labor geminatus, flagella perpetuo intentata, & insuper necandi erant eorum parvuli. Quid voluit his DEVS Ægypti & universæ idololatriæ ingens apud suos tædium & odium conciliare. Eò spectabant Mosis exhortationes ad terras fertilissimas desiderandas. Eò permittitur sævire Pharaò, ut populus Hebræus, odio tam ferocis domini aliam sibi patriam indagaret.

Cur permittit Deus Hebræos in Ægypto tanta multa mala pati:

Gregorius lib 23. mor. c. 15. post med. Sic & Christiani in hac vita.

Greg. 1. 25. mor. c. 15. post med.

August. 10. 10. serm. 3. de Temp. circa med.

Chryso. homil. 6. ad Pop. Antioch.

Sap. cap. 3. vers. 5. Nemo aspectu divino dignus nisi varijs calamitatibus exercitatus; Gen. c. 27. vers. 21.

Pulchrè dixit Gregorius: Pie Dei consilio agit, ut hujus peregrinationis tempore electorum vita turbetur. Via est vita presens, quæ ad patriam tendimus: & idcirco hic occulto judicio frequenti perturbatione commovetur, ne viam pro patriâ diligamus. Viator, præsertim lentus ac deses in amœnis pratis, sub umbrosis arboribus, in opacis nemoribus facillimè detineri se patitur usque & usque moras necit; modò hic, modò illic sedit, dum diem amittit. Addit Gregorius: Electus ergo suis ad se pergentibus Dominus hujus mundi iter asperum facit: ne dum quisque presentis vite requie, quasi amœnitate vite pascitur, magis eum diu pergere, quàm citius pervenire deleter. ne diu oblectatur in via obliviscatur, quod desiderabat in patriâ.

Quemadmodum verò divinum amorem acutè vel primoribus labris gustasse, quàm suavis sit Dominus; ita prorsus delibasse non nihil quanta rerum fluxarum sit amarities, in earundem odium non leviter impellet. Atque, hoc agit afflictio; abinthium Mundi libandum porrigit; spinas pedibus subternit, ut ad concitatus eundem impellat. Eleganter Augustinus: O infelicitas, inquit, generis humani! Amarum est Mundus, & diligitur; putas, si dulcis esset, qualiter amaretur? Turbatur, & tamen amatur: quid si tranquillus esset? Flores Mundi quomodo colligeres, qui à spinis non revocas manum?

Ejusdem animi Chrysoströmus: Si, ait, cum nos undique tristitia circumveant, tam libenter presenti vite immoramur, si nihil horum esset, quando unquam futura desideraveremus? Adeo cæco nostri amore furimus, ut pro sanitate pharmacum, pro termino viam, pro conditore res conditas amemus. Hinc DEVS pænè cogitur calices ingerere amariore, ne posteam & abinthiam pro nectare bibamus, & ne cælo præferamus terram.

§. II.

Avreus ille, quem dixi, orator Chrysoströmus, decem rationibus illud egregiè adstruit, vtile esse affligi. Quia in re illud pensitativè hic cogitandum, ab intelligentiâ humanâ nec tenuissimam quidem umbram divinæ Majestatis capi: Reges nobis & Cæsares imaginamur, cum DEVM cogitamus. Ah, quàm viles, quàm & pueriles sunt vel sublimissimæ cogitationes nostræ. Atque hinc varius error. Sapientiæ vox est: Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. Adeo immensa Dei Majestas est, ut divino aspectu nemo dignus haberi possit, nisi calamitatibus varijs exercitativissimus, velut generosus & fortis athleta, cui præmium non debetur, nisi post certamina. Ad rem dixit Nicetas Choniates: Is solum miser est, qui in afflictione constitutus nimium tristatur, & Deo non se dignum præbet.

Iaacus senio jam pænè cæcus, ut filium tactu exploret: Accede ad me, inquit, ut tangam te fili mi. & probem utrum tu sis filius meus. Vix aliter Deus: Tan-

genus es, mi fili; calidas quidem manus habeo, & urunt, sed si filius meus es, patieris te tangi; qui uri non vult, meus non est, me indignus est. Vnigenam filium meum in crucem agi passus sum, & inveni cum dignum me; nec ferè mitius egi cum Matre Virgine, in cujus pectore gladium doloris defixi, plurimis annis inhæsurum, & inveni eam dignam me; nec certè hætenus mihi amicissimos aliter tractavi, & inveni eos me dignos. Et quid tu jam, eximi vis hoc numero, & esse singularis? Si exceptus es à supplicio flagellorum, deletus es è numero filiorum. Sic ergo filios meos exerceo; sic exerceo; etiam honoro. Opulentior certè fuit & honoratior Ioseph in exilio, quàm in paternâ domo. Ezechiel captivorum medijs, cælestibus ostentis, exhilaratus est. Tribus Hebræis juvenibus nunquam suavius fuit, quàm in flamarum ergastulo: nihil eis unquam honorificentius contigit, quàm in medijs ignibus habere socium aspectabilem angelum. Quisquis igitur inter Dei filios vult numerari, generosis vocibus se talem monstret; dicat impavidus: Affligor, sed patienter bene est: Torqueor, sed pro Christo libenter: dulce est. Calumniis & falsis accusationibus obruor, sed pro Deo hilariter: rectè est. Vincor & uror, sed pro cælo fortiter: Optabile est, non quod ignis me non urat, sed quod non vincat. Malo me Deus in castris suis, quàm in delitiis hic habeat. Scio: macandus vitulus ad pasca liber dimittitur, fervendus iugo premitur: Castigans castigabit me Dominus, & morti non tradet me. Ita sentire, ita & loqui decet Christianum athletam.

Quia exceptus à supplicio flagellorum deletus est è numero filiorum.

Psal. 117. vers. 18.

§. III.

Atque ut hæc prohius capiamus, ita ratiocinamur: Supremum elementum ignis tantæ nobilitatis, sed & roboris tanti est, ut quidquid comprehendit ac suum facit, pannum, corium, ligna, ipsos etiam filices redigat in cineres, perinde si dicat: ea mihi est innata generositas, ut hæc viliora omnia in gremium meum non admittam, neque enim invenio illa me digna: sed da argentum, da aurum metallorum nobilissima, his non noceo, hæc gremio meo dignor, hæc purgo, & nitidiora reddo, ista scilicet invenio me digna. Itane ignis tam inter res creatas eminet, ut in amplexum non recipiat nisi se dignissima: quid de Deo sentiemus; Malachias admirabundus: Quis poterit cogitare, inquit, diem adventus ejus, & quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi signis constans, & emundans argentum, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum. Seditur constans, neque enim levi brachio, & obiter, sed acuratè argentum atque aurum in pristinos nitores recoquet; Tentabit scilicet eos, & inveniet illos dignos se.

Ignis eminentia inter res creatas,

Mal. c. 3. v. 2. & 3.

Prov. c. 24. vers. 16.

1. Cor. c. 11. vers. 32.

Psal. 118. vers. 67.

Secundus.

Hoc Deus triplici fine agit. Nam quos affligit, triplici finis aut castigat & punit, aut corrigit, & emendat, aut denique remuneratur & coronat. Primum, quid miramur, à Deo quotidie puniri nos & corripi? quotidie delinquimus? septies enim in die cadet justus. Quia re Deus humanam industriam imitatur, hæc ubi alienum confiare refugit, omne nomen præfenti monetâ expedit: ita Deus quotidianas noxas, miseris quotidianis expiat. Et hoc magni favoris est. Nam dum judicamur, à Domino corripimur, ut non cum hoc Mundo damnemur. Hebræus rex David: Priusquam ait, humiliarer, ego deliqui. Vbi noxa, ibi pœna.

Alter Dei finis est, cum afflictione nos docet & corrigit. Seipsum, curtamque supellestem suam nosse, maximæ felicitatis est. Atqui notitiam hanc inter adversa commodissimè docemur. Gregorius pastor dilucidè: exterius, inquit, percutimur, ad peccatorum nostrorum memoriam taciti afflictique revocamur, & per hoc sine quod

Greg. p. 3. pastor. ad mon. 13.

quod foris patimur, magis intus quod fecimus, dolemus. Gias ille Goliathus in duello cecidit, lapillo dejectus, quia se invincibilem credidit. Petrus promissis animosissimus paratum se aiebat & carceres & mortem pro Domino tolerare. Ergo adis, mi Petre, & feliquihorula excubias age. Ah, qualis excubitor! vix a statione dux abiit, & miles hic stertere cepit. O vigilum Praefectum! in excubiis dormit, dein fugit & stationem deserit, ad ancillulae vocem anima projicit, & militem se negat capti ducis. Sed hac ratione Petrus se nosse didicit. Augustino teste. Profertur nos per tentationem fuisse, nec quisquam sibi innotescit, nisi tentatus. Ignem in saxi venis latere quis sciret, nisi eum chalybe proliceret.

Demum, coronat etiam Deus affligendo. Gregorius id observans: Cum innocuus, inquit flagello atteritur, ei per patientiam, meritorum summa cumulat. Elektorum anima nunc marcescit, quia in illa postmodum eterna exultatione viridescit. Modo eos dies afflictionis possident, quia dies latitiae post sequuntur. Hoc ipsum divinus praeconium: Beatus vir qui sustinet tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae. Neque ideo tantum affligimur, ut futuris praemiis paremur, sed ipsa quandoque afflictio praemium est.

Iustus Lipsius, sol aevi princeps, & quod de Plinio ferebatur, eruditionis facile notitiam, ita Musas coluit, ut pietatem non tantum non neglexerit, sed Musis eam omnibus praetulerit. Annis compluribus octavo quoque die apud Leonardum Lessium Societatis IESV Theologum conscientiae navis absterfit, tenuitque constanter quam cepit integerrimam vivendi rationem. Quod praemia a Deo accepit? Hoc ipsum quod nos supplicium, nominamus. Habuit Lipsius bibliothecam, undequaque lectissimam, quae librorum florem possideret. Nam ex omnibus Orbis partibus, quidquid rarioris advenustioris litteraturae pretio & precibus nancisci potuit, in hoc gazophylacium redegit. Sic optimorum voluminum thesaurus ingens, & contra omne aurum aestimandus in unam domum confluit. Nec habuit Lipsius extra caelum quod ardentius amaret quam litterarias has delicias. Dixisses cor omne Lipsii in bibliotheca illa altissime sepultum. Sed o fatum, Deus, acerbum! Quod maximam curam, quod annis pluribus studiose congregatum est, id omne subito ignis unica rapina abtulit. Heu, dolor! Maluisse, credo, Lipsius seipsum perdere, quam haec sua longe sibi charissima. Sed hic Dei mos est, haec illius sunt praemia, quibus virtutem in hoc Orbe remuneratur. Atque hoc etiam favor interpretandus est. Sic Deus cum amicissimis agit: aut enim quod illis charissimum est aufert, aut quod innumeris precibus postulatam est negat. Est subinde, qui velut Deo persuasurus, ne suas sibi delicias auferat: O domine, inquit, afflige me prout vis, hoc solum quod postulo, concede; aut hoc unum quod sic amo, non eripe. Surrexerunt hic Deus, charissima tollit, desideratissima non concedit, atque sic ipsum cor hominis configit. Et haec gratia, hoc Deo praemium est. Sic Angelus Tobiam solatus: Quia, inquit, acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. Perinde si dixisset: Vbi virtus, ibi & virtutis praemium afflictio. Afflictus est, quisquis Deo charus est.

§. IV.

AT subinde Deus calamitates immittit, non ut noxas puniat, aut errantes corrigat, nec ut virtutem erigat, sed ut potentiam suam ostendat. De caeco aperte Servator: Neque hic peccavit, neque parentes eius, inquit, sed ut manifestentur opera Dei in illo. Quam hoc aequitate, dixerit aliquis: an fas esse cenleam, al-

terum spoliare, ut me vestiam? Respondemus, jus duplex statuitur: jus strictum, rigidum, summum, Theologis Condignum dicitur: & jus mitigatum, cum quid bonam fide decernitur. Sint igitur omnes homines Hieremiae, Danieles, Baptista, moribus integerrimis, nihilominus Deus jure stricto punire hos potest, quandoquid. noxa primigenia, & inhaerentis peccati contagio praecessit, quae quidem miseriarum omnium scaetigo est. per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit. & per peccatum mors: sed non sola; comites ea habuit calamitates innumeras. Igitur post premissam labem nativam potest Deus aequissime, & omnibus iuris apicibus servatis, vel innocensissimos quibuscumque supplicii non eternantibus (de Condigno) afficere. Hinc & infantum plurimi morbis ac morte puniuntur.

Quantum autem jam magis puniendi sumus, cum naturae crimine nostris sceleribus augemus; Deinde, si puniat Deus subtrahendo ea quae alioqui solitus est concedere, virtutem, valetudinem, facultates, & si quis haec talia sibi adempta conqueratur, iustissime Deus responderit: Nihil tibi debeo, quod haecenus dedere, tu merissimam interpretare gratiam: dona mea sunt gratuita. Nunc illa subtrahit, ut scias a me fuisse, nec me tibi quidquam obligatum. Haecenus in te liberalis fui; si nolim esse amplius, qua lege contra me ages? An non licet nobis quod volo, facere? Amice non facio tibi injuriam: tolle quod tantum est, & vade. Hanc numeris aequitatem Augustinus explicans: Subtrahit nobis aliquando, inquit, quae necessaria sunt, & atterit nos: ut sciamus, quia pater & dominus est, non solum blandiens, & flagellans. Et quis injuriam vel levissimam hic objecerit? Principis arbitrium est, huic equum, huic torquem, huic praefecturam, huic nihil donare. Sed esto debeantur nobis vitae necessaria, nihil tamen injuria inferretur, si ea Deus ob solum Majestatis suae honorem adimeret. Quid querimus, subditi sumus, & ab opere clientelae nequaquam immunes. Illos Tolung eximios dixeris, qui in labore hominum non sunt, nec cum hominibus flagellantur.

Nec nescimus, vitam chariorem esse valetudine, pecuniis, honore. Cum ita quae habet homo dabit pro anima sua. Atqui Martyres testando in Christum vitam impendebant alacerrime; & nos eandem ob causam minoram negabimus? Deinde, quod hoc genus est injuriae, si cui depexum ac deflocatum palliolum adimatur, & detur novum atque melius? non nisi insanus reluctabitur, nec minus fatuus sit qui pileum tribolarem sic aestimet, ut quinquaginta pro eo Philipeos respuat. Deus valetudinem, opes, dignitatem eripit, ut tanto plus reddat gratiae, plus gloriae, quid hoc iniuria? Ea de causa beatus Iacobus hortatur: Omne gaudium existimate, fratres mei, si in tentationes varias incidieritis. Optima commutatio, res fluxas aeternis commutare.

Ignatius Antiochenus praesul eo ardebat patendi desiderio, ut antea se dixerit: Ignis, crux, bestia, offitium contractio, membrorum divisio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantum Christo fruatur. Neque res maximi quaelus est, sic iacturam facere.

Refert Ioannes Climacus rem miram in monasterio a se suis & oculis & auribus observatam. Erat illius monasterii oeconomus vir modesti prorsus intellectusque ingenii, ut quis alius. In hunc cenobii patris gravissimè invecus, eum velut ceterorum consortio indignum è templo iuste ejici. Climacus secreto alloquio abbatem conveniens, reprehensu hominis innocentiam impensius commendare cepit. Cui Abbas prudenter: Scio, ait, mi pater, oeconomum nostrum virum esse religiosum ac probum, neque haecenus id unquam commisitisse, quod

Greg. praefatio in Job. c. 5. mod. & lib. 20. moral. c. 20. post med. Jacob. c. 1. v. 12.

Quomodo Deus cum amicis agat.

Tob. c. 12. vers. 13.

Joan. c. 9. vers. 3.

Rom. c. 9. vers. 12.

Prædictio de a praesentis Dei decreto, & absolute loquendo.

no de peccato culpa, sed de poenitentia, ut distinguat Theologi. Vid. V. l. c. 2. in 3. parte 5. Thoma quest. 69. disp. 26. de Baptismo cap. 3. Matt. c. 20. v. 15. 13. c. 14.

Aug. tom 8. in Psal. 62. mibi pag. 260.

Psal. 72. vers. 5.

Job. c. 2. vers. 4.

Deus valetudine, & opes eripendo nulli facit injuriam: Iac. 1. vers. 2.

Clim. g. 4. du 4. an. med. mibi pag. 57. Prob. u. 1. ex. m. 10.

ram mordaci aceto sit eluendum. Sed nostri, aemulorum nisi crudelem & barbarum ex infantis ore aut manu panem rapere: ita & cenobiarcham cum nec fibimet nec aliis æquum censeas, cui curæ non sit suos singulis horis ad auctius in cælo præmium obtinendum evehere, quæcunque demum id fiat ratione, sive reprehensionibus, seu contumeliis, sive ludibriis, seu accusationibus. Virtus adversis agitata creescit, vulnere virefcit; inter injurias erigatur; inter miseria florere; Virtus sine adversatio marcescit. Religiosus ergo præses, qui horum negligens est, hos quidem tolerantia premio privat, illis autem exemplum patientia subtrahit, illis denique animam præbet superbiendi, cum illis desit exercitium tunc modeste; uti terris etiam fertillissimis infelix lolium innascitur, si cultura cesserit, aut ros pluviaeque non rigent. Quod si cenobiarcha ritè ac ordinae facte, quando insontes etiam contumeliis excreet, cur amplissimi monasterii pater, Orbis gubernator Deus, qui Occano, & Cælo velut muris clausum continet monasterium suum; Cur hic, inquam, Magnus pater inique faciat, si filios suos fame, morbis, egestate, injuriis exerceat? Optima ratiocinatio. Et certè Virtus sine adversario marcescit. Vel hoc Quinti Metelli tum gravis, tum etiam alta in senatu sententia commonefret. Metellus devicta Carthagine, in frequenti senatu: Nescire se, agebat; bonine plus an mali Reipublicæ attulisset illa victoria, quoniam ut pacem restituendo profuisset, ita Hannibalem submovendo, non nihil nocuisset. Ejus enim transitu in Italiam, dormientem populi Romani virtutem excitatam dicebat: metyque debere, ne acri æmulo liberata, in eundem somnum revolveretur. In æquo igitur malorum posuit vri tecta, vastari agros, exhauriri ararium; & prisca roboris hebetari nervos.

En oraculum longè certissimum: Virtus sine adversario marcescit: sine cruce dormitat Patientia. Ergo salve o pretiosa crux, quæ Roxarum rubiginem detergis, quæ speculum opponis, ut nos ipsos discamus nosse, quæ in theatrum producis ad exhibendum patientiæ specimen, quæ coronas non navales, non obficionales, non civicas, non murales, non castrenses, sed caelestes porrigis, quæ ad omnigenam nos virtutem erudis, quæ deducis ad Deum. O ergo Domine hic punge, hic ure, hic seca, hic lacera ut in æternum parcas. Atque ubi deinceps amarior nobis calix ingeretur, quæriturque: Potestis vivere calicem? Animosè respondebimus. Possimus, possumus; divinis freti viribus, non nostris. Neque verò major est servus Domino suo. Si Ioab dux belli sub pellicibus degat, turpe profus erit Vriam domi suæ molli lectulo decumbere. Turpissimum, sub capite cruento & spinis redimito, membra delicata, rosas & arpillis decorata cinnamomum & balsamum olere.

Nostrum igitur est, ex ætè scire. Deo sexcentas esse causas, cur discipulos suos in scholâ suâ exagitet, curis fatiget, doloribus premat, & profus asperet tractet. His plagis ad beatam immortalitatem erudimur: hæc itur ad vitam sempiternam. Non itaque, ait Augustinus, in flagello desiciamus, ut in Resurrectione gaudeamus.

CAPVT III.

Cur discipulorum aliqui plus aliis in hoc gymnasium vexentur.

Vetus discipulorum in scholis, & civium in urbibus querela est, alios plus aliis exagitari; his plurimum indulgeri, nihil illis; corvos discitti, cen-

Auris columbulas vexari. Non ritè hoc fieri; civibus æquali jure vivendum esse videri, cum tamen immorigeri, contumaces; ac refractarii plerumque plus favoris obtineant & præmii, quam optemus quique. Non pauci hæc de re conquesti sunt, & quidem sanctissimi viri. Hieremias vates: Quare, inquit, via impiorum prosperatur? bene est omnibus qui pravariantur, & iniqui agunt. Iobus de eodem conquestus: Quare, ait, impii vivunt & sublevari sunt, confortatique divitis. His non minus queritur Propheta Habacuc, dum propemodum expostulat; hoc modo: Quare respicis contemptores, & rases conculcante impio iustiores? Sanctissimus Rex David in has ipsas querelas devolutus: Mei autem panes moti sunt pedes, inquit, panes effusi sunt gressus mei, quia zelavisti super iniquos; pacem peccatorum videns. Et dixi: ergo sine causa iustificavi cor meum. Frustra virtutem colimus, si nequitia virtute sit potentior; si amplioribus præmiis ornatur vitium quam virtus.

B Quisquis es, oculos in Orbem emitte, & videbis eos hic illic mori à quotum incolumitate pferimorum salus vertebatur; eos porro superstitēs vivere, quos nunquam nasci, melius fuisset, ceres sanctissimos rapere ac latrocinari, eos qui neminem ledunt, miserè conflictari morbis: non paucos improbitissimorum emergere ad dignitatum apices, honestissimū quemque cum durâ egestate luctari. Quis hæc satis miretur? quis non etiam indignetur, passim florere vitium, virtutem laudari, & algerè? Ipse Augustinus: Nescimus, inquit, quo iudicio Dei bonus ille sit pauper, malus ille sit divops. Hunc jam scopulum ad quem impegerunt tot integerimi viri, amolierim è viâ. Huic igitur quæstioni respondendum: Cur in gymnasio patientiæ dociliores & modestiores laboribus urgeantur graioribus; & plerumque durius asperiusque tractentur; hoc est: Cur sæpe bonis malè sit, & malis bene.

§. I.

HVMANÆ rationi difficile videtur captu, Viam impiorum adeo prosperari. Si quis innocens Abel, in Adami familiâ, occiditur, si quis in adibus Iacob, obsequens Iosephus in fossam dejecitur, exteris venditur, in carcerem detruditur; si quis fervidus Elias, in exilium pellitur, fame cruciatur; si quis pius Daniel, ad leones damnatur; si quis patiens Iobus, à diabolo flagellatur; si quis sceleris purus Baptista, in Herodis vincula trahitur; si quis ardès amore Petrus, ad Neronis gladium rapitur. Evolve sacra oracula à primo Genesios ad ultimū Apocalypicos caput, nil penè crebrius spectabis, quam proborum calamitates. Ite, mortales, per eundæ retro secula, sacram profanamque historiam omnem pervestigate, nusquam non lacrymas sanctorum hominum deprehensuri.

D Athenis Sapiens Socrates, Phocion Bonus, Aristides Iustus, Miltiades Victor indigna patiuntur: Aristides exilio, alii morte puniti. Idem Romæ M. Cato sapientis viri exemplar, virtutum viva imago trahitur, vellicatur, truditur, sputis obruitur, prætura & toga ei detrahitur, è senatū in carcerem ducitur, & uti Socrates, in carcere mori cogitur; Rutilius & Camillus in exilio vivere; Pompejus & Cicero clientibus suis cervicem præbere jubentur Bonorum exitus sæpe mali, sæpe pessimi. Ecquis virtutem colat, si tam iniqua sunt virtutis præmia? In vinculis gemit Ioannes Baptista, Herodès inter delicias tripudiat. Lazarus fame moritur, opulentus ille Lazari carnifex in purpurâ quot diebus splendide epulatur? Multæ tribulationes iustorum, multæ profus, multæ. Quid hic Deus? an dormitat, an dissimulat? qui omnes capitis pilos, omnes acris passeruculos, omnia

Valer. l. 7. s. 2. post init.

Beati And. vocat.

Matt. c. 20. v. 22. Ioan. c. 15. v. 20. 2. Reg. c. 11. v. 17.

August. 10. 10. de verbis Domini. serm. 23. cap. 3.

Hier. c. 12. vers. 1. Iob. c. 21. vers. 7.

Habac. c. 1. vers. 3.

Psal. 72. v. 2. & 3.

vers. 13.

Aug. li. 10. de civit. cap. 2.

Sen. lib. de tranq. c. 15. post init.

Psalm. 33. vers. 20.

Gymnasium Patientiae. Pars I.

cujuscunque arboris folia habet numerata, nec illum ipso non annuente in terram defluit: hancie tot
2^a Psalm. 33. injurias spectare potest & tolerare? *Quomodo sit Deus, & si est scientia in excelsis?* Hic ille scopulus est: tot male trepidantium diffidentiam infans.

O mortales, nec rerum ignarus, nec injustus est Deus. Sapientissimè, justissimè rerum vices in Orbe mutantur, ut primi fiant novissimi, & novissimi primi, ut fontes puniantur, & dimittantur fontes. Hæc modò Saturnalia vivimus, improbi vigent, florent; probi jaagent, gemunt, dolentque; domini ferunt, servi dormitantur. Sed hoc quantillo tempore? Aliud decernet Aternitas. Nunc illi meliori vitæ præcludimus. Ne mirentur in hoc lusu omnia susque deque verti, Virtutem præmi catenatis laboribus, vitium delicato frui otio. Nihil in terra sine causa fit. Aliquot caularum pandimus.

§. I.

Prima: *Conformitas cum Christo. Nam quos præcivit; & prædeterminavit conformes fieri imaginis filii sui.* Filium Deus ad nos misit: sed quam ille nobis, obsecro, imaginem sui exhibuit? Hominis contemptissimam, calamitosissimam, in cruce acti. En tibi, o homo, quam æmulis imaginem, cui conformis has. Omnis vita Christi, crux fuit merissima. Et quam tu tibi vitam fingis quietam, delictis affluentem, voluptatibus refertam? Christo, antequam nascatur, natalitia domus monstratur stabulum, vix nascitur, & ad mortem quaeritur: natus non eburneas argenteasve curas, sed stramineum præsepe occupat. Infantiam & juventutem inter labores & egestatem exigit. Testis ipsemet: *Pauper sum ego, inquit, & in laboribus à juventute meâ.* Vbi concionari cepit, contumelias, irrisiones, omnis generis injurias excepit; non desierunt qui saxa tollerent ad eum lapidandum; qui ad montis jugum ducerent, ad eum præcipitandum. Denique, ad omnium injuriarum coronidem, in cruce moritur; in tumulo non suo sepelitur. Et quemadmodum pati cepit Christus, antequam natus est, ita patinon desit, postquam mortuus est. Post mortem, jam sepultus audit, *Seductor ille.* De seipso Christus verissimè dixerit: *In me transferunt iræ tuæ, & omnes fluctus tuos induxisti super me.* Hanc Deus imaginem filii proponit imitandam. Hic in palatinæ familiæ vestitu color est, hoc Principis colore insigniri est, variè affligi. Verissimè dictum: *Tota vita Christi crux fuit, & martyrium, & tu tibi quæris requiem & gaudium?* Academicis quibusdam mos est, ut qui in domo sapientiæ degunt, unius sint vestitus: ita & Deus alumnis suis in gymnasio Patientiæ concolorem vult esse vestem; paribus cum filio insignibus vult eos amiciri; contemptu, irrisionibus, opprobriis, calumniis, calamitatibus velut veste operiri; Prædeterminavit conformes fieri imaginis filii sui.

Altera causa: *Calamitas & afflictio ignaviae stimulus est.* Perique omnes labores fugitantes, ad ferias & ad otium pronississimi sumus. Hinc quando cessant stimuli, in somnum ignavissimum delabimur, non sine noxâ salutis nostræ. Vestem semper otiosam perrodunt tinea. Agrum ab aratro semper vacantem obtexunt spinæ. Aquam perpetuò stagnantem incolunt ranæ & rubetæ. Hominem extra calamitatis metas positum enervant deliciae, occupant vitia. Nimirum dum dormiunt homines, venit ipimicus homo, & superseminat zizania. Dum Samson sinum Dalilæ dormiendo implet, & capillos & robur omne amittit, Philistæi cum excitarunt, sed jam malè attonsum & viribus destitutum. Scipio Nafica, illud Sapientiæ corculum, vel ideo deleri noluit Carthaginensium, ut essent qui Romanos dormire prohiberent. Deus ipse

A Heræos, Gergezeos, Amorrhæos, Chananæos, Pherezeos, Hevæos & Iebuzæos robustissimos hostes in medio Israël constituit, ne Israël vitis indormiret, haberetque perpetuam pugnandi ac vincendi materiam.

Eo tempore, quo David nondum proclamatus Rex, ferarum latibula incolebat, nusquam ab insidiis securus, religioni sibi duxit, vel hostem capitalissimum Sathani attingere; partâ tranquillitate, jamque inter delicias otiosus fidelissimum Vriam litterulis occidere non reformidavit.

Ecclesia nunquam florentior, quam cum afflictor inter cruces & gladios suorum martyrum pugnas & victorias spectavit. Eadem cujusque hominis ratio est; cum ab adversis quietus est, in somnum vergit, & vitia cogitat. Profectò ni fodiamur, vellemur; pungamur, in ignaviam defluimus; nisi aliquid intervenit, quod humane sortis admoveat, panè perpetuâ ebrietate sopimur. Sed observa hic mihi, quid quandoque in scholis faciat magister. Videri is duos suorum in divinis sedilibus dormientes, mox altum inclamans: Tu illic, inquit, dormis, tem putrum foudica, & somnum ei excute. Alterum distimulat videre dormientem. Ecce non utrumque jubet excitari? In promptu causa est. Alter adolescens doctis ac disciplinæ capax, brevi jubebitur repetere prælecta, linguæ ac ingenii prompti, atque hac nota magistro charus: Ille alter Endymion, scholæ fucus est & merus stupor; nunquam ferè taciturnus aut bonus, nisi cum dormit. Hunc talen neglectum præterit magister, eumque mavult dormire quam garrere, & ceteros turbare: ita Deus dociliores ceteris sitique commendatioris urget, excitat, exercet: flagellat omnem filium, quem recipit.

§. III.

Tertia causa: *Augmentum fidei.* Discitem oportet credere. Elyhas beatorum sedes, æternos damnatorum rogos credimus, sed quâ fide, obsecro, & quàm vivâ? oculus eò nequit peringere, nec ulli è celo aut inferis remeant, qui narrent quis illic rerum status sit. Hæc cogitatio non neminem torquet.

Dixerunt enim cogitantes apud se non velle, non est qui agnus sit reversus ab inferis. Enimvero utrumque; illud firmissimè credendum, nisi divinum Numen injustitiæ arguamus. Nam si Deus nec improbis supplicium, nec probis præmiû, quod ex pacto vult debere, inter has mortales moras tribuit, certè loco meliore non disferet virtutem liberalissimè remunerari. Atqui constat virtutis præmium hic plurimis negari, quos dura paupertas, quos morborum series, & agmina malorum cingunt. Sed nec improbis sua stat merces hoc vitæ curriculo, si quidem aurâ secundâ navigant, ventosque habent faventissimos, cum tamen procellissimas maris procellas essent meriti. Illorum itaque spes in dies augenda; hi serò metuant, quem oderunt, futurum judicem. Nemo revera gratis bonus est, nec malus gratis est ullus. Quando igitur nemo tam improbus est, quin subindè, veluti per oblivionem nequitia, boni quid dicat faciâtve, hoc quantumcumque est, præmio suo quali, ætemporaneo non destituitur. At supplicia improborum ad aternitatem spectantia differuntur, non auferuntur: *Altissimus Eccl. 6. 5. est patiens redditor.* Quapropter hic fides animanda est, ut è pœnis istis ac præmiis brevioribus, altissimè imbibat aternitatis & præmia, & supplicia.

Quarta causa: *Intellectus illustratio.* Valde laborandum est magistro in scholis, ut pueri paulatim sapere discant, & nubes abijcere; ut incipiant scire quàm nihil sciant. Hoc ipsum in Patientiæ gymnasio laborat Deus, ut vexatio det intellectum.

Deus inimicos in medio Israël constituit, ne indormiret, haberetque perpetuam pugnandi ac vincendi materiam.

Sic hominem vellicet ne in ignavia influat.

Similiter.

Tertia causa: Augmentum fidei.

Sap. cap. 2. vers. 1. Fide tenendum probis præmiû, improbis supplicium. Deum remuneraturum.

Quarta causa: Intellectus illustratio. 1^a cor. 2. 8. vers. 14.

Rom. 8. vers. 29. Prima causa, cui boni in hoc mundo flagellantur est: Conformitas cum Christo.

1^a Psalm. 87. vers. 16.

Mat. 1. 27. vers. 63. 1^a Psalm. 87. vers. 8.

Thom. de Kemp. li. 2. c. 12. nu. 7.

Quæ vestis in gymnasio Patientiæ.

Secunda causa. Calamitas & afflictio ignaviae stimulus est.

Mat. 2. 13. vers. 25.

Sanè quàm miserè, quàm & fragiles ac caduci simus, non satis capimus, dum ipsa nobis miserè id persuadent. Tantè in super nos ipsos, amore deperimus, ut persuasissimum habemus deesse nobis vires ad multa perferenda. Sed testis in nos experientia, vel invitis oculis ingerit, docetque quanta possimus, si velimus, pro Christo ferre. Egrotorum plurimi ea patiuntur, quæ sani nunquam credidissent se pati posse. Sed & hoc patiendò discimus, quàm tenuis & exigua sit nostra patientia. Facile cuivis est patientem se gerere, cum quod patiat non habet. Iesus rex seipsum arguens: Ego dixi, ait, in abundantia meâ, non morabor in æternum. Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Tam in bellum ac timidum Petrus se nunquam credidisset, nisi tam miserabili lapsu corruisset. In cænaculo magnificas spartit voces: Etsi oportuerit me mori tecum, non te negabo; etsi omnes scandalizentur, non ego. Sed paulò post qui esset didicit, Hanc ob causam Siracides hortatur: Fili in virâ tenta animam tuam, & si fuerit nequam, non des illi prestatem. Qui non est tentatus quid scit? Opus est ad notitiam sui experimento. Nemo sciet quid possit, ne tu quidem ipse, si nullam tibi difficilior casus det occasiorem. Quousque tuba sonitus progrediatur, tunc sciri potest cum tuba inflatur. Piper integrum quàm sit odoriferum, tunc sentitur cum teritur. Testudo aut chelys, quàm correctas habeat fides, tunc cognoscitur, cum manus aut pecten admovetur. Quàm patiens fuerit beatissima Domini Mater, in stabulo Bethlemi, ex fugâ in Ægyptum, sub cruce Hierosolymis patuit. Benjaminus & Stephanus sanctissimi anachoretæ quàm & ipsi fuerint patientes, gravissimi eorum morbi pro testimonio dixerunt. Stephanus euidem cum putridos artus chirurgo secandos præberet, ipse interim quid temporis periret, manibus palmas contexit: tamque constanti ore sectiones omnes pertulit, perinde si corpus non suum secandum obtulisset. Cumque alii vel spectando dolores alienos sentirent, Stephanus iis: O filii, ait, quidquid Deus facit, ad bonum finem facit. Patiamur, & lætemur dum in stadio sumus. Melius est breviculo dolore corripì, quàm supplicis æternis involvi. Benjaminus, qui annis 80. ad virtutis amissum omnia egit, & quibuscunque morbis vel attacku solo mederi potuit, ipse miserandum in modum hydrope intumuit. Ad hunc Dioscorus antistes cum Euagrio & Palladio revisens: Adeste, sebat, & videte obscuro novum Iob, qui dolores incredibili condit patientiâ, sed & gratias agit, quod ægrotare sibi liceat. Quibus & ipse Benjaminus: Orate, inquit, filii, ne interior homo sit hydropicus. Corpus mihi non profuit, cum illi bene fuit; neque jam me lædit, cum tabescit.

Experientia docet nos quanta possimus pro Christo perferre.

Psalm. 29. v. 7. & 8.

Matt. c. 26. vers. 35. & 33. Eccli. c. 37. vers. 30. Ibsid. c. 34. v. 9. & 11.

Pall. c. 30. de Steph.

Pall. c. 13. & Heracl. in suo Paradiso c. 2. sine.

§. IV.

Quinta causa: Maximum profectus & argumentum, & incitamentum est afflictio. Preceptores in scholis plus operæ ab iis exigunt, de quibus amplior spes est eruditionis. Præclarissime Romanus Sapiens hæc de re differuit in hunc modum. Hos itaque Deus, quos probat, quos amat; inducat, recognoscit, exercet: eos autem quibus indulgere videtur, quibus parcere; molles venturis malis servat. Erratis enim si quem iudicatis exceptum: veniet ad illum diu felicem sua portio. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est. Quare Deus optimum quemque aut malè valerudine, aut aliis incommodis afficit? Quare in castris quoque periculosa fortissimis imperantibus? Duce lectissimos mittit, qui nocturnis hostes aggrediantur insidias, aut explorent iter, aut presidium loco deiciant. Nemo eorum qui exeunt, dicit, Malè de me Imperator meruit: sed, Bene iudicavit. Idem dicant quicumque iubentur pati timidis ignavisque scibilia: Digni visi sumus Deo, in quibus experietur, quan-

Quinta causa: Maximum profectus & argumentum, & incitamentum est afflictio. Senec. lib. de provid. cap. 4.

A tunc humana natura posse pati. Hanc itaque rationem Deus sequitur in bonis viris, quam in discipulis suis preceptores: qui plus labori ab his exigunt, in quibus certior spes est. Nunquid ga hominibus invidios esse Lacedæmonis liberos suos credis, quorum experiantur indolem publicè verberibus admodum? ipsi illos patres adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros ac semianimes rogant perseverent vulnera præbere vulneribus. Quid mirum, si dure generosos spiritus Deus tentat? nunquam virtutis molle documentum est. Verberat nos & lacerat calamitas: non est scivitia: certamen est, quo sepius hoc adierimus, fortiores erimus. Quem diligit Dominus, castigat. Quo sensu Augustinus illustrat: Boni laborant, vers. 6. inquit, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni. Ergo ne timeas flagellari, sed timeas exheredari.

B Ægyptius rex Pharao in Hebræos infantes iniquissime decernens: Si, inquit, masculus fuerit, interficiam te illum. Origenes Manlianum hoc imperium sic exponit: Si rapum quemque videas, unum ex mille, ad dominum converti, & ea quæ æterna sunt querere, odisse delicias, amare continentiam, &c. hunc quasi masculum necare cupit Pharao, & rex Tartari, mille adversus eum machinis pugnat. Itaque nemini mirum videatur; corvis dari veniam, censurâ vexari columbas, insperatos felices, miseros esse virtutis cultores. Demetrii vox olim erat: Nihil mihi videtur infelicis eo, cui nihil unquam evenit adversi. Simili sensu dicebat Bias, infelicem eum qui infelicitatem non ferret. Hæc sapientium effata Romanus Sapiens illustrat testimonio firmans: Breve, inquit, tibi formulum dabo, quæ te meriaris, quæ perfectum esse jam sentias: Bonum tunc habebis tuum, cum intelliges infelicissimos esse felices. Quis ergo Christiani sanguinis non miserum se iudicet, eo ipso quod rariis sit miser. Sexcentas huius rei causas est assignare.

§. V.

Sed esto nullam indagare causam possimus, cur iure miseri simus; nihilominus nec verbulo puniendum est contra magistri imperium. An non scholarem morem novimus? Si preceptor è cathedra clamet: I, puer, virgis te para; jam adero. At verò discipulus contra mutire audeat, dicatque: Quare domine preceptor? quid feci? Mox opponet magister: Quid tu nequissime? etiam interrogas, cur poenas des? I, cito, culpam quam interrogando geminasti, geminato lues supplicio. Oprimè Salvianus, & velut ludimagistri loco: Quid me interrogas, inquit, quare alter major, alter minor; alter miser, alter beatus? causam Dei nescio, sed ad plenissimam rationem abunde sufficit, quod à Deo agi ista demonstro. Ita satis sit pro universis rationibus, poenarum omnium & calamitatum auctorem esse Deum. Ita vult sapientissimus Iudæ huius moderator, quod nos miselli contra hiscimus?

D Sionis Rex David aliquâ hic cyrositate ductus, putabat arcani tam abditæ reperturum se causas: Existimabam, inquit, ut cognoscerem hoc; labor est ante me. Ergo abi ceteriosa Cogitatio: Si, dicebam, narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobari: Abelem, Noënum, Abrahàmum, Isaacum, & Deo charissimos quoque graviter accusem, si dicam eos à Deo desertos, quandoquidem constat esse flagellatos, aut si iudicem illos frustra studuisse virtuti. Quid igitur dicendum, cum cernamus probos improbolque mixtum flagellari? Labor est ante me, donec intrem in sanctuario Dei, & intelligam in novissimis eorum. Causas, cur Deus his parcat, hos affligat, nunquam satis indagabimus, dum in orbe meliore pugillares Dei liceat inspicere. Quisquis ergo tam impares moralium poenas considerat, illud regium proclamat: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum: Ego quidem cum puior, milles me id com-

Deus se habet et magister erga discipulos. Hebr. c. 12. vers. 6. August. in Psal. 93.

Exod. c. 12. vers. 16. Cur Deus amicos affligit, improbos autem nō.

Sen. lib. de Provid. c. 3. & epi. 124. & hoc omnium epistoliarum clausula est.

Salv. lib. 2. de Provid. De quo parti. 2. c. 6.

Psal. 74. v. 16. & 15.

Psal. eod.

Psal. 138. vers. 137.

id commeritum fateor. Cur puniantur ceteri, meum non est, à Deo eius rei rationem poscere. Hoc scio? *Laudia Dei abyssus multa. Vigilat semper divinus ille oculus, & cum dormire eum censes, connumer.*

Psalm. 35. vers. 7.
August. in Psalm. 97. post med. mibi pag. 453.

Ad arcanum hoc rectius intelligendum Augustinus attentionem excitans: *Videte, inquit, fratres mei, advertite: illi Deus irascitur, quem peccatorem non flagellat. Nam cui verè propitius est, non solum donat peccata, ne nocent ad futurum saeculum: sed etiam castigat, ne semper peccare deleat. Quà in re Deus medicum agit, sed talem, qui exploratissimè noverit, quid cuius aegrotorum expediat. Dic mihi, cur medicus huic plus abijthii aut ellebori miscet, quam illi? nempe, quia morbus ejus postulat, aut natura. Idem cogita de Deo, qui Augustini ore lic alloquitur aegrotum: Ego scivi quem curo, non mihi det qui aegrotat consilium. Tanquam emplastrum mordax urit te, sed sanat te. Rogas medicum, ut tollat emplastrum; & non tollit, nisi cum fuerit sanatum, quo posuerat. Virtus in infirmitate monet per perficitur. Hinc verissimè videtur dictum: *Vnicuique & non fallax virtutis obrussa, & probatio est afflictio.**

Aug. ibid. p. 454.
Lipius l. 2. de Conf. r. 8. Obrussa est aurea moneta per perficitur. Hinc verissimè videtur dictum: Vnicuique & non fallax virtutis obrussa, & probatio est afflictio.

CAPVT IV.

Quinque poenarum & afflictionum genera singillatim explicantur.

Viserat sibi Magnus Princeps symbolum pingi hunc in modum: Aquis innatabat cucurbita, & tanquam fortis suæ intelligens loquebatur conceptis his verbis: *Lactor, non mergor.* Nimirum cucurbitas natat docet corporis spongiositas. Ad hoc symbolo non multum abudit, quod Claudius Paradisus refert, illustri viro Admirallo Chabotio, symboli vice ventosam pilam seu follem fuisse, addita inscriptione, *Concussus surgo.* Nimirum hi folles verberibus volare discunt.

Plurimi hominum non aliter quam plagis discunt sapere; tum cælum aspirant, cum eis terra fordeat incipit; mentem ad æterna erigunt, cum illis inter caduca & fluxa malè est. *Concussus surgunt*, ut folles vento turgentibus, qui quod gravius feriuntur, hoc altius volant. Atque hoc priore triplici capite demonstratum est. Nunc progredimur ad ipsas afflictionum & calamitatum formas seu species, quarum decem posuimus.

§. I. VIRGÆ.

PRIMUM in Patientiae gymnasio cruciabile instrumentum, quo discipuli castigantur, sunt VIRGÆ. Afflictio nemini non nota MORBUS est. Ecquis tam firmæ valetudinis, qui non subinde plagas sentiat ab his Virgæ? Vix ullus hominum tam sanus est, qui se hominem morbis obnoxium oblivisci possit. Robustissimus quisque interdum morsus & vellicationes sentit. Vel enim caput, vel oculi, vel dentes, vel brachia, vel stomachus, vel crura doliorebus tentantur. Et miramur hoc? morborum seminarium sumus, & nõvum sit nos aegrotare? In quovis vitæ genere ægritudinilocus est. Mox ubi nascimur, aegrotare incipimus, quod Augustino credemus: *Quis enim, inquit ille, non aegrotat in hac vitâ: quis non longum languorem trahit? Nasci hic in corpore mortali, incipere aegrotare est. Quid ergo ad morbi accessum trepidamus?*

In gymnasio patientiae instrumenta cruciabilia.
Virgæ.

August. in Psalm. 103. ante med. mibi pag. 473.
Idem serm. 74. Seneca epist. 76.

Hæc vitâ, morbus est perpetuus. Sed est etiam, mihi crede, in morbo virtuti locus. Hinc vera vox Ambrosii: *Infirmitas corporis, sobrietas mentis est: infirmitas, virtutum officina est.* Atque ut Hieronymus loquitur: *Satius est stomachum dolere, quam mentem.*

Fuerunt, sed pauci, qui ad octogesimum annum integram valetudinem perduxerint, demum inclinare

Accepit domus, demum solvi, & collabi. Hoc sciamus, neminem ferè rectius aegrotare, quam qui sanus apud aegrotos id sapius discit, hinc quisque ex seipso querat: Si tu hoc loco sis, quid facias, qui te geras, quam sedatus ac placidus loquendo, quam patiens dolores perferendo?

Illud desperatissimi hominis est & perditè vitam amantis, à magis valetudini subsidium querere. *Namquid non est Deus in Israël, ut eatis ad consulendum Bezeleub, Deum Accaron?* Ad Deum nos morbi trahant, non ad hostes Dei, non ad diabolum.

Hebræi à morbis immunes & cladibus, obliviscantur Numinis: At ubi *Multiplicata sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* Caetero collum, pes, brachium inuritur, ut melius habeat caput: ita Deus morborum caetero perurit corpus, ut valeat spiritus. *Infirmas gravos sobriam facit animam, dixit Siracides.* Et sanè multo melius est ardere igne febrium, quam flammis vitiorum.

Multum demum veritam voluptatem nausant, cum aegri sunt. Ecce dixit Gregorius: *Divina dispensatione agitur, ut prolixiora vitia, aegritudo prolixior exurat.* Egent diuturno saepe flagello mali & inemendati mores nostri. Quod si Deus tam asperè percurit ubi parit, quam asperè percutiet, ubi læviet? Et quantà illic distractione feriet, quos reprobat, si sic cruciat quos amat.

Ioannem anachoretam (Russino, Aquilejensi teste) quidam è religioso cætu rogavit, à febrî tertianâ se liberaret: At ille: *Requiritur tibi, necessariam cupis abijcere.* Ut enim saponè panni lavantur, sic mentem morbi eluunt. Corporis morbus, animi salus. Virtus in infirmitate perficitur.

Hanc ipsam ob causam religiosissimus olim senex (uti complures memorant) discipulo suo aegrotanti dixit: *Ne tristeris, fili, ob morbum corporis. Si ferum es, per hunc ignem rubiginem exues; si aurum es, novum nitorem indues.* Non igitur angaris animo, si Deus torquere te velit, & in morbo esse, tu quis es, qui divinæ resistas voluntati, aut eam molestè feras? Itaque sustine, & roga Deum, ut quod ipse vult, & tu quoque velis.

Profectò si rem ad vivum rescecimus, Morbus tantum momenti à Deo munus est, ut id centum annorum obsequiis rependi non possit. In morbo invitamur ad faciendam pacem cum Deo, quem forsitan antea bello impio laceravimus. Beatus Gregorius: *Admonendi sunt aegri, ait, ut considerent quanti sit muneris molestia corporalis, que admittit peccata diluit, & ea que admitti poterant, compescit.* Sapientissimè dixit Salomon: *Livor vulneris absceget mala.* Nam Gregorio interprete, flagellorum dolor vel cogitatus, vel perpetratus nequitias diluit. Quapropter admonendi sunt aegri, ut ed se filios Dei sentiant, quod illos disciplina flagella obligant. *Nisi enim correctis hereditatem dare disponeret, erudire eos per molestias non curaret.* Ideo afflicti & aegri corporis seipsum soletur & licet: *Satis est me amari, satis est spem esse securam: pereat corpus necessario periturum, modò non pereat animus.*

Ecquis doleat vetus tugurium eo sine destrui, ut domus extruatur nova? Ita nec aeger, licet vicinus morti, mereat: *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra dissolvatur, quod edificationem ex Deo habemus, domum non inani factam, æternam in celis.*

Sed objeceris: Valenti ac sano facile est solari aegri; aliter loquimur, cum aliud sentimus. Quis aegrotorum credat valetudinem fractam, integre præferendam? Cum bonâ veniâ tuâ, mi homo, hac in re nimis te hominem fateris, & Christianæ disciplinæ planè imperitum. An illud Pauli ignoras? *Cum infirmor, tunc potens sum.* Hoc ipso sensu Gregorius dixit: *Adversitas vitæ, dum asperitate suâ sanctos comprimit, valentiores*

Morbus tantum momenti à Deo munus est, ut id centum annorum obsequiis rependi non possit. In morbo invitamur ad faciendam pacem cum Deo, quem forsitan antea bello impio laceravimus. Beatus Gregorius: *Admonendi sunt aegri, ait, ut considerent quanti sit muneris molestia corporalis, que admittit peccata diluit, & ea que admitti poterant, compescit.* Sapientissimè dixit Salomon: *Livor vulneris absceget mala.* Nam Gregorio interprete, flagellorum dolor vel cogitatus, vel perpetratus nequitias diluit. Quapropter admonendi sunt aegri, ut ed se filios Dei sentiant, quod illos disciplina flagella obligant. *Nisi enim correctis hereditatem dare disponeret, erudire eos per molestias non curaret.* Ideo afflicti & aegri corporis seipsum soletur & licet: *Satis est me amari, satis est spem esse securam: pereat corpus necessario periturum, modò non pereat animus.*

Ecquis doleat vetus tugurium eo sine destrui, ut domus extruatur nova? Ita nec aeger, licet vicinus morti, mereat: *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra dissolvatur, quod edificationem ex Deo habemus, domum non inani factam, æternam in celis.*

Sed objeceris: Valenti ac sano facile est solari aegri; aliter loquimur, cum aliud sentimus. Quis aegrotorum credat valetudinem fractam, integre præferendam? Cum bonâ veniâ tuâ, mi homo, hac in re nimis te hominem fateris, & Christianæ disciplinæ planè imperitum. An illud Pauli ignoras? *Cum infirmor, tunc potens sum.* Hoc ipso sensu Gregorius dixit: *Adversitas vitæ, dum asperitate suâ sanctos comprimit, valentiores*

Greg. Homil. 19. in Evang. proprius finem.

Ruffin. Ad quid c. 1. in vitâ Ioan.

Ruffin. l. 2. m. 177. Pelagius in bell. 7. n. 16. Psal. c. 20.

Morbus tantum momenti à Deo munus est, ut id centum annorum obsequiis rependi non possit.

Prov. c. 20. vers. 30. Greg. p. 3. pastor ad monti. 3. mod.

2. Cor. c. 5. vers. 1.

2. Cor. c. 12. vers. 10. Greg. l. 2. moral. c. 15. proprius finem.

Gymnasium Patientiae. Pars I.

leniores reddit. Caro mollibus, anima duris nutritur; illa delectationibus pascitur, haec amaritudinibus vegetatur; & inde spiritus in perpetuum moritur, unde ad tempus caro suavitur vivit.

Sed sine quibus, tuis hinc obiectiunculis respondeam: Dura res est dolor, inquis. Sed jure respondetur: Imò tu mollis es.

Pauci dolore ferre potuerunt. R. Simus ex paucis. At infabecilles naturam sumus. R. Naturam infamat non illa, nos fortes genuit.

Ecquis dolorem non fugit? R. Sequitur ille fugientes. Si exiguus est dolor, feramus; levis est patientia: Si gravis est, feramus; non levis est gloria. Sed sanus plus laborarem, plus virtuti operarer. R. Imò minus. Nam & in te puta verissime dictum ab Augustino: *Quam multi scelerati sani sunt, qui innocenter egrotarent.* Vitia reciduntur aegritudine.

Augustinus
17 ad. 7. in
loano.

O quam dives es, qui sanus es! R. Jam incipis Deo gratus esse: Etiam hoc inter morbi commoda numerandum: Valetudinem tunc primum aestimamus, cum amissimus.

Bern. de in-
ser. domo
c. 46.

O quam fractis jam viribus sum! Hic tibi Bernardus responderit: *Melius est frangi laboribus (& doloribus) ad salutem; quam remanere incolumes ad damnationem.*

17 ad. c. 53.
v. 3. & 4.

O quale doloris mancipium sum! R. A te ipso oculos in Christum crucifixum stect: aspice vivum dolorem & scientem infirmitatem. Verè enim languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.

Ah quando tandem finis erit tam pertinacis morbi? R. Frigidus amoris indicium est, vix dum bene coepisse, pro Christo pati, & mox finem suspirare.

Sec si sanus essem jam me in templo caelestibus sacramentis expiarem. R. Optima, mihi crede, scelerum expiatio est, vel solum mediocris in morbo patientia.

Psal. 23.
vers. 4.

Ergo quod beatus Gregorius monet. Dicendum est aegris, ut si caelestem patriam suam esse credunt, necessarii hinc labores velut in aliena patientur. Quisquis in morbo est, divinae bonitati se commendans dicit: *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Hic pungetur, hinc torqueatur, hinc uratur, modò non uratur aeternum.

Non pigeat, oro te, Lector, videre quae noster Aeternitatis prodromus ad componendos aegroti mores differat. Hic nobis non licet esse prolixioribus.

§. II. SAGITTAE.

2. Sagittae.

Psal. 44.
vers. 6.

Nimi mærores & angores, SAGITTAE sunt, omni gladio ancipiti penetrabiliores. Rex David nimio opere has sagittas sentiens: *Sagittae tuae,* inquit, *accutae.* Sollicitudines, tædia, mæstitiae, pavores, aegritudines, animum ut sagittae vulnerant. Omnium miserrimum paenè maxima est, animum habere saucium. Sicut enim animi voluptas, longo post se intervallo ceteras relinquit voluptates, sic animi dolor & aegritudina dolores alios longè superat.

Matt. c. 26.
vers. 38.
& 46.

Eccli. c. 25.
vers. 17.

Christus reparator Orbis in cliyo Olivario, & in monte Golgothæ, non flagellorictus, non vepristis aculeos, non clavorum cruciatus querebatur, sed animi mæstitiam, & se à patre derelictum in patibulo exclamabat: *Aegritudina Christi fuit inexplicabilis, hinc illae voces: Tristis est anima mea usque ad mortem. Et: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Animi vulnera omnem doloris acerbiter vincunt. Hinc illud Siraicidæ: Omnis plaga, tristitia cordis est.*

Psal. 87.
vers. 2. 4.

Psalm. 16.

Suos quandoque Deus in eas angustias adducit, ut rebus omnibus urgeantur. Et quod supremum malorum est, videntur sibi offensissimum habere DEVM. Spem tamen non ponunt, sed usque & usque clamant: *Domine Deus in die clamavi, & nocte coram te. Quia, repleta est malis anima mea, & vita mea, inferno appropinquavit. Pauper sum ego, & in laboribus à juventute mea. Vel (ut alii legunt) afflictus sum ego, & expiranti similis; ab ado-*

lescencia tui terrores tuos, & trepidavi.

Exod. c. 15.
vers. 23.
& 25.

De Hebraeis ex Aegypto proficiscentibus narrant divina pagina: *Et viderunt in Marâ, nec poterant bibere aquas de Marâ, eo quod erant amarae, & c. ibi constituit ei precepta, atque iudicia. & ibi venit vocavit eum.* Hic quaesierit aliquis: Obsecro, Domine, num commodior locus sciendis tuis legibus nullus erat? num deterrimus huic negotio situs est esse opportunissimus? Hic sitim ipsae aquae exasperant.

Loc. cit.

Sed quid tibi vis arguatricis ratio? *Ibi constituit ei iudicia atque precepta, & ibi tentavit eum.* Commodissimus huic rei locus fuerat qui incommodissimus. In optimioribus terris, & inter delicias Lex Dei plerumque contempti est:

Noverca virtutum omnium est felicitas. Adversis pressi, & rerum suarum trepidi, timere Numen citius discunt, quam quos felicitas ad lasciviam invitat. Paenè nunquam vicinorem habemus Deum quam in arcto constituti. Eam ob causam Nahum propheta: *Dominus, inquit, in tempestate, in turbine viae eius.* Inter fulgura, tonitura, & fulmina accedit ad nos Deus, tum plerumque nobis propior, cum afflictionis turbo procellosior. Gregorio teste. *Mala quae nos hinc premunt, ad Deum ire compellunt.*

In adversis
Deum timere di-
cimus,

Nahum c. 1.
vers. 3.

Nobilissimum illud par amicorum Ionathas & David ita invicem pasciebantur. Ego, inquit Ionathas, tres sagittas misit in te, & jaciam quasi exercens me ad singulum. Mirram quoque & pueram, dicens ei: *Vade & affer mihi sagittas. Si dixerit puero: Ecce sagittae in terra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali, vivit Dominus.* Quotidie Deus quovis momento sagittas suas emittit arcu, omne genus aegritudinum in homines effundit.

1. Reg. c. 16.
v. 20. 21.
& 22.

Quisquis hac tali sagittâ tangeris, non expalleas ad vulnus. Ecce Dei sagittae intra te sunt; *pax tibi est, & nihil est mali.* Haec vulnera sanitatis sunt signa. Sed foede, inquis, haec jacula mentem lacerant, & dolores saepe maximos inurunt. Angi poenitere, tristari, dolere, metueri, horribilia sunt animorum tormenta. Sint vera haec omnia. Nihilominus si jacula haec in te missa a quo animo admittas, ne formida, *pax tibi est, & nihil est mali, vivit Dominus.*

Et ad vul-
nus non
expalle-
scendum;

Regem Hebraeorum David aspice, qui seipsum plus simplici vice vulneratum sentiens: *Sagittae tuae,* inquit, *infixae sunt mihi, & confirmasti super me manum tuam.* Non tantum in se iactas, sed inhaerentes & infixas sibi sagittas ingemiscit. Plurima erant quae regem hunc sollicitabant, angebantque. Vix nascitur Bersabæ filius, & moritur. Nubili filiae Thamari ab Amnone filio vitium offertur. Ipse Amnon temulentus ab Absalone fratre in convivio trucidatur. Hunc ipsum Absalonem degenerem profrus filium optimus pater, jam folio pulsus, januam demate orbatus fugere ut hostem cogitur. Et quam altis vulneribus infixae sunt Davidi haec sagittae! nec una, solum alterave; sed grandi numero in unius caput convolarunt.

Psal. 37.
vers. 3.

Exemplo
Davidis,

Et quam aculeata fuit illa Nathanis concio apertissime pronuntiantis: *Tu es ille vir. Quare contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Quamobrem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me. Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua. Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israël, & in conspectu solis.* Paenè tot sagittae, quot verba. Nimum quantum haec spicula ex alto missa penetrarunt cor regium. Sagittae, & quidem numerosae infixae sunt illi. Nec tamen deest solatium; nec animum despondit rex David. Nam etsi sagittae Dei penetrant, inhaerent, urant, lacerant, brevi tamen excidunt. Mors certè velut chirurgus omnes extrahit. *Etenim sagittae tuae transeunt, vox tonitruus tui in rotâ.*

2. Reg. c. 11.
aliquot v.

Psal. 76.
v. 19.

Quot-

Brevique auctetur.

Quotquot in nos Deus sagittas effuderit, brevi omnes auferuntur à Machaonia manu: monumentum eff paullò productius, quo affiguntur. At verò vox illa tonitru: ite, ite in ignem æternum, ite, ite; æternum flete, æternum ardere. Hæc vocem istam æternitatis rota æternum volvet; tonitruum istud nunquam cessaturum æternis fragoribus pavesciat damnatos, & velut jaculis nunquam desinet reos configere. Nunc verò transeunt sagittæ Domini, quas ideo argenteas & aureas jure dixeris, nam & à Deo sunt, & citò transvolant, & immortalis præmio donant vel medio-crem patientiam.

Dictamnum cervis caprisque notissima herba, quâ gustatâ sagittas è faucibus membris ajunt excidere. Ita Maronem exaudio:

Virgil. l. 12. non illa seris incognita capris Gramina, cum tergo volucres hæserè sagittæ.

Itane seræ, cum sagittis sauciantur sua norint pharmaca fronte nascantia? & nostræ desit agrimonie medela? Hæc ipsa cogitatio, si paullò sit attentior, de sagittis Domini citò transiit præstans pharmacum est, quid enim dolorem omnes magis mitigat, quàm illud serid cogitarum — dabit Deus his quoque finem.

Quem excipiet Æternitas non finienda. Annaus philosophus Mæcenatem in plumis patientem, & miserum in cruce pendentem conferens: Mæcenati, ait, somnus per lymphoniarum cantum, ex loquingo lenè resonantium quaritur. Sed mero se licet sopiat, & mille voluptatibus mentem anxiam fallat: tam vigilabit in plumâ quàm ille in cruce. Sed illi solatium est, pro homine (nos dicamus, pro Christo) dura tolerare, & ad causam à patientiâ respicit: hunc voluptatibus marcidum & felicitate nimia laborantem, magis his, quæ patitur, vexat causa patiendi.

Animus agrimonia tabescens, voluptatibus nunquam ex solido sanabitur. Turbatæ menti maximum solatium est pro Christo dura tolerare, & post celem rem mali finem, voluptates expectare æternas.

Ergo duremus, in vicino est beata ÆTERNITAS. Quæcunque dura & molesta, quæcunque gravia & horribilia, quæ quisque patitur in hac vitâ, ut Augustinus docet, in comparatione æterni ignis, non tantum parva, sed nulla sunt. Suum hæc omnia jam finem propiciunt; nullo claudetur sine Æternitas.

§. III. FACES.

Accensæ FACES, Paupertatis symbolum sunt. Paupertas efficax virtutis instrumentum est, modo nanciscatur hominem, qui eo possit uti. Variè Deus hoc instrumento utitur in Patientiæ gymnasio. Sunt, qui eo paupertatis redacti, ut nec pane quidem sat fami suæ mederi possint: Sed nec manu parare victum queunt: digni prorsus miseratiõis. De his illud Diogenis sumendum: Paupertas non parva ægritudo est. Alii difficultate domesticâ laborant, quibus fame potior est pudor, verecundi pauperes. Non minus quàm priores digni miseratiõis. Alii ex egestate quidem pauperes sunt, sed non minus ignavia: mendicant non difficultate emergerent, si prius ex ignavia. Laborem fugiunt, ideo in mendicitatis calles incidunt, otiosi malunt, quàm non esurire. Alii strenuè quidem laborant, sed domesticis malis impediti egestatem non effugiunt. Sunt quos opulentos putes, sed penè animam debent, æs alienum grande confluunt. His optimè dixeris: Dives est, qui obærat non est. Sunt qui sibi ipsis videntur inopes, cum tamen non tam inopiã laborent, quàm avaritiã: victus iis non deest, sed ei pompam etiam adjungere cuperent; non tantum esse ac vestiri, sed edere lautè, vestiri splendide vellent: quos sæpius audias dicere: quàm multa mihi

A desunt! Hi non pauperim i, sed penè miserim i sunt, quibus sorte suâ non contentis nil satis est. His proximi sunt, de quibus Chrysofomus dixit: Paupertatis non men reges non effugerunt. Unde deum sit paupertas, virtutis efficax instrumentum est, modò illo non male utamur.

Verissimè dixit Seneca: Paupertas nulli malum est, nisi repugnant. Chrysofomo, Egestas sanitatis mater est. Augustinus paupertatis encomiastes ausus est dicere: Omnis Philosophiæ magistra nobis inopia est. Effatum longè verissimum: quidquid paupertatis hostes contra ganniant. Paupertas artium inuentrix, nulli hominum probro est, nisi probroso, ut præclare dixit Basil. in Hexam. Pauperem compellari non est probrosum.

Paupertatis igne, hisque facibus adurit nos Deus; ut vel dormitantes excitet, vel peccantes castiget & purget, aut etiam constantes muneret. Iam olim id præmonens: Et convertam, inquit, manum meâ, & excoquam ad purum scoria tuam, & auferam omne stannum tuum.

Rogarat aliquoties per servos Absalon Ioabum belli ducem, venire ad se. Nunquam venit. Quid faceret ergo juvenis regius? Fasti regum recensent: Cùm quæ secundo misisset, & ille nolisset venire ad eum, dixit servus suis: Scitis agrum Ioab juxta agrum meum habentem messem hordei? Itè igitur, & succendite eum igni. Haud aliter Deus plurimos, quos aut contumaces habet, aut certè (ni præveniat) contumaciam ostensuros prævidet, paupertatis facibus ad meliora compellit, docetque miscere.

Id porro in Patientiæ gymnasio cum primis discendum, ne paupertas res minimè mala, nobis sit malum, eâ male utentibus. Siracides cautus redditurus: Id utendû. Propter inopiam, inquit, multi deliquerunt. Ut edant, mentiantur, fallunt, furantur, pudicitiam prostituunt, conscientiam vendunt. Hi paupertate re optimâ profectò pessimè utuntur.

Aliter in Patientiæ gymnasio agendum discipulis, quæ facibus inopiã aduruntur. Quivis illorum dicere possit: Igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas. Porro extrema omnia toleranda, quàm Deus ostendit: Melius est mendicare, quàm rapere.

Bernardus calido ad penuriam affectu: Bonum mihi, ait, Domine, tribulari, dummodo ipse sis mecum, quàm regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino (Paupertatis) habere te mecum, quàm esse sine te vel in celo. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sævit ignis, sed Dominus nobiscum est in tribulatione. Si Deus nobiscum, quis contra nos? Ut ergo Paupertas nemini noceat, illud animo altissime imbibendum, omnem inopiam à Deo nobis immitti Bono nostro: ut excoquatur ad purum scoria nostra.

Quemadmodum si quando mater filiolum suum purpureâ togulâ vestitum in domus arçâ discursantem ac ludantem, & contra eum Africanos gallos & gallinas (Meleagridas) passis alis erectisque cristis insurgentes cernat, mox in arcam devolat, & puerulum harum avium iræ subducit, eumque amiculo rubro, cui Meleagrides irascuntur, quantumvis flentem exiit, idque parvuli bono facit, nec stultis lacrymis movetur: fleat puer, modò imminens malum exat. Ita nos Deus sæpius deest, facultates adimit, penuriam premit, sed Bono nostro. Hac enim unâ ratione malis plurimis, & cacodæmoni jam imminenti, & insidiantibus vitis subtrahimur. At nos infantes vociferamur, ploramus, ac querimus necessaria nobis subtrahi, ad extremam mendicitatem adigi. Quid, o infantes stolidi, quid ploratis, quid querimini? Bono vestro hæc omnia sunt. Opes non adimeret Deus, nisi prævideret eas vobis plurimum nocituras; in egestatem non deduceret, nisi ab æterno prænosset, vos aliter celo non potituras.

Chrysof. homil. 12. in epist. ad Timoth.

Seneca epist. 123. sine.

August. in Psal. 76.

Basil. in Hexam.

Isai. c. 1. vers. 25.

2. Re. c. 14. vers. 29.

Paupertate nõ malum. Id utendû. Eccles. c. 27. vers. 19.

Psal. 17. vers. 3.

Chrysof. homil. 71. in Matth.

Ber. ser. 16. in Ps. Qui habitat in caelo.

Isai. c. 1. vers. 25.

Facultatû amissione nos à virtutis subtrahimur.

Has

Has igitur curas amantissimo patri, imò & matri providentissimè reliquit. Sed quisquis tam invitè pauper es, quò te, patere tuis iterum objectiunculis respondeam.

Paupertas, inquis, intolerabilis mihi videtur. Certè tu illi potius, quàm illa tibi.

Defror & contemnor ab omnibus. Modò non à Deo; oculi eius in pauperem respiciunt.

O beati divites & opulenti! O misèra beatitudo! nam opum collectio plena laboris; possessio plena timoris; amissio plena doloris est, divitiæ cum amantur inquinant, cum agitantur, onerant; cum minuuntur, cruciant.

Quid miserius mendicatur? An fortè nescis, nemini non notissima? Lazarus mendicus à morte in sinu Abrahæ; dives epulo, in medio gehennæ collocatur. Illum Angeli in limbo; hunc diaboli sepeliunt in inferno.

Qui pecunias habet, omnia habet. Imò nihil habet, si virtutem non habeat, quidquid facere te potest erinacum, tecum est. Divites cum dormiunt, nihil seculum auferet: aperiet oculos suos, & nihil inveniet.

Postumus etiã in divitiis esse pauperes. Certè magnus est ille, qui in divitiis pauper est, sed longè securior est, qui caret divitiis.

Heu quàm arca mea inanis est, & vacua? Quid ad arcam respicis? Conscientiam attende: sat dives est, cuius tranquilla conscientia est.

At necessaria mihi defunt. Fortassis tibi deest industria parandis necessariis? Natura minimum petit: sed animus & oculi sunt insatiabiles. Nam cupiditas nihil satis est, Naturæ satis est etiam parum.

Pauper ubique jacer. Res honestissima est, leta paupertas: Cuicumque cum paupertate bene convenit, dives est. Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est.

Paupertas tam mihi quàm aliis plurimum obest. Nec tibi, nec aliis quidquam obesse, nisi paupertas vestra non ex inopia, sed ex stitio eriretur.

Paupertas in rebus omnibus me impedit. Dic, Proverbis: Si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut paupere similis. Non potest studium salutari fieri sine frugalitatis curâ: frugalitas autem paupertas voluntaria est.

Quidquid dicas grande malum est paupertas. Da verbo veniam, obsecro, si te mentiri dicat Seneca, qui testatissimè affirmat, Nihil mali esse in paupertate, modo quis nondum pervenerit in insaniam omnia subvertentis avaritiæ.

Ecquid videtur vobis, ò pauperes, quicumque estis, de hoc tali patre? Videt is panem in manu filiolì, simulque observat insidiantem pani molosseum, jam jamque admorsurum pueri digitos. Atque ideo mox panem eripit infantulo, idque prudenter, non invadens cibum, sed præcavens dampnum. Deus subsidia vitæ subtrahit, non ut fame perimat, sed ut à vitiis abarceat. An non illinc plerumque virtus exulat, ubi generaliter estur ac bibitur, largè dormitur, otiose dies ducitur; hæc certè vitia in regno sunt.

Ergo beati pauperes, qui paupertatem non reluctando, virtuti amicissimam faciunt. Eò generosa vox Pauli spectat: Que mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta.

Nemo Deo dignus, quàm qui opes scit contemnere. Et verò dives est, cui bene cum paupertate convenit. Hinc optimè dixit Diognes: Paupertas virtus est, que per se dicitur. Res in aperto est: divitiæ innumeros, qui has spinas tractet, & conscientiam non lædat? Sola paupertas ab hoc veprete non læciatur. At paupertatem non horret, qui beatam immortalitatem aspirat. Nam, ut verè Gregorius: Qui quis, ait, in solo delectatur.

Psalm. 10. vers. 4. Bern. de Convers. ad Cleric. c. 12. & de quinque negotiationibus mihi pag. 174.

Job c. 27. vers. 19.

Sen. Consol. ad Helviam cap. 9. post mod.

Philip. c. 3. vers. 7.

Divitia, Christo spina sunt.

A. no æternitatis signatur, nec paupertate contestatur, nec adversitate qualifatur.

§. IV. SERTVM STRAMINEVM.

O Mne genus strifionum, contemptus ac ludibrium significat. Tam sava hoc discipulis animadversio est, quàm asis levis videtur. Fit subinde in scholis, ut magister puerum virgas manu tenere, certòque loco stare jubeat. Hoc puero grandius supplicium est, quàm decies virgis percuti. In Hispanis pileis chartaceus ad rogum ducendis imponitur in ludibrium. Sic Orientis Imperator Andronicus, alio in sertum contexto redimirus, & scabioso camelo impositus, miserimè triumphi specie per urbem ductus est.

Contemni, irrideri, ludibrio haberi, humana superbia inter penas omnium gravissimas numerat. Hoc è stramine sertum, merum aliquibus plumbum, acutissimis clavis undique confixum creditur; aculeatissimus videtur erinaceus. Nihil enim reque horremus ac pudesceri ignominia notari aut cogi coram aliis erubescere. Hoc morte ipsa sæpe gravius videtur. Hinc plurimi reorum seipfos in carcere necant, ne in spectaculum aut ludibrium producerentur.

Supremo die, quo omnium sæculorum mortui reviviscunt, damnato magis quàm inferorum incendia torquetur, cogi se sistere Orbi, aspici, iudicis voce ac digito notari, oculis omnium devorari. Hinc illorum despegatissimæ voces ad alta collum & prærupta montium. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos; & collibus: operite nos. Mjrtius illis videbitur, horribili montium mole sepeliri vivos, quàm cogi tribunal affistere, fatalem sententiam excipere, à beatis omnibus Dei hostes proclamari.

ReX Hebræus Saul, hominis ex asse nequam nobile specimen, ubi rerum omnium jacturam, à Samuele denuntiata, ubi regnum perditum. Dei gratiam amissam, seipsum à Deo exactoratum, deplorata omnia inaudisset, illud unicum sibi retentum cupiens: Sed nunc, inquit, honora me, coram senioribus populi mei; & coram Israël. Adeo rebus desperatis, hoc unum exhorruit, non amplius honorari.

En ut Saul instar struthiocameli calamitates maximas velut ferrum concoquere possit; sed in re, ut videri potest, minimà succumbat: Serto stramineo notari acerbius morte judicatur. Quæ demum istorum causa? Superbus erat. Ad superbiam contumendam, in Patientie gymnasio, nihil aptius quàm Sertum Stramineum. Hoc vitæ omni arrogantie deprimentæ nobilissimum instrumentum est. Non potest altos spiritus non submittere, qui hoc sero redimirus est, nec tamen reclamatur & indignatur.

At videte semegregiam: Nos quidem summissi, ac nostro nomine Humiles appellari cupimus, & submissiõnem sui que despicientiam canes, ejus & angue odit. Panem omnia nobis tolerabilia videntur, si removeatur ignominia, quæ vel sola solet opprimere aeternimque; sed superbos, & nondum domitos. Modò abfit Stramineum Sertum, cetera omnia, prout nobis vanè blandimur, toleraturos promittimus. Stultissima persuasio. Et Cassianus hanc refellens: Voluntas, inquit, Castanus absque castigatione carnis, castimoniam corporis oblinere, sine collat. Vigiliarum labore, cordis acquirere puritatem: cum requie carnis spiritualibus virtutibus exuberare; absque ullius exasperatione convicii, patientie gratiam possidere; humilitatem Christi, sine honoris mundani exercere jacturâ; Christo cum hominum laude ac favore servare. Rem verbo dicamus: Humiles esse cupimus, sed sine Humilitate. Modò Stramineum sertum non nostro capiti gestandum sit.

Hic utiquam superbiæ parcendum; nec ullius capiti sertum hoc stramineum magis quadrat, quàm qui

4. Stramineum sertum.

Vide Confidera. Altera. Confid. 5.

Superbia humana contemni, irrideri inter penas gravissimas numerat.

Luc. c. 23. vers. 30.

Saul hoc unum exhorruit, non amplius honorari.

Idq; acerbius morte judicatur.

Humiles videri cupimus sine humilitate.

c. 12. in initio.

qui illud maxime recusat, huic omnino diadema hoc convenit. Eleganter & erudite Seneca: *Vnde possum scire, inquit, quantum adversus ignominiam, & infamiam, odiumque populare constantia habeas, si inter plausus senescis si te inespugnabilis & inclinatione quantum mentium pronus favor sequitur.*

In religiosorum hominum edibus Lectorem mensae unica subinde vocula Reperi, plus excruciat, quam omnis alius religiosae disciplina rigor. Atqui luculentum hoc indicium est abstrusae superbiae, quae nihil unius vult quam videri errasse, aut juberi erubescere. Hinc plures tam doctrina quam sui desipientia illustres viri, cum praevidentes ut cenantes legendo pascere, studio nonnullas voces perperam pronunciarunt, ut ipsi suam erubescere insidiam monerentur.

Martinus Delrius parentibus nobilissimis oriundus (quis fuerit vir iste, tot ipsius libri loquuntur) ubi Theologiam aliquot annis apud Eburones professus, Tornacum ire iussus est, ut ex legibus quibus se voto obligat, nonnihil temporis ad quietem sacrarumque commentationes a studiorum tumultibus subduceret. Hic ille iterum philosophum Theologumque exuens, inter religiosos tyrones abjectissima quaeque munia obiit, & etiam ambulat. Lacera interdum & squalida lacerna indutus economum comitabatur; & quae ille in foro emerat, per mediam urbem spectante omni populo, ad Collegium deferrebat. Senatosius & Censorius bajulus, aliis admittantibus, aliis vicissim illudentibus. At ille *Stramineum* hoc *Sertum* non exhorruit, non rejecit, imò decorum sibi credidit. Post annos complures in Societate *IESU* positos, post cathedras Philosophiae, Theologiae, Concionum cum magna laude diu administratas, id unum praereliquis, domestici omnes in eo studebant, tantum virum, oculis caligantibus, & penè caecutientibus graviter & prompto libentique animo, dum alii mensae affideret, stantem aut in loco anagostae solito incommodè sedentem, librum aliquem pium de mote praerogere, & ad alterius arbitrium accentus & tonos vel invertere, vel dirigere. *Stramineum sertum* Delrius obviis unis amplexus, hoc unum in seipso erubuit, si vel fenex erubescere noluisse.

Idem beatus Lanfrancus fecit, vir omni litteraturae egregie imbutus. Hic cum in cenobio lectorem mensae ageret, & ab antistite illiterato, idque contra Grammaticae leges repetere lecta juberetur, promptissime repetiit, & pronuntiavit omnia, ut iustus fuerat. Ornamento scilicet, sibi duxerat *Stramineum* hoc *Sertum*: nec pudebat optimum virum, Christi causam pudore affici. Idem fecit beatus Aloysius Gonzaga, ut res gestae ipsius testantur.

Cum semel animum virtus induverit, undique invulnerabilem praestat: nec dolor, nec ignominia laucabit. Num tu putas hominem divina voluntati verè devotum, ignominiam moveri posse, qui vulgi opinionibus jam secessit, qui suum honorem omnem iam in Christo reposuit? Plus etiam quam ignominia, est mors ignominiosa. Hoc tamen tot millia sanctissimorum martyrum eodem vultu adierunt, quos alii diademata & purpuram admittunt. Rex ipse martyr, Christus, mortem longè ignominiosissimam vel ideo etiam tulit, ut doceret suos non refugere ignominiosam pati, sed facere. Nemo suavitus ab alio contemnitur, quam qui seipsum prius contemnere didicit.

Verus sui ipsius contemptor contumelias has omnes infularum loco habet: & tum denique sibi plurimum applaudit, & gratulatur, cum largissime irridetur. Siquidem ea denique vera est gloria, pro Christo contemptum & probra omnia minima maxima, & equanimiter tolerare. Discipuli Christi stipulis prius aut spinis coronantur, quam auro & gemmis.

Tom. II.

Rex David Amalecitas insecutus servum Aegyptium fame & morbo penè confectum in campo reperit, cumque de patria domos, gente accuratius interrogavit. At ille: *Puer Aegyptius ego sum, inquit, servus viri Amaleciti: dereliquit autem me Dominus meus, quia egrotare cepi in desertis. Hunc David exacto iurejurando in comitem adscivit. Hec secum beatus Gregorius expondens: Hos, inquit, eligit Deus, quos despicit Mundus, quia ipsi despectio hominem revocat ad seipsum. Stramineum sertum neminem damnosam afficit ignominiam nisi superbum & impatientem.*

Executus igitur (ut beatissimus Paulus hortatur) Executus ad Christum IESUM extra castra, improprium ipsi parti aures. Ad cruentum Christi in cruce solum ducem habemus Paulum, qui hortatur sequi. *Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, ut se lactores & veraces. Comites in eadem hac via innumeros habemus fortissimos heroes, qui ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres. Ut coronam adipiscerentur auream, toleranter gestarunt stramineam. Nondum felix, nondum beatus est, qui contemni & irrideri nescit.*

§. V. BACILLI.

Humanae miseriae quotidie vitam vellicantes Bacillis repraesentantur. Nunquam profecto deest, quod patiamur: dum stamus, dum sedemus, dum ambulamus, dum edimus, bibimus, quiescimus, innumerae sese molestiae ingerunt; cum incommodis nostris quotidie rixamur. Dicit potest: in hoc gymnasio magister nunquam bacillos de manibus ponit. Vix ullus est mortalium, cui non quotidie molestiarum aliquid tolerandum. Sed pleraque ista propter quae indignamur, offendunt non magis quam laedunt.

Religiosissimi Thomae illius verba neminem non spectant. *Miser es ubicunque fueris, & quocunque te verteris, nisi ad Deum te converteris. Dispone & ordina omnia secundum tuum velle & videre, & non invenies nisi semper aliquid patitur aut invide. Convertere te supra, convertere te infra, convertere te extra, convertere te intra: & in his omnibus invenies crucem: & necesse est te ubique tenere patientiam, si internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.*

Haec miseriae licet tolerari faciles, quia tamen quotidiani census sunt, meritò mirificè augent, modò Dei causam toleretur. Ludovicus Blotius optimè docet, non esse minimum quid, molestiam vel minimam pro Deo toleratam.

De omnibus his talibus & molestiis & miseriis illud verissime pronuntiatur: *Onerosum, sed meritorium: modò is qui patitur, pro Deo patitur, & animo volente. Nam, ut Augustinus loquitur, Discutit Deus, quid quisque voluerit, non quid potuerit.*

Abigail seminarum prudentissima, eum omne genus esculentorum ferret placando Davidi, munus hoc insuper egregia oratione commendans. *Erit anima Domini mei, custodita quasi in fasciculo virginitatis, apud Dominum Deum tuum.* Potè inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi impetu, & circulo funde. Hic sapiens herois illustrissima comparatione dixerit vivendi rationem, quam improbi probique tenent, praesertim in tolerandis vitae miseriis. Bonae mentis homines instar recentium florum sunt, quos olitor paulò ante decerpit, & ne distulerit, in fasciculum colligavit filio. Flores hi arcte quidem stringuntur, clamore, si ferias, ut possent, testaturum suum dolorem. Verùm hac ratione flores cõjuncti manent, & diutius vivunt affusa aqua, veatur.

Hoc florum vinculum, quotidianas miseras interpretor, quae si non suavitus, certè purius docent vivere. Res exemplo monstratur: Esurio: Ut ergo fami optuler, coci benevolentiam ambio. Sitio: Sed cellarium agere non placet, ergo famuli operam adhibeo. Vestis indigeo: At suere non possum, ego sartoris industriam quaerò. His indigere, miseria quidem est, ac

B

faciam.

Seneca l. de Prov. c. 4. post inii.

Martinus Delrius serui stramineum non exhorruit.

Idem Lanfrancus fecit.

Animus virtute induratus invulnerabilem se praestat.

Christus cur mortem ignominiosam tulit.

1. Re. c. 30. vers. 13.

Gregorius in Evang.

11. h. c. 13. vers. 13.

1. Cor. 1. 6. vers. 6.

Bacilli.

1. mit. Chr. lib. 2. in 1. c. 2. in 1. & 1. 2. in 1. nu. 3. & 4.

Blos. in 1. spirit. c. 2. proprius finem.

Augusti in psalm. 81. prope finem.

1. Re. c. 25. vers. 29.

Probi ut flores astringuntur per misericordiam, ut ferias, ut conferantur.

fic non nihil humanior fio, & alienâ operâ devincior ad amandum. Si essent qui neminis egerent operâ, neminem vel mitiore verbulo dignarentur. *Sic anima proborum custodia est velut in fasciculo vivendum.*

Improbi autem ut lapides in fundâ rotantur ut abiciantur.

Psal. 87.

vers. 6.

Glossa Or. anarita.

Longè dissimilima ratio est improborum. Sentiant quidem miseras quotidianas & ipsi, sed eos esse lapides dixeris, quos funda rotat quo longius projiciantur. Nolunt improbi legibus stringi, laxissimam ambiant libertatem, cupidines suas follicis sectantur, nec arceri se sinunt à suis delictis. Itaque in fundâ jacent non ligati, sed rotantur huc illuc, in omnes nequitie species vagi. Tandem post torpetulantia gyros excutuntur, Repulsi sunt de manu Dei.

Quapropter, ut vetus interpres loquitur, Fasciculus astringitur ut conservetur, lapis in fundâ ponitur, ut abiciatur. Singuli secum despiciant, quâ ratione quotidianas miseras ferant, an ut flores ligati, an ut lapides rotati.

Rex crucifixus Christus, ad portandam Crucem in vitans, non annuam, non mensuram, nec unius hebdomadis, sed quotidianam crucem ostendebat, & teste

Luc. e. 9.

vers. 23.

Lucâ dicebat ad Omnes: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suâ quotidie, & sequatur me.*

Chrysothomo valde assentior, qui vitam nostram onerariâ navi, quæ adverso flumine trahitur, simillimam esse dixit. Cogita turbas, tumultum, miseras in hac tali nave assiduas. Hic clamores perpetuos diu nocturneque audire cogis: hic somnus brevior & turbator: hic cibus nauticus, & qualis in ipso navigio incommodè coquitur: hic progressus navis morosus & testudineus: hic perpetua & alia ex aliis molestiæ oriuntur: jam funis rumpitur, jam carina saxo illiditur: jam equus concidit, jam ex equo auriga decedit, jam nauticus explorator periculum incidit: modò navis offendit & in vado hæret, & quia in ejusmodi navigiis plerumque multum vini vehitur, doliarium victor semper aures obtundit, dum dolia munit ne rimas agant, aut musto rumpantur: cum in navi aliquantula quies foret, è cælo turbæ sunt: jam præceps nox hæere cogit, jam procellosus ventus jubet sistere, jam pluvie, jam foedissimæ tempestates alia aut morari, aut tardius progredi volunt. Hic nunquam deest, quod molestum sit. Talis omnino vita nostra est, assiduis miseris plena, nunquam non ingerit quod pariamur. *Adverso flumine, ait Chrysothomus, in calum navigamus, & tu queris, ne qua tibi difficultas occurrat.*

Quotidianas ergo molestias non nisi quotidiana vincet patientia. Vnusquisque tollat crucem suâ quotidie.

Hic plurimum promereri licet non tam difficultate tolerandorum, quàm assiduitate. Recto pietatis sensu Mathois abbas dicere solebat: Malo aliquod leve opus & continuûm, quàm grave quod citò finiatur. Non minus patiens est censendus, qui quotidie suam patientiam velut ad palum exercet, quàm qui grandia fert onera, sed raro. Imò sit quandoque ut magna vincamus, & in minimis succumbamus: injuriam gravem ferimus, & pulci aut muscæ impatientissime irascimur. *O passi graviora!*

Pelag. libel. 107. n. 11.

Virg. lib. 1.

Æneid.

Narrat Dionysius Carthusianus, sui Ordinis tirorem principio alacrem, & ad omnia præptum, paulatim cepisse lassescere, & inter onera numerare, quæ initio facillima videbatur. Illud præcipuè religiosum juvenem vexabat: niger ei cucullus, ut tironi, ferendum erat, hunc ille iniquissimis oculis intueri, & trabalem crucem credere, quod aliquem neminem fatigavit. Fuit ut huic juveni promeridianâ somnâ conciliaret altissimi silentii quies. Dum dormit, somniat Christum cum prægandi cruce per cenobii ambulacrum incedere, & ascensum moliri per scalas, nec tamè progredi posse, ob immodicam crucis molem. Igitur ille ipse tiro, qui hoc somnabat, visus est sibi accurrere, & ad-

A juvare velle laborantem. At eum Christus torvè inueniens: Et tu, aiebat, impatientissime, in meâ mihi ferendâ cruce sis auxilio? Tuam portare nequis, & alios juves? Evigilavit tiro ad has voces, & respuit, robustiora patientiæ præcimina daturus.

Idem nobis frequenter venit: ardua quandoque perferimus, & à minutis jacemus victi: Tironi illi dixissentus: Quid hoc vestimenti genus te cruciat? cucullus, quem horres, ater quidem est, sed levis est, & pro ritu familiæ, quâ amplexus es, tironibus omnibus gestandus. Dicamus hæc talia, obsecræ, & nobis ipsis: Famies, sitis, frigus, æstus, malignum cælum, molesta statio, injucunda ambulatio, plena tædii fatigatio, importuni amici, turbætes liberi, ignavi famuli, uxor iracunda, miseria sunt non antæni coloris, sed facilis patientiæ; modò eas velimus ferre non repugnantur, ipsâ ferendi assuetudine molliuntur, & superantur.

B Bacilli sunt, non trabes, & eò plerumque minus feriunt, quò ferient crebrius. Eruditè hic submonens Tertulianus: *Abstine à servo Christi, ait, tale inquinamentum, ut patientia majoribus tentationibus preparata in frivolis excidat.*

Tertul. l. de Patient. c. 8.

DEVS Davidi regi amantissimè pollicitus: *Ego ero, inquit, ei in patrum, qui si iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virgâ virorum, & in plagis filiorum hominum.* Nimirum ut pater aut præceptor discipuli manum ferulâ solet increpare: levis ictus, & brevis dolor.

2. Reg. c. 7. vers. 14.

Hæc DEVS virgâ virorum, & plagis hominum, miseris inter homines non ignotis corrigit, ne paternâ labante disciplinâ exleges simus, in omne flagitium animosi. Tunc enim peccandi crescit audacia, cum metus demitur dandi poenas. Ideo Sionis Rex: *Virgâ tua, inquit, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Fallus se filium errantem, agnovit patrem leniter castigantem.

Psal. 22. vers. 4.

Eruditè dixit Seneca: *Non sentire mala sua, non est homini: non sentire mala sua, non est viri.* Elurire, algere, sitire, ceteraque vitæ molestias subire, onerosum quidem, sed tamen meritorium. Pergamus hæc tolerare. Hic etiam à luctâ non gravi sperandum est præmium immortale.

Sen. de Consol. ad Polybium. c. 36.

CAPVT V.

Alia quinque genera pœnarum singillatim etiam exponuntur.

Festivum apologum recensens Suidas: Abies, inquit, & Rubus jurgio contendebant. Abies Rubo, Rubus Abieti multa exprobrabat; ad graves etiam verborum contumelias descendebant. Tandem Abies: Quid multis, inquit, opus est? Vltimû tuum hospitium est furnus, aut fornax, neque enim ad aliud quidquæ usi es, quàm ut igni te ipsum subicias in pabulum. Hoc te fatum manet; hic tibi locus debetur; ab igne demum devorandus es. Ego quidè, neque enim nego, darius tractor, ferro succidor, ad molam ferrariam deventor, dentes ferratis dividor; exinde fabris dolanda & secanda trador, hic etiam pelle meâ spolior: hæc tamen omnia mihi honori sunt & laudis, nâ ex me sedilia, domus, navigia, templa fiunt; ubique sum ului.

Hæc vera (sic loquar) in Orbe fabula est. Hoc discrimine improbi probique vivunt; illi ut rubus demum in flammâ abripientur, isti ut abietes rectæ in altum cælo crescunt. Variè quidem afflictionis ferro fauciantur, deiciuntur, circumsecantur, fortunis ut pelle spoliantur. Sed non refert, sic ad ædificium cælestis aptantur, rubis ad ignem destinatis: Abietes dum leguntur ferro, poliuntur, ut jam supra demonstravimus. Et istius quidem polituræ quinque instrumenta, *Virgæ, Sagittæ, Facies, Serum Stramineum, Bacillos* explicatè proposuimus. Addimus nunc quinque reliqua, *Laqueos, Fustes, Pallium, Flagra, Sacrum*, uirtutem in Patientiæ gymnasium supellectilem, cuius singulas partes exponemus.

S. I. LAQVEI

S. I. LAQUEI ET CATENAE.

Alia quinque in-
tra menta in
gymnasio
patientiae
crucibilia:
1. Laquei
& catenae.
Error in
gymnasio
patientiae.

His adumbrantur afflictiones cuius statui pro-
prietate. Habet qualibet vivendi ratio suos Laqueos
aut Catenas suas. Vbiq; vincula sunt, sive arctiora il-
la, seu laxiora, seu aurea, seu ferrea, vel etiam ada-
mantina. Religiosorum hominum status triplici co-
haeret vinculo; conjugium simpliciter, sed illo arctissimo.
Hic cum primis error ponendus est, qui multis mi-
serè illudit. Cum nemini crux desit, suam quisque
crucem putat ponderosissimam. Oculorum dolorem
omnium gravissimum iudicat, qui ophthalmia laborat.
Qui vivam in corpore lapidicam alit, aut calculo u-
ritur, neminem mortalium acerbitus quam se torqueri
existimat. Qui dentium doloribus urgetur, omnes al-
ios dolores mitiores putat. Quem stomachi rofiones,
exulceratio, aut colica exercent, se unum gravissimis
tormentis cruciari censet. Ita qui angoribus circum-
stuit, alia omnia mallet perpeti, quam animo argi. Qui
morsu & vulnera conscientia sentit, se unum ad in-
feros iam dejectum credit. Qui male auspiciis nu-
pitiis uxorem duxit imperiosam, se omnium miserri-
mum arbitratur, nec in mitius esse pistrinum ullum
quam conjugium affirmat. Miles morbo & inopia
pressus, sortem suam ut omnium iniquissimam dam-
nat. Quem domi labor velut remigem scamno affigit,
infelicissimae conditionis se solum esse ingemiscit. Ser-
vorum ac subditorum querela, omnes alios praeter-
quam servos, beatos pronuntiant. Magistratus praesi-
des, & qui ad clavum sedent, suam vivendi rationem
iudicant laboriosissimam. Mercator quem maria &
itinerata fatigant, civium quietem laudat, & mercatu-
ram, ut turbatissimum vitae genus acculat.

Chrysostomus
homil. 67.
proprie sine

Chrysostomus jam suo aetate in has ipsas quere-
las publice facundus: Oculum habens vitium; inquit,
nullam agritudinem aliam talem esse censet qualem suam:
rursus qui stomacho laborat, hoc omnium esse difficilissimum
asserit: itidem & in tristitia, quae quis detinetur, hanc asserit
esse difficilissimam; cum propria enim experientia hoc iudicat.
Sicut qui filios non habet, nil ita grave putat, sicut filius caret:
qui multos habet cum paupertate, nil tam accusat quam filio-
rum multitudinem. Privatus, nihil huiusmodi vitae dicit in-
utilis esse, nihil abiecius. Miles nihil esse militiam laboriosius,
nihil periculiosius asserit: satius enim patre solo cum aqua vestis,
quam tor ferre molestias, &c. Quot senectatem admirantur?
Quot beatam vocant iuventutem? Quare non sumus senes? di-
cimus. Cum vero verum ex abiecit, rursus dicimus, Vbi iuven-
ta? Et omnino multas tristitia causas habeamus. Vna tantum
est ab hac inaequalitate libera via, quae secundum virtutem
est. Cum igitur mala nostra magis sentiamus quam a-
liorum, nostris grandius inesse pondus credimus quam
alienis. Hic ego cum Venustio vate interrogem:

Si qui ob e-
tatem mu-
neri ar-
ceantur.

Horat. l. 1.
sat. 1. mit.

Qui sit Macenas, ut nemo quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat.

Quomo-
do corri-
gendus.

Cuique sua fors videtur, miserima: propria crux
gravissima crux censetur. Idcirco consultatissimus hic
error in gymnasium Patientiae corrigendus. Atque hoc
nemini non persuasissimum sit, omne vivendi genus
suis ligari vinculis, suas cuique statui habere cruces. E-
legisti vitam patiens? Illius etiam catenae ac laquei
te sequentur, ne dubita; qui reditus capit, expensas co-
gitet; qui hereditatem adit, in partem solventium
quoque debitorum venit. Vitam religiosam amplexus
es? Nil nisi cruces cogita, easque perpetuas. Hic vive-
re non licet, nisi crucifixo.

Marti te consecrasti? extremam pauperiem, &
vulnera, & mortem expecta.

Mercurio te adunxisti? Non tantum maria &
tempestates, sed & naufragia, & fortunarum everfio-
nem praevide.

A Musis te addixisti? Quidquid laborum aut tædio-
rum occurrerit, devorandum erit, aut certe Musis re-
nuntiandum.

Domini te servitio tradidisti? Expende durissima
quæque servis toleranda.

Sors aut Natura te dominum fecit? Para te; cu-
rarum & sollicitudinum agmina tibi erunt sustinenda.

Vxorem duxisti? Habeas ut ductus. Erumpat te
plurimæ expectant; hæc sacra aliter non constant.
Teipsum sponte in vincula coniecisti quæ nemo nisi
Mors solvat. Quapropter sumptuosum tibi bellum,
familie procellas, quotidianum supplicium, tristitia
omnia imaginare. Nam, tribulationem carnis habebunt
hujusmodi. Ecce quid frustra luctamur? omnis vivendi ra-
tio, status omnis plurimum amaroris habet, & ubique
est, quod mordeat.

1. Cor. c. 7.
vers. 28.

Divina lege sancitum est: Omnis oblatio quæ offertur
Domino, absque fermento fiet, nec quidquam fermenti ac mel-
lis adolebitur in sacrificio Domini. Quidquid obruleris sacrifi-
cii, sale condies. Mel & fermentum à divinis sacrificiis
exclusivissima sunt. Neque verò tantum flagitiis absti-
nendum, sed & voluptatibus, quæ ducunt ad flagitia.

Psalm. c. 1.
v. 11. & 12.

Vtrumque repudiatur & mel voluptatis, & fermentum
nequitiae. Sale condiendum est, quidquid Deo
consecratum cupimus. Nihil enim illi placet, ut Hie-
ronymus loquitur, nisi aliquid in se amaritudinis &
mordacitatis contineat. Deus ipse panem omnia per-
fundit amaritiae, & multo sale defricat.

Flagitiis
abstinendū & vo-
luptatibus
quæ ducunt
ad flagitia.

Rex David hoc persequens: Posuisti, ait, tribula-
tiones in dorso nostro. Quis hanc acrimoniam non sen-
tiat? Addit: Induxisti nos in laqueum. Deus est qui
certa vivendi ratione nos vinciat, hos compedibus,
istos armillis, illos torquibus, hos catenis, hos funibus;
quosdam ferro ligat, loro alios, auro alios. Non ta-
men minus ligatus est qui ferro, quam qui auro liga-
tus est. In vinculis sumus, & compediti, quodcumque
vitæ genus tuemur ille omnium peritissimus habetur
in Patientie gymnasium, qui status sui seu laqueos seu
catenas scitissime gestare novit, qui Christianam patien-
tiæ se suis compedibus indulget. Certè ferenda sunt
hæc vincula, non rumpenda. Plurimis prodest sic esse
vincitos, ne mantum pedumve licentia exorbitet ab
honesto.

Psalm. 69.
vers. 12.

Illum igitur errorem penitus damnumus, qui suam
cruceque crucem fingit omnium esse gravissimam. Imò
hoc quisque sibi certè persuadeat, se nunquam tanta
passum, sed nec passurum irquam, quin alii longe
graviora passi deprehendantur.

Error da-
nadus, qui
suum cui-
que cruce
fingit om-
nium esse
gravissi-
mam.

In illo autem errore primo enasci solet alius, cum
afflictiones nostras non tantum maximas censemus,
sed eas etiam fugere molimur, licet irritò conatu.
Hinc agricola ligonem odit & stivam, camentarius
trullam, siber ferrarius limam, tabularius poenam, di-
scipulus disciplinam; maritus execratum conjugem,
famulus herum, puer magistrum; suum omnibus offi-
cium sordet; displicet incepta vitæ ratio. Nimirum,
propter frigus piger arare non vult.

Prov. c. 20.
vers. 4.

Hic Paulus altum inelamat omnibus: Unusquisque
in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Quo tandem
modo? Fortiter & agendo, & patiendo. Eam ob causam
Paulus in preces etiam descendens: Obsecro itaque
vos, ego vincit in Domino, inquit, ut dignè ambuletis voca-
tione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine,
cum patientia. Quid enim reluctamur miseris? quid vin-
culorum nodos rumpere tentamus frustra? Hoc certè
unum agimus, ut arctius implicentur.

1. Cor. c. 7.
vers. 20.

Eph. s. c. 5.
vers. 1.

Feramus ergo injectos nobis compedes, dum suum
capiti diadema veniat. Fors vicina jam dies est, quæ
canamus assertori nostro: Dirupisti vincula mea, tibi sa-
crificabo hostiam laudis.

Psalm. 114.
vers. 17.

S. II. NODOSI FISTES.

2. Nodosi fistes.

FVSTIBVS NODOSIS calamitates monstrantur plurimis communes, Tyrannis, Hæresis, Bellū, Pestis, Sterilitas, Fames, Oppressiones, Cædes, Inundationes, Morbi, Naufragia, Ruinæ, Incendia, Terræ motus, Terræ laves, ceteraque clades publicæ. Vtilia prorsus sunt hæc quæ patimur publica mala. Origo eorum à Deo bonorum omnium auctore, capite, & fonte, qui hæc aspera ingerit, ut medicamenta, sensu quidem tristia, re salubria & eventu.

Quod & supra asseruimus. Triplex finis istarū cladum.

Fines gladium istarum præcipue tres numerantur. Aut enim Bonos DEVS exercet; aut Lapfos castigat; aut Improbos punit, & hæc omnia nostro bono. Videmus quotidie optimos quosque aut seorsim premi cladibus, aut isdem pariter involvi cum malis. Videmus & miramur, quia nec causam satis capimus, nec attendimus ad finem. Causa est Dei in nos amor: finis, non læsio nostra, sed fructus. Iuvat enīta exercitium hoc non uno modo. Si natam velis agere, per tempestates docere: si militem, per pericula: si verò virum, per afflictionis tolerantiam. Doctrina enim viri per patientiam nascitur. Atque hic exercendi; alter castigandi finis est.

Prov. c. 19. vers. 11.

Paterna manus est quæ lapfos crebro verberat; carnisficis quæ tardè.

Clades quibus castigamur, aut flagelli loco sunt, cum peccavimus; aut freni, ne peccemus. Paterna manus est, quæ lapfos crebro verberat; carnisficis, quæ tardè, sed semel punit. Punitio divina ad malos quidem spectat, non tamen mala est, quia non aliud est, quam cohibitio quædã à scelerè, & repressio. Sic poena omnis bona, Iustitiæ aspectu, sicut impunita mala, quæ efficit ut diutius scelesti noceant.

Porro clades publicæ, ut Bella, Fames, Pestis, aliæque iustissimè à Deo immittuntur. Neque est quod eas graviores prisca aut novas credamus. Et olim talia longèque graviora. Hoc quidem ævo ab Anno Christiano millesimo sexcentesimo decimo octavo, totam pænè Europam belli flamma depasta est, per duodecim jam annos: nec dubium quin aliquot centena millia hominum morbo, fame, gladio perierint. Sed nihil hoc novi. In unã olim Hierosolymorum urbe, per omne tempus obsidionis mortui aut cæsi decies centena millia, capti nonaginta septem millia. Quo quidem tẽpore in Iudæã diversis locis, duodecies centena & quadraginta millia Iudæorum occisi sunt. Præter innumeros qui fame, exilio, miseris perierunt. En cladem unius solummodo gentis! Quantula tamen illa hominū terrarumque pars, si conferatur cum Europã nostrã.

Quid jam alibi gentium? Nonnulla bellum Punicam secundum in solis Italiã, Hispaniã, Sicilia, supra quindecies centena millia, non totis septemdecim annis consumpsit. Bellum civile Cæsaris & Pompeji ad trecenta millia hominum glutivit. Brutus, Cassius Sextus Pompeji largiorem sanguinem fuderunt. Vnus C. Cæsar (ò pestem perniciemque generis humani) fatetur, & quidem gloriabundus, undecies centena & nonaginta duo millia hominum præliis à se occisi. Pompejus Magnus in delubro Minervæ inscripsit, Fusa à se fugata, occisa, in dedicationem accepta, hominum vicies semel centena octoginta tria millia. Quibus velut in numerum addo Q. Fabium, qui centum & decem millia Gallorum: C. Marium, qui ducenta millia Cimbrorum: Posteriori ævo Aëtium, qui memorabili Catalaunico prælio centū sexaginta duo millia Hunnorum occidit. His Jungo Mithridatem regem, qui unã cepit olã octoginta millia civium Romanorum negotiandi causã per Asiã dispersa intermit.

Neque tantum cadaverum strages in bellis, sed oppidorum ac urbium. Cato Censorius gloriatur, plura oppida se in Hispaniã cepisse, quam dies in eã egerit. Cepit autè quadringenta, si Plutarcho fides, Sæpronius Gracchus, ut Polybius refert, trecenta in eãcè delevit,

A. Quid jam de morbis & variã lue memorè? In Iudæã pestis una sub Davide rege septuaginta millia hominum absorpsit, die non toto. Sub Gallo & Volusiano Imperatoribus, pestis ab Æthiopiã exoriens, omnes Romanas provincias pervasit, per quindecim continuos annos incredibiliter exhaustit, & innumeros mortaliū ad plures misit. Vix alia unquam major, seu temporū, live terrarum spatio fuit, sævitia tamen insignior illa, quæ Byzantii finitimisque locis grassata, Iustiniano principe, cujus vis tanta, ut in singulos dies quinque millia funerum daret, interdum etiam decem millia. Nec minùs miranda Africana pestis, quæ eversa Carthagine orta, in solã Numidiã octingenta millia hominum delevit, in maritimã Africã ducenta millia, & apud Vticã triginta millia misit. In Græciã, Michaelis Ducis imperio, tanta pestis sævitia fuit, ut vivi prorsus pares non essent sepeliendis mortuis. Deniq; Petrarchæ ævo, tam valida in Italiã pestilentia incubuit, ut ex millenis quibusq; hominibus vix decè superessent.

Procopius l. 2. de bello Persico. Agribas lib. 5. hist.

Zonare vera sunt. Sub annum Christianum 1359.

Iam de fame nihil profectò nos, ut ætas nostra vidimus, si videmus antiqua? Sub Honorio Imperatore Romæ tanta caritas omnis annonæ fuit, ut homines hominibus jam imminerent, & in Circo palam audita sit illa vox, PONE PRETIUM HVMANA CARNI. In totã Italiã vastantibus eam Gothis, sub Iustiniano, iterum tanta, ut in solo Piceno quinquaginta millia hominum fame interierit, & passim in usum ciborum veras sint carnes non solum humanæ, sed humana etiam incrementa.

Ævo regis Hispaniarum Habidis, terræ aërisq; siccitas viginti sex annis tanta fuit, ut fontibus fluviiq; omnibus, præter Iberum & Bætum, præ ariditate consumptis, humorq; penitus exsiccatò, quo partes terræ pulvisq; coagmentantur, agrum in vastos hiatus abirent. Hinc facultas aliò commigrandi sublata multis, qui vitæ sustentandæ necessitate adacti fugam meditabantur. Sic Hispania locis præsertim mediterraneis, herbarū & arborum honore nudata (paucas quafdam arbores ad Bæris ripã conservatas ajunt) bestiis & hominibus fame consumptis, in solitudinem & in vastitatem miserabilem redacta est. Regum nobilitumque progenies à stirpe defecit, tenuioribus, quibus res angusta domi fuerat, neque in multis dies paratus comectatus, in vicinis provinciis, locaque maritima tempestivè dilapsis. Exactis tandem viginti sex annis post maximam vim ventorū qui subsecuti sunt, & arbores omnes radicibus convulserunt, copiosis pluviis depulsum est mali. Incolarum aliqui, sed aliis permixti genibus, ad sedes pristinas reversi, Hispanorum gentem & nomen ferme ad interitum perductum instaurasse creduntur. Sic Hispaniæ sentiunt Historiæ. Sileo nota:

Ioan. Mariana lib. 1. rerum Hispanic. c. 13. sine.

Quid jam vetera tributorum exempla memorem? Pleraq; omnes provinciæ sub Romano Imperio, fructum ex agro pascuo Quintam quotannis persolverunt. Decimã ex agro arvò. Nec defuere Antonius & Cæsar, novem decemq; annorum tributa exigere in annum. Iulio Cæsare interfecto, cum armã sumpta pro libertate, singuli cives Viginti quintam omnium bonorum depondere cõgebantur. Et hoc amplius: Senatorii ordinis omnes, in singulas ædiū suarum tegulas, sex asses conferre iussi sunt. Tributū immensum nostrisq; censibus vix credendum. Octavianus Cæsar octavam omnium bonorum partem à libertis exegit, & accepit. Omitto quæ Triumviri, quæ alii tyranni patnaverunt.

Ager arvus, qui arari solet & fori pascuus, qui pascendo pecori aptus.

Porro exactiones omnes ac rapinas longè superabant Romanorum coloniæ, quibus in subditos nihil cogitari potuit tristicius. Deducebantur passim legiones cohortesque veterana in agros & oppida: miseri provinciales momento temporis, bonis & fortunis omnibus provolvebantur, idque nihil ausi, nihil meriti: pro crimine opes eorum, aut opimi

arri

agri fuerunt. Miserum est numis spoliari: quid etiam agris rectis? Grave istis pelli: quid tora patriâ? Distrabebantur, ecce aliquot millia hominum, liberi a parentibus, domini a familiaribus, uxores a viris, & in varias terras, ut sua cuique fors fuit, spargebantur; alii in Africam, pars in Scythiam aut Britanniam coacti sunt migrare. Solus Octavianus Cæsar in solâ Italiâ viginti octo colonias collocavit: in provinciis quot libuit. Hoc profectò gurgis calamitatum omnium fuit.

Tranquill. de Cæsar. Tacitus in Anna. Alii.

Quid in Inundationes, Terræ motus, Incendia. Ruinas cõmemorem, quæ totas non raro civitates hauserunt. Fidenis, Tiberio principe, collapsi Amphitheatrũ sunt: viginti millia hominum & amplius perierunt.

Clades in omni Orbe, & omni ævo fuerunt eruntque. Illud potius mirum, si exlex quisquam ab hac communi lege nec onus ferat, quod ferunt omnes. Solon amicum quandam Athenis graviter lugentem in arcem deduxit, & subiectas omnes in magnâ urbe domos ostendens: Cogita, inquit, quam multi luctus sub hæc tectis olim fuerint, nunc veniuntur. postea futurum sint: ac mitre lamenta vana, animumque contra hæc obfirma. Idem omnibus ingerendum, qui nostra tempora ut omnium luctuosissima deplorant: Obfirmate animum. Quod damnum putamus, remedium est. Hac mihi calamitatum ferula DEVS crimina nostra velut depurat & expiat. Transeundum est per ignem & aquam, & educet nos in refrigerium. Obtinuisse primum, expectandum.

Lipf. l. 2. Confl. c. 20. 6. 199.

Psal. 69. vers. 12.

3. Pallium.

ILLam afflictionem PALLIVM voco, quam quis ipse sibi creat, aut aliunde advenientem auget vanis persuasionibus. Nimirũ talis cuique qualibet res appareat, qualem ei vestem aut pallium ipse induerit. Incredible dictu est, quantum hic seu imaginatio, seu opinio possit. Opinione solâ & agrotamus, & etiam quandoque morimur. Fit nempe ut duo quidam simillimâ & eadem penè cruce premantur: alter excitationis animi suam putat esse chartaceam, alter obiectioris & tristioris suam putat profus plumbeam. Hic non res, sed opinio diversa est.

Crux tantæ molis est, quantæ poterit carnis efficit qui portat.

Sæpissimè tantæ molis ac ponderis crux est, quanti eam putat is esse qui portat. Mala nostra ad opinionem nostram aut crescunt, aut decrescunt. Gravia patiuntur, qui hoc in se sibi jam persuasit, se pati gravia. Grande profus imperium est imaginationis in morbos & in omnia quæ patimur mala. Sunt qui imaginationem pluvia effusissent, quæ suo in terram illapsu ranunculas sexcentas procreat. Hanc alii cum tonitru contendunt, quod oves abortire facit, & apum mel acore corruptit.

Non malè Imaginatio Venetorum cõspiciliis confecerat, quæ turbam è viginti circiter militibus, aspectabilem representant exercitum. Quid, quid in Orbe magnum est, subsidet, si ei vani imaginationis tumorem ademeris. Cogitationes meticulosæ, suspiciones, emulationes, & mille huiusmodi, quæ vitam miseram discruciant, imaginationis sunt lubrica. Imaginatio vigilantium est somnium, quod mille phantasmatum, modo ridicula, modo horrida objectat. Vulgi verbum est, Imaginatio facit casum. Hic non minus verè dixerim. Imaginatio aut fabricat crucem, aut certè aggravat. Quemadmodum is, qui pontem angustum transit, aut altum scandendo petit, tum denum ruere incipit, cum ruiturum se imaginatur, ita profus frequentissimè calamitosus fit, qui se talem esse arbitrat.

Exemplo confirmatur. Climacus grad. 4. p. 7. ab initio quartæ gra.

Qualem rebus imaginem imponimus, aut quale iis pallium injicimus, tales nobis apparent. Id Ioannes Climacus tali narratione confirmans: Cum in cœnobio, inquit, ad mensam confedissemus, cœnobii præses in aurem mihi insurrexans: Vis, inquit, parer, ostendam tibi religiosissimam cum extremâ canitie

Tom. II.

prudentiam? Cumque id summis precibus orarem, nec quidquam me magis velle diceret, advocavit præses è proximâ mensâ, sacerdotem senem octogennarium qui sacratio præerat, & quadraginta octo annos in monasterio cum laude posuerat. Vocatus hic senex promptissimè venit, & abbatis genibus advolutus solennem preceationem expetiit, eaque datâ surrexit, & ad mensam, quid abbas mandaturus esset, stans expectavit, idque sub initium prandii. Abbas suavissimè omnia dissimulans, neque senem abire iussit, nec quid ipse vellet, imperavit, prandium autem omnino studio contra morem protrahi curavit. Duabus ferè horis patientissimus senex stetit, immoto gradu, & quidem impransus. Climacus hæc tacitè admiratus, erubescere vel obliquo oculo in canum illud & venerandum caput tangere. Itaque perstabat dignissimus cælo senex ad prandii finem. Remotis mensis, cum omnes surgerent, iussus est abire, & initium trigesimi noni psalmi Isidoro recitare. Climacus in stuporem datus hoc spectaculo, & religiosâ curiositate actus, senem illum statorem ad colloquium secretum levocans: Et quæso te, inquit, mi Pater, quid tanto tempore impransus & stans ad mensam cogitasti? Cui senex placatè: Imaginem Christi præfidi meo imposui, ait, neque enim hoc hominis iustum, sed Dei esse credidi. Quare non ad mensam, sed ad aram me stare persuasus, Deo preces adhibui nec ullam maligniorem cogitationem adversus præfidem admisi.

En artificium nobile in patientiæ gymnasio planè utendum. Imaginem Christi, ait optimus senex, præfidi meo imposui. Talis scilicet unaquæque res nobis apparet, qualem imaginem, vel quale nos ei pallium injecerimus, qualem scilicet eam nostra finxerit imaginatio. Si nos ei pallium lugubre ac nigrum circumdederimus, aspectu mæsto feriemur; si leve ac grati coloris, impavida eam æquanimitate complectemur.

Subinde tamen, quisquis nimium dolere non vis, nudam rei faciem intueri, & quod prius horrore ac metu turbabat, jam tunc excipit. Quod videmus accidere pueris, hoc nobis quoque majusculis pueris evenit, illi quos amant, quibus assueverunt; quibus se ludunt, si personatos videant, expavescunt. Non hominibus tantum, sed & rebus persona demenda est, & reddenda facies sua. Inspice vtro, penitus quid sit agrotare, quid sine culpa sua pauperem esse, quid humanum favorem amississe, vide quid sit immerentem injuriâ affici, quid virtute præditum contemni ac vituperari, & hæc omnia terribiles malorum larvas dicere sed pueris solum formidandas.

Plurimum imaginatio morbum, ut malum maximum; paupertatem, ut extremum vitæ deonestamentum, injurias, contemptum, vituperia, favoris jaçturam, invidiosam vexationem, ut rem longè deterrimâ, velis remittique fugiendam intuentur. Ita è formicis elephantos, è canibus, pantheras & tigrides, è lepusculis nescio quos belluarum, & terribilium portentorum exercitus effingimus. Ita centies morimur, antequam periculosè agrotemus, ita nos Iro & Codro pauperiores credimus, paupertate vix à limine salutata; ita quandoque victoriam amissam & desperatam omnia proclamamus, antequam hostis in cõspectum veniat; vix absynthii labris primoribus gustamus, & totos absynthii montes devorandos esse metuimus; vix spinulam calcamus, & gladios ac vulnera somniamus. Ita malis nostris plurimum adjicimus, & nobis ipsis mentimur. Omnia quæ patimur, opinione nostra majora fiunt, & sæviora.

Quis hæc mortalitatis ludibria satis aestimet? Plura sunt quæ nos terrent, quam quæ premunt, & sæpius opinione quam re laboramus. Quædam nos magis torquent.

Expectans Expectans Dominum. & intendit mihi. Psal. 39. vers. 11.

Rei facies nudam rei faciem intueri, & quod prius horrore ac metu turbabat, jam tunc excipit. Quod videmus accidere pueris, hoc nobis quoque majusculis pueris evenit, illi quos amant, quibus assueverunt; quibus se ludunt, si personatos videant, expavescunt.

Seneca epist. 24. m. d.

in patientiæ gymnasio cures sunt præciolæ aut viles, ut dicitur li pretium eis dant.

B 3

torquent, quam debeant; quaedam ante torquent, quam debeant; quaedam torquent, cum omnino non debeant. Aut enim augemus dolorem, & fingimus, aut praecipimus. Plerumque enim suspicionibus laboramus, & illudit nobis illa, quae conficere bellum solet, fama. Sic accedimus opinioni, nec coarguimus illa, quae nos in metum adducunt, nec excutimus, sed trepidamus, & sic vertimus terga, quemadmodum illi, quos pulvis motus fuga pecorum; exiit castris, aut quos aliqua fabula sine auctore sparsa conterritur. Nescio quomodo vana magis perturbat. Vera enim modum suum habent: quidquid ex incerto venit, conjecturae & aeternae paventis animi traditur. Inquiramus itaque in rem diligenter.

Quam multa non expectata venerunt, quam multa expectata nunquam comparuerunt! Etiam si futurum est quod times, quid proderit dolori tuo occurrisse? satis cito dolebis, cum venerit: interim tibi meliora propone, & noli sollicitus esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit dici malitia sua. Id quod metuimus, fortassis erit, fortassis non erit; interim dum non est, mittamus tam vanos metus.

Nonnunquam nullis apparentibus signis, quae mali aliquid pronuntient, animus sibi falsas imagines fingit, aut verbum aliquod dubiae significationis detorquet in pejus, aut majorem sibi offensam proponit allicijus quam est, & cogitat non quantum iratus ille sit, sed quantum liceat irato. Sic dubia pro certis expavescimus, nec servamus modum rerum; statim in timorem venit scrupulus. Ergo spem ac metum examina, & perturbare te desine.

Præclarissime dixit Epicætetus: *Homines perturbantur non rebus, sed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi causa: Mors non est malum: alioqui enim & Socrati ita visum esset: sed opinio de morte, quae malum eam facit. Cum igitur imponitur aut distrahimur: non alios culpemus, sed nos met ipsos, hoc est, nostras opiniones.*

Hoc ipsum Annaeus explicatissime confirmans: *Optimo enim est ergo, inquit, quae nos cruciat: & tanti quodque malum est, quanti illud taxavimus. In nostrâ potestate remedium habemus.*

Itaque in Patientiae gymnasio cruce pretiosae aut viles, ponderosae aut leves sunt, prout discipuli pretium eis dant, aut pondus. Tam miser est quisque, quam se esse credit.

§. IV. FLAGRA.

4. Flagra.

Inter gravissimas afflictiones non immerito censentur illae, quae à Lingua sunt, Objurgationes, Convicia, Obreccationes, Contumeliae, Calumniae, Exprobrationes iniquae, Accusationes falsae, & quidquid ab illâ malorum Lernâ, à Lingua mali est. Huc referendum, cum negantur petita, postulantur ingrata, imperantur dura. Atque hoc omne afflictionis genus FLAGRA nobis ob oculos ponunt. Graves hinc ictus, & plagae prorsus acerbae, quae ossa vel ipsa comminuant, praesertim si ab iis exaggereris, à quibus id minime expectes.

Psalm. 54. v. 13. 14. & 15.

Solymæus rex olim queritur: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo: Tu vero homo unanimes, dux meus & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, jam etiam in me calces elidis? Et tu fili, dicebat Bruto Cæsar, cum in curiâ confederetur. Hic breviter solatia, velut unguentum instillamus vulneri.*

Solatia vulneri velut unguentum instillanda: Primum.

Primum: Hic nemini parcitur, nec quidem cunctissimis, nec etiam sanctissimis. Et hi quoque ceduntur ac flagellantur linguis. Flagellum linguae, ait Siracides, omnibus communicans. Hieremias vates prius sanctus quam natus nihilominus queritur, & Venerabili mater

Ecclesi. c. 26. vers. 9. Hier. c. 15. vers. 10.

A mea, inquit, quare me genuisti virum rixae, virum discordiae in universâ terrâ? Omnium jurgis & pessimis imprecationibus expositus erat.

Parum erat Iobum à Satanâ immanissimè cruciari, nisi sua eum & amor, & cognati linguis etiam dirissimè flagellasset. Vti aromata longè lateque odorem emittunt, si teras: sic virtutis fama diffunditur, si premas. Sicut & animalia quae verberata gratissimum spirant odorem: talis omnino Iobus, qui quò plures accipiebat plagas, tantò suaviorem patientiae odorem halabat. Illius carmen agnosce: *Beatus homo qui corripitur à Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes.*

Iob cap. 5. vers. 17.

Alterum solatium: Divina protectio, quae quidem hoc efficit, non ut non sentias hæc flagra, sed ut ea tantopere non noceant. *Astergello linguae absconderis, inquit Iobus, & non timebis calamitatem cum venerit.* Huic rei hoc nomen ex arte convenit, siquidem flagellum linguae, non dolorem tantum, sed vibicem ac livorem facit, famæ ac nomini notam imprimit. Dein, uti flagra plerumque tergum petunt, sic obreccationes à tergo lædunt. Sed quisquis hæc patris, erige animum. Absconderis ab hoc flagello: tuebitur te Deus, ne mendacium & calumnia tibi noceant, aut certe si quid nocipienti ferant, id nobiliori bono sarciat.

Secundum, Iob c. eod. vers. 21.

Tertium: His flagris admoti maximam suorum criminum partem expiant, si se decorè ac patienter hinc gerat. Romæ olim Lupercalibus juvenes caprinis pelibus incincti per ludum currebant, obvianteque turbam petebant loris: ultro iis mulieres occurrere, & palmas feriendas præbere assueverat, partus facilitatem ab his verberibus sibi dari arbitratæ. Hoc Romani mensè Februario factitabant: apud nos Luperci quotidianè modò huic, modò illi cum flagris imminet, percutiunt etiam innoxios. Hic expedit se iis non negare, imò verò sepius non possumus, etsi velimus. Hæc autem flagellatio æquo animo tolerata, mortem beatam conciliat.

Tertium, Alexander ab Alex. lib. 4. dicitur gen. initio.

Res maximi momenti est, scisse de se alios malè laceratos, & sustinuisse. Ideo Bernardus ad perferenda hæc flagra promptissimus: *Ego, inquit, plagis conscientiae meae nullum iudicio accommodatius medicamentum probis & contumeliosus. Non est proinde quod commovear, homuncio sum omni opprobrio dignus & despectione.* Quod Seneca Romanis, id quibus suis obreccationibus dixerit: *Genita vira mite, & infelicem linguam bonorum exercere convicio, instate, commordete: citius multo frangetis dentes quam impietatis.*

Bernardus in epist.

Sen. de bene vita c. 19.

Quartum. Improborum obreccationes & calumniae, nullius hominis causae ad tribunal divinum examinandae vel minimè obstant, imò profunt plurimum. Digna Hieronymo vox: *Apud Christianos non est miser qui contumeliam patitur, sed qui facit.* Christus luculentissime: *Beati estis, inquit, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos, mentes propter me, gaudent, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis.*

Quartum.

Matt. c. 5. v. 11. & 12.

Vocem Domini secutus Petrus: *Si exprobramini, ait, in nomine Christi, beati eritis.* Hoc nimirum Christo simile reddidit, hoc Angelum efficit. Sapiens illa Theocritus Hebraeorum regem impensissimè laudatura: *Sicut Angelus Dei, ait, sic est Dominus meus Rex, ut nec benedictione, vel maledictione moveatur.*

1. Pet. c. 4. vers. 14.

2. Reg. c. 14. vers. 17.

Adversus hæc linguae flagra insigniter quemvis erudiens Gregorius: *Inter verba laudantium, sive vituperantium, inquit, ad mentem semper recurrendum est, & si in ea non invenitur bonum quod de nobis dicitur, magna tristitia generari debet. Et rursus si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus letitiam proflire. Quid enim si homines laudant, & conscientia accuset? Aut quae debet esse tristitia, si omnes accusent, & sola conscientia nos liberos demonstrat?*

Greg. 1. 8. epist. 45.

At,

Non debet quis dolere si calumniis temere flagellatur: Sed cum conscientia sibi opprobriat.

At, plusquam credi potest, dolet (dixerit quis) calumniis & mendaciis sic temere flagellari. Doleat sane: quid tum postea? Dolere pro Christo & celo, summum simulacrum Christiano. Doles de te hæc dici? plus doleas, si vera sint quæ dicuntur, si tua tibi conscientia opprobret: Et, ita te geris, ut in ora hominum abieris. Quem verò conscientia tutatur, affirmatque inania & falsa esse quæ à malevolis dicuntur, ille non acerbè ferat quoscunque aliorum sermones. Cur enim dolent, si non nocent? quod si etiam noceant, Deus profecto quidquid hoc nocenti est, præmio decuplo pensabit. Qui deliquit, quique sermonibus causam dedit, is seipsum accuset, si male audiatur. *Iustus autem quasi leonem considerans, absque terrore erit.*

Prov. c. 28. vers. 1. sic Biblia mandata.

Babylonius rex Baltasar dum inter mille optimates ad epulum regium accubuit, manum vidit in proximo pariete scribentem; eà re sic terretus est, ut expalluerit, omnibusque artibus contremiscere cœperit. Quæ, obsecro, tanti terroris causa? Vidit manum. Ecqualem? Hominis. Ergo rex humanam manum sic timeat? Si leonis, aut ursi, aut draconis unguis vidisset, causa formidinis aliqua fuisset. Sed unius hominis dextram quid tantum monarcha metuat, ad cuius nutum mox centena alæ equitum advolassent subsidio? Ecquid illa tam formidanda manus armorum tulit? Nihil nisi calamum quem scripsit. Ad pennam scriptoriam virum, ne dicam regem, expallescere? Si tragicinam Ioabi lanceam, si rompheam Cherubim ignitam in se unum vibrari vidisset, non sine ratione timuisset. Sed fortasse tanti pavoris causa fuit Scriptura? Non intellexit Scripturam, & ob eam rem interpretes vocavit. Quid ergo manum unicam, quid calamum, quid scripturam metuit quam non intelligit?

Videte quàm crebrè fiant simillima. Adest malodocus, qui velut parieti lingua inscribit ejuscemodi voces: *Nemo fidat huic homini, non is est qui putatur esse, hæc atque hæc familiaria sibi habet vitia; foris niret, inus & in cute alius est.* Hanc talem scripturam subinde sic expavescimus, ut eam inter gravissima supplicia numeremus: & morte acerbius videtur velle, nec posse hoc ulcisci.

Sed quare, o Christiani, vos sic exanimant obrectatorum verba? Cur leviter læsi patientiam omnem in furorem vertitis? Hic quidem scorpionis genius est, qui tactu non provocatus acum virosam continet: tangitur? caudâ quàm primum ferit: ita plurimi silent non læsi; tanguntur? ignes vomunt & venena.

Obrectatorum voces surdis auribus transmittere. Exemplum à sanctissimis licet petere. Optimus regum David pessimè à multis traducebatur: *Ego autem, inquit ille, tanquam surdus non audiebam.* Et quamvis suffrones quandoque adrepant, dicantque: *Hoc iste de te vulgus spargit.* Tu verò tanquam surdus non audias. Sermones hos omnes velle resellere, est seipsum oporose lædere. Plerumque hæc dicta tanto latius serpunt, quanto contentiosius refutantur. Sapientissimè monens Epictetus: *Si quis, inquit, nuntiavit, quemdam tibi maledicere, nec refuta, que dicta sunt, sed responde, eum nescisse cetera tu vitia, nam aliqui non illa sola fuisse dicuntur.* Qui sapit, sic loquitur. Imperitissimus quisque ubi se in fabulas & sermonem mitti comperit, mox vociferatur: *Ego verò mendacissimos illos nebulones tractabo, ut pat est: illi de me hoc spargant? faxo poeniteat illos tam improbi sermonis: & ego illis famam, quam merentur, inuram.* Eho Christiane! Hoc sanè in Patientiæ gymnasium non docetur.

Sur. tom. 1. sic 30. lan.

A At mox ei Angelus subsidio missus: *Ecquid te turbat Virgo, ajebat, malevolentum loquax invidia, quid hominum inanissimos sermunculos attendis? Sponso & iudex tuus in alto est? quid tu terram aspicias? Sanguinem pro Christo fundere parata es? contumeliosa prius verba disce concoquere. Patientia vincit omnia. Te præmium manet celestis gloria, illos supplicium gehennæ, nisi respiscant. Patiendò vinces. Ab eo tempore Aldegundis in tantam se patientiam composuit, ut ultro posceret à sponso asperius haberi: Ego verò mi bone IESU, dicebat, mors tui ignara non sum: scio quòd omnem filium quem recipis, flagelles. Tuam ergo ancillulam flagellis acrioribus subijce. Injuriis, mororibus, morbis me castiga & purga: suave mihi erit pati, modò sic liceat vitare patiendâ æternum. Nec irritæ fuerint preces: Annuit sponso. Paullò post gangræna pectus invasit, & per totum deinde corpus se diffudit. Ampla hoc gratiendi seges, ad usque obitum.*

B Itaque discamus Spartanâ, imò Christianâ nobilitate hæc linguæ flagra tolerare. Vix verbèra pro Christo feret, qui necdum illius causâ verba didicit digerere. Dicat quisque sibi: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Augustinus hoc consignans: *Si exceptus es, inquit, à passione flagellarum, exceptus es à numero filiorum.*

Psal. 117. vers. 6.

Angust. loco infra suscipi recitando. Vide quæ que dicitur sumus in fine parisi seneca de hoc Lingua flagello. S. Saccus. Vide Nicol. Trigantii triumphos apud Iaponas, mihi pag. 178. 199. 202.

S. V.

C Vmulum malorum denotat SACCUS, è quo tamen aut tempus, aut mors ipsa contractum liberat. Saccus apud Iapones horribile tormentum est Christianis non ignotum: Ad hoc damnati, collotenus includuntur sacco, atque sub dio dies noctesque destituntur, ad omnes injurias cæli excipiendas. Hæc sames, litis, frigus, æstus, infomnis torquent miserum.

Ita non simplici cruciatu hoc genus tormetum constat. Saccus in gymnasium Patientiæ frequens supplicium est: nam ea subinde calamitatum varietas premit hominem, tantæque in eum incumbit mole, ut sibi undique contractus, & velut in sacco esse videatur, aut in dolio Reguli.

Sen. lib. de provid. c. 3. Valer. l. 9. cap. 2. Pauli alter Gellius l. 16. Noct. Att. c. 4.

M. Atilius Regulus illustrissimum fidei atque patientiæ documentum, primi Punici belli gloria, suis se hostibus stitit ex datâ fide. Illi Regulum in arcam ligneam infixis undique præacutis clavis & extantibus coniecerunt, palpebris prius resecatis. Fixerunt cutem clavi, & quocunque fatigatum corpus reclinaisset, vulneri incumbere, & in perpetuum vigiliam suspensa sunt lumina. Ita virum fortissimum vigilantia pariter & continuo doloris tractu necaverunt. Horribile tormenti genus, & quod usitato nomine *Brevis Infernus* appellari possit.

D Et nos subinde Reguli sumus. Nam in eas quandoque angustia redigimur, ut in Reguli machinam inclusi videamur, & undequaque stimulis perurgeri: atque, quod gravius, solatio insuper omni destitui. Undique & undique omnia pontus, omnia undique motor & dolor.

Zoëardum anachoretam narrant in somnum pugnasse hoc modo: Cavam ille arborem clavis introitus adactis obarmavit, eâ maxime parte, quâ tergum & latera fulcire solitus esset; porro ad caput circum ferreum dependulis ex eo laxis suspendit, ut quaquaversus fessâ tempora inclinarent, mox asperum monitorem sentirent, adeoque vigilare juberetur. Arcta domus; fatemur: sed multiplicis miseriæ præclarum symbolum: ita nos nonnunquam ærumnis cingimur, ut quocunque animum aut oculos intendamus, id solum occurrat, quod torqueat.

Cum Michæas non ad stomachum Achabo regi vaticinaret, rex impius imperavit: *Mitte virum istum*

3. Re. c. 22. vers. 28.

In carcere, & sustentare eum pane tribulationis, & aqua angustia. Michas expertus est Saccum, nam non solum fastidatus damnatus, sed in vincula tractus, fame cruciatus, ludibriis affectus est. Hoc Sacco est includi.

Sanctissimus rex David hunc Saccum velut vestem indutui pæne assiduo gestans: Ad meipsum anima mea conturbata est, inquit; & licet eam amœnioribus cogitationibus ad hilaritatem coner perducere, identidem tamen in seipsum revolvitur, inque tristitias priores relabatur: Abyssus abyssum invocat: Undique in me nimbi ruunt: alius super alium me petit; clades ex cladibus ingruunt. Omnia excessu tua, & omnes fluctus tui super me transfuerunt. Omne caelum in me pugnat, nusquam quies: bellum ex bello feritur; ubique hostes & pericula, vexationes & damna; ubique maxima malorum seges. En vatem regium Sacco conclusum!

Sanctissimi quique hominum hoc Sacco lapsus includuntur, non enim solum sentiant mala, sed advertunt pericula, æstimant animi damna, non ignorant cacodæmonis insidias, intelligunt quanti sit excidere divinâ gratiâ, & Deum habere adversarium. Cum igitur solatis divinis destituuntur, verentur ne forte divinis etiam favoribus exclusi sint. Hac ratione in Sacco sunt, diversis meritoribus ægredientes. Eam etiam ob causam rex David sic facit lacrymans: Deus repulisti nos, & destruxisti nos. Offendisti populo tuo dura; potasti nos vino compunctionis. O Domine merum meracum nobis absynthiten propinas de tuâ cellâ, ô potum nimis amarum!

Hand alia sunt Ezechielis voces: Angustiâ superveniente requirunt pacem & non erit. Conurbatio super conurbationem veniet, & auditus super auditum. Calamitates scilicet de calamitatibus nascuntur; nihil uspiam quietis; in Sacco erimus. Iobus, si quispiam hunc Saccum, seu calamitatum cœnulum expertus: Ego ille quondam opulenti, inquit, repente contritus sum: tenui cervicem meam, confregit me, & posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos; non peperci, & effudit in terrâ viscera mea. Conscidit me vulnere super vulnere. Patientissimus vir iste verè in Sacco fuit; sed reipsa monstravit, quantum in Patientiæ gymnasio profecisset: certè jam non inter discipulos, sed magistros numerandus.

Quisquis hoc cladium acervo premitur, & Sacco se inclusum ingemiscit, altâ mente reponat hæc duo. Primum est: Nolle, in gymnasio Patientiæ locum esse, cui nomen Infernus, & eò Deum confutisse suos mittere, sacco includendos. Nihil hoc novi est, sed divini favoris signum est, & amplioris causâ premii. Sed nec æternus est infernus iste, neque hic Saccus omnibus horis aut sæculis gestandus. Deus est, qui deducit ad inferos, & rediit.

Alterum est: Vult omnino Deus, ut spem fiduciamque in se nostram tum maxime erigamus, cum res videntur desperatissime. Inscriptio psalmi quadragiesimi primi est: Intellectus filius Core, seu Canticum erudienti, siquidem docet, tunc animosissime sperandum cum pæne nil spei affulget. Hinc illud plus simplici vice ingerit: Spera in Deo. Quid vanis angoribus confumeris? quid futurorum metu cruciaris? quid ad omnem maligniorem auram trepidas? Spera in Deo, modicæ fidei ac spei homo, Spera in Deo. Spes hæc nec falli potest, nec fallere.

Philo Hebræus cum aliis suæ gentis apud Cajum Caligulam Imperatorem ab Appione accusabatur, quod divinos honores Cæsari non tribuisset. Cunctique jam etiam aulâ ejectus esset, dixit ad socios: Bono animo nos esse oportet, tamen si Cajus iratus sit nobis; quia necesse est adesse divinum, ubi humanum cessat auxilium.

Quod si divinum etiam auxilium cunctari videatur, non potuerit. Cui Bion: Mi bone, inquit, mirari desine; adolescens ille tenellus caesus est, nec homo attrahitur. Quo dicto prudenter significavit, delicatos pueros parum aptos esse itudis. Verulus quidem caesus non uno vitio lab orat, sed tener recensque multo pluribus, cui quosdam de scholasticis non inique compares. Si quidem in turbâ complurium discipulorum aliquos reperire est, qui, ut caesus recens, vitiorum divites, confuti de dolis & fallaciis, nil æque sciunt ac fallere. Argus sit magister, non tamen omnes eorum astutus deprehendet. Omnia scholasticorum vitia recensere infinitum foret. In compendium ea mitto, & in digitos. Octo potissimum in scholis culpæ à discipulis admittuntur. Totidem ferè seu noxas, seu nequitas in Patientiæ gymnasio discipuli parum morigeri committunt. Hæc numerantur:

- 1. Nescire prælecta.
- 2. Garrire ac fabulari.
- 3. Seripcionis pensuram non habere.
- 4. Abesse sine causâ.
- 5. Rixari, aut discipulos percutere.
- 6. Pingere, dormire, aut nugas tractare, dum veterum scripta præleguntur.
- 7. Simulare morbum.
- 8. Mentiri aut correptum obmurmurare.

Hæc octo sunt picula, in Patientiæ gymnasio nunquam tolerata, nunquam toleranda. Has octo notiores culpas brevissime nunc eo explicabimus, ut caveamus.

PRima in scholis culpa. Nescire prælecta, aut tantum simulare se scire. Iam notæ sunt magistri voces: Recita puer, recita. At discipulus defes ignavum illud mustitare: Nescio. Aut oscitanter incipere, & tertio quoque verbo hæerere, libellum furim inspicere, quædam omittere, plura corrumperè. Atqui sanè hoc nescire est.

Religiosissimus ille scriptor Christum ita loquentem facit. Pupliciter soles electos meos visitare, tentatione scilicet & consolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego, unam increpando eorum vitia; alteram exhortando ad virtutum incrementa. Ita Christus solet prælegere. Sed quando recitandæ

atur, cū Iosaphato rege opportunissime precabimur hunc modum: Cū ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te, Deus. Modò animi oculos nunquam avertamus à Deo. Quâ in re camis imitandus, hic tamdiu hero suo assidet, monet, mulcet, & hiando cibum flagitat, dum impetret: ita nos inclusi Sacco, variis ærumnis pressi, divinam opem tamdiu flagitemus, dum impetremus. Defunt auxilia humana? necesse est, ut Philo loquitur, adesse divina.

Olim cum omnes vitæ nostræ peridos uno aspectu cernemus, fatebimur quod olim dixit Theomitolcles: Perieramus, ô pueri, nisi periissemus. Profectò plurimos naufragium servat, naufragaturos certò, nisi naufragium præcellisset. Quare, animo sumus erecto, & vel in Sacco esse, dulce putemus pro Christo. Brevi pro se quisque cantabit felix: Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti sacco meum, & circumdedit sine lætitiâ.

CAPVT VI.

Quæ potissimum culpæ in Patientiæ gymnasio cavende sint.

Objecit quis Bioni philosopho, quòd adolescens, quem maxime volebat, suæ ferulæ subijcere non potuerit. Cui Bion: Mi bone, inquit, mirari desine; adolescens ille tenellus caesus est, nec homo attrahitur. Quo dicto prudenter significavit, delicatos pueros parum aptos esse itudis. Verulus quidem caesus non uno vitio lab orat, sed tener recensque multo pluribus, cui quosdam de scholasticis non inique compares. Si quidem in turbâ complurium discipulorum aliquos reperire est, qui, ut caesus recens, vitiorum divites, confuti de dolis & fallaciis, nil æque sciunt ac fallere. Argus sit magister, non tamen omnes eorum astutus deprehendet. Omnia scholasticorum vitia recensere infinitum foret. In compendium ea mitto, & in digitos. Octo potissimum in scholis culpæ à discipulis admittuntur. Totidem ferè seu noxas, seu nequitas in Patientiæ gymnasio discipuli parum morigeri committunt. Hæc numerantur:

- 1. Nescire prælecta.
- 2. Garrire ac fabulari.
- 3. Seripcionis pensuram non habere.
- 4. Abesse sine causâ.
- 5. Rixari, aut discipulos percutere.
- 6. Pingere, dormire, aut nugas tractare, dum veterum scripta præleguntur.
- 7. Simulare morbum.
- 8. Mentiri aut correptum obmurmurare.

Hæc octo sunt picula, in Patientiæ gymnasio nunquam tolerata, nunquam toleranda. Has octo notiores culpas brevissime nunc eo explicabimus, ut caveamus.

§. I

PRima in scholis culpa. Nescire prælecta, aut tantum simulare se scire. Iam notæ sunt magistri voces: Recita puer, recita. At discipulus defes ignavum illud mustitare: Nescio. Aut oscitanter incipere, & tertio quoque verbo hæerere, libellum furim inspicere, quædam omittere, plura corrumperè. Atqui sanè hoc nescire est.

Religiosissimus ille scriptor Christum ita loquentem facit. Pupliciter soles electos meos visitare, tentatione scilicet & consolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego, unam increpando eorum vitia; alteram exhortando ad virtutum incrementa. Ita Christus solet prælegere. Sed quando recitandæ

Psalm. 41. vers. 27.

Psalm. 41. vers. 8.

Ibidem.

Psalm. 59. v. 1. & 3.

Ezech. c. 7. v. 25. & 26.

Iob. c. 16. v. 13. 14. & 15.

Duo in mente reponenda ei, qui cladium acervo premitur. Primum.

Tob. c. 13. vers. 2.

Secundum.

Ensebidus lib. 2. hist. eccles. c. 5.

Psalm. 121. vers. 12.

Laert. l. 4. cap. 7.

Octo notæ in gymnasio patientiæ à discipulis committuntur.

1. Culpa Nescire prælecta.

Thom. de Kemp. li. 3. cap. 3. fuerit

recitanda sunt prælectiones istæ: Vesperi potissimum, cum suum conscientia subeundum est examen. Hi præceptor imperat: Recita, Recita, quâ parte tui factus es melior? quam hodie virtutem didicisti? quem animi nævum correxisti, quod vitium tuum conatus es discutere? Recita, Recita, & excute memoriam.

Vide Trist. p. 1. de Examine conscientia, per plura capia.

Non tantum hominum religiosorum est, sed quorumlibet aliorum, sua dicta, facta, cogitata per diem diligentissimè recognoscere. Hoc etiam Annæus Seneca, hoc etiam Publius Sextius, hoc alii, jubente ratione fecerunt. Hoc viri sanctissimi exemplo suo docuerunt; hic hodiequæ mos est piorum hominum in se ipsum quotidie diligenter inquirere, & omnes conscientia latebras explorare.

Ante somnum conscientia examinanda.

Et sanè id dicitur ratio; prius placare Deum per diem offensum, quam ordiri somnum: ut si sopor sollicitus sit morti (quod proflus incertissimum) non ad mortem detrudamur æternam. Et quàm hoc rationi conveniens est, quot diebus Conditæri vel semel saltem, de beneficiis agere gratias, admissas deprecari culpas, statuere deinceps castius, emendatius castius & cogitare, & loqui, & agere. Magis pecus est quàm homo, qui temerè ista negligit, & in plumas se abjicit, cum sibi Deum nec verbulo conciliari.

Ergo, mi Christiane, recita, recita; de præterito die conscientiam examina. Prælecta nescit, qui somno se tradit, nec prius cum Deo agit.

At subinde recitat discipulus, sed malè, & verba tertiat. Hoc ii faciunt, qui conscientiam quidem inspicunt, aut preces fundunt, sed pleni aliarum cogitationum, ita lapsantia ac tertiatia verba substripiunt. Exemplo rem monstramus. Est qui dominicam precationem sic recitat. Pater noster qui es in celis. Mens interit querit, quid domi sit in culina, quid in cella, quid in horreo? Sanctificetur nomen tuum. Animus adijt: gravi contempu hac hebdomade notatus sum. Adveniat regnum tuum. Mira res, necdum belli finem ullum apparere! Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terra. Paupertas rigidè me tractat; si ditior essem, fortassis emergerem; ita jaceo miser, & contemnor.

2. Paralip. cap. 33. vers. 12.

O Christiani, quæ hæc oratio est? hoc verba tertiare, hoc prælecta nescire, hoc pessimè recitare est. At verò crucem nemo bene portaverit, qui oraverit malè. Videte mihi regem impiissimū, sed demum respicientem Manassén, Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit penitentiam valde; deprecatusque est Deum, & obsecravit inventè. Hoc sanè vult Deus; Intente vult rogari & obsecrari.

§. II.

2. Culpa: Garrive ac fabulari.

Mendicus gnarus nō est qui pauperimas domos oberrat mendicando.

Sic graviter errat qui afflictiones vanis oblectatiunculis tollendas parat.

Altera in scholis culpa est, Garrive ac fabulari. Quid hoc aliud est, quàm à rebus creatis solatiola, & oblectatiunculas emendicare, & eorum hominum aures vanissimis querelis onerare, à quibus nec cōsiliū speres nec auxiliū. Impetissimus mendicorū est, & artis suæ minimè gnarus, qui pauperimas domunculas oberrat mendicando, quid hinc largè stipis expectet? Dea Inopia hic habitat, & inquilinos suos mera mendicabula numerat. A mendicis attem, mendicare absurdum & ridiculum. Ditiorem aedem, mi mendice, adi; hic clama, hic pulsa: opulentæ domus vel unicæ benevolentia largiores dare potest sportulas, quàm centum pauperinæ tribus tuguria.

Ita proflus graviter errant, qui sperant calamitates & afflictiones vanissimis oblectatiunculis tollendas. Cum egrè illis est, socios sibi adjungunt, symposia institunt, convivia & choreas adeunt, tempus ambulatiunculis & lusibus fallunt, horas optimas sterilissimis confabulationibus consumunt, itinera minimè necessaria intendunt.

O miser! Ægrum in ligneo lecto, an in aureo

A collocemus quocunque illum transfulerimus, morbum suum secum transferet. Fundamentum pacatæ mentis est, Vanis non gaudere. Hilaritates illæ non implent pectus, sed frontem remouent, leves sunt, nec afflictionibus è solido mederi possunt. Perfusoria est hæc voluptas & turbida, nec tollit morbū, sed auget.

Non enim gazæ, neque consularis Summozet licet miseris tumultus Mentis, & curas laqueat a circum Tecta volantes.

Horat. l. 2. Carm. 28. 16.

Solidum gaudium ex bonâ conscientia est. Nam neque peregrinatio, nec locorum varietas tristitiam gravitatemque mentis discutit. Animus motus est, non cælum. Quocunque pervenerimus, hostra nos vitia sequuntur. Hoc idem querenti cuidam Socrates ait: Quid miraris, nihil tibi peregrinationes prodesse, cum te ipsum circumferas? Premit te eadem causa, quæ expulit. Quid terrarum juvare novitas potest? quid cognitio urbium aut locorum? in irritum cedit ista jactatio. Queris, quare te fuga ista non adjuvet? Tecum fugis. Onus animi deponendum est. Non ante tibi ullus placebit locus. Bene viveri omni loco potest.

Seneca epist. 28.

Itaque oblectatiunculis dolor aliquantisper scipitur, & filet; sed brevi robustior adest, tantoque jam pungit acrius, quânto minùs ex intervallo sentiebatur. Iobus solatium tam vanum perosus: Audi si frequenter, inquit, consolatores onerosi omnes vos estis. Idem de rebus creatis dixeris: Onerosi consolatores sunt. Quid ergo cōfabulatiunculis vanissimis nos pacimus, quid rerum conditarum opem imploramus, en ipse conditor se ultro consolatorem offerens: Ego, ego ipse, inquit, consolabor vos. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Mittamus igitur vana cuncta, si sapimus, imò ut sapiamus, & ad patientiam perfectam totis viribus tendamus.

Iob. c. 16. vers. 2.

Isai. c. 51. vers. 12.

Matt. c. 11. vers. 28.

§. III.

Tertia in hoc gymnasio culpa, Scriptio nis pensum non habere. In eam rem sollicitus pater sic inhortatur filium:

Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras Majorum leges.

Scriptio nis pensum non habere. Luc. sat. 14. vers. 19.

Quid autem hic aliud scriptio tempore reddenda, nisi Præmeditatio? Instruendus est animus & parandus ad futura, ne clades improvisâ mole opprimat imparatum. Annæus prudentissimè monet: In ipsa securitate animus ad difficilia se præparet. Miles decurrit sine ullo hoste, vallum jactit, & supervacuo labore lassatur, ut sufficere necessario possit. Quem in ipsa re trepidare nolueris, ante rem exerce. Non deprehendat nos calamitas imparatos.

Seneca epist. 18.

Quæ armis per alios militatias

Tres Apostoli ad olivum Olivarum à magistro non simpliciter tantum oburgatione moniti sunt. Quid ita? Rem gladio discernendam censebant, cum quietum; fugiebant cum standum; dormiebant cum vigilandum; stertebant cum precandum esset. Non se futuris pararunt, quantum vis Christus sollicitè hortatus sit: Vigilate, & orate ne intretis in tentationem: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. At illi nec orarunt, nec vigilarunt. Sic imparatos turbo subitus involvit.

Matt. c. 26. vers. 41.

Siracides præmeditationem hanc cum primis commendans: Fili, ait, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia, & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Nam inexpectata plus aggravat, & novitas grande pondus calamitatis adjicit. Quidquid expectatum est diu, lenius accedit. Ideo nihil improvisum esse debet: in omnia præmittendus est animus, cogitandumque non quidquid fieri solet, sed quidquid fieri potest.

Ecclesi. c. 2. vers. 1.

Itaque formetur animus ad intellectum patientiamque

Gymnasium Patientiæ. Pars I.

tiâque sortis suæ, & sciat sibi posse contingere, alteri quidquid contingit. Præsume igitur animo, quisquis discipulum agis in hac scholâ, tibi quàm plurimam esse patiendam. Sed num quis hieme algere se miratur? num quis in mari naufragare? in vehiculo concuti? in viâ cœnosâ collutulari? Fortis est animus, ad quâ preparatus venit.

Vid. quid hac de re part. 3. c. 5. dicamus infra, ubi hæc sup loco, & infra.

At sunt discipuli qui subinde scriptiõnis pensum dant, sed pessimâ fide: quidquid scripti magistro porrigunt, id prius ab alio describunt. Hoc quidem inter Christianos hæc ratio fit. Sunt quidem ignaviæ suæ tam fideles patroni, ut cum monentur, aut corriguntur, cõtinuò soleant obijcere: Quid ego solus vapulo? neque hic, neque iste, nec ille aliter quàm ego. Nec iste talium sermonum patiens est, nec ille ludos se fieri sinit, neque hic omnibus dormit; & illi etiam opponere se audent; nec isti omnium genibus advolvuntur, idque merito. Cur mihi non liceat quod istis, & illis? cur ego unus deterioris sim conditionis, quàm alii.

O malum argumentum, & ò pessimè descriptum! Ita mores alienos quasi describimus, cõsque nostris exprimimus; sic ad prava nos exempla componimus, & in turbâ petire jucundum ducimus. O ridiculi! Quid aliena vitia impatienciæ nostræ patrocinantur? habemus præcæ sanctitatis illustriora exempla quæ imitemur.

Philip. c. 3. v. 17. & 18. Invitat Paulus: Imitatores mei estote fratres, & observate eos qui ita ambulant, sicut haberi formam nostram: multi enim ambulant, quos sepe dico vobis, nunc autem & sens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis, interitus. Ergo & clades præmeditandæ, & specimina virtutis nobiliora sunt imitanda.

§. IV.

A. Culpa: Abesse sine causâ, & scholâ divertere.

Quartâ culpa: Abesse sine causâ, & scholâ divertere. Quid hoc aliud, quàm afflictiones fugere, sed modo minimè concessio. Morbo mederi licet, sed remediis legitimis: licet ex mendicitate emergere, sed sine fallaciis & alterius jacturâ: fas est dignitatem tueri, sed illam malè defendere impatienciâ, aut superbia. Fit nonnunquam ut pueri metu virgarum ò scholis erumpant & pallium in magistri manû relinquant: ita hi dignitatis gradum defendunt, sed humilitatis ac modestiæ vestem amittunt. O mi superbe Christiane, quàm longè fuisset consultius, aliquid eximinationis perdere, & modestiam retinere.

1. Pet. c. 4. v. 12. & 13.

Hortatur Petrus: Charissimi nolite peregrinari in servore, qui ad tentationem volis sit, quasi novi aliquid contingat; sed communicantes Christi passionibus gaudeat, ut in revelatione mysterii ejus gaudeatis exultantes. Hoc monet: cum fervet afflictio, nolite peregrinari, & à Patientiæ gymnasio divertere aliud: afflictiones fugiendo non effugiuntur. Quod religiosissimè hæc illi scriptor submonens: Multi, ait, querunt tentationes fugere, & gravius incidunt. Per solam fugam non possumus vincere, sed per patientiam & veram humilitatem omnibus hostibus efficiuntur fortiores.

Thom. de Kemp. li. 1. de humit. Christi c. 13. n. 3.

August. in Psal. 111. post med. mibi pag. 530.

Itaque, inquit Augustinus, quâ hic non sua querit, sed quæ Jesu Christi, labores patientissimè tolerat, promissa fidenter expectat. Paratum est cor ejus sperare in Domino; neque ullis tentationibus frangitur.

Illud hac in re longè deterrimum est, cum de morbis magi consuluntur, cum incantamenta carminum, devotiones effasciantes, & vanitates magicæ usurpantur. Neque verò hoc aliud est, quàm cacodæmonem sub honestâ larvâ medicum adhibere.

4. Reg. c. 1. vers. 16.

Ochoziæ impio regi Elias vates in os dixit: Hæc dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israël, à quo posses interrogare sermonem, juleo de lectulo super quem ascendisti, non de-

A. scendes, sed morieris. Insuper. Et verò etiam mortuus est. Dignum eo supplicium, qui maleficis artibus carminibusque sanantem sibi propitium reddere voluit. Eleganter dixit Augustinus: Vbi homo egrotat, & Deus curat, magnum pietatis & sanitatis indicium est.

August. in Psal. 147. post init. mibi pag. 699.

§. V.

Quinta culpa, Rixari aut condiscipulos percutere. Vitarum hoc crimen est in scholis, alterum ab altero pugnis salutare, siquidem hic jurgiorum epilogus frequens est, verberibus confirmare verba. Et quoties illæ voces audiuntur: Nequissime proditor, tu causas, quòd cæsus sum; non gratis hoc feceris: præmium à me spera. Ex Adamo vitiosum traduces sunt, aliorum accusationibus seipsum purgare, omnem culpam à se in alios verbis quàm fucatisissimis amoliri.

5. Culpa: Rixari, aut condiscipulos percutere.

Homini impatienci Mars semper in manu est, nec ei unquam deest, quod in litem & certamen trahat. Sæpe sunt hæcissima, propter quæ non leviter excandescimus, qualia quæ pueros in rixam, & jurgium cõcitant. Minimis sordiditæ rebus exacerbamur. Parum agilis est servus, mensa negligentius posita, aut ruga vestris destructa? morosa & impatiencia se prodit. Imò & tuls alicujus, aut sternutamentum, aut musca parum curiosè fugata, aut clavis servi manibus elapsa, aut javua inurbanè clausa in rabiem nos agit. Et quomodo conicia feremus atque maledicta, quorum aures tracti subfelli stridor offendit, & quomodo famem sitimque perpetiemur, quibus adustum non nihil onus stomachum omnem invertit? Animus malè affectus mirrimis offenditur, adeo ut quosdam aliorum salutat, aspectus, silentium, risus, interrogatio in litem evocent. Nimirum ægra nunquam sine querelâ tanguntur.

Nec continet se impatiencia nostra quîn tempestatem ac calum, quîn tempestat ac celi dominum acculet. Iam immodicos imbres, jam frigidis insolentiam, jam nimios ætus, jam hiemis perniciam querimus. Nec consideramus suis ista legibus peragi. Nihil certe nos suspicimus, si digni nobis videamur, propter quos calum aliter moveatur. Nihil horum in nostram injuriam fit: imò cõtrâ nihil non ad salutem. Sic frustra cum ære litigamus, si serenitatem neget; frustra terram calumniamur, si fruges non surgant; frustra brutis animantibus indignamur, si imperium nostrum detreant; non minus frustra, & magis factuè alios accusamus, cum nobis malè est. Quoties jactantur hæ voces: Ille nebulo, trifurcifer ille, ille bipedum nequissimus hoc mihi malum miscuit, hoc mihi infortunium curavit, huic morticino cladem meam acceptum refero.

Ognari veritatis! quisque sibi calamitatis suæ auctor est, hæc quilibet faber fortunæ est: ergo & suum vitium sibi imputet, non aliis. His talibus Epicurus respondens: Alios, inquit, accusare ob calamitatem suam, hominis est ineruditi: seipsum, ejus qui erudiri cepit: nec se, nec alium, erudiri. Præclarissima virtus est, acceptatio sui ipsius, sed rarissima.

Sibi suum vitium imputandum. Epicur. Enchir. c. 10.

§. VI.

Sexta culpa, Pingere, dormire, nugæ tractare, per fenestras prospicere. Proprium puerorum est, talos, nucas, imanggulas, & id genus crepundia efflicim amare, & dormire, verò etiam lacrymis ea defendere. Grandis hæc noxa in Patientiæ gymnasio, res fluxas & caducas tanto affectu deperire. Hinc illæ tot lacrymæ, hinc omnigeni dolores. Verissimè dixit beatus Gregorius: Nunquam sine dolore amittitur, nisi quod sine amore possidetur. Iobus facultates omnes, insuper decem liberos, imò & se ipsum anuisse dici potuit, adeo illum dolores & ulcera sibi rapuerunt; nihilominus suo jam panè fueri

6. Culpa: Pingere, dormire, nugæ tractare, per fenestras prospicere.

Greg. 1. moral. c. 3. vers. 4.

Iob. 1. 21.
verf. 12.
Greg. 1. 1.
moral. 3.
moral.
Aug. 10. 30.
serm. 105.
de Temp.
moral. pag.
294.

neri superstes hilariter cantat: Sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Substantiam suam, ait Gregorius, mente reliquerat, quam sine delectatione possidebat.

De hoc eodem egregie dixit Augustinus: Iustus naufragus evadit dives & nudus. His divitiis plenus erat sanctus Iob. Nihil in domo remanserat: omnia uno die perierant, quibus opulentus paulo ante videbatur: subito mendicis in stercore sedet, à capite usque ad pedes vermicibus scatus. Quid ista miseria miserius? Quid interiore felicitate felicior? Perdidit omnia illa, quae dederat Deus, sed habebat ipsum, omnia qui dederat, Deum. O Virum patrem, & sanum! O sedentem, & pulchrum! O vulneratum, & sanum! O in stercore sedentem, & in caelo regnantem! & amamus, imitemur: ut imitemur, laboremus. Adjuvat certantem, qui certamen indixit.

Sed unde huic viro as triplex circa pectus, unde illi patientia tanta? Sine dolore perdidit, quod sine amore possedit. Dolorem utique sentiebat, sed facile ferendum; amore ad sua trahebatur, sed moderato. Sic liberos, sic conjugem, sic & divitias habuit, tanquam non utique semper habiturus: & tanquam non futurus ob hoc miserior, si habere desineret.

Rebus creatis uti ac frui, non nimio tamen earum amore capi, hoc opus sine labor. Ideo vociferatur palates regius: Nolite cor apponere. Mortale est omnne mortalium bonum. Quidquid est, cui dominus inscriberis, apud te est, tuum non est: nihil firmum infirmo, nihil fragile aeternum & invictum est. Tam necesse est perire quam perdere: & hoc ipsum si intelligimus, solatium est, æquo animo perdere, quod perituum est.

Quid ergo adversus has admissiones auxilium invenimus? Non tantopere ames amittenda: Noli cor apponere. Animus Dei æmulator supra humana se attollat, nihil extra se sui abiciat: nobiliori origine genitum se sciat, quam ut rebus perituri amorem impendat. Ah, vani! pulchra & suavia sectamur, crepundia & pupas amamus, & cum ludicra hæc nobis eripiuntur, grandi lacrymarum imbre certamus, ingenti scilicet dolore perdimus, quod tanto amore possedimus. Minus amemus hæc fluxa cum possidemus, minus & dolebimus cum perdemus. Quotidie hic amoris affectus substringendus est, & uti Tarquinus rex hortu suo ambulans summa papaverum capita baculo decussit; sic validioribus his affectibus assidue resistendum, & quam primum exerit caput, suppressendi. Ut minus doleas, minus ama.

§. VII.

7. Culpa
Simulare
morbum.
Aug. lib. 1.
Conf. c. 9.
10. & 11.

Septima culpa, Simulare morbum. Vilitatus scholasticorum dolus est, malle fictè ægrotare, quam seriò laborare. Augustinus adolescentiæ suæ variè iratus, eamque deplorans: Tantillus puer, inquit, & tantus peccator, ludebam pilâ puer, & eo lato impedièbar quo minus celeriter discerem litteras; peccabam faciendo contra præcepta parentum & magistrorum. Aulus Persius etiamnum puer, si quando, quod à magistro præscriptum, nescisset, oculos inungebat, & argemate laborare fingebat. Attum fatetur ipse:

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Disserere.

Plurima fingunt pueri, ut è scholis evadant. Cum ipsi eas negligunt, exculationem in parato habent, quas magistro obtrudant. Fuit ut magister interrogaret puerum; cur ad rem divinam tam serus venisset? Cui puer: Domine præceptor, debui expectare offam. Mox addidit magister: I nunc, & expecta betulam. Nil promptius pueris quam exculationem culpæ prætexere: Æger fui, non permissus fui, non potui, mille talia comminiscuntur.

Persius
Sat. 3. v. 42.

Iustus est quidem Ionas propheta Niniven civitatem concionibus formare ad poenitentiam. At Ionas velut morbum simulare, imperata dissimulare, iter alio intendere, Niniven declinare, fugam suam Oceano commutare, omnia alia velle quam concionari. Discipulus parum obediens, & qui nimis facile sibi credidit, se non posse, quod potuisset, si voluisset. At mari faviente, ventis furentibus, missus est ex imo gurgite magister Cetus, qui Ionam doceret posse, quod posse se negabat. Mi Iona quam longè aliud est Non velle, & aliud Non posse. Nolle sapissime in causâ est; Non posse præterditur. Profectò plurimâ hoc ipso non possumus, quia nos posse non credimus. Virga nostra amamus ac defendimus, & malumus exculare illa, quam excutere.

Quod posse Cetus docuit.

Quoties ignavum illud audias: Non possum, quid turgetis, Non possum: Ieiunio vires meæ non respondent, in ediam non fert meus stomachus; his laboribus ferendis impar sum; assueta relinquere non possum; rebus hæcenus concessis carere non possum; quid frustra me villicatis? non possum.

Proscriptæ pridem sunt hæc voces è gymnasio patientiæ. Audire discipulum generose clamantem: Omnia possum. Quâ tandem id ratione? In eo qui moritur. Germani fratres, Zebedæi filii, ad questionem Domini de amarissimo calice perhauriendo, animosè responderunt, Possumus. A nobis contra, cum patientiæ negotium agitur, plerumque illæ pigrorum voces sunt: Non possumus, Non possumus.

Philipp. c. 4. vers. 13.

Matt. c. 20. vers. 22.

Atque hoc est, quod patientiam vix unquam è solo addiscamus. Nihilium nobis ipsis & in rem nostram creduli, cum aliquid difficultè & ægrè possunt, mox impudenter vociferamur: Non possumus. E hoc te ipsum tenta, vires tuas severius explora, agè & cogitare, fac quod potes. Nil turpius in Patientiæ gymnasio, quam ad omnium difficultatum occursum hoc tantum opponere, Non possum. Omnia possum, clamat Ulvinus Paulus, Possumus, respondent Apostoli. Verè amanti nunquam excidit hæc voces: Nolo, Non possumus. Si verus amor est, omnia potest, aut verus non est.

Credulitas nostra facit ut patientiam solido non addicamus.

§. VIII.

Octava in scholis culpa, Mentiri aut correctum obmurmurare. Capitalia sunt hæc delicta in scholis, nec nisi virgarum supplicio eluenda. Quod autem in Grammatices aut Syntaxeos scholâ mendacium est, hoc in Patientiæ gymnasio est impatientia. Nam uti mendacium negat quod affirmandum, aut affirmat quod negandum, atque quod nigrum est, ait esse album, sic & impatientia, quæ molesta gravem, è gravi facit intolerabilem. Hoc autem origo est impatientiæ, credere, & nimium pati, tolerare non toleranda, & in rem & immerentem vexari. Ita mentitur iniquitas sibi.

8 Culpa: Mentiri, aut correctum obmurmurare.

Psal. 26. vers. 12.

Quantò rectius quisque affligitur, apud animum suum sic ratiocinatur: Quid ais, homo impatientis? ideòne Patientiæ gymnasio nomen dedisti, ut cum quid pateris, infontem te proclamés? Apage has voces: quæcunque patiaris, tu ea centies, sexcenties, millies merebaris pati & graviora. Ignem ac flammam quomodo patieris, si stricturas ignis & scintillas non fers? Amice, non facit tibi Deus iniuriam. Tolle quod tutum est: patere, quod tibi à Deo injunctum est. Tunc ille insons, ille innocens quem optimus pater plus æquo vexet? O bone, quam tibi blandiris, se liberaliter, sed fatue: & lupus cum sis, ovem te esse, stulta tibi credulitas persuadet. Hinc illæ voces: Cur in me solum procella omnis deservit? quæ mea tandem scelera? quid ego feci? Dicam; tu modò patienter me audi.

Non esse obmurmurandum.

S. Antonia. par. 3. l. 12.

Divus Antoninus memorat, Petrum Monachum, post

Exemplo monstratur.

podt & martyrem, apud praesides suos accusatum, quod nefcio qui profani homines in ejus cubiculo sint visi garrientes, & auditi. Eam ob causam Petrus in publico caetu omnium iustus est sui ipsius accusator esse, & poenam ab aliis pronuntiandam, exacte dependere. Fecit; sed sane amaro animo. Non enim conscius sibi erat quidquam hac in re deliquisse, nec ignarus solis hoc suspicionibus in se confictum. Vbi ab alijs digressus in cubiculum rediit, ante imaginem Christi crucifixi madidis sese oculis stetit, atque ut animum querelis exoneraret: Domine, inquit, quid ego feci, quod tam severe puniar quantumvis innocens? Tanto favens candori Christus mox reddidit has voces: Et ego Petre, quid feci? quod tali morte afficiar, quantumvis innocens? Erubuit Petrus, jamque se reum pronuntiavit, si ta innocenti conferretur.

§. IX.

Quid jam ais, querule, quid toties ingeminas: Et ego quid feci? Dic obsecro: Et Christus quid fecit? Et Christi mater quid fecit? *Placitum doloris passu?* Petrus & Paulus Apostoli quid fecerunt? Tot centena millia martyrum quid fecerunt? Tot hominum sanctissimorum calumnijs gravissimis onerati quid fecerunt? Etiamnum tu tuas voces repetis: Et ego quid feci? Quanto rectius dices eam illo ad Domini latus crucifixo, sed respiciente latrone: *Nos qui eum jusse, nam digna factis recipimus.*

Luc. c. 23. vers. 41.

Non aliter & nos sentiamus. Affecti sumus poena? succurrat non tantum quid patiamur, sed quid fecerimus. Si volumus aequi rerum omnium judices esse, hoc primum nobis suadeamus, nemine nostrum esse sine culpa. Hinc enim maxima oritur indignatio: *Nihil peccavi, nihil feci.* Imo nihil fateamur. Indignamur ali-

A qua admonitione aut coercitione nos castigatos, cum illo ipso tempore peccemus, quo adjicimus malefactis arrogantiam, excusationem, contumaciam. Nam, ut optime dixit Fabius, culpam admittam excusare, altera culpa est. Adsoneri bonus gaudet; pessimus quisque correptorem asperimè patitur. Quis autem est iste, qui se proficitur omnibus legibus innocentem? Saepe in causa qua innoxii sumus, punimur pro causa, qua noxii extitimus.

Iosephi proregis Aegyptii fratres insontes erant, cum in carcerem mittendi retraherentur ex itinere, quod scyphum argenteum furati essent. Quid hic dicendum? Si de scypho agatur, plane innocentes erant. Sed laet hic anguis in herba. Furtum longe gravius commiserunt. Non enim poculum argenteum, sed ipsum germanum fratrem suum Iosephum parenti suo furati sunt. Atque hoc furtum ante annos viginti & amplius commissum, vel sero tandem fuerat puniendum. Idem alijs saepissime contingit.

Amemus igitur veritatem, & quidquid tandem patiar, cum Iosephi fratribus dicamus: *Merito haec patiamur, quia peccavimus.* Veritatem amavit, qui dixit: *iram Domini portabo, quoniam peccavi ei.*

Gen. c. 44. v. 18. & 19.

Gen. c. 42. vers. 21. Mich. c. 7. vers. 9.

Qui vero se insontes credunt, nec tam dira meritos, si hoc solum efficiunt obmurmurando, ut poenas hiant graviores, & nonnunquam geminatas: veluti cum discipulus post virgarum supplicium murmurat, ad virgas jure repetitur. Reos ergo nos esse fateamur, quidquid demum injuriarum aut calamitatum sit tollerandum: *iram Domini portemus, quoniam peccavimus ei.* Quisquis discipulum agit in Patientiae gymnasio, quidquid cogatur pati, si discat loqui: *Ego quidem iuste, nam digna factis recipio.* Hoc est proficere, extrema quaeque se meritum non negare.

G Y M N A S I I
P A T I E N T I A E
P A R S A L T E R A.

CAPUT I.

Afflictio docet Fortitudinem & Fidelitatem.

DIXIMVS quae poenarum genera Gymnasii patientiae usurpet. Nempe hoc declaratum est, quae supplicia Deus soleat de hominibus sumere, dum in Orbe hoc degunt. Sic omnes afflictionum species percensuimus.

Nunc porro differendum, quid e poenis his, veluti libris, doctrinae hauriendum, quod emolumentum ex afflictionibus capiendum, quae virtutes inter adversa potissimum discenda. Nam revera in malis melius sapimus; secunda mentem auferunt.

In virtutu choro prime occurrunt in adversis exercende **FORTITUDO**, & **FIDELITAS**. Quae vero ratione geminae virtutes istae longe melius in rebus incommotis & asperis, quam in laetis ac prosperis condiscantur, nunc explicabimus.

§. I.

Longè aliter liberos educare solet serius pater, & aliter longè blandiens mater. Patris voces sunt:

Ad scholas puer, ad scholas. Vbi è scholis domum redierit, iterum urget pater, &: Recole, inquit, audita; memoriam exerce; stylum move; paullo podt specimen mihi dabis eorum quae dedicisti. Vbi vero puer ad examen patris citatus, jamque interrogatus haerere, ineptè respondere, Grammaticas leges non callere, incitiam tacendo prodere: hic pater autem colaphis objurgare, aut virgis castigare, aut acerrimè increpare verbis, aut lusus tempore in musaeum velut in carcerem amandare, & acerbis vocibus instare: *Stude, piger.*

Sicut pater se gerit erga filios.

Stude: Stude tuis rebus, & omitte nugas. Cumque hic ipse puer, antea non nihil & litteris adoleverit, a matre abstrahatur in exteras terras a patre amittitur. Haec tamen omnia bono pueri sunt.

At vero mater nunquam non blanda & mulcens, eum filioi madidos videt ocellos: *Mi vir, ait, cur nostros liberos flere malumus, & frontem contrahere, quam exportigere? teneri sunt, cur in eos verberibus sevimus? non raro deteriores fiunt a plagis.* Haec matris voces sunt. Neque tantum his blandimentis mascululam virtutem enervat, sed intempti vis etiam mulcens ac mactolis, irritamentis gulae ac scitamentis filiorum indolem corrumpit, modò enim panem dulciantum, modò similagineum butyro factum, modò placentias & popana furtim ingerit: ita dum mulcet & bland-

& blanditur, perdit. Quis ergo prudens non malit à patre à bonam frugem austerius educari, quam à matre blandius in perniciem dari? Ita omnino DEVS, parens ille magnificus, virtutum non lenis exactor, sicut feveri patres, durius suos educat.

Romanus Sapiens perquam eleganter hæc profecutus: Non vides, inquit, quam d aliter patres, aliter matres indulgeant? illi excrari iubent liberos, ad studia obtemperant; seriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis, & interdum lacrymas excutunt: at matres fovere in sinu, continere in umbrâ volunt; nunquam flere, nunquam trisitari, nunquam laborare. Patrium habet DEUS adversus viros bonos animum, & illos fortiter amat, & Operibus, inquit, doloribus ac damnis exagitantur, ut verum colligant robur. Non fert ullum scilicet illa se felicitas. Miraris tu, si DEUS ille bonorum amantissimus, qui illos quam optimos esse atque excellentissimos vult, fortunam illis, cum quâ exerceantur, assignat? Ma vult illis esse male, quam mollior. Et nobis etiam interdum voluptati est, si adolescens constantis animi irrasentem feram venabulo excepit, si leonis incursum interitus pertulit, tantisque spectaculum est gratius, quam quâ id honestior fecit. Ecce spectaculum dignum ad quod respiciat intentus operi suo DEUS, ecce par Deo dignum, vir fortis cum calamitate compositus.

Nec ego, mi Seneca, video, quid habeat DEVS in Orbe pulchrius, quam ut spectet Tobiam aliquem aut Iobum, inter tot liberorum funera, inter tantas facultatum omnium ruinas, nihilominus erectum, & stantem.

Christus è nube compellens Saulum: Exurge, inquit, & sta super pedes tuos. Perinde si diceret: Ideo re dejecti, ut fortior surgeres.

§. II.

Itaque cum videris hominem probum acceptumque Deo laborare, sudare, per arduum ascendere; malos autem lascivire & voluptatibus fluere: cogita filios disciplinâ tristiori contineri, & ad modestiam educari, mancipiorum autem ac vernularum licentiam ali & audaciam. Hic Dei mos est; sanctissimos quoque homines in delictis non habet: Experitur, indurat, sibi illos preparat. Quemadmodum tot amnes, tot flumina, tanta imbrum ac nivium, tanta vis fontium non mutat saporem maris; ita adversarum impetus rerum viri fortis apimum non verit. Manet ille in statu, & quidquid evenit, in suum colore trahit: ipse bonus, in bonum verit, bene ferendo, bene interpretando. Vti vinum rubellum paucas albentes guttulas secum commistas suo colore tingit: ita bonus quidquid accidit, bene consultit, in bonum vertit, afflictionem omnem sibi reddit utilem tolerando. Est enim omnibus exterioribus potentior: nec hoc dico, non sentit illa, sed vincit, & alioquin quietus placidusque contra incurrentia attollitur. Omnia adversa, aut tanquam exercitia, aut tanquam medicamenta habet. Illa, si sanus sit animus, ad robur tuendum vel augendum sunt; ista, si languidus, & delinens aut voluptatibus mersus, ad recuperandum. Planè ut in corporum curâ solet, cum vulneramur & urimur, ut valetudo ac vires reparentur.

Amnes, flumina, fontes non mutant saporem maris, ita res adverse non mutant viri fortis animum.

Plin. l. 16. Nat. hist. c. 10. & alibi.

Cælius Rhodiginus visam à se turrim asserit è Larice structam, quam Iulius Cæsar subiectis flammis nequiverit deicere. Huic tali arbori homo insigniter patiens rectissime confertur: Ardet ille nonnunquam mediis calamitatum flammis, sed nullum in eo vel fo-

liolum comburitur, nec enim verbulum edit, quod impatientiam oleat. Talis omnino Iobus, qui veluti lignum flammaram patiens, in omnibus his non peccavit labijs suis.

Iob. c. 2. vers. 10.

En rubum flammis undequaque cinctum, & tamen illasum: En turrim è Larice structam quam omnis Acherontica vis non deiecerit. Hoc nimirum in Patientiæ gymnasio dicitur, æquo animo ea ferre, quæ non sunt mala, nisi malè sustinenti.

Isaaci conjux Rebecca cum geminos infantes in utero colliidi perentisceret, perrexit ut consuleret Dominum. Responsum est: Dux gentes sunt in utero tuo, &c. & quæ major serviet minori. Hic Augustinus seriâ quætionem injiciens, quâ ratione id factum fuerit percunctatur, Majorem enim nunquam minori servisse, sed inferre necem voluisse comperitum est. Siquidem Esau apud animum suum sic statuerat: Venient dies lactus Patris mei, & occidam Iacob fratrem meum. Qui ergo servit, cum occidere voluerit? Ad quæ optimè Augustinus: Serviet, inquit, non obsequendo, sed persequendo, eo modo, quo mali serviunt bonis. Quemadmodum lima ferro, & malleus auro, & mola tritico, & furvus deseruit panis pensando.

Gen. c. 25. v. 22. & sequens.

Gen. c. 27. v. 41.

Ser. Aug. 10. 10. v. 78.

Isaaci filius Iacob in eum virum nunquam evasisset, nisi à fratre sic exagitatus fuisset. In domo paternâ lautè habebatur, patri charissimus omnia pro libitu agebat. At cum illi mortem minaretur frater, in Mesopotamiam ad Labanum avunculum profugiens opilionem egit ultra viginti annos. Sensit hic Iacob se domi suæ non esse, nam durissimè habitus, famem simque ferre, æstum gelique tolerare, insomniam vincere, sub puro Iove pernoctare didicit: hic ferrei prope corporis animique, hic laborum ac penuriæ tolerantissimus evasit. Horum omnium causâ, germani improbitas & invidia fuit. Quid hoc autem Iacobo profuit? Multum supra omnem modum. Nam mortem intentatam effugit, otium à maternis blandimentis artum exculsit, laboribus & incommodis assuevit, robur sibi ac divitias comparavit, Liam & Rachelem conjuges acquisivit, è quibus duodecim patriarchæ ortum, sed & ipse Christus originem traxit. En, ut natu major serviverit minori, sanè non obsequendo, sed persequendo. Hæc una discenda fortitudinis ratio: ita fortes efficitur. Nota vox fortissimi: Cum infirmior, tunc potens sum.

Quomodo Esau serviet Iacob fratri minori.

Nota vox fortissimi: Cum infirmior, tunc potens sum.

§. III.

Virtus, quò tendat, non quid passura sit, cogitat; quoniam & quod passura est, gloriæ pars est. Suis DEVS consultit, quos esse quam modestissimos cupit, quoties illis materiam præbet aliquid animosè fortiterque faciendi: ad quam rem opus est aliqua difficultate. Vnde possum scire, quantum adversus paupertatem ab animi sit, si divitiis dissuis? Vnde possum scire, quantum adversus ignominiam & infamiam constantiæ habeas, si inter plausus senescis? si te pronus omnium favor comitatur? Vnde te obedientem scio, si tibi nulla nisi mollissima mandata veniant? Vnde te summissimum ac humilem pronuntio, si nullis injuriis ac calumniis impetaris? Vnde te vere patientem laudo, si nullis calamitatibus premaris? Calamitas virtutis occasio est.

cur est causa virtutis.

Illos meritò quis dixerit miseros, qui nimia felicitate torpescunt, quos velut in mari lento tranquillitas iners & malacia derinet. Quidquid illis incidit, novum & molestum venit. Magis urgent favæ inextertos; grave est teneræ cervicis jugum. Vel ad suspicionem vulneris tiro pallefeit: auctacter veteranus cruorem suum spectat, qui scit se sæpe post sanguinem vicisse.

Considera Germanos, inquit Seneca, & quidquid circa Isfrum

Provid. c. 4. Istrum vagarum gentium occur sat. Perpetua illos hieras, & triste calum premit, maligne solum sterile sustentat, imbrem culmo aut fronde defendunt, in alimenrum seras captant. Miseri tibi videntur? Nihil miserum est, quod in naturam consuetudo perduxit. Quid miraris bonos viros, ut consumentur, concuti? Non est solida nec fortis arbor, nisi in quam frequens ventus incur sat: ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. Fragiles sunt quae in aprica valle creverunt. Sic semina mesium gelu cooperta laetius germinant, sic ignis flatu premitur, ut crescat. Quid dicitur argento & auro malleus? aliter certe moneta non cuditur: nec inde poculum formatur, ni metallum creberrimo, sic tundatur. Apage argentum & aurum quod impatiens est malleorum: ita quisque de se ipso sentiat.

Gregorius Epist. 27.

Nonnunquam nobis ipsis virtute praediti videmur, & Patientes dici volumus sed opportunè ne Dis ingere retur, quod non nemini Pythagoras dixit: Esti argentum sis, & ex te tamen nec obolus probe monetæ fiet, cum tam impatiens existas. Ita pluribus iure dicatur quamvis sis argenteus, mi frater, sis aereus totus, dies totos in genua propeumbas, manus caelo attendas, Deo preces adhibeas, nihilominus (ignoscat mihi tuus genius) nullius pretii es. Cur obsecro? Quia malleorum impatiens es, & ideo velut inutile pondus, in arcam retrudendus es. Nam ubi malleo vel solum te libarrit, ubi verbulum asperius te perstrinxerit, mox in turpem impatienciam erumpis. O argentum, o aurum, sed improbum, sed falsum, sed adulterinum, quia malleis refractarium: neuge otio duntaxat natum, & in coronice collocandum.

Isaie. 3. vers. 15.

Guilielmus Peraldus Lugdunensis Praesul festiue disserit, quâ ratione quis diabolo detes excutiat. Dentes diaboli sunt calumniatores, obretratores, vexatores, ad quos Hecraus Isaias: Quare atteritis populum meum, inquit, & facies pauperum commolitis? dicit Dominus Deus exercituum. His dentibus commordet cacodæmon homines probos. Sed quomodo hi dentes effringendi? PATIENTIA. Non raro Christiani etiam unici patientia illustris, aliquot millia idololatrum ad Christi sacra perduxit.

Romanus Praesul Poncius Pilatus admirabilem Christi patientiam miratus, hominem illum supra hominem sapere, & alti sanguinis esse non immeritò suspicatus est. Quotidianum hoc est, ut gerro verbosissimus, solum criminari doctus, taciturnam alterius patientiam observans, incipiat & ipse ad modestiam se componere, nullis alioqui conviciis exarmandus. Sed Christianum hoc robur, non discitur in chæreo, sed patientiae gymnasio. Afflicto Fortitudinis magistra est.

Matt. c. 25. vers. 23.

Luc. c. 22. v. 28. & sequent.

Ibid. v. 30.

§. IV.

Non solum Fortitudinem gymnasium Patientiae docet, sed & Fidelitatem, in sacris paginis laudatissimam virtutem. Nota sunt illa Romini verba: Euge serve bone & fidelis. Discipuli Christi errores complurimos commiserunt, sapius etiam reprehensi sunt: nihilominus cum diceret in ultima cenâ tristissimum vale omnibus diceret, copiosè suos collaudans: Vos estis, inquit, qui permanistis mecum in tentationibus meis, Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, regnum. Perinde si diceret: Erroribus vestris, o mei Apostoli, veniam do; praeterita sint abolita. Hoc potius ago, ut vestram in me fidelitatem amplissimè remunerer. Vobis pœnè unis Paupertas ac Humilitas mea non sortiduit: agnosco fidelissimos, non dicam servos, sed amicos. Itaque dispono vobis regnum, ut edatis, & bibatis super mensam meam, in regno meo. Hic utique Apostolis pectus gaudio subillit: & quis eorum aliud cogitarit, quam hoc ipsum: Vtinam jam supra signus in hoc

regno. Vtinam unâ jam edamus, & bibamus in hæ mensa! Sed eos Christus amanter erudiens, & certa gaudia non interpestivè praecipienda submonens: Ecce, inquit, Satanas expetivit vos, ut criigaret sicut triticum. Restant, o mei, Ardua de vobis lumenda experimenta: Vos velut campana estis, sonitum sparsura per Orbem; sed prius experientiae sunt hæ campanae: hac ipsè nocte fiet initium. Nam sicut æramentarius fusor cum æramento manum ultimam imposuit, non illud protinus in turrin educit, sed malleo prius explorat, quæ voces sint sui operis, quis sonus, & an nihil rimularum hiet: ita de omnibus, qui inter meos numerari volunt, experimentum capiendum est varium, num eorum patientia sit solida, an in rebus adversis fortes, an temporibus duris fideles sint. Nimirum ad hanc cotinculam hoc Fidelitatis aurum exploratur.

Optimè dixit Annæus: Quid quisque posset, nisi tentando non dicitur. Nemo sciet quam patiens sis, nec tu quidem ipse, nisi variè te fatigent aduersarii. Languet sine antagonista Virtus. Tunc apparet quis tibi sit animus, quantum valeat polleatque, cum quid possit, patientia ostendit. Adeoque verissimè dixit beatus Gregorius: Nemo quantum proficiat, nisi inter adversa cognoscit. Thûris virtus in prunis sentitur: Aromata tunc maximè se produnt, cum in mortario teruntur: unguenta suavius fragrant, cum moventur. Magdalenæ balsamum totas aëtes penetravit, cum in Christi verticem effusum est: sic in tempestate nauata, in acie miles, in arenâ pugil dignoscitur. Huc aludens Hieronymus: Christiane militia est, inquit, in felicitatibus feliciter ampliare, pressuris adolescere, & pressuris pubescendo calcare. Frequentibus procellis Christiana vita quatitur, atque tentatur, & pressuris innumeris letatur accrescit. Sic vera Fidelitas non in ore pigrorum, sed in manu heroum cernitur; nam aliud est fidelitatem promittere, aliud fidelem esse.

Christus, ut suos acceret ad incrementum fidei petendum: Si habueritis fidem, inquit, sicut granum sinapis. Quanam obscuro hæc tanta fides est tâtilli granuli sinapis? minutum quidem ac vile semen est sinapi, vixque ullam ab oculis fert laudem: sed pistillo tritum, aut ore commansum, hic acrimoniam, hic odorem exerit, quis tantum ignis sub orbiculo tam modico latere credat? Hanc talem in fidelitatem a nobis Christus exigit, ut tunc maximè amoris ignem, patientiaque odorem excitatissimum expiremus, cum pistillis calamitatum tundimur. Bonum, inquit Gregorius, quod in tranquilitate sumitur, in tribulatione manifestatur.

§. V.

Hebraea militiæ ducem sic laudat sacra pagina: Cumque reges congregati sunt pariter, ut pugnarent contra Iosue. Hic generosissimus heros juratam Deo fidelitatem illustrissimis exemplis repræsentare, & provocare hostes: Adeste perduelles Dei: nec mihi, nec meis labant genua, cum in vos pugnandum, & quavis altero tanto sit major partium vestrum numerus, non tamen formidamus: Adeste numerosissimi exercitus, nil trepidamus; a nobis Deus est, totus nobis militat æther. Sic omnino & Christiana generositas, hostem provocat: Adeste afflictiones, & innumerabilium calamitatum agmina, fames, sitis, egestas, morbi, luctus, injuriæ, calumniæ & omnis generis ærummæ; nec numerum, nec vim hostilem expavefcimus: si consistant adversum nos castra, non timebit cor nostrum; fidè Deo datam non frangimus; omnia potius pati, & vitam vel centies prodigere parati sumus, quam jusjurandum, quo Deus nos obstrinxit, negligere.

Quisquis

Quisquis in Deum pius ac fidelis est, sic animo sentit: Etsi Acheron in me moveat, etsi caelum in me ruat, etsi omnis in me unum calamitas delaviet, ego tamen, duce Deo, in fide stabo; uti, vinciri, caedi, necari pro Deo paratus. Nam, si conmorui sumus, & convivimus. Si sustinebimus, & conregnabimus; si negaverimus, & ille negabit nos.

2. Tim. c. 2. v. 11. & 12. v. 11. & 13. v. 1. Machab. c. 2. v. 53.

Et quod probè sciamus, & Christiani, non satis est nomen dedisse Christo, non satis est rei divinae interesse, jejuniis & precibus vacare, stipem erogare non satis est; necesse insuper est, ut Deus nos semper inveniat Fideles, & dignos se, uti Abrahamum, Iosephum, Iobum fideles verè atque se dignos invenit in adversis omnibus. Nam, quod Machabæa historia testatur, Ioseph in tempore angustia sua custodivit mandatum.

Nos licet argentei sumus & aurei, si tamen impatientes sumus, & malleos non ferimus, nullius panè pretii sumus. Et quemadmodum in humano corpore cum vel animi defectio, vel subitus terror hominem opprimit, sanguis omnis ad cor concurrit, opem laturus: ite in afflictionibus & angustiis quibuscunque, omnigena virtus ad hominem probum se recipiat, eumque sic animet: Si nunc, cum Deus experimentum tui facturus, deest; ubi Fides tua, ubi tuus est Amor? Ubi Obedientia, ubi Spes, ubi Patientia? Ubi Fortitudo, & Fidelitas? hocine tuum patiendi desiderium? hocine tuum erat perseverandi propositum? Memento sacramenti, quod velut miles dixisti, memento fidei quam Deo dedisti, & fidelem te præsta usque in finem. Fidelissimum habes promissorem; non negabit præmium, non differet coronam, tu modò non detrectes pugnam, non desperes victoriam.

CAPVT II.

Afflictio docet Commiserationem & Abstinentioniam.

Cum Artaxerxi regi amicus primæ admissionis esset mortuus, rex Ioniam misit ad Democritum, ut si quid in eo artis esset, suum sibi amicum in lucem restitueret, aut si quod aliud remedium foret amici veteris reparandi, id porro tentaret. Democritus rem seriam & difficilem postulari respondebat, si tamen rex vellet possè que a se postulandis annuere, in opus deducendam. Promissa omnia liberalissimè. Ergo, inquit Democritus, defuncti tumulo hanc figite inscriptionem: Triginta nomina eorum, qui ad viceimum ætatis annum nil dolorum sunt passi, sepulchro insculpantur. Quæ sita sunt sedulo hæc fausta nomina, sed necdum inveniri potuerunt usquam, nec ullo ævo, ut credibile est, invenientur.

Ecquis ille, obsecro, mortalium est, qui non dicam viginti annis, sed vel diebus viginti nil sentiat adversi? Omnis vita nostra ærumnarum & calamitarum plenissima est; suam cuique portionem providentissimus Deus jam ab æterno assignavit æquissima lance. Abstinentium nemini non propinatur; sed huic calix, illi congius, isti caliculus miscetur, prout Deo visum; idque ob hanc etiam causam, ut alter alterius miseratione & consensu tangeretur, atque unà Temperantia discere retur.

Qua igitur ratione afflictio tam Commiserationem quam Abstinentioniam doceat, jam differemus.

§. I.

Pœnarum socios habere miseris est iocundum.

Miseris solatium ingens est, pœnarum socios habere; scire, eadem aut graviora pati alios, neminem a cruciatibus illarum transiri, neminem hic ex-

Tom. II.

mium esse. Hoc argumento Christus suos erudiens: Beati eritis, inquit, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, &c. sic enim persecuti sunt prophetae, qui fuerunt ante vos. Et ut argumentum sit illustrius: Si me, inquit, persecuti sunt, & vos persequentur. Eadem ratione Paulus Macedonas solatus: Vos, inquit, imitatores facti estis fratres Ecclesiarum Dei, quæ in Iudæa sunt, quia eadem passi estis à contribulibus vestris. Sic Hebræis velut digito monstrat optimos quosque ludibria, verbera, carceres & vincula expertos; circumeuntes in melotis, in pelli-bus caprinis, egentes, angustiatos, afflictos; in speluncis, & montibus, in cavernis & solitudinibus errantes; alios tentatos, lapidatos, sectos, obruncatos commemorat.

Math. c. 5. v. 11. & 12. v. 11. & 12. v. 1. Ioh. c. 15. v. 20. I. Thess. c. 2. v. 14. Heb. c. 11. v. 35. & seq.

Et quò magis aliorum exemplis ac generosa patientiâ firmemur, monet beatus Iacobus. Ne cogitemus illos tanta passos, homines ferreos aut adamantinos fuisse: Elias homo erat similis nobis, passibilis. Doloris acerbiter tam illi quam isti æque solentur ut nos, sed quia in scholâ Patientiæ plus didicerunt, patientiores quàm nos fuerunt.

Iacob. c. 4. v. 7.

Neque tantum ab exemplis afflictorum, sed & à verbis, solatium afflictis accedit. Nempe inter adversa discimus, aliorum adversis indolere, solatio mulcere, & facile fidem habere iis, quibus non dissimilia sunt perpetienda.

Afflictis à verbis etiâ accedit solatium.

Atque hæc causarum non postrema est, cur in Patientiæ gymnasium variè vexandi compingamur, ut scilicet alter alterius dolorem discat dolere. Profecto qui paupertatem expertus est, non difficile miseretur sururi & egestati; qui sapius infirmâ & agrâ fuit valitudine, misericordiâ ægrotorum citò capitur; qui reipsâ didicit, quid contemni, premi, & abjici sit, animum lenitate induit in contemptos, pressos & abjectos; qui fortunis omnibus evolutus est, facillimè commiserescit illorum, quos eadem fors facultatibus privavit. Erumnis variis exagitati, cum Tyriâ reginâ sapimus, quæ dixit:

Non theoria est tantum aut speculativa

Non ignara mali, miseris succurrere disco. Sapienter Æschylus poëta: Infelicitèr agentis, ait, quivis condolere, & unâ suspirare promptus est; morsus autem doloris nullus ad hepar penetrat. Huic rectè Sophoclis dictum jungitur: Qui ipsi miseras experti, hi soli ex aliorum afflictionibus dolorem capiunt.

Virg. 1. Æneid. Æsch. in suo Agamem.

§. II.

Hinc optimè concludimus: Quisquis tam immittis, asper, inclemens, & durus est, is certè tristior nunquam expertus, neque litteras, neque natare scit, & nec vidit quidem oleum, quo athletæ unguuntur, consenuit in pulvillo, hinc tam inhumanus, & in miseris immisericosus est. Atque hinc Deus suos monuit, ne alienigenas & peregrinos læderent, quòd & ipsi tunc fuissent: Advenam non contristabis, neque affliges eum, advenam enim & ipsi fuisti in terrâ Egypti. Vestra vobis experientia docet, quàm miseranda fors sit, extraneum, servum, captivum, laboribus oppressum, verberibus oppletum esse.

Qui tristior nunquam expertus est ideo in miseris inhumanus.

Beatus Leo Apostolorum principem Petrum ideo tam graviter labi permisum autumat, ut summus antistes tantò esset indulgentior lapsis. Atque ita in principe Ecclesiæ, conderetur remedium penitentia. Hic servo gravissimè indignatus paterfamilias, quod paulò antè ex ære alieno laborasset maximo, & animam debuisse, nihilominus nec minimâ confewi debitoris misericordiâ frangeretur: Nomen oportuit & te misereri conservi tui?

Exod. c. 22. v. 21.

Cur princeps Apostolorum Petrus tam graviter labi permisus est.

Hinc & Paulus solatium maximum instillans: Non habemus, inquit, Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia. Adeamus ergo eum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur.

Mat. c. 18. v. 33.

Heb. c. 4. v. 15. & 16.

Hebr. c. 2.
vers. 17.

Vnde Beata Maria misericordiae mater dicitur, dives Epulo barbarus.

quamur. Vnde debuit per omnia assimilari fratribus, ut misericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum.

Vnde Virgo beatissima, Domini Mater, tam misericors semper, & etiam misericordiae mater? Non ignara mali miseris succurrere didicit, omnigenis vitae miseris exercita. Vnde Hierosolymaeus Epulo in Lazarum tam barbarus, & crudelis fuit? paupertatis incommoda ignorans epulabatur quotidie splendide.

Hanc ob causam Deus in multos immittit afflictiones, ut aliorum discat miserescere, & opem promptius adferre. Non neminem audias, qui hac in re suam ipse culpam recitet: Aegroti illi fidem non habui; pauperis illius vicem non dolui; mactato illi & afflictio misericordiam non tribui; illum funeribus suorum illacrymantem irrisi: iure igitur mihi nunc & morbus, & paupertas, & mactatio, lacrymaeque proponuntur gustandae: ita discam in posterum aliorum miseratione permoveri.

Hier. c. 48.
vers. 11.

Hieremias vates Moabitarum improbos mores perstringit: Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requievit in facibus suis, nec est transfusus de vase in vas. Conferret Moabitis vino, quod suis facibus nimis diu permixtum, odor enim contrahit inamoenum & ingratum. Hispani solent dicere: Hoc vinum etiamnum recens à matre sua est, nec de dolio in dolium peregrinari sustinuit: Sic Moabitae fertilissimis terris opulenti, nesciebant quid fames & penuria docerent; Fertilis Moab ab adolescentia sua, & requievit in facibus suis: Nam Moabitae Sodomitis vicini, reum abundantiam luxuriosae divitiis ac vitii innutriti casta paupertatis consilia spernabant; nec est transfusus Moab de vase iustitiae in vas Temperantiae, Castimoniae, ac Misericordiae.

Et Moabitae immisericordes.

Verbo dicam: in gymnasio Patientiae minerval nulum dederunt: hoc unum sciunt, esse, bibere, joculari ludere, omni voluptatum genere inebriari. Bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti, & nihil patiebantur super contritione Ioseph: Eari prorsus immisericordes, & semper aegri caloribus impatientiae. En, quanti sit in gymnasio Patientiae mores & litteras accepisse: & ipsi discipulo, & aliis multis id prodest. Consensus & commiseratio hic discitur.

Amos c. 6.
vers. 6.

Amos c. 6. vers. 6. Eari prorsus immisericordes, & semper aegri caloribus impatientiae. En, quanti sit in gymnasio Patientiae mores & litteras accepisse: & ipsi discipulo, & aliis multis id prodest. Consensus & commiseratio hic discitur.

§. III.

Temperantia in gymnasio patientiae discitur.

Non minus Abstemiam & Temperantiam in Patientiae gymnasio discimus. Plurima sunt quibus nos carere non posse persuademur, dum ea possidemus: cum erepta sunt, quam is facile careamus, nos ipsi miramur. Est mercator opulentus & magnificus, qui aliquot famulis comitatus incedit; cum ad mendicantem & saccum detruditur, tunc primum experitur, quam facile sit incomitatum incedere. Est viator, cui tenebrae iter ad hospitium interdixerunt: ita in campis sub arbore pernoctare cogitur, & quia vix unius trientis annonam secum habet, fateri tandem cogitur: Nesciebam me duobus numulis cenare posse. Est opifex, qui olim dives, & in mensa lautus, sed quia laboris parvus, & ad rem non attentus, proterviam fecit, ad incitas reductus; tandem in prandium habet osus male unctum, in cenam jejunium, aut jus exoculatum, cum frigida. At ille seipsum praedicans: Nesciebam, ait, me posse tam parca vivere. Est tabellarius eques qui sua omnia in cauponâ sepelit, & ex equo in pedes dejectus: Deo gratias, inquit, qui me iterum in pedes crexit: nesciebam antea me pedum usum tam integrum retinuisse.

Ita Deus cum plurimis agit; ad mediocritatem eos & ad temperantiam reducit penuria saluberrima. Multi tam pertinaces suo stant iudicio, ut dicant, iste quidem: Lautitia mensae carere non possum; incediam tolerare non est mei stomachi. Iste vero: Som-

no brevi, ait, & parco uti non est mei capitis. Hic vero: Sine sociis, inquit, vita mihi nulla est. Alius: Sine potu & vino, piscis sum in sicco. Cum vero pauperes aliave calamitas cibum, aut socios, aut somnum admittunt, & vinum commutant aqua, tum profecto experimur reipsa, quam facile sit nobis vigilare, suum, nec ultra, ventri dare, jejunium servare, vino & sociis privari.

Magistra temperantiae calamitas est. Rebus in ar- Calamitas eius magistra est.

Etis sobrietatem & parsimoniam discimus; saepe fera nimis est parsimonia in fundo.

Quam multi magnatum, quos ipsi novimus, didicerunt in carcere septem numulis aut certe paucis assibus prandere, quorum antea mensa sub dapibus gemebat.

Audite mira, bis mira, & quae valde faciant proposito. Pecchius Cisalpinus, homo industris & magni animi in odium venit viri illustri & opulenti, cumque iter faceret delatus in insidias & captus, atque instar felis in saccum conclusus, eaque ratione in hostis, sui castrum deportatus est.

Hic in altum secundumque carcerem dejectus Pecchius. Et ceteris quidem domesticis quid rerum ageretur ignarus, unico è fidoribus famulis commissa est cura ab arcis domino, ea lege captivum aleret, ut in singulos dies non nisi panis frustulum idque gracile, & pauxillum aquae deferret, quo miser non tam diutius viveret, quam per diu se mori sentiret. Interim Pecchius totis urbibus oppidisque queritur, nusquam reperitur ipse, sed iumentum, quo usus est, sanguine nonnihil aspersum. Quocirca caedis suspicione facta strenue in homicidam indagatum. Reperti sunt duo, quibuscum aliquando rixatus sciebatur. Miseri tormentorum saevitiae adacti, Pecchium à se caelum fasti sunt reclamante conscientia. Sceleris damnati, alter gladii, alter laquei supplicio addicitur. Ita infontes duci sunt. Iudicia tua, o Deus, abyssus multa!

Interea captivus animum trahit in teterrimo carcere, eaque se vivendi dicas, seu potius moriendi ratione novedecim annos exigit. Vestem nec deposuit, nec mutavit unquam; praeter fontem & exiguum in dies Cererem nil penitus gustavit. Nihilominus (ipsum Pecchii narrantis verba sunt) Dei, eiusque divae Matris clementiae memor, ingenti fiducia sibi semper constabat, speque maxima erat, futurum ut ex illo Mortis spelaeo emergeret. Interim filii captivo patri velut jam mortuo iusta fecerunt, haereditatem inter se partiti. Annis igitur novedecim totis in tam diro ergastulo exactis, arcis dominus, captivi hominis capitalis hostis obiit. Successor haeres ut castrum in amplio-rem nitorem restauraret, hinc illinc muros dejeci iussit. Ventum est ad hoc ipsum subterraneum cavum, quod nulla jama, sed foramen duntaxat idque angustam aperiebat. Dejectis hic futuri aedificii obstaculis, homo instar ityphae umbræ apparuit; veste lacerâ, barbâ ad poplites promissâ, capillis in humeros largiter excurrentibus. Obstupuerunt opere ad hoc spectaculi tam inexpectati. Mox rumor in vulgus abiit, Accurvis ingens velut ad Faunum aliquem Satyrumve, aut simile silvarum monstrum. Peritiores qui affluerant, suafere hominem repertum non statim aëri exponendum, ne aut oculorum, aut ipsius vitae usum subitâ mutatione perderet. Sic aliquot dies inter affluetas tenebras detentus, paullatim ad auram liberio-rem educitur. Hic plurimae quaestiones velut ab inferis redivo posita: quis, quâ domo, quâ gente, unde illuc venerit, quamdiu illic latuerit? &c. Ad quae ille ordine rei seriem recensens, fidem narrationis omnibus fecit. Hinc ei non tantum libertas data, sed & bona quae filii jam diviserant, iussu Principis restituta, Illud ad rem omnino, & dignissimum notari. Po-

dagra

dagrā laborabat Pecchius cū in carcerem illum raparetur. At tantā mensā frugalitate hoc impetravit, ut non solum in carcere, sed & in omnem reliquam vitam ab omni profusū podagrā immunis degeret.

Qui hæc posteris memoriæ tradidit: Cum hoc ipso viro, inquit, collocuti sumus, & hæc ex ore illius didicimus Mediolani, anno 1566, mense Novembri.

En ut Deus ad inferos deducat & reducat: En, ut calamitas inopia non solum Abstemiam & frugalitatem doceat, sed & sanitatem nullis alioqui pharmacis impetrandam tribuat.

At nos plerumque male indolis sumus, quod quædam ultra discenda, nisi edacti non discamus. Tandem magister in scholâ Patientiæ iure his urget vocibus: Discite igitur vel invitus, quod noluit sponte discere. Galenus arbitratur aliquibus subitas commotiones & ægrotationes prodesse. Credimus & neque discipulis Patientiæ eas sentire obest.

§. IV.

Venusinus vates festivum quid narrat in hunc modum: Opimius civis tam avarus quam dives, grandi lethargo est oppressus. Iamque hæres circum claves & oculos lætus currebat. Erant qui Opimum vellicarent, traherent, agerent, nec tamen lethargum pellerent. Medicus in rem ægri promptus ac fidelis, Opimum excitabat hoc pacto: Mensam iussit poni, & in eâ numerorum saccos effundi, plures etiam accedere ad numerandum; denique hominem sic erexit: Opimi, aiebat, heus Opimi, ni tua cupiditas, jam hæc omnia avidi hæredes auferent. Hic Opimius graves attollens oculos, & seridè evigilans: Quid hoc, inquit, rei est, istanc fieri me nondum defuncto? Apagite mali vultures: an vivum lacerare venistis? an superstitem efferre vultis, ut in hæreditatem venire liceat? Subjunctus medicus: Ut vivas igitur, vigila, hoc age. Ita hunc ægrum deseruit lethargo.

Capitis hoc Christiani? Cælestis agimorum medicus innumeros videt Opimios jacentes, & lethargos pressos, salutis suæ incurios, multâ intemperantiâ corruptos. Quid hic faciat fidelissimi medici peritia? Diversa tentat, ut ægrum sanitati restituat. Sed parum proficit. Tandem ergo charissima quæque aut adimenda simulat, aut omnino adimit, sed eo certè animo, ut excitetur, ut in rem nostram vigilemus; ut emendemus mores depravatos, & ita valetudinem recuperemus. Tandem æger fateri cogitur: Putabant sanè mearum virium non esse his carere, his abstinerè, illud non obtinere: nunc autem, ut video, hæc omnia vel quia volo, vel quia debeo, possum: his careo; his abstineo, illud non obtineo, & tamen vivo. Magistra temperantiæ calamitas.

Prodigis ille juvenis, & patrimonii decoctor, quàm opportunè didicit inedia tolerare, quàm pulchrè crapulam omnem discussit! Tam arcta urgebatur fame, ut panem averticem, imò ut furtivè porcinum inter delicias numeraret, qui ante dominicum nauſebat. Siquidem, *Cupiebat implere ventrem suam de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat.* Ideo cum animo agitaret, quàm in paternis ædibus monstrum ignotum sit fames, quàm assiduus illic hospes habiter panis: non sanè auditus est exclamare: O quis mihi altilem gallinam, o quis gallum spadonem pinguisimum, o quis panem artopritium? Sed o quis mucidi panis frustillum dabit? Vbi obsecro, & a quo hanc tantam temperantiam didicit? A fame, idque in scholâ Patientiæ. Optimè dixit Eusebius: *Fames eum revocavit, quem Satiuitas expulerat.* Nimirum accipitres non redeunt ad suos dominos nisi famelici. Nos famem credimus magnum esse malum, sed multo ma-

A jus est intemperantia. Ut istud igitur effugiamus, illud quandoque Deus in nos immittit: fame castigat, ut à vetitis temperare doceat. Ita calamitates in remedium cedunt.

§. V.

Eleganter planè Annæus: *Lævioribus, inquit, incommodis graviora sanantur, ubi parum audit præcepta Tranquillæ animus, ne curari mollius potest. Quidni consultur, si paupertas, & ignominia, & rerum eversio adhibetur? malo malum opponitur.* Si velis ut ægrotis cibum sibi minus commodum non tangat, optimum est aut illum ei non proponere, aut sale vel pipere sic asperare, ut mox abdicet: Deus malæ valetudini nostræ consultit, cum non tangenda ærumnarum sale ac pipere sic inficit, ut libido non sit is frui. Hoc maximi beneficii loco interpretatus Augustinus: *Cui licentia, inquit, inquit, tatis eripitur, utilissime vincitur.* Idque in seipso expertus Non evasit, ait, flagella tua. *Quis enim hoc mortalium? Tu semper aderas misericorditer sevens & amarissimis aspersens offensionibus, omnes illicitas jucunditates meas, ut ita quærerem sine offensione jucundari.*

Hoc Deus agit, ne noxia nostra nobis damno sapiant. Hinc, o beatuli vestras ego voluptates video, sed nec invideo, nam austerum sale & igneum pipere sub iis latere non dubito. Tangat, qui vult uri. Deus ut cœcus minime cæcus, id quod noxii aut nimis frigidus est edulit, cucumeres, fungos, melopepones, betas sanguineas, tam ingrato spargit condimento, ut ab iis non inviti temperemus. Pro his autem tam damnosis cupediis cibum è suâ mensâ regium mittit.

Summi favoriis argumentum poterat videri, cum Ierosolymæus Rex David è mensâ suâ famulo vestras regias dapes mitteret, quod Regum fasti asserunt. *Secutus est eum cibus regius.* Pari ratione Rex Nabuchodonosor, quatuor Hebræis juvenibus constituit annonam, per singulos dies de obis suis, & de vino unde debebat ipse. Et quænam sunt regiæ Christi dapes, quod vinum illius dominicum? Penuria rerum omnium. Nasci, vivere, mori extremâ paupertate: *Meus cibus est, inquit Servator, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Quodnam hoc opus? Assiduè crucifigi. Nam Christus Dominus momento primo quo Virginis uterum habitare cœpit, se crucifigendum cognovit; hinc semper dum vixit, crucifixus fuit ob assiduam mortis memoriam, hinc & Zebedæos fratres velut exploraturus: *Potestis, inquit, bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Calicem quem dedit mihi Pater, calicem illum longè amarissimum? Qui negat se posse, in Patientiæ gymnasio id discet.

Assuescamus igitur à nobis superflua remove, cibum mem domet, potio sitim. Discamus membra nostra in prestate habere, cultum vigumque non ad nova exempla componere. Assuescamus sine convivis & cupediis cenare, vestes parare in quod inventæ sunt, habitare contractius. Discamus continentiam augere, luxuriam coërcere, gulam temperare, iracundiam lenire, paupertatem æquis oculis aspicere, frugalitatem colere, animum ad futura & æterna mittere. Hæc omnia in Patientiæ gymnasio discuntur, sed à sedulis solum & volentibus proficere. Interim teneamus hoc mordicis; Adversis non succumbere, lætis non credere: Prudentis est, ne quid mali fiat, cavere; fortis autem, id quod factum est, moderatè ferre.

Simon Majo-
lus Episc.
Vulturar.
In diebus
Cane, col-
loca, misit
pag. 159.

Galeni, l. 6.
de medic.
facilib.

Evrat. l. 2.
serm. sat. 3.
mod.

Deus ali-
quando
charissimam
quæque
adimit ut
in rem no-
stram vi-
gilemus,

Luc. c. 15.
vers. 16.

Euse. Emef.
serm. 2. de
Prod.

Seneca l. de
Tranquil.
cap. 9.

August. ad
Marcellinū
lib. 2.
Conf. c. 2.
post med.

2. Reg. c. 11.
vers. 8.
Dan. c. 1.
vers. 5.

Que Chri-
sti dapes.
Ioan. cap. 4.
vers. 34.
Nec obsta-
bat, Christi
ut Theologiæ
notum, cō-
prehensio-
nem fuisse.
Mart. c. 20.
vers. 22.

C 3

CA

CAPVT III.

Afflictio docet Orationem, & Mortificationem.

Card. l. 13. de Subtil. pag. 284.

Vir cruditus Hieronymus Cardanus quæstionem ponit. Cur rosæ spinis armentur? Popsusam & Philosophiâ dissertationem, hoc demum concludit. Si rosâ spinifera non sit, nec etiam erit odorifera. Hinc rosæ silvestres quæ quinis plerunquæ foliis constant, minores habent spinas, quam quæ in hortis educantur, ideo suavi quidem, sed imbecilli sunt odore.

Oratio sine mortificatione stare non potest & e contra.

Oratio velut nobilissima rosâ est, sed nisi hæc suas etiam spinas habeat, Mortificationem, odoris est parum probati. Omnium in Christi Lyceo sapientum vox est: Orationem sine Mortificatione vix ullius esse pretii, alterum sine altero non constare, nec duo hæc se jungi distrahitur posse. Hinc cum religiosus vir quispian beato Ignatio præsentem laudaretur, dicereturque: Virum esse multæ orationis; Ignatius mutatâ voce subiit: Vir est multæ mortificationis. Eam porro Mortificationem (sic loquimur cum multis) designabat, quæ non tam corpus maceraret, quam voluntatem ac iudicium expugnaret. Atqui duo hæc, Orationem, & Mortificationem in Patientiæ gymnasio præclarissimè doceri, hoc capite ostendam.

Ribaden. in vitâ S. Ignatii lib. 5. c. 1. ante finem.

Psal. 97. vers. 5. Exhortationis ad orationem quatuor capita. Primum.

Hebræus rex David ad divinas laudes hortatus: Psallite Domino, inquit, in citharâ, in citharâ & voce psalmi; in tubis ductilibus, & voce tubæ & cornu. Optima ad Orationem exhortatio, & quæ quatuor potissimum capita complectitur. Primum: Si cithara vel lyra pluribus instructa sit fidibus, necesse est ut eæ inter se solum inter comparatæ assonent. Nam si fides vel unica sit discors, totus perit concentus. Nec aliud in re nostrâ: Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Sic licet castus, & in stipem effusus, si tamen iracundus es & invidus, jam symphonia nulla est, factus est omnium reus. Et contra, si licet mirrissimus, & invidus nulli, si tamè incaustus es, harmonia perit, factus es omnium reus. Quare psallite Domino in cithara; in citharâ consonantibus fidibus, sociatâ nervorum omnium concordia. Talis sit oratio tua, qualis est vita tua.

Jacob. c. 2. vers. 10.

Secundum. Alterum: In voce psalmi. Vult assam vocem instrumentis musicis conjungi, quod si verò vox una discordet, jam cantus suavitas jugata est. Qui orat, sciat quid dicat: orationem veram oportet esse attentam.

Tertium. Tertium: In tubæ ductilibus. Tuba ductilis non nisi plurimis formatur ictibus, quod Mortificationem designat. Multo est operosius seipsum, quam hostem potentissimum superasse. Neque verò gloriosa est victoria, nisi ubi fuerint laboriosa certamina. Tubam ductilem & format & inflat, qui acriter sibimet imperat.

Ambr. l. 2. offic.

Quartum. Quartum: Et voce tubæ & cornu. Instrumentum angustum, sed artificiosum & suave, si peritum habeat cornicinem. Hic elemosinæ atque jejunii monemur. Ergo, bona est oratio cum jejuniis & elemosinâ. Bona est oratio, quam comitatur mortificatio. Nos sæpe concentum Deo celebramus, sed inanem, & sine fidibus atque organis: Oramus, sed carnis petulantiam non castigamus. Hac fraude plurimi semet decipiunt, nam quia crebro & multum orant, ideo seiplos tanquam homines multæ orationis circumspiciunt. Itane verò, mei, tam vos egregii cantores? Vox sola non ingrata est: sed ubi tubæ, ubi fides, ubi cornua? Bona est oratio: sed ubi est mortificatio? Hæc sibi jungenda sunt,

Tob. c. 12. vers. 8.

Alloqui concentus erit inanissimus. Psallite Domino sed in citharâ. Christus non solum nos preces fundere, sed & animam dâsse docuit; ad collem Olivierum non tantum orare suos, sed & vigilare iussit, & somno non sine causa imperare. Vtrumque hoc in Patientiæ gymnasio docetur, & Oratione, & Mortificatione.

Dicite, oro, quot orantes vidistis nauas, tempestate jam sedatâ, cælo iterum sereno, evitato naufragio? quot vidistis milites qui pedes tunderent, dum hoste procul, ad ignem sederent, & sales faciatæ que sererēt? Apud plurimos mortalium tanti est DEVS in prosperis, quanti nobis est calor fornacis in æstate, fax in meridie, miles in pace, tibicen, cum saltare non licet; architectus cum ædificare non vacat; quanti est opima mensa, cum non lubet comedere: caustidicus, cum nihil est litigij; medicus, cum omnes sunt sani. Quam verè vates Italus:

Silius l. 7. bell. Pun.

Languet oratio, languent sacrificia, nuda sunt altaria, florente fortunâ. At verò cum hyems sævit, focum laudamus & ignem; cum nox est, candelas & faces quærimus; cum bellum ingruit, militem scribimus; cum morbus urget, medicum vocamus; cum tempestas furit, ad preces confugimus, & manus cælo attendimus. Sic ad officium supplicis adigendi sumus.

§. II.

Ideo psaltes regius: Imple, inquit, facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Certè non quæsituri, nisi prius ignominia impleti. Hoc ipsum confirmans: Multiplicate sunt, inquit, infirmitates eorum, postea acceleraverunt. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur. Cur antea non clamastis? Nulla nos calamitas premebat. Ergo clamores hi optimè extorquentur calamitatibus, perinde ut organorum fistulæ non canunt, & sine voce sunt, nisi cum follium flatu compelluntur. Ita Hebræi. Cum occideret eos quærebant eum, & revertentur, & diluculo veniebant ad eum.

Psal. 82. vers. 17.

Psal. 15. vers. 4. Psal. 106. v. 13, 19. & 28.

Psal. 77. vers. 34.

Impiissimus Manasses orare nunquam didicisset, nisi in carcerem detrusus fuisset. Quid de viris sanctissimis dicam? Moses plurimis pressus ærumnis. Jacob fraternis agitatus insidiis, Samson illusus à Philistæis, Tobias amissis & opibus & oculis, Sara gravibus lacerata conviciis, tres Hebræi juvenes in mediis flammis, Daniel in leonum cauo, Petrus in pelago, Paulus & Silas in ergastulo, alique sexcenti precandi & occasionem & disciplinam hauserunt, inter adversa. Ita Ionas propheta vim Obedientiæ in ceto didicit. Barbari Gerafeni amissis porcorum gregibus, Christum supplices accesserunt.

Apostoli mergendâ naviculâ clausi ardentissimè divinam opem expetierunt. Tunc scilicet fera latibulum petit, cum canes à tergo insequuntur; Tunc arbor patula victori charissima est, cum aut sol urit, aut subitus imber desinit. Ita nos prorfus, quæamdiu bene est, Deum importunis clamoribus non fatigamus: aut enim non oramus, aut segnitè. At verò cum canes venatici spūs nos rictibus percutit, hinc properamus, hinc currimus, hinc asyllum reperiamus, cum ærumnarum æstus fatigat, cum lacrynarum imbre perfundimur, hinc Deum, omnè que superos inclamamus. Huic tali Deus opportunè dixerit: Non venisses ad me, nisi ut pater virgis vocassem te. Tam ingenuæ indolis erat rex David, ut hoc ipsum fassus dixerit: Ad Dominum, cum tribularer, clamavi.

Psal. 119. vers. 1.

Pharao rex improbiissimè pernicax ausus est dicere. Nescio Dominum, & Israel non dimittam. Tunc certè nondum sat fenserat flagella Domini, quem ignorari à se ajebat. At ubi acrioribus flagris exceptus est, aliter loqui didicit, jamque non semel: Orate, inquit, Dominum, ut desinat toritura Dei & grando, Hæm Pharao, non visti

Exod. c. 5. vers. 2.

Exod. c. 9. vers. 28.

visti

visti jam Dominum? Nimirum has voces in Patientia gymnasio vel invitit didicisti.

Et quamvis Pharaon indocilis proflus & nullus spei fuerit discipulus; profecit tamen verberatus. Aliter sentit, famius locutus est post plagas & verbera. Sed quid Pharaonem miramur? Diabolus ipse Christum ut ignotum affatus: Si filius Dei es, inquit, dic ut lapides isti panes fiant. Sed audite ut vocem emendastis jam flagellatus. Nam, Exhibant demonia a multis, clamantia, quia tu es filius Dei.

Matth. 2. 4. vers. 3. Luc. c. 4. vers. 4.

Pharaone durior, & diabolo nequior est, qui Deum non esse negat.

Qui Deum vel verberatus nosse negat, durissimo Pharaone durior; & ipsi saxi magis laxeus, & vel ipso nequior est diabolo. Si quis hominem se gerat, in afflictione orare discet, si ante nescierit. Afflictio precandi magistra est.

§. III.

Non tantum Deum precandi, sed & se mortificandi artem in Patientia gymnasio discimus. Ad rem dixit Clemens Alexandrinus: Silvescit vitis, & in labrulis degenerat, nisi purgetur; exorbitat homo, nisi flagelletur. Nam ut palmitum luxuria, nisi coercetur, in pampinis sese effundit; & botros fert raros, eoque acerbos: cum autem ferro castigatur, mites dat uvas & crebriores & dulciores: Vix aliter homo, nisi enim laboribus, ærumnis, afflictionibus, assidue, ut vitis fale, curetur, in vitia, velut in folia effunditur, ferocit, luxuriat, efferatur; cum autem ferreo calamitatis ungue carpitur, orationis, poenitentiae, patientiae, mortificationis fert fructus. Appetentia nostra nunquam non in vitium ruit, & effreni sæpe pruritu in noxia fertur. Subinde tanta se rabie concitat, ut non neminem audias dicentem: Non patior frenum, non admitto leges, consilia non audio; quo mea me fert cupido, sequor: explebo animum. Atqui profecto se ipsam præcipit iste talis, nisi sit qui furibundos hominis impetus sistat.

Clem. Alex. l. 1. paedagog. cap. 3.

Homo laboribus immunis ferocit, & luxuriat.

Ideo Deus calamitates injicit ut dometur.

Hic benignissimus Deus medium sæpe cursum tam efferi calcitronis reprimat, dum calamitates, danna, & quidquid miseriarum horremus, obijcit, ut indomitus hic equus dometur. Et quemadmodum equi fessorem admittere reculantem caput pallio obvolvitur, sic ferocienti homini pallium mœroris Deus injicit, ut admittat, quam speraverat, disciplinam.

Aug. 10. 10. de verb. Domini ser. 4. princ. p.

Augustinus in hinciter: Equus, inquit, non se domat, elephans non se domat, aspis non se domat, leo non se domat: sic & homo non se domat. Sed ut dometur equus, bos, camelus, elephans, aspis, leo, queritur homo: ergo Deus queratur, ut dometur homo. At hic domitor noster profert etiam flagella, plerunque enim nos tractat, ut nos jumenta nostra, quæ frenis, sustibus, flagris, perticis etiam & fureis fimiariis misescere docemus. Si nobiscum sic agat Deus, quid querimus? Dei jumenta sumus. Aperitissime hoc Sionis rex pronuntiat: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. In hæc sua jumenta Deus, non suo utatur jure, eaque flagris; paupertas, scilicet, contumeliis, luctu, mœroribus urget?

Psal. 48. v. 13. & 21.

Aug. ibid. cap. 4.

Non unum duntaxat Nabuchodonosorem, non Achabum, Manassen, aut Antiochum unum, sed complures ejuscemodi ferocissimos leones cicuravit flagris: deserunt illi ferocire, & immanissimis affectibus positus redierunt ad se, indueruntque hominem, quos prius belluas esse dixisset. Quod si jumentum tuum, inquit Augustinus, mansuesierit se pariat, quid ei a te præmi est? nec sepulchrum quidem das mortuo. Deus patientiam tuam remunerabit celo, & mortuum ad vitam revocabit; nihil tui peribit. Ad hanc spem homo domatur, & domitor intolerabilis habetur? ad hanc spem homo domatur, & contra ipsum utilem domitorem, si forte flagellum proferat, murmuratur. Saltem sapiamus quantum feræ ac jumenta: hæc si vestabu-

lo, rhedæ, pileto, currui, effedo, aratro jungantur, & oburgentur virgâ vel fusticâ, sciunt se ideo verberari, quod exorbitent, aut æquo lentius progrediatur: quare mox in viam redeunt, aut curre celerius eunt.

Tam sagaces saltem & nos, tamque intelligentes sumus, ut cum quis à Domino corripitur, hoc mente & cogitatione verset: Ergo erravi, & extra orbitam deflexi: en revocor flagello; & quo abirem averfus, si sic sine te, progredi? Sed esto, tenerim viam, certe nimium lentus in cessi testudineo gradu, jure mei me officii plagæ movent. Itaque jam gressu incedam contentiore. Hactenus videri poteram dormire, nunc vigilabo, & operæ non parcam. Si non ita agimus, juvenis minus sapimus, quæ saltem plagis in viam reducuntur.

§. IV.

Chrysostomus excellentissime, & aureo persus Core rem oculis subjiciens: Si vultis, inquit, duas uinos describamus, hanc quidem nubentium, illam lugentium: meæ utramque ingrediamur, videamus, utra melior. Invenitur enim lugubris, sapientia plena, nuptialis autem plena confusio. Nam vide atque audi verba incõposita, petulantem risum; lascivas confabulationes, incessum turgidum, protervos gestus, epularum abundantiam, vestitum, pompam, rerum omnium luxum. Hic Deus, Sauritas, Protervitas, Ebrietas, hic Bacchus & Venus habitant; hic omnium vox est: Hodie licet insanire.

Chrys. 10. 9. homil. 6. 2. An. 10. mi. mihi pag. 341. Item habet tom. 3. in c. 19. A. 7. A. 7. no. 4. 2. mihi pag. 615.

Ita homines in bruta degenerant, nam ut porci vorant, ut vacca potant, ut aini calcitrant, ut equi hinniunt. Diceret eos esse in scholâ Intemperantiae, in gymnasio Lasciviae, in palæstrâ turpitudinis & nequitiae. Non nutius damno, inquit Chrysostomus, sed quæ sunt in nuptiis: diaboli pompam; cymbala & tibias, & cantica fornicationis & adulterii plena. At non ita ille, ubi luctus est, ubi omnia composita, multa requies, alium silentium, mortis memoria, futurorum meditatio, vera sapientia, inordinatum nihil, nihil incompositum. Quisquis hic loquitur, summi se, breviter, modestè loquitur. Talis est natura luctus; sapere docet, & ad omnem modestiam ac frugem se componere.

Itaque longè: Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Ex illâ modestiores, prudentiores, & sanctiores; ex hac petulantiores, stultiiores, ac nequiores prodium. Et quemadmodum corpus succi & sanguinis plenum, & suâ laborans obesâ mole, paratissimum morbis hospitium est: quod verò cum laboribus & fame luctatur, ad adversâ valetudinem tutum est; sic & animus inter delicias & tripudia enervatur, & in vitia pronissimus lascivit; at ille quem sollicitudo & mœror occupant, à vitiis plerunque alienus, ad veriorum incurfu crescit, fitque vegetus.

Eccles. c. 7. vers. 3.

En ut afflictio & luctus levitatem omnem, & quidquid est immodestiam, coercet; ideo Deus & luctum & afflictionem in nos immittit, ut nobis velut aviculis aliò avolaturis alas præsecet.

Et quid negamus? Nostra contra nos conscientia testatur: maximam partem nimium vivaces sumus; ardent in nobis cupidines & affectus indomiti: quia verò Mortificationem, ut canis Nilum, paratissimè libamus, juvat nos optimus Deus, & vel reclamantibus ingerit salubria, atque in eum modum nos molestis ac miseris exercet, ut magis magisque cicures ac compositi, & ad bonam mentem induendam faciliores reddamur. Atque o si cognovisses, & tu, quare tibi hoc utile, sic sensim mori, ut vita subtrahatur vitiis. Mala profecto quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt. Bona est oratio, sed cum jejuniis & elemosyna: bona est Oratio, sed cui juncta est Mortificatio. Vtrunque suavi magisterio docet Patientia gymnasium. Et hoc sanè Sanctiorum omnium ardens affiduumque fuit studium, partim precibus mollire

DEVM, partim quotidianâ hac morte frangeret se ipsum. Hoc discamus, & in Patientiæ gymnasio multum proficimus. Addo quod dicta firmet.

§. V.

Constantinus Imperator verè Magnus Byzantinos non felici prælio aggressus, nec sine suorum clade, fatigatus ac mœrens ex acie redit. Iamque dies in noctem ibat, cum Imperator multum de vobis quid ageret, obrutu assiduo suspexit cælum, illudque caëdis suspitibus vocavit ire vota. Et en auxiliare prodigium.

Dum Constantinus tam pius ac sollicitus in altum oculos tollit, scripturam è stellis observat, in hæc verba signatam: *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & glorificabis me.*

Ad omen hæc sublime principio non nihil expavit Cesar. Sed mox pavore in lætitiâ vertente, avidissimè oculos eâdem viâ remisit ad cælum, ubi iam altum vidit ostentum, expressam è stellis crucem, & circum eam hæc omnino verba: *In hoc signo vinces.* His è cælo taciturnis vocibus animatus Imperator, paucis post diebus in aciem contra Byzantinos denuo exivit, & illustri victoriâ potitus est, simul & Byzantium expugnavit. Ab his caëstibus prodigiis majori deinceps veneratione Crux esse coepit.

Quisquis, ô homo, tuis miseris turbatis, erige vultum, suspice cælum, & exhortationis divinæ conceptissima verba perlege: *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & glorificabis me.*

Te ipsum vince, Deumque tibi precibus concilia, & quidquid hostium occurrerit, de facili superabis. Hic Augustinus sollicitè monet, ne fortè cum Deo expositus, dicâsque: *illi speraverunt, & liberasti eos; ego speravi, & dereliquisti me: & sine causâ credidi in te, & sine causâ nomen meum scriptum est apud te, & nomen tuum scriptum est in me.* Hoc nec orationem sapit, nec mortificationem, sed impiam contra DEVM exprobrationem.

Tu si sapias, dic potius quod idem Augustinus suggerit: *Tu es ipse Rex meus, & Deus meus. Tu es ipse, non enim mutatus es. Tempora mutata video, creator temporum non mutatur. Tu me soles ducere, tu me soles regere, tu mihi soles*

subvenire. Tu refugium factus es nobis, Domine, ut nasceremur, qui non eramus: tu refugium, ut renasceremur, qui mali eramus: tu refugium ut pasceres desertores tuos: tu refugium, ut erigas & dirigas filios tuos: tu refugium factus es nobis. A te non recedimus, cum libera veris nos ab omnibus malis nostris, & impleveris nos bonis tuis. Bona dâs, blandiris, ne fatigemur in viâ. Corripis, cædis percuis, dirigis, ne aberremus à viâ. Sive ergo blandiris, ne fatigemur in viâ, sive castigas, ne aberremus à viâ: Domine, refugium tu factus es nobis.

Sic precari docet patientia. Optimè dixit Chrysostomus: *Oratio merces est calamitatum: orationis adjutivum, jejunium est. Efficacissimè rogat, qui seipsum illi, quem rogat, mortificatione crebra sacrificat.*

CAPV T IV.

Afflictio docet Prudentiam, & Modestiam.

Fvit è civibus Cesarimontanis in Belgio vir laude dignissimus: Hic filii ad scholas ducturus primis litterarum elementis erudiendum, ut serium se patrem monstraret, ita rem aggressus est. Integrum scoparum fascem, velut ludimagistro munus, sub pallium accepit, & ad filium: *Adestum puer, inquit, ad scholas ducendus es. Scholarum tunc Rector fuerat Nicolaus Steeger, vir egregius; huic unâ cum puero hic civis se sistens: Tibi domine, inquit, hunc filium meum trado, optimis disciplinis imbuendum, illumque tuæ curæ commendatissimum esse cupio. Quod si minùs morigerum se gerat, virgis, obsecro, ne parcas, & cum*

dicto pallium reduxit, obtulitque bene magnum virgarum fascem, addiditque liberali sponcione: *Quod si has consumpseris, alteras è bonam frugem educare. Narrat hoc celeberrimè è divi Francisci familiâ ecclesiastes Philippus Bosquier, qui tunc puer in eodem illo Houdano gymnasio litteris studebat.*

Salomon de indole puerili differens: *Stultitia, inquit, colligata est in corde pueri, & virga disciplina fugabit eam.* Christus gymnasiarchus sapientissimus, cui nostra indoles perspectissima est, ut infantiam nobis ac petulantiam excutiat, non parit virgis, flagellat enim omnem filium quem recipit, imò ut Siracides loquitur, *asiduât illi flagella.* Sed hoc inde fitis sic flagellatis emolumentum est, stultitia in illorum corde colligata virga disciplina fugatur. Ita Prudentiam, & Modestiam, seu Humilitatem discunt, uti iam ostendimus.

§. I.

At primò quidem Prudentiam nos docet, correctio. Hebræus vates Ezechiel animal vidit admirandum, quod hominis, leonis, aquilæ ac bovis quadruplex vultus insigniebat. Cùmque hoc idem iteratò vidisset, pro bovillo, Angeli Cherubici vultum vidit substitutum. Quid hoc rei? Quid bovi cum Angelo, cum Cherubino? Non idem, dices, animal fuit, sed aliud. Imò verò idem fuit. Testis Ezechiel ipse: *Ipsum est animal, inquit, quod videram juxta fluvium Chobar. Quâ igitur ratione frons bovis, in faciem Cherubicam migravit?*

Hebræi idiomate Cherubim, idem est, quod Magister, quod cognitionis, ac scientiæ multitudo. Ecce res; jam mysterium evolvimus. Bos præcis symbolum laboris, cuius patientissimum est animal, nam & curribus, aratro, & rhedis jungitur, ad arandum, ad trahendum, imò etiam ad triturandum habilis, vera laboriosus, si hominis effigies. Atque huic tali bovi Spiritus divinus faciem Cherubicam assignat, quâ præceptorem laboriosus & multæ experientiæ gnarum monstrat. Et rationem audi à Siracida: *Vir in multis expertus cogitabit multa, & quæ multa didicit, enarrabit intellectum.* Hic certè Siracides experientiam è plurimis afflictionibus acquisitam laudat, nam ipse sui optimus interpres: *Qui non est tentatus, ait, quid scit?*

Ex his satis liquet, Afflictionem non tantum æternæ voluptatis, sed etiam Christianæ Prudentiæ matrem esse. Afflictio faciem Sapientiæ in mœnus tradit. Suo id exemplo firmans Siracides: *Multa, inquit, vidi errando, & c. Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa: dum scilicet prudentiam quæro. En ut frontem bubulam aboleat Cherubica; en ut experientiam ab ærumnis haustam comitetur prudentia! Ex iis quæ quis tolerat, & seipsum, & alios, sed & Deum nosse incipit, dum rerum fluxarum vanitatem, ingenii humani varietatem, inconstantiam ac mutabilitatem sortis; dum deceptiones ac fraudes innumerat, dum miseras & clades infinitas cogitat. Atque hinc paullatim discit reprobari malum, & eligere bonum. Quisquis non sapius velut lana pectine ferreo pexus est, quid scit nisi otiari, & delitias sectari? Verissimum est etiamnum illud Annæi: *Melius in malis sapimus. Felicitate corrumpimur.**

Iobus quæstionem maximè seriam ponens: *Sapientia, inquit, ubi invenitur, & quis est locus intelligentiæ? Sibi que ipsi hæc respondet: Nescit homo pretium ejus, neque invenitur in terrâ suavitæ viventium. Profectò actiosa illa sapientia, quæ digito monstrat, quanti caduca, quâti sint æterna, non reperitur in ædibus quas Abundantia & Opulentiâ beant, ubi bachanaliam vivere quotidiani moris est, hæc Abundantiæ & Opulentiæ, Incuria, Stultitia, Insania cognatæ Deo semper sunt proximæ. Enimverò quid stultius, quàm rerum vilissimarum*

Niceph. l. 7. c. 59 post med. Bapn. ex 80 tom. 3. An. 318.

Psalm. 49. vers. 15.

Psalm. 49. vers. 15.

Aug. 10. 8. in Psalm. 43. post inimi. mihi p. 158.

August. loco citat.

Aug. 10. 10. serm. 4. De Verbis Domini su.

Chryl. ho. 3. de Pat. Iobi. & hom. 5. in Matt.

Phil. Bosq. De Care. Bapt. con. 2. mihi p. 60. Prov. c. 21. vers. 15.

Heb. c. 12. vers. 6. Eccli. c. 30. vers. 1.

Ezech. c. 10. vers. 15.

Quid significet Cherubim. Bos præcis symbolum laboris. Hominis faciem Cherubicam assignat, quâ præceptorem laboriosus & multæ experientiæ gnarum monstrat.

Idem. Ibid. v. 17.

Ibid. v. 17.

Ibid. v. 17.

Isai. c. 7. vers. 15.

Seneca epis. 95.

Iob c. 28.

vers. 21.

vers. 13.

Greg. in illorum lucro lætari, & æterna bona perdere? Gregorius id asserens: *Tanto, inquit, verius stulti sunt, quanto majora perdentes in minimis lætantur.*

Quod Romanus Sapiens de virtute dixit, idem affirmari potest de hac ipsa, de qua loquimur Prudentia, seu Sapientia: *Altum quiddam est, regale, invictum, infatigabile, nec satietatem habet, nec penitentiam, immortalale. In templo eam invenies, in foro, in curia, pro muris stantem, pulcherrimam, coloratam, callosas habentem manus. Sapiens Hebræus meliore spiritu calefens: *Virga, inquit, atque correptio tribuit sapientiam.**

§. II.

IN Tobia oculorum tenebras fel piscis emendavit. Fellicæ calamitatis amaritudo nobilissimum & certum pharmacum est ad marcentem illum ac hebetem visum restituendum, qui non videt quam omnis vita sit misera, brevis, errorum plena, ærumnarum referatissima, morti semper proxima, momentæ casura; qui non videt quam sollicitè ac laboriosè melior & æterna vita sit quærenda: ad hæc, inquam, oculorum caliginem abstergendam non est potentius, non est salubrius collyrium, quam Afflictio. Siquidem homo afflictus & æger tandem in se descendit, & ipse sibi objicit: En fallacias Mundi: hoc præmium ab illo est; hæc sportulâ suos clientulos mundus donare solet: hoc ambiebas, hoc jam habes ut nactus: tute tibi hoc intrivisti, tibi exedundum erit. Et nunquid jam vides, jam sentis, quem & fecerem, & amarorem post se relinquitur turpis voluptas? quæ citò implet, & tædio est, & post primum inperitum marcet, & sæpe cum maxime delectat, extinguitur. Sed nunquid jam tandem vel experientia credis? Te hæcænus Achillem esse autumabas, & inexpugnabilem hocæm, qui etiam provocare auderet adversa: Nempè talis es, ut video. Vix tangeris, & cadis. Tunc ille magnanimus & patientis, tu fortis ille ac constans, qui cum Petro & vincolorum & mortis societatem jurabas, jam levi flatu dejiceris, jam hoste vix viso jaces. Hæc sui ipsius ad se ipsum in afflictione cohortatio est.

Videte obsecro, ut fel istud afflictionis oculos caligantes corrigat, ut clausos aperiat & diducat! Hieremias vates hoc ipsum dilucidissime confirmat his omnino verbis: *De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me. Hinc illud à beato Gregorio verissime didicimus: Oculos quos culpa claudit, pena aperit. Hinc etiam ærumnosus cum Hieremiâ rectè dixerit: Ego vir videns paupertatem meam in virgâ indignationis ejus. Castigasti me. & eruditus sum quasi juvenculus indomitus: quia tu Dominus Deus meus.*

Non raro miseri ac miserabiles sumus, & quod omni miseriâ miserius est, miseros nos esse ignoramus, eumque inter hostes numeramus, qui nos miseriis annumerat. Hac in re par illis factimus, qui negant ardere domum suam, quam diu ignem intra penetratam, posse sopiri credunt: at ubi flamma per fenestras vi eluctata, jam etiam in tecto grassatur, tum denique vicinorum auxilia implorantur; res amplius dissimulari non potest; incendium ipsum loquitur: ita nos tum demum in adversis sapimus, cum ea ferè sentimus. Ita, sola vexatio dat intellectum aulicis. Nam & Siracidâ teste: *Pungens oculum deducit lacrymas, & qui pungit cor, profert sensum.* Siquis subitâ contumeliâ petatur, aut injuriâ lædatur inexpectatâ, aut calamitate quavis aliâ ex improvise percellatur, hæc tempus est sui ipsius experiendi, hæc elucet quam ille repentinâ clade percussus homo sit mitis, quam patiens, quam modestiæ ac veræ Humilitatis memor. Et quamvis paululû offendat turbetque, tamen si sapit, mox animum recipit, sensumque punctus elicit; monstrat patientiam, mansuetudinem, exerceat, exhibet modestiam. Nimirum,

A Flagella & doctrina, inquit Siracides, in omni tempore sapientia. *Idem e. 22. vers. 6.*

Annæi Senecæ scripta pleraque omnia divinum quid spirant, cedro & auro exaranda: inter hæc tamen primas sibi & palmam videntur ea vindicare, quæ ab exilio ad matrem Helviam sunt missa. Adeo Romanus hic Sapiens tunc magis sapuit, cum minus que solarentur, ad manus habuit. Ita discipuli in Patientia gymnasio quotidie proficiunt, fiuntque prudentiores plagis. *Verbera erudiunt.* Sic & piscator læsus sapit, si que prudentior post ictum scorpil. Ajunt piscatorem prædæ nimis avidum, sagenæ præproperas manus iniecisse, sed à latente scorpione percussum dixisse. In postertum non tam præceps verticulum invadam, sapiam ictus.

Non aliter nobis ratiocinandum. Nam ubi sanato calamitatis vulnere, impatientia nos peccasseprehenderimus, mox in nosiplos versi dicamus: En bubale ferox & impatiens, quem te gecebas in hac afflictione, quam delicatum & impatientem! Videbaris cælo detracturus Lunam, ita furebas. Hæccine Christiana patientia est? sic cælum aspiramus, & vel acus punctiunculam horremus, levissima quæque recusamus pati? Quare deinceps alium te postabis, magis memor patientia.

§. III.

LEges Mosi tradidit Deus inter tonitrua & fulmina, dum mugiret cælum, & ignes jaceret: quo illud significabatur, ad divinas leges nunquam nos attentiores esse, quam cum calamitarum fulmina in nos ruunt, cum grandine diversarum cladum infernuntur; hic arrectis stamus auribus, nôque omnia facturos amplissime pollicemur. Ergo fac jam sanus, quod facturum te recipiebas ægrotus. Nam si Deus tam formidabilis est cum legem dat servandam, quanto erit formidabilior, cum nô servatæ rationes pollet.

Hic libet quærerè: Quoties, obsecro cælestes delicias æternasque voluptates, quoties inferorum ignes ferio atrentæque meditamur? Heu raro, & perfunctoriè. Quando igitur ipsi vix inquam in hæc seriâ & salubria cogitationem intendimus, Deus incuriam nostram commiseratus in gymnasio Patientiæ hæc nobis cogitanda subjiciens: *Huc, inquit, animum defige, ac cogita, ô homo, si te morbus non gravissimus sic excruciat, & quomodo torquebant damnatorum dolores æterni? Si unicus deus verminans dies, nõc tæque panè ad insaniam affligit, qui sæviet in desperatissimos illos captivos vermis conscientia? Si podagra, si calculus, si colica hominem in molli lectulo sic excruciant, quomodo cruciabit ignis æternus, flamma nunquam extinguenda? Cogita, ab, cogita; quidquid jam pateris, acicula punctiuncula est; merissimus locus est; quidquid te jam cruciat. *Quis vero poterit habitare de nobis cum igne devorante, cum ardoribus sempiternis?**

Eam subinde nobis periuasione induimus, ut dicamus: Nequeo ultra hunc hominem sustinere; hoc amplius tolerare non possum; quis hæc diutius ferat? Et quomodo sustinebis, mi homo, damnatum omnium & diabolorum societatem, quomodo feres cruciatu assiduos, maximos? Si Deus sic punit in locotentia, quomodo puniet, ubi non est spes misericordia? Igitur quotiescunque ureris, & ægrè tibi est, cogita, & dic tibi ipse: En specimen inferorum, sed plane pictum! en gustulum gehennæ, sed profus mitissimæ! improbos illic alii sepeliunt uruntque ignes, quod pateris, suave est ad æterna supplicia collatum. Mature igitur discere sapere, & intelligere.

Siracides hoc ipsum optans: *Quis, inquit, superponet in cogitatu meo flagella? Siquidem hæc tantum sentire parum*

Cir Deus leges Mosi tradidit inter tonitrua & fulmina.

Isai. e. 33. vers. 14.

Es. li. e. 13. vers. 2.

Calamitatis amaritudo est nobilissimum pharmacum:

Nô autem Mundi voluptas,

Threnor. cap. 1. vers. 13. Thren. e. 3. vers. 1. Hier. e. 31. vers. 18.

Isai. e. 28. vers. 19. Eccli. e. 22. vers. 24.

parum est (quis enim est, qui ea non sentiat?) nisi & cogitationem intendamus, & dolores nostros brevissimos cum illis sempiternis aequo ratiocinio comparemus, denique fateamur, nostros & luctus ad illos umbram esse & somnia.

Quemadmodum verò Deus in Patientiae gymnasio, gehennae lacrymas nobis offert prælibandas, ita felicitatis aeternae delicias ingerit gustandas. Nam bonæ mentis homo, ubi tot molestiis ac miseriis, tot moribus ac doloribus arserit, cum Paulo ingemiscens: *2. Cor. c. 1. vers. 8. Supra modum (dices) gravati sumus, supra omnem virtutem, ita ut tædeat nos etiam vivere. Quid ergo proximum est? Ad te, mi Deus toto pectore suspiro; tua domus & valde tuta, & ampla nimis est, à qua tædia, miseriae, dolores, & arumnae omnes exulant, nullus ibi Morbis aut Morti locus est: voluptates illic merissimæ & aeternæ.*

E diverso hæc apud nos mera tædia, mœrores merissimi; omnia luctus & dolor occupant. Quare, mi Domine, corporis mei tugurium (si tamen debita poscam) impelle ad ruinam, nil moror; ruat hoc, modò ego ad te migrum. Ad rivus Babylonis sat diu lamentis adullis; cithara mea ad salices suspensa jam pridem conticefecit; caelestis mihi Sion in animo est: Ad te, Deus, cupiditate rapior inexplibili.

Atqui hoc sapere est, hoc intelligere. Ita nos Patientiae gymnasium docet Prudentiam.

§. IV.

Vti Prudentiam, sic & Modestiam, seu Humilitatem docet Patientiae gymnasium. Qui sui despicientiam in hac scholâ non discit, nusquam discet. Mosis olim Deus præcepit, manum in sinum mitteret; misit, aut ubi eam retraxit, leprâ infectâ reperit. Quid hoc novi prodigii? Ecce nam non augustius miraculum patratum est, quod saltem horrore non esset? Theodoretus ad hoc quaestionis: Mosen, inquit, divinum Numen monuit, ne tanti dus populi futurus, se insolenter efferret, sed in humilitatem submitteret. Nam illâ manu ingentia patraturus erat miracula: ne igitur eam venerabundus exoscularetur velut prodigiorum auctorem, leprâ foedatam Deus objecit, ut Moses tot editis à se mirandis operibus, diceret nihilominus: *Non manus nostra excelsa, sed Dominus fecit haec omnia.*

Rex Macedo Alexander cum in Indiâ vagaretur, & gentes, ne finitimis quidem satis notas, bello vastaret, in obsequio cuiusdam Erbis dum circuit muros, & dum imbecillissima moenium quaerit, sagittâ ictus, diu perledere, & incepta agere perseveravit. Deinde cum represso sanguine, sicci vuneris dolor crederet, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus abfistere: Omnes, inquit, jurant, me Iovis esse filium, sed vultus hominem esse me clamat. Nimirum iam homo es, Alexander, qui te paulò ante suscitabaris esse Deum.

En, quàm facili negotio in Patientiae gymnasio discamus alas submittere, & cristas ponere. Quisquis hic discipulum agit, modò non penitus sit indocilis & stupor, de rebus suis omnibus hoc demum pronuntiat: Opes quidem mihi sunt, nec deest plurimorum favor, adest rerum agendarum gratia, auctoritatis magnæ sum, encomiis & honoribus afficior, in caelum evehor: Sed hem, quoties ego in terrâ repo? quàm multa hominem esse pronuntiant, illinc euras, hinc morbi, istinc miseriae infinitæ me vellicant, & quid hæc omnia clamant, nisi hominem esse, fragilem, mortalem, malis omnibus obnoxium!

Eleganter Chrysothomus de Orbe hoc inferiore disserens: Deus, inquit, non tantum mirabilem & magnum fecit Mundum, sed & corruptibilem, & marcescibilem. Quod in Apostolis fecit, hoc & in toto

A Mundo. Quid autem in Apostolis fecit? quoniam si Deus permittit Apolos in continuis laboribus esse ne Dij haberetur. *2. Cor. c. 4. vers. 7. Quid miramur? habemus thesaurum in vas fictilibus, quæ collisive levissimo franguntur. Hinc & Apostolorum aliqui in morbis panè continuis. Nam Timotheo vinum modicum permittitur, propter stomachum & frequentes infirmitates. Trophimus Mileti relinquitur infirmus. Epaphroditus usque ad mortem infirmatur. Quales Apostoli, dicat quis, sunt hi viri, quos non lugestus, sed lectus & morbus detinet.*

B Sed norit iste, in gymnasio Patientiae Humilitatem ante omnia sanctissimis quibusque viris, ipsis etiam Apostolis descendam. Sic, inquit Bernardus, Pauli extolentia per carnis stimulos reppicitur: sic Zachariae infidelitas lingua obligatione multatur. Sic per gloriam & ignobilitatem sancti proficiunt, dum inter singularia dona quæ recipiunt, communi hominum vanitate pulsati se sentiunt, ut dum per gratiam supra se aliquid cernunt, non obliviscantur quod sunt. *Bernard. de gradib. Humil. c. 1. Superb. sicut mihi pag. 975. Sicut enim medicus non solum unguento, sed igne utitur & ferro, quo omne quod in vulnere sanando superfluum excreverit, fecerit & irat, ne sanitatem, quæ ex unguento procedit, impediat: sic medicus animarum Deus, huiusmodi anima procurat tentationes, immittit tribulationes, quibus afflictâ & humiliatâ, gaudium vertat in luctum.*

§. V.

Quidquid ergo tolerandum veniat, submittamus nos in omnibus divinæ ferulae. Nemo dixerit: Atqui ego tam gravia non merui; extra culpam sum, inique patior. Impie, damnatae voces. His longè meliores sunt: Ego quidem iuste punior, nam digna factis recipio; & quamvis mihi non videar, hoc quidem tempore, & ob hanc noxam tam rigidè puniendus, nihilominus quod res est, malum commerui millies. Itaque nunquam non iustissime punior, idque semper meo bono, sic enim periculum mei facio, me nosse disco. *Eccl. c. 34. vers. 9. Suidas vult abbas, mihi p. 80. Liv. lib. 10.*

Ille Romanorum terror Annibal, Suidâ teste, septemdecim annos sub dio egit, bellicis cladibus exercitissimus dux, & qui non immeritò de se gloriarus: Me senem, aiebat, ætas & jam secundæ, jam adversæ res ita erudierunt, ut rationem sequi quàm fortunam malim. Non temerè incerta casuum reputat, quem fortuna nunquam decepit. Ego humanæ infirmitatis memor, vim fortunæ reputo, & omnia quæcunque agimus, subiecta esse mille casibus scio. Quod si secundis rebus deâ quoque mentem Deus daret, non ea solum quæ evenissent, sed ea etiâ quæ evenire possent, reputarem: satisque eorum documenti in omnes casus sum. Liceat igitur cum Secundo exclamare: *O Plinius in quare utile est ad usum secundorum per adversa venisse. Sed Panegy. d. quàm etiam Christianum & Modestiam congruum est, in adversis non inique se castigari agnovisse.*

Egyptii proregis fratres aculabantur furti (vt supra demonstravimus) nam in os illis obijciebatur: *Scyphus quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus. Potuissent illi obducere: Nequaquam fures sumus, nec calumniam istam ferimus, infantes prorsus arguimur. Sed ego, viri, refricite memoriam; longè plus quàm mille scyphos sublegistis. Plagiarii estis, Iosephum ipsum furati: idque ante viginti tres annos, non meministis? Grandè hoc & turpe plagium est omni supplicio vindicandum. Hic fratres Iosephi quamvis utcunq*

2. Cor. c. 1. vers. 8.

2. Cor. c. 4. vers. 7.

1. Tim. c. 5. vers. 23.

2. Tim. c. 4. vers. 20.

Philip. c. 2. vers. 27.

Bernard. de gradib. Humil. c. 1. Superb. sicut mihi pag. 975.

Cyr. Deus præcepit Mosis ut magnum in sinu mitteret.

Deu. c. 32. vers. 27. Sen. ep. 59. post mod. Plutarch. in Alex.

Chrys. 18. 9. hom. 10. ad pop. Ant. med.

Eccl. c. 34. vers. 9.

Suidas vult abbas, mihi p. 80. Liv. lib. 10.

Part. 1. c. 6. §. 8. Gen. c. 44. vers. 9.

cumque rudes homines, reos se facti cum laude : Deus, inquit, invenit iniquitatem servorum tuorum : en omnes servi sumus domini mei. Sed & illud præclarissime dixerunt : Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum.

Sic & nostrum quisque in adversis omnibus & sentiat, & loquatur : Merito hæc patior, merito, meritissimò.

In Patientiae gymnasio, & principium, & medium, & ultimum est Humilitas: sine Humilitate nihil discitur, nihil retinetur, nihil proficitur. Ut hanc discamus ante omnia, beatissimos illos dies assidue cogitemus, quibus inter triumphos cantabimus : Letari sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala. Deus quos non affligit, hos aut odit, aut tanquam ignavos, nec ad discendum idoneos præterit.

CAPVT V.

Afflictio variè utilissima, & plerumque quæ nocent, docent.

Hebronis rex David in bene beneficii affectus à Deo, ne ingratus mereretur, exclamavit : Bonum mihi, Domine, quia humiliasti me. Cur verò potiora obliviscitur, cur non agit gratias quod pedum scepro, stramineum pileum coronâ regiâ mutavit, quod ab ovibus, in solum evehctus, à pecoris custodia ad purpuram transierit? hæc, inquam, amplissima gratiarum actione dignissima fuissent.

Equidem rex David illorum minimè oblitus, singulare, ingens beneficium censet ex opitione regem se factum, at longè majus æstimat, quod è rege Deus medicum se fecerit, uti profus fuit, cum fugeret Absalonè filium. Hoc beneficium majus omnibus visum est, de hoc amplissime gratias agens : Bonum mihi, ait, quia humiliasti me. Dixerit Ioseph Pharaoni, Bonum mihi quia exaltasti me : dixerit Ruth suo Bozio, Bonum mihi quia ditasti me : dixerit Esther conjugii regio, Bonum mihi quia coronasti me : dixerit Machabeus Assuero, Bonum mihi quia honorasti me : dixerit Tobias Angelo, Bonum mihi quia illuminasti me : dixerit Naaman Eliseo, Bonum mihi quia mundasti me : dixerit claudus Petro, Bonum mihi quia sanasti me : dixerit Lazarus Christo, Bonum mihi quia ad vitam revocasti me. At rex David inter maxima beneficia reponens : Bonum mihi, ait, quia humiliasti me : Bonum mihi, Bonum omnino. Nam hoc mihi longè utilius, ideo & charius, quam si aureos à te montes accepissem. Cur hoc, obsecro, huic regi tã Bonum? Ut discam justificationes tuas. Hactenus, ait, cælestis curiæ stylum non satis intellexi, quid divini juris esset, ignoravi; nunc demum Iureconsultus fio, sed in Academia Patientiæ. Hic nemo ductus, nisi humilis. Bonum itaque mihi, ô Domine, quia humiliasti me. Iure merito David maximas refert gratias, non quod ditatus & exaltatus, sed quod humiliatus sit. Humiliatus, (sic loquamur) & afflictio homini longè utilissima est. Afflictio Fortitudinem & Fidelitatem, Afflictio Commiserationem & Absinentiam, Afflictio Orationem, & Mortificationem. Afflictio Prudentiam & Modestiam, exacte docet, uti jam demonstratum est.

Addimus : Afflictio homini non nimis impatienti universè utilissima est, ut verum sit illud : Quæ nocent, docent. Hoc Græcus apud Herodotum testatus : Mei casus, inquit, fuerint quidem ingrati licet, mihi tamen exitere disciplina. Quæ nocent, docent. Quod Græci tam breviter, quam eleganter dicunt, παύνηματα, καὶ διδάτεια. A plagis sapimus. Atque hoc ipsum paulò uberius demonstrabimus.

§. I.

Iobus admirandam Dei Providentiam dilatans : Tob c. 26. Qui ligat aquas, ait, in nubibus suis, ut non erumpant præviter deorsum. Divine providentiæ est aquas aëreas claudere, & velut panno aut veste constringere ne diffundat. Harum aquarum vehiculum nubes, & instar equorum venti sunt, qui alveos illos per orbem quaquaversus trahunt. Quod si Deus has aquas uno impetu in terram præcipitari sineret, plus equidem obessent quam proficerent, sed quia stillatim & guttatim defluunt, secundo illas plu terram irrigant. Si contingerit aquas, ait Tobus, omnia succubunt, & si miserit eas, avertit terram, sicut in diluvio, cum dimissa agmine facta præcipites ruebant. Sic igitur providentissimus Deus illam aquarum molem temperat, ut eam non penitus detinendo agris subtrahat, nec subito emittendo agros suffocet : medium tenet.

Aquæ in divinis paginis symbolum sunt Afflictionis. Hinc psaltes regis dixit : Intraverunt aquæ usque ad symbolum animam meam. Quæmadmodum Deus pluvias sic Orbi temperat, ut nec illarum defectus noceat, nec copia (nisi cum punire vult noxas) sic & labores omnes ac dolores nostros ita modificatur, ut non desolatio, ne torpeamus, nec tamen omnis intercidat consolatio, ut succumbamus. Atque hoc regius vates petit : Non me derelinquas usquequaque. Non rogat non derelinqui, non vexari, non affligi : hoc unum deprecatur, non omnino non usquequaque deseri, quod noxas suis meruisset. Quod si nimbium Deus vehementer & repentinum effundat, qui terræ opimitatem videatur destruere, cogitandum id poenæ loco fieri. Hoc ipsum tamen bono nostro futurum est. Bonum nobis erit, cum etiam hoc modo humiliaverit nos, Deus. Quæ nocent, docent.

Quædam arbores adeo tenaces sunt fructuum suorum, ut non facile quidquam dent, nisi vi auferantur. Ejus generis sunt nuces, amygdalæ, quercus, has si quis leniter ut piros aut prunos concutiat, nihil impetrabit; & non tantum non fructus sed nec folia colliget, ideo baculis, fustibus, saxis in eas pugnandum est, ut quod dare nolunt rogatæ, dent percussa.

Arboribus & nos mortales simillimi sumus; fructus nostri, actiones nostræ sunt cum pietate susceptæ. Deus hos fructus ambit, hos exigit, non aspere, non vi, sed humanissime ac peramanter; hos fructus millies petit : Fili, honora Dominum, & valebis : præter eum verò ne timearis alienum. Fili mi, ne obliviscaris legis mee. Audi fili mi, & suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ. Serva mandata mea & vive. Præbe fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant. At quoniam bonus Deus his precibus plerumque parum impetrat, vix ulli ex hac arborum fructus decidunt, cogitur saxis & fustibus arbore quærere, ut vel sic speratos reddat fructus. Conscientia quidem sapius monet, monent & conscientia, monet Angelus Custos, monent alii, sed ea est hujus arboris contumacia, ut ne sic quidem fructus optatos præbeat. Ergo, non ægrè ferens, ô mea arbor, si durius tecum agatur. Ita Deus cum Hebræis egit : Tradidit eos in manus gentium, & dominati sunt eorum, qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum. Ut ea quæ nocent, docerent. Quo igitur jure saxis & fustibus indignetur arbor? si sponte daret, quod æquissime petitur, à verberibus immunis ageret.

Naaman leprosus acerbè excædit, quod Eliseus vates tam tenuiter responderet. Itaque Iordane spreto reverti in Syriam decrevit. At famuli hunc suum dominum ita placarunt : Pater, es frem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras, quanto magis quia nunc dixit tibi : Lavare, & mundaberis. His rationibus inducitur, Deus,

Gen. 4. 44. vers. 16. Gen. 4. 22. vers. 21. Sine humilitate nihil discitur. Psal. 89. vers. 13.

Psal. 118. vers. 71.

Afflictio- nis utilitates.

vers. 8. Cur Deus aquas liget. Tob c. 12. vers. 15. Psal. 68. vers. 2. Ita D. Am- brosius id explicat.

Actiones nostras Deus exigit humanissime, Prov. 6. 7. vers. 1. c. 4. v. 10. cap. 7. v. 2. Quis non impetrans tenetur nobiscum durius agere, Psal. 105. v. 41. & 42. Vt ea quæ nocerent, docerent.

4. Re. 6. 5. vers. 13. Sualioni famuli Naaman sanatur & lepra.

Deus in Iordane lavit, ut iustus erat, & lepram excussit.

Sic omnes carmitates ferre patienter debemus pro celesti beatitudine.

O utinam sic persuadeamur; idem nobis non de corporis, sed de animi valetudine ac salute obtinenda dicitur: Esti rem stantem dixisset vobis Deus, certe facere debuisset. Nam tanti est beatitudo æterna, ut si juberemur vel ipsos inferorum cruciatus aliquanto tempore tolerare, certe non diu hic delibendum, sed sine omni cunctatione promptissime tormentâ illa perferenda essent, modò benefuturum esset animo æternum. Imò si celestis beatitudo centum annos non excederet, quidvis tamen potius annis plurimis hic tolerandum, quam illa negligenda esset. Ita etiam si post centum annos Tartari flammæ sopirentur, satius tamen foret, jam quelibet pati, quam futuris se suppliciiis servare. Quanto magis nunc quavis alacriter perpetienda, cum ea quæ patimur, brevi tempore, momento transvolent; tam præmium verò quam supplicium æterna sunt.

Chrysostomus 4. homil. 2. in c. 1. ad Coloss. mibi pag. 112a.

Pigrâtiâ nostram hic opportunè stimulas Chrysostomus: Quid dicit homo: Ad regnum vocatus es, inquit, ad regnum filii Dei: & oscitabundus es foris, ac desidiam morsus. & torpes? Si namque singulis diebus vel in mille mortes inspicendum fuisset, an non omnia ferre oportebat? Atqui principatus gratiâ nihil non faceres: cum verò consors futurus sis regni unigeniti Dei, non objicies te velle mille gladius? non insilies in ignem? Esti istud nondum grade quidquam fuerit.

§. II.

Num. c. 19. vers. 9.

Deus olim edici iussit: Colliget vit mundus cineres vacca, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, & in aquam aspersions, quia pro peccato vacca combusta est. Voluit Deus cineres ad lixivium fundendum colligi, nec à quovis hominum, sed à mundo, nec eos in latebras negligenter abjici, sed loco mundissimo reponi. Cur cineres honorantur affecti? Ut immundis essent in aquam aspersions.

Cui Deus in Ver. Testamento voluit cineres esse in tanto honore.

Afflictio magni facienda. Job c. 9. v. 30. & 31.

Hic, ô Christiani, solèter attendite, quare hoc afflictionis lixivium fit faciendum: quod quidem mordax, sed purgâdis sordibus aptissimum est. Inter mortales nemò sordium expers. Sædissimus Iobus: Si locutus fuero, inquit, quasi aquis nivis, & susserim velut mundissime manû meâ, tamen sordidus ininges me, & abominabuntur me quasi menta mea. Ergo & Iob lavandus? quid jam de aliis dicendum? At verò quod ignis est metallo, quod lima ferrò, quod spuma Batava panno, hoc mortalibus est afflictio; purgat, eluitque sordes.

Dan. c. 11. vers. 33. & 35. Ibid. v. 35.

Daniel vates Hebræis ingentes calamitates prædicens: Ruent in gladio, inquit, & in flamma, & in captivitate, & in rapinâ dierum. Quare obsecro tanti mali causa? Vi consentur, & eligantur, & dealbentur, usque ad tempus præsumunt; quia adhuc aliud tempus erit. Hoc ergo calamitatis lixivium nos sordibus purissimos prædicat, eligitur, & dealbamur. Ita prorsus quæ nocent, docent. Bonum nobis, quia humiliat nos Deus.

Psal. 31. vers. 4.

Beatissimus rex David; Convertere sum, inquit, in arumâ, dum configitur spina. Peccati vepres adeo animum illius vulnerarunt, ut erinaceus sibi visus sit, spinis ac telis undique confixus. Hinc tatus in animo doloris sensus, ut eum nec regia dignitas, nec immense opes, nec universæ voluptates potuerint mitigare. Adeo acerbe rex David sentiebat, Deum à se offensum esse: Peccati scditatem tantopere perhorrescebat, ut retro asperissimum cilicium velut mollissimas Scythicarum mustelorum pelles induerit, inediâ se cruciaret, lacrymis vinum miscuerit, iisdem & lectum laverit, preces suspiriis ac gemitibus distinxerit.

O si & nos peccati teterrimam luem iis oculis, quibus rex David, aspiciamus: Det Deus nobis trutinam quâ incredibile pondus peccatorum examinemus, nullius sanè ponderis & nimis quæ leve vide-

bitur quidquid miseriarum est & afflictionum, quæ suo clauduntur sine; plumam discemus ad altissimum montem collatam, quidquid adversorum in hac vitâ occurrerit: lixivium mordacissimum non recusabimus, modò animi morbos eo perlanemus. Bonum nobis erit, si Deus humiliaverit nos.

§. III.

Hierosolymis Probatice piscina fuit, ubi pecudum immolandarum carnes abluebantur. Ad piscinam, stagnum hoc quinque erant porticus: quas omnis generis morbidis, ulcerosis, & deploratæ valetudinis homines ingenti numero complebant, & expectabant stipem è caelo, quam statò tempore tulit Angelus, qui aquam movebat, ut primus qui post aquæ motum descendisset, valetudinem reciperet.

Elegans hic Mûdi typus, & verissima illius effigies. Est mundi Quod enim Mundus nisi ægrotorum innumerorum diversorum? Ut autem tot pessimè affectis hominibus medela fieret, venit Magni consilii Angelus, & undas turbavit. Equidem mirandum illud, tot Hierosolymis pellucidas, puteales, crystallinas, dulces fluxisse aquas, Deo tamen placuisse in cœnosa, putri, turbida aqua, quam vari pecoris lanæna, quam pili & sanguis occisorum animantium infecerat, valetudinis donum valetudine collocare. An non illustrius fuisset miraculum, in Iordane potius, aut in odorifero rosato, quam in fœcumento & foetido stagno sanari? Videte, Christiani, quàm longè alia sint Dei atque hominum judicia: Animum Deus lavari vult non aquis Hierichuntinis, aut Damascenis, non nardum Italicam, aut Passanam rosam redolentibus, sed in undis quas ipsemet cruenta cruce turbavit, in falso miseriarum mari, in vasto calamitarum Oceano. Hoc balneum nostrum est, hæc nostræ sunt Theriæ; ita lavamur. Deus olim Hebræis ad impiundorum expiationem aquas aut cinere, aut sanguine mistas præscripsit. Non alio flumine mens humana melius lavatur: cruenti fontes nobis saliant è crucifixi vulneribus; cineræ mordacitatis lixivium quotidiana nobis vita subministrat. Ad hæc scaturigines sospitantur animo, hic sordes ponimus, hic vires recipimus. Sed à Solymæâ piscinâ nondum abeo.

Cum ergo Servator Hierosolymis illam ipsam, quam diximus, templi porticum subiret, maximum ægrotorum numerum invenit, sed non nisi unicum ex omnibus sanavit. Dixerit hic quispiam, quàm parvus beneficiorum Dominus! sanare omnes potuisset verbulo. Sed cur, oro, tantum uni valetudinem restituit? An ut faceret quod piscina, quæ uno tempore non nisi unum sanitate donavit? Atqui hoc ipsum quærimus, cur Deus infinite misericors & potens, cui placuit vim sanandi conferre stagno, non ægrotos omnes illos sanari voluerit? nam uti sol mitissimis suis radiis innumeros quotidie beneficus est, sine damno sui, ita nec se his conditor damnum faceret, tametsi morbos & miserias plurimorum simul valetudine & felicitate commutaret. Respondemus: Sol amœno jubare suo collustrat omnia, & allucet suaviter, nisi nubes impedimento sint: Nubes densissimæ peccata sunt: his nubilis misericordiæ sol excluditur. Huic malo Hieremias illacrymans: Opposui, ait, nubem tibi ne transat oratio. Noxarum multitudo sapissimè in causâ est, quo minus è miseris nostris omnibus emergamus. Quod ad amnem Solymæum Christus unicum duntaxat è morbo recreavit, fortassis id erat, quia ceterorum neminem eo beneficio dignum invenit. At fuerint omnes sceleris puri, & vitæ prorsus integri, cur unicus solium ad sanitatem pervenit? Respondemus denovo: Ita eis expediebat; bonum illis erat sic humiliari. Non omnibus omnia conveniunt. Multa millia hominum ægrotant, qui si commodè valerent, ad inferos certatim

In qua placuit Deo collocare.

Quare Deus ad tantum è tanto numero ægrotorum sanavit.

Resp. 1.

Thoren. c. 3. vers. 44.

Resp. 2.

certatim properarent; jam verò cum in morbo sunt, ad cælum tendunt.

Verissimè, quæ nocent, docent. Bonum tibi, bonum mihi, ô Christus, bonum aliis innumeris, quia humiliat nos DEVS. Ludimagister scit, quod cuius suorum discipulorum expediat. Quoties extrema calamitas, initium fuit salutis? Quoties iactura, maximi lucri origo exiti? Ita non rarò cum Themistocle dicendum: Perieramus nisi perissemus.

Bombyces serici textores, beatos credimus, cum bombycinam habeant domum, & laborem quieti simillimum. At si rem penitus inspicimus, comperimus sepulchrum esse, quod nos domum dicimus, & miseris vermes illos operis suo immori: ita sapissimè quod appetentia nostra utile ac iucundum iudicat, id noxium ac turpe deprehendit. Imò istud certissimum sit; cum appetitus adeo in rem aliquam calet (nisi recta in DEVM feratur) peccati turpitudinem subesse. Hinc Christus ea quæ nobis utiliora sunt, plerumque liberaliùs tribuit: Ad Patientiæ scholam omnes invitans, non item ad Mundi gloriam: Si quis, ait, vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me, non in amicum, viridarium, sed in foetidum Calvaria clivum.

§. IV.

Cur Christus in rupe Thaboræ tres solum ex Apostolis admittit: & in monte Golgotha immensus populus admittitur? Servator Orbis gloriam suam in rupe Taboræ astantulum explicaturus, tres solum ex Apostolis ejus rei confcius admittit. Cur non aliquot centurias civium Hierosolymis evocavit? Cur saltem non omnes Apostolos ad id spectaculi assumpsit? Longè alia sunt Dei, quam hominum consilia. Vt Christus in cruce crucentis aspiceretur, immensus populus spectatum admittitur est, ut autè in Taboræ gloriosus cerneretur, vix tres charissimorum hominum adfuit. Nimirum prosperitas & gaudium vix ullis, crux & afflictio innumeros solet prodesse. Ideo beatus Bonaventura navulit cù Christo in montem Golgotha, quam in montem Tabor ascendere. Ita prorsus quæ nocent, docent.

Romæ olim à patiente Virgine anno centesimo sexagesimo septimo, M. Aurelius & Lucius Verus milites omnes lauro coronatos esse voluerunt, publicè lætitiæ testandæ. At unus Christiani sanguinis miles, lauream corollam pò vertice, sed brachio tulit. Interrogatus quid solus ille in publici triumpho morè peccaret? Respondit, non decere Christianum in hac vitâ coronari. In defensionem tam generosi dicti Tertullianus libri edidit, de Militis coronâ. Quo scripto facundè traditur, prudenter militem egisse. Verè non decet Christianum, nisi spinis coronari, neque enim aliter coronatum est caput nostrum. Heu quam malè conveniunt gyplata, & delicata membra cum spinoso, vulnerato, cruento capite!

Hyponensis Præsul Augustinus Iacobus Apostoli verba expendens, Ecce beatificamus eos qui sustinent. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis. Ne ideo, inquit, patienter sustinerent temporalia mala, ut sibi hoc restitueretur, quod recepisse legimus Iob. Nam & illo vulnerè atque putredine salvus factus est, & ei cuncta quæ amiserat, duplicata sunt restituta. Vt ergo non talem remunerationè speraremus, quando mala temporalia patremur, non ait, sustinentiam & finem Iob audistis, sed ait: Sustinentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis. Tanquam diceret: Mala temporalia sicut Iob sustinere, sed pro hac sustinentiâ non temporalia bona sperate, quæ illi aucta redierunt, sed æterna potius, quæ in Domino præcesserunt.

Hic igitur patientium est, ut patientiæ præmium speretur illic accipiendum, ubi non amplius erit quod patiamur. Plurimi tolluntur in altum, ut lapsu graviores ruant: E diverso DEVS plurimos lapsu ruere gra-

viore snit, ut eos in altum attollat. Plus hic tormenti, plus illic præmii.

In divinis paginis bonæ mentis homo frequenter palmæ confertur. Audite cælestem hortulanum loquentem: Dixi, ascendam in Palmam & apprehendam fructus ejus. Mi DEVS, quid opus ascensu, non tibi sat longa sunt brachia colligendis fructibus? tam facile est tibi superiores fructus carpere quam inferiores. Sed videte, obsecro, divini consilii sapientiam: Inferiores fructus arboris stans carpit olitor, dum ramos lentâ manu convellit trahitque: At verò superiores carpturus, ascendit & calcat arborem, & subinde arbori brachium frangit, ut fructu potiatur.

Hominem arbori collatum diximus; istius arboris fructus sunt piæ sanctæque actiones. Fructus superiores esse dixerim consummata virtutum officia, uti est singularis Humilitas, illustris Patientia, præsignis Charitas: hos fructus ut cælestis olitor acquirat, ascendit in arborem, eamque calcatur, & ramos frangit. Hinc hominum iste quidem pecuniæ partem, hic aliquid honoris, iste brachium amicitia, ille voluptatis ramum perdit. Itâ prorsus dum hortulanus ille nos calcatur, maturiora poma obtinet; ita nos excitatiùs agimus, ad pia magis fervemus, rebus divinis magis inlitimus. Ita sapissimè, quæ nocent, docent.

§. V.

Non rarò DEVS nos rebus omnibus circumfluit, & abundare vult, sed eam ob causam ut plus doleamus, quòd plura & chariora perdimus. Divus Bonaventura vel ideo etiam paradysum à Deo plantatum ait, ut protoplasti eo exclusi plus torquerentur, itaque peccatum suum acerbius odissent, & gravius detestarentur, quod se paradiso eiecisset. Voluit itaque ut Adam sentiret quanta perdidisset per culpam, quæreretque alia recipere per poenitentiam, ut qui amisisset paradysum, tantò contentius aspiraret cælum.

Sic etiam DEVS, sic hodièque milles agit. Exempli gratiâ: Filium dat parentibus formosum, docilem, ingeniosum, indolis optimæ, qui inter coevos adolescentes ad alteram tertiamque classem discendo felicissimè progreditur. Subitò hanc rosam mors carpit: adolescens maximæ spei in primo ætatis flore extinguitur. Heu quantus hic parentum luctus? Tacite illi secum cogitant, quod erubescunt dicere: Cur nobis DEVS hunc talem filium dedit, si tam citò rapere voluit? non jam antè afflictionum satis fuerit? nam hic mœstis cumulus debuit accedere? Omnino debuit, ô mei parentes, & eam ob causam natus est vobis filius, ut is præmaturè mortuus augeter quidem mœstitiâ cruciatum, sed & patientiæ præmium. An non dicitur Iosai hospiti, tanquam exoratus, filium concessit, quem tamen mors brevi rapuit? Caeterum, videtur esse vulnus, at revera est vulneris remedium, venatio videtur esse malum, at sapissimè mali remedium est; An nescitis, quæ nocent, docent.

At ego homo sum, inquit, nec mihi peccus ferreum, aut æneum, aut chalybeum est: non sum ferendo tantos dolores. At ego te obsecro ne hoc dixeris: Gymnasti nostri præceptor exactissimè novit, quantum quilibet discipulorum possit capere: huic quinque versus, huic decem, aliis viginti ediscendos injungit, à quibusdâ totas paginas memoriæ vult mandari, ab aliis orationes bene longas idque uno die comprehendi jubet memoriâ: Omnium ille vires & ingenium perspicitissimum habet. Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum. Audias dicentem sapius: Et quâ tandem ratione hic homo tam gravia potest perperis? ego sanè non possem. Divina hoc ei gratia præstat, quâ

Mat. c. 16. v. 24.

Cur Christus in rupe Thaboræ tres solum ex Apostolis admittit: & in monte Golgotha immensus populus admittitur?

Iac. c. 5. vers. 11. Temporalia bona pro malo temporalis non sunt speranda, sed æterna.

Cant. c. 7. v. 8.

Hominis fructus sunt piæ actiones.

Paradysus à Deo plantatus est ut protoplasti eo exclusi plus torquerentur.

Afflictio est mali remedium.

1. Cor. c. 10. vers. 13.

quam si haberes, & ipse posses quod possunt alii, quos miraris.

Chrys. 10. 5. bo. 67. in. m. pag. 362. Et hom. 66. pag. 358.

Optimè dixit Chrysothomus: Illic corona, ubi pœna. Vbi namque tribulatio, ibi & consolatio; ubi consolatio, ibi & gratia est. Vbi afflictio non est, ibi plerumque nec Deus est. Tunc enim, ait Chrysothomus, & anima purgatur, cum propter Deum tribulatur. Nam & fastum contrahit, & omnem excidit torporem tribulatio, & ad patientiam ungit, & humanarum rerum vilitatem revehat, & multam introducit sapientiam. (Nimirum, quæ nocent, docent) Cogita Salomonem: hic dum in curis & perturbatione fuit, illa visione dignus est habitus: ut verò nactus est delicias, in ipsum malitiæ barathrum delapsus est. Quid ipsius pater, quando mirabilis fuit, & gloriosus? nonne dum in tentationibus fuit?

Chrys. dicitur hom. 66. plurib. locis.

Demum, de se suisque aureus orator: Quid opus est, inquit, antiqua recensere? Si quis enim nostrum nunc discipulum, quantum sit tribulationis luctum, videbit: nunc enim pace potentis recidimus & defleximus, & innumeris implevimus malis Ecclesiam: Cum verò pellebamur, & modestiores, & humaniores eramus, & studiosi negotii, & ad has conciones promptiores, & serventes ad audiendum. Quod enim ignis est auro, hoc & animis tribulatio, sordem alfergens, faciens mundos, claros reddens & splendidos. Hac in regnum introducit, illa verò in gehennam: quapropter hæc quidem est lata, illa verò angusta: propter hoc & ipse dicebat: In Mundo pressuras habebitis, tanquam magnum nobis bonum relinquens. Itaque si discipulus es, angustiam & asperam incede viam, nec agrè seras, nec indigneris. Non enim potest citra tribulationem, non potest citra tristitiam presens vita transmitti; Non est vita sine miseria. Tu neque faculo melior es, neque Petro, qui nunquam remissionem assecutus fuit; sed fame, & siti, & nuditate laboravit. Si vis eadem cum illo assequi, quid contariam ambulas viam? Si vis ad illam pervenire civitatem, quæ digni sunt illi putati, illam perambulabam viam illuc ferentem. Non illic perducit remissionis via, sed tribulationis. Hebræus populus tamdiu modestus, quamdiu afflictus, tunc cepit insollescere, cum melius habere. Iudæi, ait Chrysothomus, dum luto fuerunt & operi lateritio alligati, mites erant & continue Deum vocabant; postquam verò libertate potiti sunt, murmurabant, & Deum exacerbarunt, & se malis infixerunt invulneris. Ne adversis itaque castus frangamur, sunt enim correctio.

Ioan. e. 16. v. 33. Deus in mundo reliquit magnum bonum, presulias.

Idem hom. 64. mibi pag. 351.

Ergo centies ingeminandum: Sustine, mi Christiane, sustine, quæcunque tibi sustinenda veniunt; seu longa tædia, seu graves miseriae, seu quantacunque damna, sustine: Quæ nocent, docent.

§. VI.

DEVS in filio suo abusu declaravit, quæ ratione servos suos in hoc Orbe tractari velit. Nam si filium longè charissimum, unigenitum flagellari sustinuit, quanto minus famulos aut filios ad opus flagris subtrahet? Ah, quid negamus? pro in sumus inquieti, et furta propensi, in Patientia gymnasio in morigeri, ideo castigandi plagis paternis, ne supplicii vapulemus æternis. Tem cujulvis est dicere: Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Ego autem non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum, propter nomen Domini Iesu. Si ergo flagellato leone catulus timet, qui nes catelli verberato leone de tribu Iudæ, in mures à flagellis exhibimus? Utillissima profectò sunt nobis hæc verbera. Nam ubi pater filium castigavit, virgas fenestra affigit, ut iis visis castigatus puer terreat, caveatque in posterum delinquere. At flagellaris introcès: Oculos tuos, quæso te, à teipso in IESVM innocentissimum transfer. Nam ut cum Domino tuo coroneris, cum illo pariter flagellaris, quæ vis innocens. Nostro bono sunt hæc omnia. Illi qui vis paratur vita sempiterna, necesse est, inquit Augustinus, ut hic flagellentur: Non vis flagellum? Non

Psalm. 37. vers. 18. Ador. c. 21. vers. 13.

Aug. 10. 8. in psal. 37. mibi pag. 231.

tibi datur hæreditas. Omnis enim filius necesse est ut flagelletur. Vsq; adeo omnis flagellatur, ut nec illi pepercit qui peccatum non habuit. Si flagellantur filii, quid debent serare servi nequissimi?

Et in ps. 93. pag. 432.

En deses equus sculcà excitatur, en desis à pulveribus inter verbera purgatur, en arbor percussa copiosior nucum segetem proferre solet: haud sanè dissimili modo & nos ad frugem rudimur verberibus. Plage jubent sapere: & quæ mibi nocent, docent. Gaudeat ergo Christianus in adversis, quia aut probatur, si iustus est: aut si peccator est, emendatur. Timeat quem Deus corrigere non vult in seculo, quia eum supplicio destinavit post seculum.

Aug. 10. 10. in Appendice. serm. 20. in pag. 655. & 109.

Par est igitur ut magistrum optimum difficilia etiam docentem audiamus. Convenit ut grati simus tam amanti medico pro remedii etiam aufferioribus. Non semper juvant lenia. In flumen alicui cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit; quorundam quartana febris discutula est flagellis, & metus repentini animi in aliam curam avertendo suspensas horas fefellit, quasi non vocaverit ei vacare morbo. Et quam multos militum morbus eripuit? Quosdam, ne ad ruinam demum sua occurrerent, atrox tempestas detinuit; quidam, ne in piratarum manus pervenirent, naufragio cõsecuti sunt. Ita innumeros ad celum exiit dejectio & calamitas. Quæ de re prisici Patres sapienter & præclare, sed omnium præclarissimè, quem dixi, Hipponensem Præful Augustinus, qui hoc ipsum identidem auditorum suorum auribus infillans, divinè de hoc differit locis compluribus.

Seneca l. 6. de beneficiis. cap. 9.

§. VII.

ET re hominum ullus Dei flagellantis manum edèrit: Quod pateris, inquit Augustinus, inde plan- gis, medicina est, non pœna; castigatio est, non damatio. Noli repellere flagellum, si non vis repelli ab hereditate. Noli attendere quam pœnam habes in flagello, sed quem locum in testamento. Quemnam quem diligit Deus, corripit; flagellat autem omnem filium quem recipit. Ille flagellatum recipit, tu dicis quia repellit. Videamus homines in filiis suis facere illud: aliquando jam desperatos filios dimittere vivere quemodo vident. Eos qui stem habent, flagellant: illos vero quos omnino viderint sine se & indomitos esse, dimittere ut faciant quod volunt. Tam quem dimittit pater facere quod vult, non vult admittere ad hereditatem suam, eum autem flagellat filium, qui ipsam hereditatem servat. Talis ergo filius, non sit rem vno sensu & pueli, ut dicat: Plus amar pater meus fratrem meum, cui permittit facere quod vult: ego si me movero contra iustitiam patris mei, flagella invenio. Tu gaude sub flagellis: quia tibi servatur hereditas: quia non repellit Dominus plebem suam. Ad tempus emendat, non in æternum damnat. Illis autem ad tempus parcit; in æternum illos damnabit. Elige tibi; temporalem vis laborem, an sempiternam pœnam? temporale felicitatem, an sempiternam vitam? Quid paratur Deus? Sempiternam pœnam. Quid permittit Deus? sempiternam requiem. In quo flagellat Deus bonos, in quo est in quo parcit malis, temporale est: Quod si Deus flagellat omnem filium quem recipit, sine dubio, quem non flagellat, non recipit. Si flagellari detrectas, recipi quare desideras? Flagellat omnem filium: flagellat servum, omnem, qui & unico non pepercit: Sit itaque maris pater, na super te, & si filius bonus es, noli repellere disciplinam patris tui. Quis est enim filius, cui non dat disciplinam pater ejus? det disciplinam, dum non auferat misericordiam, cadat contumacem, dum tamen reddat hereditatem. Tu si premissa patris bene agnovisti, non timeas flagellari, sed exheredari. Peccator filius designatur flagellari, cum sine peccato videat unum flagellatum? Ergo quisquis pro peccatis suis necessario flagellatur, sed ab eo si Christianus est, Dei misericordia non dissergitur. Plane si in tætas ieris iniquitates, ut repellas à te virgem verberatis, si repellas manum flagellantis, & de disciplina Dei indigneris, & fugias à parente cadente & nolis eum verberantem parum pati, quia non parcit peccanti, tu te alienasti ab hereditate.

Aug. 10. 8. in ps. 119. mibi pag. 478. & in m. d. p. 430. Aug. 10. 8. in ps. 119. mibi pag. 430.

Psalm. 93. vers. 14.

Tom. 10. de temporibus. p. 294. in ps. 79. 162. Eod. tom. in ps. 88. pag. 401. & 402.

ab hereditate; ipse te non abiecit: nam si maneres flagellatus, non maneres exhereditatus. Misericordiam, inquit, meam, non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea. Ab hoc enim dispergetur misericordia liberantis, ut non noceat veritas vindicantis.

Ergo (quod sepius, quod opportunè ac importunè inculcandum) Ergo mi Christiane, cum in varia precipitans mala, ne turberis, ne cadas animo, neque indigneris, & vel Augustino hoc credè: Flagellum contra peccata est medicamentum: flagellum Dei ad patientiam erudit bonos, Deus ad tempus emendat, non in aeternum damnat. Nec ista causa, inquit Augustinus, probatior occurrit, cur iusti homines labore plerumque in hac vita, nisi quia hoc eis expedit. Ita omnino est; quæ nocent, docent.

CAPVT VI.

Afflictio, & cruce omnia a Deo est, a quocumque demum illa nobis imponatur.

Epiphanius ad Acta eius a presbyteris Achaja scripta.

Crisostomus in Euang.

Fides in Patientia gymnasio necessaria est.

Ioan. e. 18. vers. 11.

Calicem Domini multa co-

A rorum expugnatio, caelestis curiae augmentum; ante omnia tamen calicem hunc reddit commendatissimum Paterna manus; ab illa est amarus, sed innumeris profuturus hic potus. Sic omnino est: Nullus mortalium nec spinula Christum potuisset laedere, nisi aeterna Patris Providentia & Sapia id decrevisset, voluissetque a Christo tam immania tolerari. Ipsemet Servator: Sicut, ait, mandatum dedit mihi Pater, sic fecit. Et, Nomen sic oportebat Christum pati? Quisquis vim hujus argumenti capit, quisquis afflictionum suarum omnium auctorem Deum agnoscit, & toto id animo credit Deum ab aeterno voluisse, & etiamnum certissimo velle, ut patiat id omne quod patitur, hic sanè in ærumnis etiam gravissimis Dei Voluntatem amplectetur, divinam manum osculabitur, dicetque: Hoc omne quod patior, a Dei manu est, a Deo auctore est: igitur & promptè & placidè patientium est. Hic talis, hac veritate imbutus, nullis unquam miseriis (explorate affirmo) calamitatibus nullis succumbet. Neque enim adeo ingratum esse poterit, quod tam grata obulerit manus.

De Christo patiente Ioannes commemorat: Et bajulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur, Calvaria locum. Sibi bajulans, amplexus est crucem; quod ab hoc magistro didicit Andreas discipulus.

Cui princeps litteras aliudve porrigit, is litteras osculatur, quamvis fortasse sint modestissimæ; ita & Christus crucem a Patre traditam complexus est; ita & Iobus dixit, Dominus dedit. Sed videris errasse virorum optime, nam hoc tam amplum patrimonium jam perditum a parentibus accepisti, has opes tuâ industria congestisti, tantum pecoris tuopte ingenio acquisisti. Non erro, ait Iob, neque industria mea, neque parentes mei, neque meum mihi hæc ingenium dedit Dominus dedit, qui vel idèo etiam hæc omnia iure suo abstulit, quia dedit. Itane, Dominus abstulit? hoc quidem injuriosè in Deo videretur dici. Nam peccus omne Chaldæi & Sabæi abegerant: aut, si mali originem spectemus, Satanas rapuit hæc omnia; nam ille ignem precipitavit cælo, ille ventos excitavit, ille hostes ad rapiendum instigavit, ille domum solo æquavit; revera Satanas hæc omnia fecit. Ergo & Satanas abstulit hæc omnia. Sed in priore sententiâ persevera? Iobus, & vel millies repetit: Dominus abstulit, Dominus abstulit, ille ipse Dominus qui dedit: Non Sabæi, non Satanas, non Chaldæi abstulerunt, sed Dominus abstulit, idque merito, quia dedit. Nam nisi Dominus sciens & volens hanc Satanae potestatem fecisset, nemo mihi vel floculum ovillæ lanæ rapisset. Ergo Dominus abstulit, nam quod quis nutu impedire potest, sciens tamen volensque non impedit, id certè vult. Sic nulla proinde afflictio, nulla tentatio, nullum malum, calamitas nulla est quæ non sit a Deo, Deique providentiâ & voluntate.

Ioan. e. 14. vers. 31.

Luc. e. 24. v. 26. & 46.

Qui credit afflictionem miri nullis calamitatibus succubet.

Ioan. e. 19. vers. 17.

Vide quæ supra mi Lector, Helio tropiù mensuram. 1. c. 1. & 2. c. 15. c. ultimam. Iob. e. 1. vers. 21.

§. I.

Petrus velut strenuus sui Domini propugnator, ut Christum ad Olivarum colles defenderet, gladium strinxit & Pontificis, servum auriculâ mutilavit. At illico Dominus: Mitte, inquit, gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Quid hic ais, Domine, quid culpam in Patrem derivas? Calicem hunc longè quàm amarissimum, an non discipulus tuus Iscariotes, an non cum Annas & Caiphas, an non hunc ipsum Herodes & Pilatus, miserunt? Hi quinque pharisei merù absinthium, meram absinthii, fel merissimum incoxerunt huic pharimaco, ab illis hic calix est. Quid ergo (dixerit Petrus) quid loqueris hic Domine? Calicem quem dedit mihi Pater. Audi sis, mi Petre: Hic calix ab amantissimâ manu mihi venit. Non licet hic nolle bibere; Pater propinat. Et quamvis multa sint quæ hunc calicem commendat, humanæ gentis reparatio, infel-

§. II.

Christus quadragintadie jejunium inchoaturus ducitur a Spiritu ut tentetur. Ita Mattheus: Tunc Iesus, inquit, ductus est in desertum a Spiritu ut tentaretur a diabolo. Spiritus divinus Christum ad omnia ducebat, ad preces, ad colloquia, ad conciones, ad miracula; singulariter tamen a Spiritu duci narratur, ut tentetur. Quid hic aliud oracula caelestia loquuntur, quàm homines Deo charissimos ad crucem, velut velatis oculis duci. Luminibus, inquam, plerumque obligatis ducimur, alioqui ad hoc macellum velut furiosi tauri ægerrius pertrahendi. En ergo filius Dei ad certaminis locum ducitur, ut impugnetur. Quæ igitur ille sunt voces nostræ: Diabolus hunc hominem advexit; hoc mihi diabolus infortunium curavit.

Matth. e. 4. vers. 1.

Homines Deo charissimi ad crucem ducuntur.

D 2

Satanas

Satanus hoc in me fulmen deiecit. Erramus, & fatui, erramus: stulta sunt hæc voces, & impiæ; sic emendandæ: Dominus dixit, Dominus curavit; Dominus deiecit; nam Dominus fecit hæc omnia.

Cum Gedeon frumentum perticis flagellaret, Angelus ei assistens: Dominus tecum, inquit, virorum fortissime. Mox obduces Gedeon: Obsecro mi Domine, inquit, si Dominus nobiscum est, quomodo apprehenderunt nos hæc omnia? Vbi sunt mirabilia ejus quæ narraverunt patres nostri? Nunc autem dereliquit nos Dominus. Eo enim tempore à Madianitis Hebræi miserè opprimebantur. En ut humana ignorantia ridiculè & absurdè philosophetur: Si Dominus nobiscum est, quomodo nobis tam malè est? Quasi verò hæc calamitatum mala non æquè à Deo sint, atque felicissimi successus? Idcirco Angelus vadit, inquit, in virtutibus tuis & liberabis Israël de manu Madian. Perinde si diceret: Scias Deum à populo suo non penitus recessisse, licet in eum hostes immiserit. Terat vos Deus, & vestrum in se amorem explorat.

Ita prorsus morbum in nos Deus, & mille incommoda immittit, ut nostram in se fiduciam extirpet, ut nos ipsi nobis notiores fiamus. Sicut autem hosti, sic & morbo resistere licet (modò remediis non illicitis id fiat) cum nesciamus quamdiu nos Deus in morbo esse velit. Si captivo carceri pateat, cur non exeat? hoc non est carcerem effringere, sed oblatum beneficium non respicere.

Et quemadmodum centum aut ducentos captivos catenis ergastularius unicus facile compescit; nullus captivorum erumpet, licet vel Dædali alas habeat. Si quis verò catenam hinc solvat, carceris fores molitur; & evolet, non unus solum sed agmen libertorum insequitur, si fortè reprehendi possit è fugâ qui evasit.

Ita planè & hic ratiocinandum: Quos cacodæmones insequuntur, quos tentant, quos vexant & exagitant, ii certè inter cacodæmonis captivos numerandi non sunt. Ille vincus, captivus ille est, quem Luxuria, quem Invidia, quem Avaritia, quem Superbia vinculis adstrinxit. Hos tales cacodæmon non insequitur, hos velut suos securè possidet. Vbi horum aliquis revellere carcerem & erumpere conatur, mox Satanam & omnes satanæ satellites sentit adversarios, hunc hominum malorum plurimi persequuntur, hunc exagitant. Quinam igitur hoc malum omen videatur, multos pati vexatores, complures numerare hostes; cum certissimum sit: Omnes qui volunt piè vivere in Christo seu persecutionem passuros.

Ægyptius Rex Pharaon Hebræis juratè misatus est: Persequar & comprehendam. Hoc profectò non dixerat, cum eos luto merfos, & variè fatigatos, sed cum in fugam effusos cerneret. Idem hoc & hostes nostri faciunt: cum vitiorum luto mergimur, vix ultra in nos arma expediunt; cum salutem fugâ quærimus, hostilibus nos incurfionibus, saltè in terrere nituntur.

Eam ob causam Siracides præmonens: Fili, ait, accedens ad servitutem Dei, sta in justitiâ & timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Vis Patientiæ gymnasium adire? Non ad quietem, non ad otium, non ad jucundam sessionem, sed ad plurimam tentationem te ipsum instrue. An nescis? ii qui in gladiatorio, in equestri, in luctatorio, in militari ludo exercentur, non sanè in molli pulvillo cum libello collocantur; sed huic quidem lanista ipse vulnus infligit, hunc equus excutit, hunc equis deiecit, istum antagonista sternit: hic infelici saltu crus frangit, ille luctando brachium luxat, huic caput rude contunditur, huic capulo dens eliditur, huic oculos hostili excluditur: omne genus incommodorum & vulnerum hic tolerandum est.

Ne quæso alia, ne meliora in Patientiæ gymnasio

Expectemus: non hic quies, non otium, non sessio cogitanda; & quemadmodum in illis quos dixi, equestribus, gladiatoribus, militaribus gymnasiis ipsi magistri suos tiroes & verberant & vulnerant: ita in gymnasio Patientiæ, omnis dolor & pœna, malum omne ab ipso gymnasiis rectore, à Deo est. Et ideo, prepara animam tuam ad tentationem. Non solum benigna, felix, carida, & bona, sed etiam infelix, atra, infamis, & infasta dies à Deo est. Quod Ecclesiastes aperitifimè pronuntians: Sicut enim hanc, inquit, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias. Deus enim consultò voluit, diem candidam, atram, secundis adversa apponere, & alterius vim atque acrimoniam permixtionem alterius retundere, quo hominum morbis & moribus salubrior fieret medicina. Propterea, in die bonorum, ne immemor sis malorum; & in die malorum ne immemor sis bonorum. Memento paupertatis in tempore abundantie, & necessitatem paupertatis in die divitiarum. Mane usque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia celsata in oculis Dei.

Attentissime igitur contemplemur, adversa nobis omnia provenire à supremo & æquissimo judice Deo. Non ergo ærumnarum posturam causam in non causam referamus, quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque à desertis montibus ærumnae veniunt, quoniam Deus judex est; hunc humiliat, & hunc exultat: quia calix in manu Domini vini meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc in hoc: veruntamen sex ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.

Videte, Christiani, & animo penitissimo documenta hæc inscribit. Hunc solatur Deus, hunc affligit. Miseriarum omnium & afflictionum calix in manu Dei est. Dominicus hic calix vino mero meracissimo, sed tamen misto plenus est. Neque enim unius sed diversis generis vinum huic calici est infusum. Vinum nobile, cum non aqua sed vino nobiliore miscetur, ingentium sit vitium. Ita vindicans Dei justitia varietate & multitudine peccatorum, velut diversis vini generibus abundat. Multi hominum ærumnas non solum magnas, sed & diversas perpetiuntur: his sanè vinum meracum, & tamen, quo dixi modo mistum propinatur. Sed bono sint animo; omnia etiamnum tolerabilia sunt & levia. Nam inclinat Deus ex hoc; modo huic, modò illi, jam Joanni, jam Petro, jam Iacobo calicem suum propinat: honorarius hic calix ad omnes transit; omnibus bibendum est, plus minusc, prout Domino placuit ab æterno; omnibus & singulis illud occiditur: Aut bibe, aut abi.

Hic autem summo sit solatio, neminem (hoc quidem tempore) ad ebibendas faeces adigi: sex ejus non est exinanita. Gravissima vindicantis justitiæ supplicia in supremi judicii diem servantur: Tunc, Bibent omnes peccatores terræ. Quidquid nunc patimur, momentaneum est, & leve tribulationis nostræ, ludus & jocus videri debet, ad illas amaritudinum faeces, quas improbis semper bibendas, nunquam ebibendas divinus furor ingeret æternum. Nunc, ô Christiani, caliculos amariores læti perhauriamus; modò à forbendis faecibus immunes simus. Poculo, quod plerique horremus, vinum dominicum propinatur; calix quem averfamur, in Domini manu est; omnium peccatorum & calamitatum Deus auctor est.

§. IV.

Atque ut fundamento veritatis nitamur, audiamus objectus; est qui quærat: Si Deus malorum & peccatorum omnium auctor est, nūquid & peccatorum? Nam meus hic inimicus mentiendi; & conviciando in extremam me perniciem dedit, rem meam contra fas omne diripuit, nomen meum nequissimis calumniis lacravit, me ipsum cochleari, si possit, submer-

Vt nostram in se fiduciam extirpet.

Qui tentantur inter captivos diaboli numerandi non sunt.

2. Tim. c. 3. vers. 12.

Exod. c. 15. vers. 9.

Ecclesi. c. 2. vers. 1.

Lac. c. 14.

Ecclesi. c. 9. vers. 5.

Ecclesi. c. 11. vers. 2.

Ecclesi. c. 10. vers. 25.

Psal. 78. v. 7. 8. 9.

Calix afflictionum in manu Dei est.

Et omnibus hominibus illum propinat.

2. Cor. c. 4. vers. 17.

Deus est submersurus. Num Deus horum est auctor? Est, mihi homo, est auctor horum: non quod illi Deus menti- & malori auctor. *Et calumniari praecepit: Nemini, Deus, inquit Si- racides, mandavit impie agere, & nemini dedit spiritum pec- canu.* Sed ajo amplius, si injurias, quibus ille te affecit, praeceptas illi à Deo dicerem, num dicerem male? Ita planè sanctissimus rex David loquitur. Nam cum il- lum improbissimus Semei verbis & maledictis, imò & saxis peteret, essentque in comitatu regio, qui lin- guam teterrimam ferro claudendam dicerent, Rex publicè suis omnibus edicens: *Dimitte eum, inquit, ut maledicat; Dominus enim praecepit ei ut malediceret.* *David.* Et quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? Num ergo Se- mei nihil hic deliquit? Imò verò deliquit gravissimè. Hic quæso animum adverte, & sua veritati constabi- bit fides.

Cum regum sapientissimus David, nebulonem il- lum Semei soluta, & inermem cerneret, nihilominus tam intrepidè tamque constanter in se calumnias ja- ctantem audiret, mox in eam sententiam venit primam injuriæ illius originem, non à Semei, sed à Deo manare, qui tam improbi hominis maledictiam in sui supplicium & pœnam destinasset. Quoniam igitur modo Deus sibi hoc praecepit?

Adhibite animum, & rem cognoscite. Duo sunt in quovis peccato: Primum est, naturalis motus corpo- ris, aut voluntatis, aut simul utriusque. Alterum est, ipsa legis transgressio. Exempli gratia: frater fratrem calumniatur, civis civem occidit, miles domum incen- dit, fur mille philippeos auferit. Hic linguæ motus, le- talis ictus, ignis injectio, pecunie asportatio, Deo fiunt adjuvante, nam actiones naturales sunt, quæ fieri nisi opitulante Deo non possunt. Atque hoc primum il- lud est in omni peccato spectandum, quod certè Deus habet adiutorem. Illud verò alterum, ipsissima peccati natura est, cum ejusmodi naturalis actio contra rationem, contra conscientiam, contra divinam legem fit, & hoc Deus non vult, non jubet: nihilomi- nus perverfam hominis voluntatem, seu legis transgres- sionem & peccatum ordinat Deus in alterius pœnam, aut ad emendationem, aut emendationem, seu meritum amplius. Itaque auctor est Deus, ut res fiat; cum malè fit, providentissimus est ordinator.

Sic Deus Semei verba proferentem, lutum & sa- ra facientem adjuvit (hæc enim naturales motus sunt) quatenus autem Semei malevolentissimam volunta- tem in suum regem exercuit, eatenus illam Deus non adjuvit, sed certè ordinavit in optimum finem, ut his calumniis peccata Davidis punirentur, ejusdem etiam patientia & submissio exerceretur.

Atque hoc in omnibus omnino peccatis, in injuriis omnibus videre est. Malum culpa Deus tolerat, & malum Deus ordinat in finem optimum ad augenda merita, ad punienda peccata. Hinc famem, bella, pe- rem, eluviones, inædia, depradationes, injurias, inu- sitatas, ingentia scelera permittit, eaque simul ita dis- ponit, ut per hæc ipsa mala suam ille Bonitatem & Justitiam, Gloriam & Potentiam suam magis magisque Orbe patefaciat. Hac ratione Deus s malorum seu pœnarum omnium auctor est. Cujus rei testem Veri- tatem ipsa statuis.

Hebraeus Deus offensior: *Congregabo, inquit, super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.* Ecce ego inducam su- per eos mala, de quibus exire non poterunt. En, Deus nos ma- lis onerat, Deus sagittis suis nos vulnerat. At nos ta- sentes sumus, telis & jaculis irascimur, quis telum & jaculum mittat, non attendimus: Ita pictor, cum ars non responderet, penicillo indignatur, ita scriba calamo, faber malleo, figulus luto culpam impingit, cum opus non succedit; ita nos obtretractores & æmulos, velut malorum nostrorum causam accusamus: sed erramus

largitè; non penicillus, sed pictor; non calamus, sed scriba, scriptura & pictura sunt auctores. Longè re- ctius hac in re Iobus sentiens: *Malus Domini, ait, tergit me: Non Chaldaeorum, non Sabeorum, non hostium aliorum, sed Domini manus me dejecit.*

S. V.

Ecquid hinc dubitamus? Siracida teste, *Bona & ma- la, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt.* Hoc ipsum loculentè asserens Michæas: *Qui descendit ma- lum à Domino, inquit, in portam Hierusalem.* Et ut cautio- res redderet quos monuerat: *Ecce cogito, inquit, super sa- bulum istam malum.* Nec aliter Amos: *Et ubi lenique malum erit quod Dominus non fecerit?* Atque ut exactissi- mè noverimus, hæc omnia pœnarum mala, & innum- meros puniendi modos à Deo divinæque Voluntate oriri, in memoriam reducamus, quoties Deus minimis animalculis hostes suos gloriosius longè quàm maximis exercitibus debellavit. Hic Dei mos est hu- manæ superbiæ coërcendæ, vermiculos, mures, pe- diculos, gires, aliisque fordidissimas bestiolas immit- tere, quæ non quinquillas hominum, sed mitras, dia- demata, purpuras extinguat, quæ principes, re- ges, Cæsares triumphant. Ita muscas, simices, vespas, culices, ranas, cyniphe, locustas velut in aciem edu- cit, & totas his agminibus terras, totos populos sub- vertit.

Sapientia clamat: *Misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paullatim exterminarent.* Regi facti testan- tur: *Et ebullierunt villa & agris, & vari sunt mures, & facta est confusio mortis magna in civitate.*

Genebrardus Regem nominat quem mures cum conjugè depasti sunt, quod nepotes sibi commissos veneno sustulisset. Cuniculi urbem Hispaniæ, talpe ur- bem Macedoniæ, teste Plinio, devastarunt. Cum ille Christiani sanguinis sitientissimus Rex Persarum Sa- por Nisibin civitatem obfidiione premeret, Iacobus Nisibita Præsul, non militum, sed culicum atque cy- niphum exercitus à cælo exoravit. Hæc animalcula potentius in hostem, quàm Xerxis copiæ pugnarunt, nam cum equorum & elephantorum aures, probosci- des, nates à bestiolis illis assidue fodirentur, jumenta esserata, abruptis frenis, præcipiti fugâ eruperunt. Rex inops consilii re infectâ domum se recepit.

Haud aliter accidit cum Carolus Sicilia, Philippus Rex Galliæ Gerundam Hispaniæ civitatem occupas- sent, militum impietas nec templis, nec sacris lipanis, nec sepulchris pepercit. Cùmque jam divi Narcissi quoque tumulo vis inferretur, mulcarum ingens exa- men provolvit, tantaque clade exercitum affecit, ut omnes effusè fugere sint coacti. Hodieque Hispanis proverbium est: *Sancti Narcissi muscas laceffere.* Quis tan- tas v. tantillis bestiolis subministravit? Cladium & calamitatum omnium auctor Deus s. Omne hoc ma- lum à Deo est.

Sed objicias: Quid si morbus me infestet, quem ab intemperantiâ nimioque cibo, vel potu provenire cer- to sciam, quâ ratione hoc malum Deo adscribam, cu- jus ego ipse causa sum? hic quidem morbus grandis mihi afflictio est, sed num is à Deo est? Est, Deo, est planissimè. Nam Deus ab æterno te flagellare decre- vit: pro flagello tuam arripuit intemperantiâ, quam æquè ab æterno previdit. Ita Deus te flagro cedit, sed tu ei lora præbuiti ad conficiendum hoc flagrum: In morbo te Deus esse vult, sed pro causâ seu instrum- ento morbi tuâ ipsius intemperantiâ utitur: Ita Deus a- lium injuriis vult affici; inimicum illius ut instrumen- tum adhibet. Eadem in omnibus aliis ratio est.

Quid tu jam, quid ille alius habetis contra hucere? Quid refert sive in tuâ, sive in alienâ culinâ dicas co- quere, modo dicas? quod si alieno damno sapere non

Duo sunt in quovis peccato.

Quid in peccato spectandum.

Deus s. malis onerat, Deus sagittis suis nos vulnerat.

Tob 2. 19. vers. 21.

Eccl. 1. 11. vers. 14. Mich. 1. 1. vers. 10. Jer. 1. 1. vers. 10. Amos 1. 3. vers. 6.

Sap. 1. 12. vers. 8. Reg. 6. 5. vers. 6.

Genebrardus no 790. Plin. l. 8. c. 29. Evon. 10. 3. Annual. an. no 338. Theodoros.

Quomodo Deus possit esse causa nostri mali, quod per nos ipsos venit.

Gymnasium Patientiæ. Pars II.

42

non incipias, quid ægrè fers, si demum sapias tuò? Animum ergo ad patientiam compone: Tuarum, & omnium in Orbe afflictionum auctor est Deus: Sicut Domino placuit, ita factum est; ita fit, ita fiet, ita optime fiet. Noli timere; nec unicus quidem tui capitis capillus defluet, quin Deus id præviderit & voluerit.

Aug. ser. 4. de fest. mar. **Ecquid tibi deerit, si membra tua dilaceret inimicus, quando capillos tuos numerat Deus? Pharmacum, quod Pater porrigit, exhauri; quisquis Pharmacopæis fuerit: Calicem quem tibi Deus propinat, ebibe; quisquis famulorum illum infuderit. Quidquid ferendum est, tandem patienter feras, quamdiu Deus te illud ferre voluerit. Hic verus in Patientiæ gymnasio profectus est, hæc via ad vitam.**

§. VI.

Sed adhuc reluctaris & clamas: Ergone mei me cognati vexant? ergone mihi infulent ii, quos beneficiis ornavi? Sic meus mecum dominus agat, cui tot annis tam fideliter intersui? Itaque depressum me eant mediastini & hominum vilissimi? quis hoc ferat? O te albæ mentis hominem, & nimis quam rudem! etiam prima sacri gymnasi principia ignoras? An nefcis illud? *Non est verus pater qui patri non vult, nisi quantum sibi visum fuerit, & a quo sibi placuerit.* Talis exceptio non toleratur in Patientiæ gymnasio, Apage hinc istas voces: Patiar hoc, sed non ab isto, aut illo condiscipulo. Quem tibi præceptor assignaverit hunc tolerabis.

Emil. Chri. sti l. 3. c. 19. in 20. 3.

Mos est in scholis, decusiones, è discipulis jubere, qui in ceteros potestatis aliquid habeat. Quod si puerorum quispiam contumacior decurioni recitare, aut scriptionem dare nolit, mox fronte serià magister: Quid tu superbulè, vis cristas tollere, mox ponas faxo: huic condiscipulo tuo recita, huic scriptionem da: aut scripti mei senties iracundiam.

In Patientiæ gymnasio Christus ejusdem moris retinens vult alterum alteri subesse, imò alterum ab assero etiam castigari, sed tamen ad sui nutus dictamen. Hic nos superbuli, exceptionibus plurimis uti solemus. Volumus recitare, sed non huic; scriptionem dare volumus, sed non isti; volumus emendari, sed non ab illo; crucis esse hujuli non recusamus, modò eam hic nebulo nò fabricet, modò illam hic veterator non imponat. Quid hoc? quæ ista insolentia est? tantos sibi spiritus sumere, & condiscipulis nolle se subicere? Hos mores præceptor non tolerat. Crux ferenda est, à quocunque fabricetur aut imponatur. Homo nequissimus potest esse crucis utilissimus faber. *Quid ad? tu me sequere, ait Christus.*

Mat. 21. mar. 22.

Simon Cyrenensis crucem constantè usque in supremum montem Golgotha deferat: non excipit, non reclamatur; subdit humeros, imperia capessit ab eis, quibus in eum jus nullum imperandi. Et quærat Semei? seditiosus trifur, bipedum nequissimus; **DEUS** tamen voluit, ut hic ipse potentissimo, sed & sanctissimo regi crucem imponeret ponderosissimam. Et videte: Rex David facinorosum hunc hominem, suum agnoscit condiscipulum, imò decurionem suum, à magistro constitutum: huic recitat, huic sese submittit.

Et quales, obsecro, decuriones erant in hoc gymnasio, Attila, Tamerlanes, Totila? Præceptor illos constituit, his erat recitandum. Tu Attila ab Orbe extremo advola, sitiens sanguinis & prædæ; rape, cæde, ure, vasta. Sævitia hæc Præceptoris Deo militabit; nec aliud quam excitatio Christianorum erit, qui vitis aut delictis immersi & sepulti.

Quid vos duo Vespasiani? Iudæam Iudæosque perditè, capite, & excindite urbem sacram. Quo fine? Vos quidem gloriæ & propagandi imperii veltri gratia movetis arma: Sed erratis, revera lictors & satel-

A lites divinæ ultionis estis in impiam gentem, quæ sollicitatem suam cogitare non potuit, nisi Neronianis his thermis adjuva. Ite ergo principes Romani, & qui Christianos Romanæ jugulatis, Christi mortem in Iudæa vel insci vindicate.

Eadem prorsus ratio est cum omnibus inimicis nostris, qui me, qui te, mi Christiane, qui hos & istos, injuriis premunt aut invidiâ. Nos quidem ægrè ferimus, & querimur tales à Deo condiscipulos admitti, tales decuriones eligi, qui famæ, bonis, vitæ nostræ infidentur, qui nos perditos velint.

Sed ò cæci! cogitationes & judicia nostra plurimum errant. Quid enim referet, etiamsi nos illi velint perditos? Deus aliter longè cogitat. *Ægypti Prorex Iosephus coram fratribus suis multum trepidantibus clarissimè id pronuntians: Vos, inquit, cogitasti de me Gen. 45. malum, sed Deus vertit illud in bonum. Num Deo est posse. vers. 20. mus resistere voluntati?*

§. VII.

Sed cur, inquires, malorum operâ Deus vitatur? cur ipse non immittit clades? aut saltem per bonos administrat? Quid hæc operis curiosus homo? Constabit Deo vitæ facti sui ratio, etsi nobis de eâ nil constet. Pater in magnâ familiâ, interdum filium ipse castigat, cum servo id munus mandat aut pædagogò. Hoc & præceptor in scholâ facit: aut ipse fontem cædit, aut alteri cædendum tradit. Cur Deo non idem jus sit? Cur non ipse, cum ei visum; suâ manu nos verberet; cum aliter visum, alienâ? Nihil hic injuriæ est. At servus ille ipse visus est, & animum adfert nocendi? Nihil referet. Tu illo omisso ad animum respice jubentis. Pater enim exactor adstat; & nec unam quidem plagulam tibi superaddi sinet ultra præscriptum.

Ita magistratus reum capite plecti jubet: hunc ipsum hominem carissè cane pejus & angue odit, malèque illum cædente forcipe lacerare, quam uno ictu sternere. Sed quia jussu magistratus exequenda sunt, caput illi decutit, non sine ingenti voluptate. Quid huic homini, obsecro, ardentissimè odium nocuit? non plus quam si eundem ardentissimè amasset, caput illi ademit, prout magistratus jussit, & nec hilum amplius nocere potuit. Ita planè, ita planè omnes inimici nostri, quavis extremè nos oderint, plus nobis nocere non poterunt, quam Deus illis sciens volensque permiserit. Luculentissimè hic commoneans Augustinus:

Noli timere inimicum, inquit, tantum facit, quantum accepit potestatem. Eum time, qui quantum vult, tantum facit, & in psal. 61. qui injustè nihil facit, & quidquid fecerit, justum est. Serviant propterea quantum voluerint, & quantum permisi fuerint peccatores: nam & in confirmat justos Dominus. Quidquid acciderit justo (Notate hæc, obsecro, notate studiosissimè) Quidquid acciderit isto, voluntati divinæ deputet, non potestati inimici. Quid sibi ergo psudat iniquus, quia flagellum de isto fecit pater meus? Il- tum assumit ad ministerium, me erudit ad patrimonium. Nec attendere debemus quantum permittat injustis, sed quantum servet justis. Tacit hoc Deus, quod plerumque facit & homo. A- liquando iratus homo apprehendit virgam jacentem in medio, forte quæcumque sarmentum, & cædit inde filium suum: ac deinde projicit sarmentum in ignem, & filio servat hereditatem.

Sic Deus de hominibus malis exercet nos, & de illorum infestationibus erudit nos. De malitiâ mali flagellatur bonus, & de servo emendatur filius. Sicut enim malis obest bonitas justorum, sic prodest iniquitas impiorum. Quod si ceperis tibi subrepere voluntas humana, dicens: O si occidat Deus inimicum istum meum, ut non me persequatur! O si posset fieri, ut non ab illo paterer tanta! Tam si perseveraveris, & hoc tibi placuerit, & vides, quia hoc non vult Deus, pravus corde es. Et qui sunt recti corde? Qui sic invenimur, quemadmodò inventus est Job, Job c. 1. qui vers. 20.

qui ait: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum. Ecce rectum cor.

Hæc Augustinus sexcentis, millies, ter millies ingerenda vix tamen satis capiuntur ad imitationem. Ita omnino istum per illum castigat Deus cæditque, dein virgas in ignem mittit. Ita Hebræos per regem Babylonis castigaturus: Servient, inquit, omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis. Cùmque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, quem velut sumentum in ignem excutiam.

Mir. c. 25. v. 11. & 12. istæ regi Babylonis septuaginta annis. Cùmque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, quem velut sumentum in ignem excutiam.

Propterea omnes qui comedant te (ô mi Christiane) devorabuntur, & qui te vastant vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabit Deus in prædâ. Te autem à vulneribus tuis sanabit, & obducet tibi cicatricem, ut Iobo, quem hostes & extrema paupertas altero tanto ditiores fecerunt. Tu tantum longanimis expecta tam venturum tibi auxilium, quàm hostibus tuis, ni respiscant, supplicium.

Idem. l. 30. v. 16. Propterea omnes qui comedant te (ô mi Christiane) devorabuntur, & qui te vastant vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabit Deus in prædâ. Te autem à vulneribus tuis sanabit, & obducet tibi cicatricem, ut Iobo, quem hostes & extrema paupertas altero tanto ditiores fecerunt. Tu tantum longanimis expecta tam venturum tibi auxilium, quàm hostibus tuis, ni respiscant, supplicium.

S. VIII.

Sed Iobo sanctiorem hic sisto. Dei filius, Orbis Servator non ab Angelis, non à Matre crucifigi voluit, sed suam sibi crucem imponi, in crucem attolli ab idololatris sustinuit. Gens Hebræa ex omni gente sanctissima, mille beneficiis ornata, instar filii unici amata, infamem hanc trabem benefactori suo rependit: nec ille contradixit. Romani de cruentâ arbore illâ, Conditorum Mundi suspenderunt: nec illi restitit. Iam cruce affixum omne genus hominum, & ipse crucis socius conviciatus est: nec ille convicia regessit. Quid dico, convicia non regessit? Pro his ipsis & preces fudit, & iis veniam petiit. Hoc merito Ecclesia tantæ æstimat, ut annuum patientis Domini IESU memoriam, his potissimum verbis venerentur: Respice, quæsumus Domine, super hanc familiam tuam, pro quâ Dominus noster Iesus Christus non dubitavit manibus tradit nocentium, &c. Tolerabile videri potuisset, si Mater aut Angelum mortaliu innocentiissimum clavis confixissent ligno. Mater dixerit: Ego illi corpus de meo dedi corpore: Dixerint & Angeli: Nos illi ad cunas accinimus, & necdum præmium accepimus. At verò impuros hoc idololatrias, hoc gentem charissimam in suum Dominum moliri, & Dominum à suis hoc pati, veræ ad hostes patientiæ specimen est: Non dubitavit manibus tradit nocentium. Nemo se membrum dicat, qui suum hoc caput in mari neglexerit. Appositè Gregorius: Cur, inquit, asperum creditur, ut à Deo homo toleret flagella pro malis, si tanta Deus ab omnibus pertulit mala pro bonis.

Christus in passione non conviciatus, sed pro crucifigentibus veniam petiit,ideo

Ecclesia annuum passionis Christi memoria regeratur.

Greg. p. 3. pastoral. 23. ad Romanos.

Quæri in afflictione error turpissimus.

Chryl. to. 9. hom. 2. ad pop. Ant. 50.

Interim nos nostri sensus & cerebri persistimus, factuâque illas voces spargimus: Hic homo trabs oculis meis, fel meo stomacho est; modo hunc unum amoliri possem; modo nebulonis hujus sanguine calceos meos ungere lideat; quanti emirem futurum hoc atramentum: nulla mihi quies est, quamdiu hic furcifer in oculis est. Heu voces impias, & sub Oreu, è quo prodeunt, relegandas! in stolidè animi nostri feditationem æmulis nostris adscribimus. Error turpissimus. Contra hunc aureus orator disserens: Quem admodum, inquit, si corpus adamantinum haberemus, et si innumeris undique telis peteremur, non tamen vulnera reciperemus: non enim à manu tela torquente, sed à corporibus patientibus vulnera sunt. Sic & hic non à perulantium insaniâ, sed ab imbecillitate contumeliæ patientium, injuriæ & contumeliæ constituntur. Si enim philosophari sciamus, nec contumeliâ affici possumus, nec quidquam grave pari. Aliquis contumeliâ intulit? si non sensisti, nec doluisti, non es injuriam passus, sed magis percussisti, quàm percussus es. Quid igitur inimicos & æmulos velut omnium miseriarum nostrarum causam accusamus? Culpa in nobis hæret: à nobis ipsis

lædimur, quotiescunque lædimur. Verissimum est illud Ecclesiæ promissum: Nulla nâpis nocebit adversitas, si nulla nobis dominetur iniquitas.

Quid verò mirum est in animo nostro tam nihil esse quietis, cùm in eo tam parum sit patientiæ & taciturnitatis? nec ingrata silentio, nec adversa patientiâ possumus concoquere; undique intractabiles. Et tamen hanc omnem culpam in nostros adversarios derivamus; Si isti abessent, dicimus, sanctiores essemus. O ridiculi mortales! Si nos ipsi nobis non deessemus, adversariorum nostrorum nequitia, non tantum non deteriores, sed longè probiores nos redderet. Perditio illis laureas rapuissent. Potuit Valerianus Laurentium craticulâ torquere, Christum illi & cælum extorquere non potuit; potuit Arrianus furor Athanasium terrâ marique persequi, sed lædere non potuit, cujus virtutem persequendæ auxit, & illustravit.

Doctè Origines: Ita, inquit, in hoc mundo sunt omnia disposita, ut nihil profus oriosum sit apud Deum, etiam si malum illud sit. Malitiam Deus non facit, tamen cum ab aliis inventam possit prohibere, non prohibet, sed cum ipsis à quibus habetur, utitur eâ ad causas necessarias. Ita Deus nullius peccati, penarum omnium auctor est: nec ab eo nos lædimur, sed bono nostro corrigimur.

Doctè Origines: Ita, inquit, in hoc mundo sunt omnia disposita, ut nihil profus oriosum sit apud Deum, etiam si malum illud sit. Malitiam Deus non facit, tamen cum ab aliis inventam possit prohibere, non prohibet, sed cum ipsis à quibus habetur, utitur eâ ad causas necessarias. Ita Deus nullius peccati, penarum omnium auctor est: nec ab eo nos lædimur, sed bono nostro corrigimur.

S. IX.

Hic mihi Amanum & Mardocheum considerate: Aman regio favore insolens, magnificus, ferox, atra sibi visus est vertice ferire. Cuncti servi regis flectebant genua, & adorabant Aman, sic enim præceperat eis Imperator. Sic Aman velut gallus in suo sterquilinio plurimè potuit, voluitque etiam à Mardocheo, perinde ut ab aliis adorari. Pone pileum, Iudæ, flecte genua, dextram suaviare, Amanum adora. Grave fuit Mardocheo, à se hoc exigi, quod salvâ religione illæsqæ conscientia præstare non potuit: live Amanus acû pictos in veste Deos gesserit (ut aliquorum mens est) live hæc adoratio divini quid habuerit; certè hoc officii genus, videbatur negandum homini. Idcirco Mardocheus sincerissimè Deum compellans: Domine, inquit, Domine rex omnipotens, in ditione enim tuâ cuncta sunt posita, & non est qui possit tue resistere voluntati, &c. Cuncta nosti, & scis, quia non pro superbiâ & contumeliâ, & gloria cupiditate fecerim hoc, ut non adorarem Amanum superbiissimè. (Libenter enim pro salute Israël, etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem) sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem.

Hoc exemplo instruimur, homines etiam nequissimos, omni genere humanitatis, benevolentie & obsequii demereri, omni observantiâ colere, omnem eis reverentiam, idque non fictè, adhibere; atque hac ratione non honore solum eos complecti, sed etiam paratum esse coram ipsis procumbere, eorumque pedes deosculari. Emendandæ sunt cogitationes illæ & voces pessimæ: Hic meus hostis, homo malignus, obreptator, invidus: non possum non odisse illum, qui nec animo nec oculis admitti dignus est, quia nequam est intus & in cute; nec arare cum illo nec fodere volo: Novi Simonem & Simon me. Parcius ista, quisquis es, parcius: Præceptor in gymnasio Patientiæ hunc hominem, tuum esse iussit decurionè, cui sublis. Quid tu jam hic jure conqueri habes? Si sapias, dices: Libenter etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus sum.

Homines etiam nequissimos omni genere humanitatis demereri.

Idque tanto promptius, quanto facilius est Deo, vices subito mutare, ut Amani decurio fiat Mardocheus, dicatque cum imperio: Amane, recita, recita.

Videte mutationes mirissimas. Dum Aman a rege proximus inmensas opes, copiosam familiam, numerosam prolem, fortunam benevolentiam, regios favores jactat, jamque panem imperat caelo, a rege addicitur patibulo. At Mardocheus jam refti addictus, repente regis vestibus amictus, equo regio impositus, diademate cinctus, per celeberrimas urbis plateas ductus Amano velut famulo praecedente & clamante, *Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare. Pro Superi!* quae haec tam subita, tam monstruosa mutatio? Hic Dei mos est. *Facile est enim in oculis Dei, subito honorare pauperem.* Mardocheus jam laqueo paratus, in folium; Amanus jam folio vicinus, in patibulum attollitur: Ita, m' Amane, aedificium quod hosti struxeras, ipse habita; surcam quam inimico erexeras, ipse conscende, teipso eam orna. Tam severè Deus in illos animadvertere solet, qui non portare crucem, sed inimicos suos in crucem elevare cogitant; ita subito fors vertit. Gladius ab ipsa cervice revocatur, laqueus a gula jam frangenda reducitur; Mardocheus suo carnifici Amano superstes est.

Quapropter amemus crucem, & a quocunque illa nobis imponatur, ferre illam non terestemus. Summus aut ubi, servus an dominus nos exagitet, non refert; refert, quo jubente aut permittente id fiat. Durum est quidem ab iis vexari, a quibus id minime expectes. Sed sanctissimi quique hominum hoc miseriam genus sapienter tolerarunt.

Iobus & Tobias a suis uxoribus, a cognatis suis irati; conviciis & maledictis lacerati, convicia, & ma-

ledicta non retorserunt. Ignatius martyr nobilissimus, decem leopardis morigerum se praebuit. Nam cum Antiochia Romanam duceretur, decem milites custodes habuit verè leopardos non homines, quos & ipsa beneficia esse rabant. At hoc Ignatium non teruit. Nam iniquitas illorum, ait ipse martyr, doctrina mea est. Ita prorsus adversarii nostri, doctores nostri sunt; plurimam nobis sapientiam instillant vel invictis. Nec male inimicos vocem aurifabros, qui coronas nobis fabricant non quidem aureas, nec gemmeas, sed caelestes & sidereas.

Quocirca rectè asserimus: *Cruce perferenda est a quocunque imponatur. Quae omnia beati Augustini oraculis configno. Non tibi, ait ille, videantur felices qui florent ad tempus. Tu castigaris, illi pariter: forte tibi castigato & emendato filio haereditas reservatur. Evigila ergo in hanc vocem: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum. Injusti erant qui saxa Iob putrescentem sedebant: & tamen ille suscipiendus flagellabatur, illis puniendus placebatur. Deus v's judicio suo reservat omnia. Boni laborant, quia flagellantur in filii mali exultant, quia damnantur ut alieni. Sævit quidem inimicus, sed non proficiet in eo. Quid est ergo quod affligit? Exercebit, non nocet. Proderit lævendo, quia in quos lævit, coronantur vincendo. Quid enim vincitur, si nihil contra nos lævit? Aut ubi adjutor noster Deus, si nos non dimicamus? Inimicus ergo faciat quod suum est: sed non proficiet inimicus in eo.*

Ergo perseveremus patienter, quanto jam plus supplicii est & poenae, tanto plus olim praemii erit & gloria.

G Y M N A S I I

P A T I E N T I A E

P A R S T E R T I A.

CAPVT I.

Afflictiones sustinendas esse Patienter.

QUI nobiles ac generosi eos subinde mores a magistris suis accipiunt, ut dominum suum non solum patientissimè seculi recipiant, sed & genua seculo submittant, quod certe a plaustrariis molitorum aut rusticorum jumentis exigendum non est.

Alexandro regi Macedoni equus fuit, quem Bucephalum vocarunt, emptus septem millibus philippeorum & octingentis. Hic phaleris regis jam ornatus, & frena spumantia mandens, sefforem alium admisit nullum, praeterquam suum regem.

Quisquis hominum mansuetos mores Patientiae magisterio accepit, hic suum Dominum agnoscit Christum, eique genua submittit, paratissimus omnia & facere & pati, prout Domino suo visum fuerit. Hi autem tam placidi probatique mores solum in Patientiae scholâ discuntur, de qua duo jam peregrinus dicendo: Primum, quæ Cruces, seu, quæ Afflictionum genera humanam gentem exercent, Alterum,

quid ex hac cladum exercitatione discendum. Sequitur Tertium, & quidem hac in re primarium: Quae ratione afflictiones omnes tolerandae. Hoc non tantum utilissimum, sed & necessarium scitu est. Quid enim proderit scire, quid patiaris, si nescias modum quo patiaris. Nos istud ordine, sed succincto explicabimus. Primum hic omnium documentum est: Afflictio toleranda est Patienter. In gymnasio Patientiae gusti sumus, si sumus impatientes. Itaque quid sit Patienter esse miserum jam, exponemus.

§. I.

Optimè dictum a priscis: *Vir bonus non querit quoniam patiat, sed quoniam bene.*

Multa vis trophaea erexit, plura sed Patientia.

Christus de felicissimâ libertate disrens: *In patientia vestra, inquit, possidebitis animas vestras.* Impatiens tantum abest ut se suaque possideat, ut etiam tam suam seipsum perdat, impositum sui, suorumque vitorum servus. Hinc Iobus seire interrogans: *Quid perdis, inquit, animam tuam in furore tuo? Impatiens libertatem indulget selli: fel ita liberum Rationem velut per fenestras praecipitat. Inde multiplex rerum jactura. At verò patiens & se, & sua sibi servat, vel fortissimis fortior. Salomon id affirmans: Melior est, inquit, patiens*

oro forti, & qui dominatur animo suo, expugnator urbium. Siquidem homo patiens non tantum os atque manum, sed & cogitationes in statione continet. Patientia prohibetur ira, restringuntur animi, manus petulantia comprimitur, linguae venens in eximitur.

Quod de garrulo dicitur: Hic homo nequit continere linguam: idem de impaciente dixeris: Iste nequit continere iram. Vindicta & Iracundia illum possident, impelluntque quod volunt; totos alie acerbarum cogitationum exercitus quem impatientia exercet. Istud igitur dominium animi à nemine potest obtineri nisi patientia: Animas vestras possidebitis in patientia vestra, non in consiliis vestris, non in prudentia, vel fortuna, non in divitiis vestris, sed in vestra Patientia.

Patientiae deficiatio. Sed an definitio Patientiae ignoramus? haec est: *Rerum quaecunque homini aliunde accidunt, aut incidunt, voluntaria & sine querela perpasso.* At nos, egregii scilicet hominis impatientiam & querimonias nostras elegantissimi pallio velamus. Agnosce delicatiorum voces: *Huius nimium molestia, nimidumque difficultas, & perpasso gravia nos premunt.*

Vnde nascitur impatientia. O Christiani, impatientia non nascitur è nimia crucis mole, sed ex crucigeri debilitate. Qui domum aedificat, non ideo eam tecto operit, ut à pluviiis grandine, nivibus intactam maniat, sed ut ea pluvias, & grandinem, & nives sine damno perferat. Qui navim fabricat, non hoc spectat, ne fluctuum assultu quatitur, sed ne rimas agat, & aqua admittat. Qui valetudini à caelo metuit, non hoc agit, ne asperior aura se afflet, sed ut caput munitum, pedes non madidos, non frigidos habeat. Idem in moribus sit. Sed nos alia omnia facimus. Hoc enim anxie agimus, ne aegroti, ne pauperes, ne contempri & abiecti simus, cum tamen potius omni modo agendum sit, ut in morbo, in paupertate, in contemptu patientes simus. Virtutem Christianam profecto non sapit, non nisi sanum & vitem, honoratum esse velle: quid enim hoc magni? At morbum, egestatem, despiciam scilicet solerare posse, hoc virtutis, hoc magni, hoc maximi quid est.

Neque verò arte ullà cavebimus, ne miseri simus, sed ne miserias impatienter feramus, cavere poterimus, atque hoc artis est. Quà in re cum Bionne sentio.

Laert. lib. 7. cap. 7. Bion philosophus, ut Laërtius refert, dicere solebat: Magnum, imò maximum malum esse, non posse perferre malum. Quae proflus sensu poetis praesca sic loquebatur:

Troch. vers. Non malum est, malum pati: at nescire malum pati, hoc malum est.

Et certe qui hoc nescit, nec vivere scit. Nemini suavis esse poterit vita, nisi didicerit perferre miserias vitæ: Exemplo sint ista. Calculi & Podagrae dolores aiunt esse maximos, incredibiles, malum planè furiosum: attamen fuerunt etiam è magnatibus, qui scienter hoc quidquid mali est pertulerunt.

Ad Agefilium, cùm in dolore Podagrae gravissimo esset, Carneades revisit, qui ubi vidit dolores solloquiis potius exasperandos, ad compendium contulit dicenda, & abiturus valedixit. Cui Agefilus: Mane sis Carneades, & unà pedes ac pectus digito monstrans: Nihil ait, huc illinc pervenit. Quo dicto cor sum, alacre, & dolori par, pedes verò miseros, & dolore fractos ostendit.

Carolus Quintus Augusta memoriae Imperatorem, dum maximos podagrae dolores sentiret, Princeps Imperii visit, eaque verborum lenimenta, quæ his doloribus facere videbantur, adhibuit. Illud singulariter urgens: Et quæso, inquit, cur Majestas Tua nullis utitur pharmacis, cùm medicos habeat praestantissimos? Huic Imperator respondit: In hoc tali mor-

bo optima est medicina, PATIENTIA. Hæc linguam, hæc manus, hæc cogitationes, hæc & animum in officio continet.

§. II.

Patientia cum elogia, tum documenta plurima sunt; nos hic pauca delibabimus, ex Afro sed erudito scriptore Tertulliano.

1. Patientia in tolerandis injuriis. Dominus monet: Verberanti te in faciem, etiam alteram genam obverte; farigetur aliena improbitas patientia tuâ. Plus in probum illum cædis sustinendo quam ulciscendo, ab eo enim vapulabit, cuius gratia sustines. Si lingue amaritudo maledictio sive convicio eruperit, respice dictum: *Cum vos maledixerint, gaudete.*

2. Patientia in continentia vindictæ. Summus impatientia stimulus ultionis libido, negotium curans aut gloriae, aut malitiae. Sed gloria ubique vana, & malitia nunquam non Domino odiosa, hoc quidem loco maxime, cùm ab alterius malitia provocata, superiorem se in exequenda ultione constituit. Quid autem refert inter provocantem, & provocatum, nisi quod ille prior in maleficio deprehenditur, at ille posterior? Tamen uterque læsi hominis Domino reus est, qui omnem nequam & prohibet, & damnat. Absolutè itaque præcipitur malum malo non reddendum.

3. Patientia in refrenanda eadem vindicta. Quem honorem litabitur Domino si nobis arbitrium defensionis arrogaverimus? Quid credimus iudicem illum, si non & ultorem? Qui vindicat se honorem unicus iudicis abstulit, hoc est, Dei. Quid ergo mihi cum ultione, cuius modum regere non possunt per impatientiam doloris? Quod si patientia incubabo, non dolebo: si non dolebo, ulcisci non desiderabo. Nihil impatientia susceptum sine impetu transigi potest; quidquid impetu actum est, aut offendit, aut corrumpit, aut præcepit abire. Nam ut compendio dictum sit; Omne peccatum impatientiae adscribendum.

4. Patientia in bonorum iactura. Patientia in detrimentis, exercitatio est largiendi. Non piget donare eum, qui non timet perdere. Alio qui quomodo duas habens tunicas, alteram earum nudo dabit, nisi idem sit, qui auferenti tunicam, etiam pallium offerre possit? quomodo amicos de Mammonâ fabricabimus nobis, si eum in tantum amaverimus, ut amissum non sufferamus? peribimus cùm perdit.

Gentilium est, omnibus detrimentis impatientiam adhibere, qui rem pecuniariam animæ anteponunt. Nos verò secundum diversitatem, quâ cum illis sumus, non animam pro pecuniâ, sed pecuniâ pro animâ deponere convenit, seu sponte largiendo, seu patienter amittendo. Torum licet sæculum pereat, dum patientiam lucrifaciam. Quos enim felices Dominus nisi patientes nuncupavit?

5. Patientia in aliis afflictionibus perseverantia. Gaudere & gratulari nos decet dignatione divinæ castigationis: Ego, inquit, quos ante castigo. O servum illum beatum cuius emendatione Dominus instat, cui dignatur irasci, quem admonendi dissimulatione non decipit. Patientia in omni sexu, in omni ætate formosa est. Patiens implet legem Christi. Non licet ergo nobis ullâ die sine patientia manere; Malum patientia non facit. Dilectio omnia sustinet, omnia tolerat, utique quia patiens. Vndique igitur adstricti sumus officio patientia ad ministrandæ.

6. Patientia vestis, & habitus. Vultus Patientia tranquillus frons pura, nullâ moris

Patentiae aliquot documenta.

Primum.

Tertull. l. de Patientia cap. 8.

Matt. c. 5. v. 11.

Secundum.

Idem c. 10.

Tertium.

Idem c. 9. v. 5. Qui vincit se honorem Dei auferet.

Quartum.

Idem c. 7. v. 8.

Quintum.

Apo. c. 3. vers. 19.

Idem c. 11. v. 14.

Sextum.

Idem c. 15. v. 1.

toris aut irae rugositate contracta: remissa aequè in lætum modum supercilia, oculis humilitate, non infelicitate dejectis. Os taciturnitatis honore signatum. Color qualis securis & innoxius. Motus frequens capitis in diabolum, & in hax risus. Ceterum amictus circum pectora candidus, & corpori impressis, ut qui nec inflatur, nec inquietatur. Sedet enim in eius throno Spiritus mitissimus & mansuetissimus; non turbare glomeratur, non nubilo liver, sed est tenera serenitatis, apertus & simplex, quem tertio vidit Elias. Nam ubi Deus, ibi & alumna eius Patientia.

Septimū.

Idem c. 15.

7. Patientia elogia.

Satis idoneis Patientiae sequeſter Deus. Si injuriam depoliteris penes eum, ulior est: si damnum, restitutor est: si dolorem, medicus est: si mortem, resuscitator est. Quantum Patientiae licet, ut Deum habeat debitorem: Nec immerito. Omnia enim placita ejus tuetur, omnibus mandatis ejus intervenit. Fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adjuvat, humilitatem instruit, penitentiam expectat, exhomologem assignat, carnem regit, spiritum servat, linguam frenat, matum continet, tentationes inculcat, scandala pellit, martyria consummat: pauperem consolatur, divitem temperat, infirmum non extendit, valentem non consumit, fidele delectat, gentilem invitatur, servum Domino, Dominum Deo commendat, famulam exornat, virum approbat: amatur in puero, laudatur in juvene, suspicitur in sene.

a Augendo
marbūm.
b Felle ac
cholera, uti
facit impa-
tientia.

Ergo amemus patientiam Dei, patientiam Christi; rependamus illi quam pro nobis ipse dependit. Offeramus patientiam spiritus, patientiam carnis, qui in resurrectionem carnis & spiritus credimus. Ita Tertullianus de Patientia.

§. III.

Theodoretus narrat, diabolum Iacobo anachoretae sevisimas plagas minatum. Cui Iacobus ad omnem patientiam compositus serenam fronte, vultuque tranquillo, qualis esse solet Patientiae: Si à Deo tibi permissum est, inquit, percutere me; plagas libenter accipiam, ut qui à Domino, non à te feriar. Si autem hoc tibi permissum non sit, non percuties, sed nec tanges me, ringaris licet, & millies insanias. Idem quilibet nostrum omnibus iis, quos hostes credit, liberrime dixerit. Si vobis à Deo potestas facta est, agite, verberate me, lacerate dentibus, injuriis omnibus onerate; frustra resistero; sin autem licentia vobis concessa non sit, quamvis ingentes rictus pandatis, & dentes acuatis, non me mordebitis; tutus sum.

Beatissimus Pontifex Gregorius Magnus, non tantum illustrissima patientiae documenta scripsit, sed ea exemplo insuper firmavit, cepitque facere & docere. Nam Imperatore Mauritio, à quo variè vexatus est, rescripsit in hunc modum: Quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, apud tremendum examen illius, aliquid mihi remedium esse suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo, Anguste, eundem Dominum tanto nobis amplius placatis, quanto me ei malè servientem districtius affligitis.

Greg. 1. 6.
epist. 31.

Supperi! quam hoc patienter & submisè! Idem rectissime dixit: Cuius dolori remedium est Patientia. Quis sanctorum sine patientia coronatus est?

1. Theſ. c. 5.

vers. 14.

Ephes. c. 4.

vers. 2.

Patientia

sine excep-

tione in

omnibus

rebus ex-

cigenda.

Ajunt Grammatici nullam esse regulam, cui non sua sit exceptio: At verò hæc Patientiae regula sine omni exceptione est. Ideo divinus Paulus tam strictè præscribens: Patientes, inquit, effote ad omnes. Cum omni humilitate, & patientia.

Patientia exercenda est omni loco, & tempore, ad omnes homines, in rebus omnibus, sine exceptione. Neque enim ulla virtus sine patientia perfecta est. Vice versà, Impatientia matrix est in omne delictum, diffundens de suo fonte varias criminum venas. Num-

quam impatiens obsequitur, nunquam patiens obliſatur. Natales impatiencie in ipſo diabolo deprehendi poſſunt. Impatiencia ſulticia turpiſſima, & amentia: parens eſt. Quid enim ſtultius, quid amentius, quam ſuum ſibi malum ultro conduplicare, præmium patienti promiſſum abjicere?

Impatiens ſi obolum amittat, totam crumenam abjicit; cum ei culinus ſubtrahitur, totos ſpicarum manipulos incendit. Sic inter atlicos dominos Rudolphi II. Cæſaris fuit è magnatibus Imperatorii cubiculi, qui mane frigidam allaturus ſuo Cæſari ad lavandam faciẽ, vitrum ferebat cryſtallinum, ſed quia operculum excidit incautori, totum poculum humi alluſit cum dicto: Habeat diabolus & equum, qui rapuit ephippium. Sic uno jactu quadringentos philippicos abjicit: tanti enim cryſtallinum illud æſtimabatur.

Sic ſæpe malum leviffimum malo ingenti gemitur; ſic incommoda non grandia damnis maximis per impatienciam augetur.

Salomonis ſciturum agnoſce: Qui impatiens eſt, ſuſtinebit damnum. Quod enim aliquis contumaciùs patitur, tantò graviùs ſentit quod patitur. Sic laqueos feras, dum jactat, aſtringit; ſic aves viſcum, dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nullum tantum arctum eſt jugum, quod non minus lædat ducentem quam repugnantem. Ideo qui ſapit, in omnibus patientia ſtudet. Fatuus nec agere ſcit, nec pati. Luculentè Salomon. Qui patiens eſt, inquit, multa gubernatur prudentia: Impatiens operabitur ſultitiam.

Prov. c. 14.
v. 19. & 17.

Ideo divus Gregorius dixit: Tanto quiſque minus oſtenditur doctus, quanto convincitur minus patiens. Ita protuſus eſt hoc quiſque ſultior eſt; quo impatiencior. Quod & Salomon affirmantiſſimè dixit: Doctrina viri per patientiam noſcitur. At fatui, ſeu, impatiencientes in ſeipſos etiam bacchantur, menſam everſunt, pocula aſſigunt, capillos evellunt, ſemur peccatùſque percutiunt, ſubinde caput in columnas impingunt, uti Auguſtus Cæſar alluſo in parietem capite clamabat: Redde legiones, Vatre, Redde legiones. Nimirum omnis indignatio in tormentum ſuum proficit.

Gregorius
hom. 35. in
Evang.

Prov. c. 19.
verſ. 11.

§. IV.

Inde & illud ſequitur, ut minimis ſordidiſque rebus exacerbemur: parum agilis eſt puer, fornax non tempore calefacta, turbatus, foris, menſa negligentius poſita, mox concitati bilem & impatienciam effundimus: indignamur calamo quo ſcribimus, equo quo vehimur, veſti quâ induimur. Hinc illæ voces: Equis diabolorum hunc hominem advexit? quis malus corvus improbum hunc laborem attulit? Vnde moleſtum hoc & intolerandum onus? Vt me fatigat res hæc nihili! Vt me nequiſſimi homines iſti perfundant! quin & ego illos? quin opus hoc moleſtiſſimum ad Garamaſtas mitto? Ita nos cum laboribus ac crucibus noſtris miſerè luſtamur.

Quam hæc opportunè, ut aſinas Balaami, tā labores quibus frangimur, quam cruces noſtræ quibus figimur, loquantur, & dicant quod Moſes & Aaron populo: Nos quid ſumus? nre contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum. Crux quævis verè dixerit: Ego, quid feci tibi, quod adeo adverſus me ſtomacharis? Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Des hoc, obſecro, patientia, & ſuſtine paullulum miſer eſſe; omnia centuplicato fenore penſabuntur.

Exod. c. 16.

verſ. 8.

Matt. c. 18.

verſ. 26.

& 29.

Sed nimis multa, inquit, nimilque gravia nos ſimul infeſtant. Itane, o mortales, patientia laudem feremus, aut nihil, aut levia patiendo? Eruditè & ad rem Gregorius: Penſate quaeso, inquit, ubi erit patientia, ſi deeſt quod ſoleretur? Ego Abel eſſe non ſuſpico, qui Cain non habuerit. Boni enim ſi ſine malis fuerint, perfecti eſſe boni non poſſunt, quia mini me purgantur. Ipſa enim malorum ſocietas, purgatio bonorum eſt.

Gregorius
10. 4. lib. 9.

ep. 29. pop.

in 110 miſi

Qua-

Quapropter illud assidue inculcandum foret: Patienter, obsecro, Patienter, vel Christi causa, quae, Patienter. Cuius dolori remedium est Patientia. Et quemadmodum lentioribus illis & pigris semper occinendum est: Eja impigre, eja expedita, velociter: Sic nobis tam impatientibus perpetuo ingerendum. Eja patienter, mi Christiane, patienter: & hoc, & illud, & istud, & omnia patienter.

Hic opus ephebo monitore, qui Philippum Macedonum regem quot diebus salutavit his vocibus: Homo es. Hic ipse horis singulis, aut etiam singulis horae partibus nos inlamer: Amabo toleranter, & aequo animo: quidquid urit aut premit, patienter accipendum est.

§. V.

Nos sepe nostrum ipsi obliviscimur, nec recordamur in exilio nos agere, quod miseriarum omnium patientes esse vult.

Eho Christiani, quid delicias expetimus, tam anxie paradisum perdidimus, & inde jam pridem exulamus. Nos quidem iter hoc relegimus, & reflexo gradu in paradisum tendimus, sed nondum pervenimus. Qui sine patientia hoc iter putat transiitri posse, is similis est ei, qui in pluvis penula & pileo, inter hostes scuto & gladio caret.

Patiens undequaque armatus, & velut cataphractus est, & quod gloriosissimum victoriae genus, universos hostes debellat, non ferjedo, sed patiente: Patienter per prunas, velut per rosas graditur, quod beatus Tiburtius fecit vivis carbonibus velut floribus inambulans. At, Nunquid potest homo ambulare per prunas; ut non comburantur plantae ejus? Prunas feliciter calcat, qui quis aeternas patienter superat.

His patientiae viribus munitur. Ista sicatur, & de Domino non tacet; lapidatur Stephans, & veniam hostibus suis postulat; Apostoli flagellantur, obtruncantur, crucifiguntur, & cum crucifixo Christo triumphant. Patientia opus perfectum habet.

Patientia, ut Cyprianus loquitur, tentationes expugnat, persecutiones tolerat, passiones contummat. Ipsa est quae fidei nostrae fundamenta firmiter munit. Patientia, Tertulliani elogio, in omni sexu, in omni aetate formosa est. Patientia, omnium virtutum tutela, patientia thorax impetrabilis est. Augustini encomio: Omnis patientia dulcis est Deo. Herbam Plinius Nyctilopam vocari ait, quonia noctibus e longinquo fulgeat; nam ignei coloris est, & foliis spine. Hac Parthorum reges ad vota suscipienda utuntur. En solum Patientiae praclarum. Spinis Patientia undequaque non tam cingitur, quam munitur ut foliis: Ignei coloris est, & inter afflictiones nativo splendore fulget, nunquam illustrior, quam cum Christi causa aeternosior.

In Gymnasio Patientiae, unum est laevamentum malorum omnium, Pati, & necessitatibus suis obsequi. Vox optimi scriptoris est: Qui melius scit Pati, majorem tepetbit pacem. Iste est victor sui, dominus mundi, amicus Christi, & Christi li. h. res. celi. Si non uteris undique scuto Patientiae, non eris diu sine vulnere.

CAPVT II.

Afflictiones subeundas esse HILARITER.

Exod. c. 12. v. 31. & 33. Aegyptius Rex Pharaon, quod divina Voluntati contumaciter repugnaret, & Hebraeorum populum noller dimittere, variis calamitatibus exagritatus est. At ubi tantus jumentorum ac hominum numerus est interfectus, Hebraeos ultro ad abitum impellens: Surgite, inquit, & egredimini a populo meo, vos & filii Israel: imolate Domino, sicut dicitis. Vygebantque Aegyptii populum de terra exigere velociter. Hebraei quod magis urge-

Patientia tendimus in paradisum.

Natalis Tiburtii 11. Augusti, de eo Sarius 10, 1. in Ar. Cui S. Sebastiani 20. Ianuar.

Prov. c. 6. vers. 27. & 28. Iacob c. 1. vers. 4.

Cyprianus tract. de Patient. ser. 3. initio.

Aug. in ps. 42. circa med.

Plin. l. 21. nat. hist. c. 11. initio, ubi haec verba etiam Nyctilopam.

Egretium & Echono mychon appellatur.

Sen. l. 3. de Ira c. 16. Thomas de Kemp. l. 1. c. 2. sine. Et lib. 3. c. 35. initio.

Exod. c. 12. v. 31. & 33.

Abantur, eò latiores exhibant, & ore reudenti valedicebant, siquidem Aegyptum omnem optimis quibusque spoliaverant.

Quicumque in Patientiae gymnasio profecerunt, fronte letissimam valedicunt Aegyptio, Mundum res sibi suas habere jubent, ab adversis urgeri gaudent. Atque hic ipse alter est ferenda calamitatis modus, HILARITER. Itaque adversa omnia non solum Patienter, sed & Hilariter esse toleranda hoc capite docuimus.

§. I.

Germanis vetus verbum est: Iam panem vicit, qui gladium animose strinxit. Et certe in mala si animo utare bono adjuvat. Ideo quò gravius incumbunt mala, eò quisque sibi animosius dicat:

Tu, ne cede malis, sed contra audentior ito.

Quid vanamentaris? haec mala non cedunt lacrymis. Animus erectus, alacer, Deoque fidens omnia triumphat mala. Quid juvat, si maioribus teipsum excrucies? Animo frangi, est velle vinci. Ignavissima mors est seipsum necare luctu. Rarissime vicit, qui victoriam ante pugnam desperavit.

In gymnasio patientiae, ut scias, nemo te unquam doctorem salutat, si vegetus atque locus tibi desit animus. Hic certe, si usquam, audendum est, & generose in hostem eundem. Quare age, & quod ferendum est, Hilariter perfer. Canta cum psalte regio: Calicem salutaris accipiam & nomen Domini invocabo. Animus dejectus & marcidus triumphis omnibus obstaculo popit. Nicetas Choniates optime dixit: Alacritas quid non facit, & animus in re mala bonus?

Videre Christum Dominum, Qui proposito sibi gaudio crucem sustinuit, consusione contempta. Duplex praemium servator obtinuit: Et sibi, & nobis; Sibi quidem, humani corporis gloriam & dominium in orbem: Nobis autem gratiam & salutem tam animi quam corporis.

Hoc praemio, seu gaudio sibi proposito, cruciatus omnes sic temperavit, ut mortem & acerbissimam, & ignominiosissimam subiturus, laetitiam tamen praese ferret admirandam. Ideo, consusione contempta, Desiderio, inquit, desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Eheu, cruentum pascha: Nihilominus desiderabat illud, & velut epulum delicatissimum aditurus. Hierosolyma laetus ac hilaris festinabat. Exultavit ut gigas, ad currendam viam. Quam viam illam? E domo Pilati in Golgotha; ideo & in via hac desleri se vetuit.

Enimvero non solum jam necem obiturus dirissimam, animo libente prolixoque, vultu hilari ac laeto seipsum victimam offerebat, sed primo etiam momento quo carnem induit in matris utero, jam crucem & omnia ordine patienda sibi habuit praesentissima. Ita Christus dum homo fuit, flagella semper & crucem velut oculis aspexit. Hinc recte dixerim Christum, Christum non tantum tribus horis, sed triginta tribus annis & amplius, excruciatum in cruce, & tamen proposito sibi gaudio, patientissime cuncta sustinuit.

§. II.

Sic & discipuli Domini, plagis & ignominias saturati, plagas tamen & ignominias esuriebant in Domino sui gratiam. Nam, illi quidem ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Hebraei Pontifices & sacerdotum principes inter se anxie disquirunt: Quid faciemus hominibus istis? Quò vinculis & flagris acerbius castigantur, eò ardentius hominem crucifixum pro concione laudant: minas contemnunt, carceres laetitia magna subeunt, verbera ingenti gaudio excipiunt. Quid faciemus istis? Chrysostomus: Flagellabantur Apostoli, ait, & gaudebant: vinciebantur, & gratias agebant: lapidabantur, & predicabant. Hanc & ego quero laetitiam.

Atque hoc est Hilariter pati pro Domino, contumelias

Secundus ferendae calamitatis modus, seu documentum.

Heb. c. 12. vers. 2. Christus duplex praemium obtinuit.

Luc. c. 22. vers. 15. Luc. c. 22. vers. 15.

Probd hoc notetur. Christus homo flagella semper & crucem velut oculis aspexit.

Act. c. 5. vers. 41. Act. c. 4. vers. 13.

Chryl. c. 5. h. 4. Antioch. pap. mu. p. 8. 307.

1. Petri c. 3. vers. 24. Iagob. c. 1. vers. 2. Math. c. 5. v. 11. & 12.

Suso 15. Dialogo c. 10.

2. Cor. c. 7. vers. 4. Philip. c. 2. v. 17. & 18.

Hilar hom. de S. Stephano. Luc. c. 1. vers. 2.

Zach. c. 10. vers. 7.

Psal. 35. v. 9. Rom. c. 12. v. 12.

Aug. serm. 12. de Sanctis.

Prov. c. 17. v. 22.

August. in Ps. 42. circa m. 4.

melias honori ducere, ærumnas inter voluptates veras numerare. Et si quid petimini, ait Petrus, propter iustitiam, beati. Omne gaudium existimate, inquit Iacobus, cum in tentationes varias incidetis. Beatus vir qui fessert tentationem. Soli hoc Petrus, & Iacobus ajunt? Christus ipse: Beati estis, inquit, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint mentientes propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis. Sed hanc philosophiam plurimorum mollities non capit.

Henricus Suso vir religiosus & sanctus, ingenti fiducia DEVM sic allocutus: Hoc est, Domine, inquit, quod quosdam tam malè habet, eaque causâ, ajunt, te paucos habere amicos, quòd ita durè & asperè trahes eos in hoc Mundo: hinc etiam fit, ut plures à te deficiant. Quid ad hoc, mi Domine, respondes? Enim verò vir iste rerum divinarum gnarus, calamitates tam pretiosa dona, tamque hilariter esse accipienda sciavit, ut dixerit: Si centum annis, & flexis genibus Deum oreremus, non sumus digni ut crucem unicam accipiamus. Num ergo non hilares simus, cum DEVS pater noster favore nos castigat? Quam hilars Paulus? Hinc illa Pauli voces: Repletus sum consolatione, superabundò gaudio in omni tribulatione nostra. Et: Immolator super sacrificium fidei vestre gaudèo, & congratulor omnibus vobis, id ipsum vos gaudete, & congratulamini mihi. Nivis cum uli, ait Chrysofomus, in eum devolvuntur quotidie, & est quasi in paradiso. Vnde Stephani vultus sicut Angelus radiabat? Causam Hilarius Arelatensis assignans: Hoc, inquit, ex abundantia lætitiæ gaudii, & ejusmodi gloria cordis prodiit. Cepit nimirum Stephanus, quod dixit Iacobus: Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incidetis.

§. III.

VATICINATUS Zacharias: Et erunt quasi fortes Ephraim, inquit, & lætabitur cor eorum à vino. Ita Iosue Ephraites spe uberrimæ regionis, periculis sese omnibus intrepidus objecit. Vnde hoc robur, hi Animi? Lætabitur cor eorum quasi à vino. Vinum felicitatis æternæ symbolum, in adversa omnia tam animosos reddat. Nam, inebriantur ab ubertate domus tue. Nunç lætamur, sed quasi à vino, necdum enim beatitatem manu tenemus. Spe gaudentes, illuc anhelamus. Hinc Christiani martyres planè impavidis, identes, lætabundi carnicinas, cruces, patibula, rotas, ac rogos ascendebat, eorum lætabatur ab hoc vino. Augustinus de his: Tanta, inquit, agentes & patientes se lætissimos exhibebant. Volupe illis erat, obsequiis illius sese impendere, qui pro ipsis pertulisset graviora. Inde inexplicabile præmium eos mirificè accendebat.

Quocirca Hilariter, ô Christiani, obsecro, Hilariter, ad patientiæ metam decurramus. Non monstratur nobis crux alta quam membris nostris vestiamus, non equulei è quibus vulnerati pendamus, non candens craticula quam premamus, non lapides quos purpuremus, non sartagine quâ impleamus. Quotidianæ miseriæ, cruces sunt nostræ, mites admodum & tolerabiles. Quid refugimus? Vbi laboris, plus & mercedis erit: si operosior pugna, nobilior erit & corona. Ergo, Hilariter.

Germani olim tibicinem in nuptiis quandoque sic animabant: Age Choraules, infla tibiam lætificante spiritu. Quid magis in mala præcipitatur, eò animosus nos ipsos hortemur: Eja Stephane, Eja Ioannes, Eja Paulè Hilariter: lauda DEVM ob hoc ipsum, quod te velit esse miserum. Cave, amarities animum aut linguam occupet. Animus gaudens et atem floridam facit, spiritus tristis exicat ossa. Qui miseriæ mœstè ac dolenter tolerat, idem facit, ac si pulcherrimam chelyn aut testudinem, quâ canere debuisset, parieti allidat. Quod venissimè dixit Augustinus: Si in tribulationibus deseci-

A sti, citharam fregisti. Nimirum, in morore animi desicitur spiritus, ait Hæbreus Sapiens, additque: Si desereris, tu lassus in die angustia, imminuetur fortitudo tua. Tam fracta est testudo & cithara, jam fidium concentus perit.

Videte mihi Tarfensem Paulum, quàm ille citharam suam non fregit, laudare quàm illa peritè luserit: Gaudeo, inquit, in passionibus. Hoc idem Petrus nos amulari jubet. Communicantes Christi passionibus gaudeo.

Tabellarius è cælo Tobie domum ingressus: Gaudium, inquit, tibi sit semper. Vbi cithara tua est Tobias? quoniam Deo canis? quoniam merorem hilaritate vincis? At Tobias: Quale inquit, gaudium mihi erit? fortunis exultus, oculis captus, amicis desertus sum. Sed instat juvenis è cælo: Gaudium tibi sit semper. Cui denuo dixerit Tobias: Exultat gaudium à domo tam luctuosâ. Angelus: Non potest tibi esse luctus, ubi fons gaudii est, divinus favor. Tobias: Serid ærumnosus difficile est luctum premerere. Sed Angelus iterum: In proximo est, inquit, ut à Deo cuveris. Forti animo esto.

Quare ô mi Tobias, ô mi Christiane, gaudium tibi sit semper, etiam inter lacrymas. Chrysofomo teste: Nullum armaturæ genus validius, quàm gaudere secundum Deum. Cum rebus adversis, inquit, prevenimur, gaudeamus: hoc enim est peccatorum exceptio.

§. IV.

NEQUE omnem tamen tristitiam accusamus, illam minime, quæ penitentiam in salutem stabilem operatur. Christus eò ferè tempore quo dixerat: Tristis est anima mea usque ad mortem: Et illud pronuntiavit: Surgite eamus. Et simul animoso progressu hostibus semet obvium tulit. Non malè conveniunt, & in unâ sede morantur, gaudium, & lacrymæ. Fluant genæ lacrymis, festivis cantibus sonabunt ora; expallecat vultus, constabit sibi animus & gaudebit Paulus: Quasi tristes, inquit, semper autem gaudentes. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multâ patientiâ. Quasi tristes: nam omnis tristitia proborum (quod Anselmus notat) brevi dissipatur; umbra est, & somnium. Duremus; umbra fugit, somnium evanescit.

Sylvestre prunum, & immaturus botrus os contrahunt, sed stomachum non evitent: ejus generis sunt miseriæ nostræ, vellicat & turbant; at, si nolis, lætitiâ veram non exturbant. Gladiatores aspice, in arenam vix unquam sine sanguine descendunt: ad vulnera tamen tripudiando properant: & sæpe in palæstrâ dum plurimus fluit sanguis, plurimum ridetur.

Et nos in palæstrâ sumus; hic nihil turpius quàm flere. Discamus ergo & nostro de vulnere nostro ipsi spectare sanguinem, sed sine ploratu. Quisquis diviniæ Providentiæ ac Voluntati plenissimè se tradit, perpetuam inde voluptatem capit, etiam cum gravissimis incommodis confluctatur. Hic talis, velut veteranus miles, suum ipse sanguinem intrepidus spectat. Quid magnæ artis est, lætum esse, cum bene est? hoc & impatiens quisque novit: Constitutebit tibi (DEVS) cum bene feceris. Si vero non fuerit saturati, & murmurabunt.

Iacobi Magni consilium est: Tristatur aliquis vestrum? ore: æquo animo est? plallat. Evolet in altum, cantet hilare, laudet Deum, non minus atque tres illi Hebræi juvenes, quibus flammæ fuerunt rosicidæ rosæ.

§. V.

LDOVICUS Granata de viro quodam religiosissimo imitatione digna commemorat hunc in modum: Vir sanctus circumquaque tribulationibus seipsum se videns; ajebat: Bonum quod expecto tam immensum est, ut omne supplicium omnique tormentum mihi sit voluptas. Hoc serium & Christianum gaudium est, posse carere omni gaudio.

Stephã

Stephanus Eduensis antistes, illud Deuteronomii c. 33. (Inundationem maris quasi lac fugent) sic explicat: Inundatio maris abundantia tribulationis, quae tunc fugitur, cum sulcis à justis reperiatur. Lac nutrimentum parvulorum, tribulatio pabulum fit electorum. Eluicem hanc maris vtique fuxit qui dixit: Sed & gloriamur in tribulationibus.

Hoc sanctorum hominum proprium est; quo afflictiores jacent in terrâ, hoc erectiores animo in caelum evolant. Vix ullus regum Ezechia melior, sed penè nullus etiam eo afflictior, ille tamen cladibus suis omnibus superior, crecto semper & magno in DEVM animo ferebatur.

Ferunt Bohemiae regi, Wenceslaum, eum profligato exercitu fractisque viribus captivus teneretur, interrogatum, quo animo esset, respondisse: Nunquam meliori. Se namque humanis praesidiis vallatum, rariùs de Deo cogitare, nunc iis omnibus exutum in Deo spem omnem locare, nec ferè aliud quidquam cogitationibus suis interesse, quam DEVM, qui sperantem in se minime sit deseriturus. En, quod dixi, quod calamitosiores probi, hoc & alacriores attolluntur in divina.

Romanus Sapiens iterum iterumque ac denuo & sapius quaerit: Quid praecipuum in rebus humanis est? Responsum ab ipso illud est. Posse laeto animo adversa tolerare: quicquid acciderit, se ferre, quasi tibi volueris accidere. Debuttes enim ferre, si scisses omnia ex decreto Dei fieri. Flere, queri, ingemere, desistere est. Quid est praecipuum? Minus contra calamitates fortis & contumax: luxuriæ non adversus tantum, sed & infestus. Quid est praecipuum? Altos supra fortuita spiritus attolere, hominis meminisse, ut sive felix eris, scias hoc non futurum diu: sive infelix, scias hoc te non esse, si non putes.

Itaque, Christiani, alacriter & hilariter ferendum est, quicquid adversorum ex alto immittitur. Non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datam diliget Deus. Proficiendum est, nec semper in classe infimâ hærendum; nec unquam nobis tam præclare profecisse videamur, quin paullo majora canamus. In gymnasio patientiæ primas non obtinet, qui solum patienter tolerat patientia, sed qui etiam libenter, & hilariter. Huic primum aut inter primos debetur præmium. Hilariter datorem diligit Deus.

CAPVT III.

Afflictiones ferendas esse CONSTANter.

Verorum lusus est flagello turbinem torquere. Hunc lulum sic instituit: Cum turbo multiplici gyro jam fatigatus vertigine laborat, jamque collapsurus videtur, puer illum flagello ferit, & in novos erigit gyros. Jam iterum fessum, flagello iterum iterumque increpat, ut rursus se rotet turbo. Hunc lulum DEVS in Orbe terrarum ludit.

Dii nos quasi pilas homines habent.

Plurimi jam jamque perituri videntur, cum ecce adest DEVS, & ruiturum erigit flagello; verberat, ut firmet; vulnerat, ut fanet; deiecit, ut erigat; malis onerata, ut bonis omnibus æternùm cumulet. Nos pilæ, nos turbines sumus, qui pilam impellat, qui turbinem intorqueat. DEVS est, qui quidem tot ictibus & impulsibus hoc agit, ut bajuli crucis non solum Patientes & Hilariter, sed & Constantes simus. Atque hic tertius ferendæ crucis modus, CONSTANTER. Quæ autem Constantia in adversis sit necessaria, nunc docēbimus.

3. Ferendæ crucis modus, seu documentum.

§. I.

Undem semper habere vultum, Socratis est, dicebant veteres. Nos paullo aliter: Eadem semper habere mentem, Christiani est. Et hæc querelarum penè maxima in gymnasio Patientiæ, plurima bene inchoari, malè finire. Malus finis est, finem ante finem facere. Quid, quaeso, sentiendum de crucigero illo, qui die Christi patientis lineam crucem ingentem conatu, obviisque humeris in se recipit, sed ubi onus optione gravius persentiscit, mox molem pineam ad proximas aedes acclinans: Ego, ait, succumbo; tu vide quem alium pro me bajulum nanciscaris, qui te domum reducat. Hic quidem inter crucigeros esse ceppit, non permanit. Ita nonnunquam pauperes & viribus exhausti homines, lignorum fascem in silvâ suscipiunt foco deportandum. Sed onus, quod inter eundem solet crescere, in viâ demum abijciunt: Ita nos consumpta denique omni patientiâ, in querulas voces erumpimus: Quis improbis & infans his laboribus non tandem succumbat? Cui fibra tam cornea est, ut tot cladibus non frangatur? Quis tam athenus, ut perferendis tot ærumnis par sit? Prolixæ sunt nimis hæc miseriæ, nec finem sui reperiunt. Ita tandem languemus, cadimus, jaccemus.

Plurima bene inchoari, malè finire, querelatum maxima in gymnasio patientiæ.

Qui perseveraverit, & boni, qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Christi Domini in cruce constantia quam variè, & quam validè fuit tentata? Si rex Israel, ajunt, si filius Dei est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Verùm, ut Chrysostronus perquam elegantè: Ideo, inquit, de cruce non descenderat, quia filius Dei erat: Cui non difficile descendere de patibulo, qui potuit resurgere de sepulchro. Sed quia patientiam docebat, inquit Augustinus, ideo potentiam dissebat. Filii Dei constantes sunt, nec antequam consummatum est, pronuntiarint, finiunt.

Matt. 24. v. 22. Aug. tract. 27. in Ioann. 1. 1. 1. 1.

Permissum est quidem conceptissimis his verbis precari: Pater, transseat à me calix iste. Sed addendum semper: Verumtamen, non mea, sed tua voluntas fiat. Calicem hunc amarissimum, si sic velis, & DEVS, usque ad ultimas faeces exhauriam.

Aurificis est seire, quamdiu auro sit in igne sudandum, nec aurum priùs ex hoc balneo educitur, quam satis esse purgatum constet. Ita tanè non nostrum est nosse tempora, vel momenta quæ Pater possit in sua potestate. Nos aurum, DEVS aurifex est; flammæ exhibet aurum, cum visum fuerit aurifici.

Act. 1. cap. 1. vers. 7.

Et videre pertinacissimam multorum in rebus vilibus ac fluxis constantiam. Quoties audire est voces illas: Non cesso, non desisto; quod cepi, pertexam, quod aggressus sum pervincam; Aut Caesar, aut nullus; aut vincendum, aut moriendum; nullam quietis partem capiam, dum hoc effecero. En constantia specimina!

Qui sit igitur eundem in patientiæ gymnasio tam citò, tam facillè notè languescat Constantia? Est qui dicat: Non possum hoc amplius ferre. Dies: Non volo hoc amplius ferre. Posses, si velles. Sed ut equi in longiore itinere fatiscunt, sic in malis diuturnioribus lassescit nostra patientia. Imò, quod turpius, quandoque vix mala nos tangunt, & malis cedimus, ceptis desistimus, oblanguemus. Variamus quotidie iudicium, & in contrarium vertimus, vitamque scindimus diversissimis propositis.

Eam ob causam Annæus prudentissimè monens: Ante omnia, inquit, hæc cura, ut constes tibi. Major est ut proposita custodias, quam ut honesta proponas. Sed plerisque vita per lulum agit: iudicia nostra non tantùm prava, sed & levia sunt. Fluctuamus, aliudque ex alio comprehendimus: perita relinquimus, relicta repetimus: alterna inter cupiditatem nostram & penitentiam vices sumus. Nemo proponit sibi quid velit, nec si proposuit, perseverat in eo, sed transiit: nec tantum

Seneca de vita cap. 1. & e. 20.

Gymnasium Patientiae. Pars III.

Eccl. c. 27. vers. 12.

eam mutat, sed redit, & in ea, quae deseruit ac damnavit, re-
voluitur. Preme ergo quod coepisti, & patientiam
persevera. Nosti Siracidae dictum: Stultus ut luna
mutatur. In gravi morbo est, qui sic lunaticus
est.

§. II.

Constantiam DEVS in omni honesto amat. Et
quaeso; Vbi, & qui sumus, cogitemus. Dum
vivimus, tirocinii annos agimus, tirones sumus, tiro-
ciniu domum habitamus, inter superos inferosque me-
dii; prout jam bene constantique nos tractaveri-
mus, ita domum fortiemur aeternam, & aut Supero-
rum illam, aut inferorum. DEVS nostrae tunc con-
stantiae experimentum capit, & praemium differt, ut
cumulatius reddat.

Eccl. c. 39. vers. 10.

Augustinus non immerito miratur, DEVM Ja-
cobo Patriarche tam familiarem, tanto tamen tem-
re celasse, quod filius Ioseph superstes ageret. Opti-
mus senex maerore conficiebatur ob Iosephum fi-
lium a feris, ut putabat, laceratum. Maerorem DEVS
nec verbulo mirgavit. Quid hoc sibi voluit? Iacobi
constantiam tentavit. Ideo & lucum geminavit, cum
amanatissimus suam Benjaminus a parente abstrahe-
retur. Ipsius Iosephi constantiam quantus DEVS ex-
perimentis inspexit? Decimus septimum annum
egerat Ioseph cum a fratribus venderetur. Decen-
nio servit; pudor illius quotidie ab heri blandissi-
me sollicitatus est: at ille stuprum adeo constanti re-
sistit, ut nec minis, nec lacrymis, nec precibus vin-
ci potuerit; in pudicitiae proposito immobilis persti-
tit. Inde castissimus juvenis in maleficorum carce-
rem conjectus, ubi cum regio pocillatore ac pisto-
re annum exegit. Duobus illis educis, biennium
insuper in vinculis traduxit, mira probitatis & pe-
ticipiae constantia. Nam innocentiam suam Deo
committens, neque se defendere curavit, neque
rem ita ut gesta erat, indiscere: sed vinculorum ne-
cessitatem constanti tulit, spe una se solatus, po-
tentiorum esse Deum his qui se vixerant, cujus cer-
te vigilantissimam providentiam insigniter est ex-
pertus. Nam post triennium in carcere consumptum
ad Pharaonem regem educatus, totius Aegypti Prorex
salutatus est. Atque tunc annum egerat tricesimum,
post quem octoginta deinde annis Aegypto praefuit,
in summo dignitatis gradu, regi proximus. Nempe hic
Dei mos est, longe maiorem meritis mercedem, mul-
toque semper amplius labore praemium largiri.

Apoc. cap. 2. vers. 10.

En patientis Constantiae amplissimam dignitatem!
Quapropter, quisquis es, esto fidelis usque ad mortem, &
dabitur tibi corona vitae.

Al libertatem.

Omni rerum naturam consideremus: Quid
juvat artificium discere, non tamen ita perficere,
ut artis specimen possis edere? Quid cursura certas,
si prius consistas, quam ad metam pervenias? Quid
Patientiae gymnasium frequentas, si discendi constan-
tiam non cogitas? Nihil hic agit, qui dies complu-
culos, aut hebdomades vel menses sub ferula Patien-
tiae triverit, demum in impatientiam erumpens di-
cat: Saepe diu discipulus fui: veteres de scholis cantilenas
nauleo; deinceps me juris ero; ad pileum evolabo.
Agape tu mihi hos discipulos ab hoc gymnasio, mi-
nerval frustra dant; nihil sciunt, quamvis plurima dis-
cunt. Incassum incipiunt, quia cepta non perficiunt.
Constantia deest. Quid autem prodest incipere, si
nolis perficere? Dei perfecta sunt opera. Hebraeus rex Sa-
lomon vel inde laudatissimus est, non quod struere
templum coeperit, sed quod ad fastigium perduxerit.
Aedificavit Salomon domum, & consummavit eam.

Dent. c. 32. vers. 4.

3. Reg. cap. 6. vers. 14.

Christus patientissimus in hac schola praceptor,
discipulos illos minime amittit, qui conatu ingenii

ordiuntur, leges aliquamdiu observant, spiriti ali-
que in profectus faciunt, industriam non postremam
aderunt; at paulatim flaccescunt, scholas negligunt
metrae jam foecidiae se dedunt, tandem praeter im-
patientiam veterem nihil sciunt. Ab hinc desides, ex-
ste inconstantes. Hic nemini eruditionis testimonium
datur, nisi tam praclare se gesserit, ut iure de eo dici
possit, Cursum consummavit.

CONSUMMATUM EST, ultima omnium in
hac schola praefectio est, qui hanc non didicit, in
patientiae gymnasio frustra fuit. Apocalypticus An-
gelus monet: Tene quod habes, ut nemo accipiat coro-
nam tuam. Hoc divus Basilius eleganti oratione ex-
ponit, qua quadraginta Martyrum constantiam ex-
tollit, qui Licinii Imperatoris auro ad Armeniae ur-
bem Sebast in sub puro Iove, aurâ perfrigidâ, saevien-
te hieme nudi pernoctare iussi sunt, ita frigore ne-
candi, Vox una omnium erat: Certemus, & emetia-
mur hoc stadium quod ingressi sumus; certamen
excipient coronae. Vocem firmarunt visa caelestia.
Nam unus aliquis est curatibus, dum vigilat, videt
Angelos de caelo submissos, qui triginta novem co-
ronas inter Christianos milites partentur. Hic ip-
se secum: Horum, inquit, quadraginta sunt: qua-
dragesimi corona tibi est? dum haec apud animam
suum volvit, unus est beato illo numero, vita nimium
amans, & tormentis impar in proximas thermas
transiit. Ah, delicate martyr, quid agis? Mortem
fugis? Imò ipsissimam mortem invenis, hoc ipso lo-
co, quo effugiendam credis. Nam repentinis fri-
goris & caloris vices non tolerans miser, pauldò post
expiravit. O miserum, ter miserum! incidit in Scyl-
lam, cupiens vitare Charybdin. Brevissimos dolores
horruit, in aeternos incidit; & quia Constantiam
amittit, supplicium incurrit sempiternum. At verò
ceteri ad supremum usque halitum constantissime
perseverarunt, coronâ digni, quia perseverantia pleni.

§. III.

ET cur in gymnasio Patientiae non perseveremus?
Angusto temporis gyro miseriae omnes claudun-
tur, celeri puncto finiunt dolores; tristius momen-
tum aeterna excipiet voluptas. Vitam illam expectamus,
inquit Tobias, quam Deus daturus est his, qui fidem suam
nunquam mutant ab eo. Sic currite, hortatur Paulus, ut
comprehendatis.

Fuerunt qui Cynicum illum philosophum inter-
rogarent hunc in modum: Dic, mi Diogenes, cur
aetate tam provecâ tuam adhuc dolium habitas, cur
philosophiae tam rigida non renuntias? Quibus ille
Ridiculi vos estis homines, inquit, si curram in cata-
dromo, num cessem currere jam metrae vicinus, ut a-
lius mihi praemium praeripiat? Ego verò potius cursu
ferar concitatore.

Quin & nos paria cogitamus? quid stultius quam
deficere, cum fini sumus viciniore? Iam propè me-
tam contingimus, & cursum desinamus?

O passi gra viora! dabit Deus his quoque finem.
Sed Diogene multo sapientius Assitias Franciscus,
qui annis compluribus religiosissime sibi mortuus;
tandem ultimae cum Morte lucta vicinus: Incipia-
mus, inquit, o fratres, servire Domino Deo nostro; Franciscus
quia usque nunc partem profectimus.

Itaque constanti, o Christiani, constanti: pergen-
dum est in incepto, & brevissimum iter reliquum ala-
criter consiciendum. Ad hoc duo praecipue nos ju-
verint.

Primum est: Sinit Accusatio. In omnibus quae pa-
timur, reos nos fateamur. Pro se quisque dicat: Me-
rito hec patior: Ego quidem iustissime affligor. Iustus
es Domine, & rectum iudicium tuum. Rectissime dixit
Augustinus:

Vide obli-
cro, mi Lu-
dor, Tris-
mesium
meum. I.
c. 8. de la-
constantia
humana
lunaticu.

Apoc. cap. 2.
vers. 10.

Tob. cap. 1.
v. 18.
1. Cor. cap.
9. v. 24.

Virg. Aen.

Ita vita s.
Franciscus
14.

Dico ad
perseve-
randum
ad iudicia
Primum
psal. 118.
v. 137.

Aug. ser. 2. Augustinus: *tu licet a Dei plerumque oculis nunquam tamen in iusta. Quamdiu nosmet infontes credimus, & immentes affligi, tamen & patientia languet, & constantia.*

Egyptii Protegis Iosephi fratres, profecto exploratores non erant, ut arguebantur, monetam etiam pro tritico fidelissimè repræsentant, dominicum sphyrum neutiquam furati fuerant, nihilominus reos se professi; Merito, a iunt, *hec patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, idcirco venit super nos ista tribulatio.* Imitemur, obsecro, & dicamus. Merito hæc patimur, tametsi suspicio, fraudis, error, mendacium pessimam in nos fabam cu dant, idque in infontes; Nihilominus, merito hæc patimur, hæc & graviora vel milles meriti, rei surus. At ego, inquit, hæc in re innocentissimus accusor. Esto. Quid jam? Num ideo te reum negabis? Recordare, quæso, ante annos triginta, aut etiam quadraginta noxam à te commissam, & nondum per solutam poenam. En, exa etor jam adest, & solutionem B postcit. Equam vis objecti criminis nullam culpam sustineas, compos tamen fuisse culpæ jam pridem patratæ, sed nondum expiatæ: *idcirco venit super te ista tribulatio.* Ergo nunc exede, quod dudum intrivisti.

§. IV.

Paul. Diacon. I. 23. Rene Imperatrix, quod Paulus Diaconus narrat, à suomet famulo pulsà imperio: Ego, ajebar, Deo acceptum sero quod me orphanam & indignam ad imperium exererit; quod verò jam deieci me permittat, meis id peccatis adscribo; in cunctis autem malis & bonis sit nomen Domini benedictum. Vox digna celo. Hoc est inter serenos & nubilos soles eundem præ se ferre vultum, & instar Helio topij ad suum semper respicere Phœbum. Atque hoc etiam perditissimum latronem Apostolis priorem, in paradysum exivit, quod è cruce velut è cathedrâ suorum ipse scelus præ co proclamavit. *Et nos quidem iuste.* C Latronum aliter pœnè reum se negat, dum improbè libertatem postulat.

Cum ad portas Bethulæ jam hostis esset, & in urbe ingens omnium ejulatus audiretur, Iuditha vidua castissima in concionem progressa, ut flentes in spem erigeret: Nos ergo, inquit, non ulciscamur nos pro his quæ patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus.

Itaque cum affligimur, aut punimur, non in alios culpam, sed in nos ipsos referamus, ac fateamur, nos longè mitius, quàm commuerimus, puniri à Deo, qui more suo poenam statuit noxæ semper minorem, & apud ipsos etiam inferos, ut Theologi loquuntur, citra condignum punit. Hinc Iobus sapientissimè optans: Atque utinam, inquit, Deus loqueretur tecum, ut intelligeres, quid multo minor exigeris ab eo, quàm mereris. D inquit as tua. Tu complurim scelerum tuorum oblitus, non itidem Deus, qui satiens est redditor, qui minus exigit quàm debeas. Quisquis igitur in miseriam est, assidue dicat: Peccavi; & ego quidem justè punior; merito hæc patior; minora exigo, quàm mereatur iniquitas mea; nimium molli tangor ferulâ; multo graviora commeri. Atque hoc primum est, quod diximus, Constantiæ adjumentum, *Suimet Accusatio.*

Alterum, *Divine Voluntatis ac Providentiæ consideratio.* Omnia quæcunque patimur, Deo volente patimur. Deus ab æterno non solum pravitit, sed & voluit ut unusquisque in eas omnino miseras incidere, in quas revera jam incidit. Itaque seporemur culpam à poenâ, tollamus ab afflictione delictum; & dicendum erit; Iustus Deus, ut nullius peccati est auctor, ita omnium afflictionum & poenarum princi-

palis (atque ut theologi loquuntur) *positiva effectiva causa est.* Non vult Deus, sed permittit ut noxa seu culpa quæ plurimarum sæpe miseriarum ac poenarum causa est, committatur. Sed commissa culpa vult etiam, quia justus est, ut sequatur poena.

Ergo à Deo Deique Voluntate ac Providentiâ universæ calamitates & ærumnæ in nos immittuntur. Deus vult, (quod probè capiamus) ut his omnino, quibus preamur malis, preamur. Ideo, quisquis es, debes velle hæc pati (quod Seneca monet) cum scias ex decreto Dei fieri. Amantissimus hic pater liberos suos severè educat.

Fit nonnunquam ut in plateis pueri ludant, virgarum metu securi. Sed imperatissimus adest vir quispian honestus, qui unius è turbâ adolescentuli aures arripiens, quillum à focis abducit. Quisquis hoc fieri cernit, mox affirmat: Proculdubio hic pueri parens est; filium suum abducit, alios non curat. Ita nos sæpe dum ludimus, dum nugamur, dum lascivimus, ab optimo parente abducimur à lusu. Qui lusus nostros afflictionibus turbat, qui aurem pervellit trahitque, non ignotus homo, non alienus est; pater est. Nam quem diligit Dominus castigat (millies inculcandum) *flagellat autem omnem filium quem recipit.* Quod si extra disciplinam estis, ergo adulteri, & non filii estis.

§. V.

Hispanica quædam vina ejus generis sunt, ut in sua patriâ non sine horrore bibantur, cum trans maria vehuntur, saporem & odorem acquirunt gratissimum. Ita nos Deus trans mare afflictionis vehit, ut austeritate positâ optimum patientiæ odorem acquiramus. Dei nutu fiunt hæc omnia. Quâ ratione vinum austerius mansuetos mores doceatur, jam supra dixi; addo istud:

Hieronymus Cardanus, vir varæ eruditionis affirma, ab exploratâ experientiâ constare, Musti dulcedinem servari posse hac industria: Si dolium, inquit, intus & extra pice oppilatum, dulci vino licet sacculento impleatur, & menslem flumine mergatur, anno integro nil decedet dulcedini, quam picis calor & aquæ frigidus defendunt.

Non aliter agit nobiscum Deus, qui nos calamitatum aquis immergit, ne in pravos mores degeneremus, & acetur famus. Vtique hoc fluvio mersus est rex ille qui vociferatur: *Libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquarum.* At ubi his aquis extractus est, de eo sibi se gratulatus est: *Miser de summo, & accepit, & assumpsit in aquis multis.*

Lætiensis abbas Ludovicus Bloisus ad rem dixit, quod grandissimis & planè aureis characteribus videtur exarandum. Verba piissimi scriptoris hæc sunt: *Quidam amicorum Dei, ait: quem Deus domis potioribus exornare, sublimiterque transformare decrevit, eum non blandè & mollior lavare, sed totum in mare amaritudinis immergere consuevit.* Nota hoc, mi Christiane, nota, nota: non vino rosaceo te lavandum, sed mari salissimo & amarissimo immergendum. Et hoc tibi balneum pater amantissimus paravit ab æterno.

Quapropter omnia omnino, læta, tristia è Dei manu acceptanda, & hoc tenore constantissimè pergendum, usque in finem. Quot psalmos rex Hebræus composuit hac inscriptione: *Psalmus usque in finem,* qui scilicet à primo ad ultimum usque versum decantandus fuit. In Patientiæ gymnasio, non theatrales fabulas, non nuptiale canticum modulari cepimus, sed mortuale, sed lugubres threnos, quos profecto pessimè canimus, si non canimus usque in finem. Nunquam decrit quod patiamur.

Verissimè dictum: *Vna tentatione seu tribulatione rece denre, alia supervenit; & semper aliquid ad patiendum habebimus.*

Vide Helio tropij meri. Et hic supra part. 2. c. 6.

Heb. c. 12. vers. 6.

Card. l. 13. de Subilit. mih. p. 282.

Pl. 68. v. 15.

Pl. 17. v. 17.

Pl. Instit. spirit. c. 3.

Thom. de Kemp. l. 1. c. 13. n. 3. c. 13. n. 3. c. 13. n. 3.

Paul. Diacon. l. 23.

Iudith cap. 8. v. 26. & 27.

Culpa in nos non in alios referenda.

Iob c. 11. v. 5. & 6.

Ecclesi. c. 5. v. 4.

Secundum Constantiæ adjumentum.

Misericordias di. & peccatis non culpæ.

vimus: sed & priore adhuc durante consuetu, alii plures super-
venient, & insperatè. Ideo threni sic modulandi sunt, ut
modulorum fines extendamus. Cantandum est car-
men Patientiæ usque in finem.

Premium
datur per-
severanti-
bus;

Inchoantibus præmium promittitur, sed perseve-
rantibus datur. Iudas Iscariothes optimè coepit, sed
pessimè finivit; laudatur illius initium, sed finis dam-
natur. Multorum est incipere; paucorum finire. E
beati Gregorii sententiâ: Virtus boni operis perseve-
rantia est, quæ sola coronatur. Incaustum bonum agi-
tur, si ante terminum vitæ deseratur.

Bernardus ad hoc variè inflammas: Profrus, in-
quit, absque perseverantiâ nec qui pugnat, victoriam;
nec palmam victor consequitur. Vigor virium, virtu-
tum consummatio, foror est Patientiæ Perseverantia.

Ideo dia-
bolus soli
persevera-
tiæ insidia-
tur.

Tolle perseverantiâ, nec obsequium mæcedem, nec
beneficium gratiam, nec laudem habebit fortitudo.
Diabolus soli semper Perseverantiæ insidiatur, quam
solum virtutem novit coronari. Nimirum Finis, non
pugna coronat. Lauda navigantis felicitatem, sed
cum venerit ad portum. Parum est crucem humeris
recepisse, nisi eam deportaveris usque ad metam. *Ve-
his qui postulerunt sustinentiam.* Eja fortiter, Christiani, &
constanter, ne in nos cantetur fabula,
*Cepisti melius, quam desina; ultima primis
Dedecori sunt*

Ecclesi. cap.
2. v. 16.

Divinus Paulus Miletî sentibus valedicens liberè
proclamat: *Vincula & tribulationes Hierosolymis me man-
nent. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pre-
tiosorem quam me, dummodo consummum cursum meum.
Sequamur præcæti vocem, & accinamus; pro se quis-
que dicat: Quoquo pretio, quibus quibus impensis, &
gratum coemendum sit cælum; oderint, persequan-
tur, vexent, lacerent me, quotquot volunt; mala me
onerent, quotquot Deo placuerit immittere; omnia
facere, omnia pati paratus sum, dummodo consum-
mem cursum meum, dummodo liceat ad finem dice-
re: CONSUMMATVM EST. Puctus labori, fatidus, re-
spondebit abundantissimus, æternus.*

Athor. e. 30.
v. 23. & 24

Ut hoc ipsum Christianis omnibus validissimè per-
suaderetur, divina Chrysofomi facundia mirè labo-
ravir. Chrysofomum ipsum loquentem audite: *Hæc
est, inquit, Voluntas Dei, semper gratias agere: hoc est animæ
sapienter instituta. Passus es aliquid mali? si velis, non est ma-
lum: gratias age Deo, & malum in bonum transmutasti. Dic
tu quoque quemadmodum Job: Sit nomen Domini benedi-
ctum in sæcula. Quid enim tale, quæso passus es? Incurvit
morbus: At nihil novum est, corpus enim mortale nobis est, &
pati natum. Sed pecuniarum inopiâ? Verum & hæc acquiri-
possunt, & amitti, & hic tantum manent. Sed ab inimicis in-
sidia & calumnia? Sed nos in his injuriam non patimur, sed
illi qui faciunt. Peccavit enim non qui male passus est, sed qui
male fecit.*

A hæc numeranda. Siquando iter feceris, ajebant, non erga libe-
prius de loco, ubi fessus accubueris, abeas, antequam ter-
ros pias. Hoc scilicet volebant, attentè circumspice. *Pa-*

rent, si quando viatores essent, ne quid sarcinularum
post se reliquissent. Sic & stellas digitis monstrari ve-
tabant, non quod nefas sit manum ad sidera intende-
re, sed quia curioso stellarum aspectu oculorum aciem
hebetari credebant. Sic etiam prudenter monebant:
Si quid te offerit, dicito, *Deo gratias*: Aut, *Rependat
hoc Deus*. Præceptum sanè aureum, & ad rem nostram.
Quidquid ignium, quidquid ad verborum te ustularit,
quisquis hominum te laeserit aut turbarit, tam amplas
tu age gratias, pœnde ac si stipem liberalissimam ac-
ceperis.

Solent etiam parentes serii suos liberos condocere,
facere, ut virgæ castigati, virgæ osculentur. Sic & in
scholis discipuli melioris indolis magistro gratias a-
gunt, cum cæsi sunt, perinde si dicant: Domine Præ-
ceptor, me punitum non agrè fero; pœnas merui:
jamque mihi potius gratulor, quod etiam nunquam magi-
stro meo curæ sim; quæ nondum spem omnem de
me abiecerit. Et quid indignè? Præceptoris est in di-
scipulos animas vertere cum delinquant, ita in poste-
rum cautiore fiunt. *O bonam indolem, sed raram,
quæ plagas hoc ore concoquit! Ita decet: In omni pa-*

tientia & longanimitate, cum gaudio gratias agentes Deo *Coloss. cap.
2. v. 11. & 12.*
triqui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum. Atqui hæc
pars, hæc fors sanctorum est, *Pati plurima, & gratias a-
gere, quod tanto se Deo dignetur honor.*
Ut hoc ipsum Christianis omnibus validissimè per-
suaderetur, divina Chrysofomi facundia mirè labo-
ravir. Chrysofomum ipsum loquentem audite: *Hæc
est, inquit, Voluntas Dei, semper gratias agere: hoc est animæ
sapienter instituta. Passus es aliquid mali? si velis, non est ma-
lum: gratias age Deo, & malum in bonum transmutasti. Dic
tu quoque quemadmodum Job: Sit nomen Domini benedi-
ctum in sæcula. Quid enim tale, quæso passus es? Incurvit
morbus: At nihil novum est, corpus enim mortale nobis est, &
pati natum. Sed pecuniarum inopiâ? Verum & hæc acquiri-
possunt, & amitti, & hic tantum manent. Sed ab inimicis in-
sidia & calumnia? Sed nos in his injuriam non patimur, sed
illi qui faciunt. Peccavit enim non qui male passus est, sed qui
male fecit.*

Chryf. tom.
5. ho. 68.
institio, cujus
inscripiti:
Quod ma-
ximum lu-
crum in tri-
bulationi-
bus est gra-
tiarum actio
inhibi p. 365

CAPVT IV.

Afflictiones tolerandas esse cum GRATIA-
RVM ACTIONE.

Phidias artificum nobilissimus, plastes doctissi-
mus, è luto, cerâ, gypso, marmore, ligno, ære, ebo-
re, argento, auro, ex omni denique materia statuas, &
ex omni panè ligno Mercurium potuit effingere. Af-
firmat Seneca: *Non ex eboze tantum Phidias sciebat, facere
simulacra: faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc vitiozem
materiam obrulisset, fecisset quale ex illâ fieri optimum posset.
Quod si ligno rudi & nondum dolato vox fuisset, uti-
que gratias huic magistro suo maximas habuisset,
quod eruditæ manus beneficio licuisset sibi pristinam
deformatam exure.*

Seneca epist.
35. sine.

Ærumnis & afflictionibus homo sic dolatur ab
omnifcio artifice Deo, ut in novam omnino dignitatè
reformetur. Ideo par est, ut suo Phidias gratias agat
informis antea truncus, nunquam in tam elegantem
statuam mutandus, nisi tam multum sui amisisset, do-
labris inclementer & asperè tractatus.

Quartus
afflictionis
tolerandæ
modus, seu
documen-
tum.

Diximus ad versa omnia Patienter, Hilari-
ter, Constantè toleranda. His quartum addimus modum, Cum
GRATIARVM ACTIONE, seu, Gratè. Cur autem gra-
tiæ sint agendæ pro calamitatibus alioquin ingrati-
ssimis beneficiis, jam exponemus.

§. I.

Germano-
rum veteru

Germani veteres suos olim liberos erudierunt, tra-
ditis per certa symbola præceptis. Inter quæ &

Quidquid ergo malorum te premit, age Deo gra-
tias, & malum in bonum transmutatum est. Ne igitur, *Idem tom.
4. in 1. ad
Theff. cap. 3.
hom. 3. post
med.*
quod idem Chrysofomus monet, in tentationibus in-
dignemur, neque angustiemur, neque tumultuemur. *Tob gra-
tias vitibus diabolo intulit, cum siliatus gratias egit, quam
cum pauperibus sua distribuit. Omnibus enim privatum, ge-
nerosè & cum gratiarum actione id ferre multò majus est,
quam in divitiis degentem facere elemosynam, sicut in hoc con-
tigit iusto.*

At, ignis iniquædus sapius substantiam tuam absumpsit, &
foram donum populatus est? Reminiscere eorum quæ *Tob ac-
ciderunt: age gratias Domino, qui prohibere potest, & non
prohibuit, & tantam recipies mercedem, quantam si omnia illa
in pauperum manum reposuisses! Hoc ipsum iteratò affir-
mans, inquit, habebis mercedem cum eo, qui pecunias
suas pauperibus largitus est, si amisit illis gratias egeris, & cum
ad divitiores ire poteris, sustinueris illas magis non recipere,
quam hoc pacto recipere.*

Idem eod.
tomo. tom.
1. post med.
& tom. 1.
hom. 5. de
paciè. tom.

Sed in pauperie degis, & fame, & infinitis periculis? Re-
cordare Lazarum cum inopiâ, & orbitate, & innumeris aliis
pugnantem molestiis, & hæc post virtutem tantam, Recordare
Apostolorum, qui & in fame, & in siti, & in nuditate dege-
bant; prophetarum, justorum; & omnes ipsos invenies non de
divitiis, non de gaudentibus, sed de egentibus, tribulatis, &
angustiatis esse. Hæc apud te ipsum colligens, Domino gratias
age, quod te hujus fecit participem, non exosus, sed & valde di-
ligens: quoniam & illos tot gravia pati non permisisset, nisi
vehementer amasset. Nullum gratiarum actio par bonum.

Hoc

Hoc maximum est sacrificium, hæc oblatio perfecta. Idco dicitur Paulus: In omnibus, inquit, gratias agite: hæc est enim Voluntas Dei.

Hebræi iuvenes ad Babylonicum regem damnati, in ipsis flammis, tanquam lautissimi epulati, gratias agebant Deo. Nam Daniele teste, quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant. Deum in fornace dicentes: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabilis, & superexaltatus in secula. Et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum, & laudabile, & superexaltarum in omnibus seculis. Hinc illis igneus hic carcer pro æstivo palatio, piceus fumus pro vernante cælo, flammæ pro veste, catenæ pro armillis & torque fuerunt.

§. II.

ET quia hoc quod asserimus, gratias Deo etiam in adversis agendas, res maximi momenti est, amplissimum id testimonium firmatum est. Chrysostomus, quod dicitur inceptum, hæc in res singulariter facundus, & planè Chrysostomus, hoc est oris aurei orator, & unam rem assidue, ut decebat, inculcans: Gratias, inquit, porro agere convenit, non diuities modo, sed & paupertate oppressos: non sanos, sed & aegrotantes: non eos quibus prospera omnia, sed & eos quibus adversa contingunt. Deo enim gratias agere, cum secundo cursu res feruntur, nihil mirum fuerit, at verò cum ingenti subortâ tempestate jactata undique navis periculum incurrerit, tum demum magna existit patientiâ, & aequanimitatisq; probatio. Quo certè & hoc hinc coronam reportavit, & diaboli impudens os obturavit, planum faciens se, cum felix esset, non ob pecunias, sed ob misericordiam erga Deum charitatem gratias egisse.

Hoc est maxime grati animi, hoc sapientiæ studiosi, in rebus etiam adversis & adversis gratias agere, pro omnibus gloriâ Deum asserere, non solum pro beneficiis, sed etiam pro suppliciis: hoc enim majorem mercedem conciliat. In bonis quidem gratias agens reddidisti debitum: in malis autem, Deum distitisti debitorem. Qui enim beneficio affectus est, & agit gratias, reddit debitum: qui autem male affectus est, & gloria afficit, is debitum acquirit. Ita Deus æquè de laudandis, & cum punit, & cum à supplicio eximit. Utraque enim sunt curationis, utraque sunt bonitatis. Oportet ergo eum æquè laudare, & quod posuerit Adam in paradiso, & quod eum expulerit, & agere gratias non solum pro regno, sed etiam pro gehennâ. Eam enim & fecit & minatus est, ut à vitio liberaret.

Quemadmodum ergo medicum non solum nutriendum, sed etiam fame excruciantem, non solum in forum eluculentem, sed etiam domi alicubi includentem; non solum ungentem, sed etiam urentem & secantem observamus, & admiramur (et si enim sunt contraria quæ sunt, unam tamen finem respiciunt) ita etiam oportet Deum laudare pro omnibus, atque adeo multo magis, quatenus hic quidem Deus, ille verò homo: & quod res quidem eorum sepe aliter eveniunt, quæ autem Deus facit, sunt cum summa sapientiâ & curâ. Ideo etiam, non solum gratias agamus Deo, si consequamur quod petimus, sed etiam si repulsam passî fuerimus. Nam cum Deus nobis aliquid denegat, non minus pater est, quam si concessisset. Nescimus enim nos quæ nobis conducant sicut ipse novit.

Itaque si ve voti compotes, si ve impotes simus, gratias agere debemus. Magnis ergo thesauris est gratiarum actio, magis divitiæ, inconsumptum bonum, & sortis armatura. Erigit in tribulationibus remissio, si sit in eâ gratiarum actio. Ibi multæ quidem insidiæ, ubi virtus: illic invidia, ubi misericordia. Sed est nobis telum maximum, quod omnes tales machinas repellere valet, qui per hæc omnia Deo gratias agit. Perdidisti pecunias? Si gratias quidem egeris, animam lucratus es, & majores nactus es divitias, quia Dei benevolentiam hausisti amplius.

Nec aliter sanè Augustinus: Sic, inquit, sunt boni & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & unum habeat putre-

dinem, & aliud aromata pretiosa cum uno ventilabro ventilata. Illud vas, ubi fuerint aromata, odorem desiderabilem, aliud autem factorem intolerabilem reddit. Ita simul boni & mali indiscretè quidem turbati, sed alto Dei judicio separati.

Quoties aliqua tribulatio in Mundum venerit, qui boni sunt, velut vasa sancta gratias agunt Deo, qui eos castigare dignatur: illi vero qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra Deum dicentes: O Deus quid tanti mali fecimus, ut talia patiamur? Unde sepe sit, ut infelices isti amore hujus vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de quâ fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod pejus est, nec ista mala presentia possunt evadere, & ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt pervenire.

Igitur, Admonendi sunt, inquit Gregorius, qui flagella metuant, ut si malis veteratè carere desiderant, æterna supplicia perhorrescant.

Veterum Patrum historiæ memorant, fuisse inter eos hominem, qui culpâ proflus non suâ, in odium & infensionem omnium incurrit. Nemo eum amplius admittebat, nemo salutabat, nemo librum vel panem commo dabat, nemo finitis laboribus domum suam invitabat. Ille tamen (quod laude dignissimum) in his omnibus gratias Deo agebat. Evenit autem ut hic ipse à messe domum rediens nil panis reperiret. Quid hic ageret? à socijs nil sperare potuit: num ergo è cælo petendus panis? Inde profectò allata est annona. Nam brevî adfuit, qui ad fores pulsaret, camelum trahens panibus onustum. Ubi hæc Dei liberalissimam in se providentiam anachoreta vidit, in lacrymas solutus: Ergone, inquit, ô mi amantissimè Deus, indignus ego sum, qui diutiùs pro te penuriam patiar? Ab eo autem tempore & alij in eum longè mitiores erant, & ut scriptor loquitur, repauebant eum.

§. III.

Ille optimus, & exploratæ patientiæ senex Tobias, Non est contristatus contra Deum, quod plagâ cæcitatè venerit ei: sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. Hoc nobis omni conatu imitandum est. Cum despiciamur, ridemur, in odium vocamur, cum iniqua plurima præcipitamus, gratias Deo agamus. Quo factò provocatus Deus, aut hostiles aliorum, in nos animos mutabit, ut crebra testatur experientia, aut aliunde, quidquid hoc mali est, largissimè pensabit.

Hæc beatissimi Pauli mens est, qui hortatur: Gratias agentes semper pro omnibus. Quod divus Hieronymus considerans: Pro beneficiis, ait, gratias agere vel idololatricè ac Iudæi norunt, pro calamitatibus & suppliciis soli Christiani. Quare juxta Apostolum in omnibus periculis & miserijs dicamus semper, Benedictus Deus. Hic animus Christiani est.

Quæ de re Imitatio Christi libro tertio, capite quinquagesimo, tam præclare disserit, ut putem hoc, quod dixi, caput, aut certè illius partem afflictis, mortuis, quocumque modo turbatis quotidie prælegendum. Vnde ad institutum & hæc delibamus: Gratias hoc præsertim tibi ago, Domine Deus, qui a non pepercisti malis meis, sed attrivisti me verberibus amaris, infligens coleres & immitrens angustias foris & intus. Disciplina tua super me, & virga tua ipsa me docebit.

Refert è beati Domini familia Ecclesiastes infans, Virum spectatæ eruditionis à religiosissimâ quadam virgine compendium vitæ sanctius instituentæ petiisse. Illa decem omnino documentis rem omnem complexa, & quinto quidem loco hoc assignans: Tantis doloribus aiebat, & angoribus nemo afficiatur, quin gratias pro iis agat, seque indignum his iudicet, & poenâ majores ac duplicatas petat. Quod illa

Boni cum tribulatur gratias agunt Deo superbi, vero murmurant.

Greg. parte 3. pastor. Admon. 14. in iis. Vita PP. tr. de Fortit.

Tob. cap. 2. v. 13. & 14.

Grat. Ephes. c. 5. v. 20.

Thomas de Kemp. l. 3. c. 50. n. 5. v. 5. v. 5. v. 5.

Joan. Tauler. l. 1. c. 24. v. 13. anno 1350.

Dom. 1. 3. v. 26. & 32.

Chrys. to. 4. in 1. 1. 1. ad Rom. hom. 2. in 1.

Idem to. 1. in Psal. 9.

Idem in Psal. 148. m. 1. m. 1. pag. 1082. & seq.

Idem in 1. 1. Gen. ho. 30. post med. Idem 10. 5. hom. 1. pro prius in om.

Aug. 10. 10. serm. 111.

certè reipsa præstitit. Quin & nos imitatur rem imitatione dignissimam?

Exemplo demonstratur quod dicimus: Tussit quis totà nocte, præcordiis miserè concussis, somnum non vidit, & omnes horarum partes numeravit. Rem magnam hic fecerit, si dicere audeat: Domine Deus da tussim vehementiorem, quæ magis me vexet, nam ego sæviora sum meritis.

Est qui dolore capitis, torsione stomachi, qui arthritide, calculo, podagrâ laboret, & tamen hoc unum clamat; Domine dolorem gemina, modò simul & patientiam. Quis est hic, & laudabimus eum?

Est quem tres quatuorve cavillatores, largiter irriterint. At ille dicat: O mi Christe pro me sapius illuluse, plures in me immitte, qui me & irrideant, & probris variis afficiant; his ego dignus sum. At est qui sic precetur: Non dubitem esse, sed tætere, & abdita se solari patientiâ. Nec decernit qui sic orat: Mi amatissime Deus, ego quidem non unâ tantum suffusus sum cruce, varia patior: sed, ô Domine, te rogo, da graviora quæ patiar, ærumnas auge: sat scio, augebis simul & patientiam. Nunc de istis gratias tibi ago, & indignum me iudico, qui patiar pro te Deo meo.

Num hæcenus ita precati sumus, num ita precaturi deinceps? O Christiani quandoque nos ipsi nobis de sanctimoniâ nescio quâ suspecti sumus, ubi has illasve precatiunculas recitaverimus. Sed ô quàm remoti etiamnum agimus à verâ patientiâ? Hic viri, hic gigantes sumus, his exerceamur. Hæc nemo arbitratur, nemo laudat, nisi solus ille scrutator cordium Deus, cui è musicis instrumentis duo potissimum probantur. Tympanum & Organum; Tympanum contribulati spiritus, Organum laudis & gratiarum actionis. Tympani mugitus iste est: Ah, ah, quàm hoc dolet! quàm hoc urit! Sed ô Deus ne deseras me, da patientiam ô patientissime Iesu! Hoc sanè tympanum præclare resonat, vincitque vel delicatissimam musicam. Organum laudis suavissimos spargit modulòs. Beatus Iacobus qui à supplicio quod tulit, Intercisus dicitur, peritissimus hac in re Organicus, membratim mori sustinuit: quoties autem vel articulus digiti, vel iunctura membri præsecabatur, toties ille auditus est dicere, DEO GRATIAS.

Magistrum hac in re habuit Iobum, qui quoties nova clades nuntiabatur, toties ille novas Deo gratias agebat. Venit qui nuntiaret: Boves cum asinis à Sabæis abacti sunt. Ad quæ Iobus: Sit nomen Domini benedictum. Venit alius: Ignis è cælo lapsus quorundam greges absumpsit. Iob iterum: Sit nomen Domini benedictum. Venit tertius: Camelos invalserunt Chaldaei, & abegerunt omnes. Iob constanter: Sit nomen Domini benedictum. Venit alius: Liberi tui omnes unâ domus ruinâ sepulti sunt. Iob ut prius: Sit nomen Domini benedictum. Sic Domino placuit, ita factum est. En Organum ludis, en Organum artificiosissimum, quæ Deus ipse commendans: Numquid considerasti, ait, servum meum Iob, quod non sit ei similis in terrâ?

§. IV.

Peris, ut Stobæus fert, mos erat, ut si quem civium Rex citari, & quantumvis innocentem flagellari iussisset, ille sic cæsus amplissimas ageret gratias, quod rex sui tam benevolè meminisset. Tantine est regis memoriâ non excidisse? sicine adoramus verbera, cum ore regio jubetur verberari? cur non æquè Optimo Maximo Deo nos submittimus, & plagas, quæ cæli pretium sunt, veneramus, & proni supplicèque pro iis gratias agimus? Hoc profectò sanctissimi quique homines fecerunt.

Laurentius igneo lectulo incumbens, vestit aper len-

tis ignibus assabatur. At ille: Assatus, inquit, gratias ago. Rectè omnino, nam in mensam magni regis hic cibus parabatur.

Theodorus ævo Maximiani Cæsaris, laceratis & pertusis jam lateribus vix spirans amplius, suum tamen organum animabat, & canebat: Benedicam Domini in omni tempore.

Plurimi sanctorum non humanius quàm canes habiti, ipsi tamen instar fidelissimorum canum, quo sævius cædebantur, hoc blandius se suo domino applicabant, cuius sibi gratiam ut conciliarent, omnia propiusimè ferebant. Nota vox est inter iumenta sese numerantis: *Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.*

Rufinus Aquileiensis memorat, è priscis Ascetis optimum senem ægrotanti discipulo dixisse: Ne tristeris, fili, ob corporis morbum. Summa enim religio est, ut quis in infirmitate Deo gratias agat. Si ferrum es, ignis tibi æruginem absterget; si aurum es, experimentum tui ab igne quoque lumendum est. Ne igitur cadas animo. Si corpus tuum torqueri vult Deus, tu quis es, qui ei resistas, aut id molestè feras? Ergo sustine, & Deum precare, ut quæ ipse vult, illa concedat.

Nec omitendum illud Ioannis Avilæ divinum monitum, vel millies inculcandum: In adversis unum Deo gratias plus valet, quàm in prosperis sex millia. Nimirum summa religio est inter adversa Deo gratias agere.

Maximum est discrimen inter carnes quæ verui fiuntur ad ignem torrendæ. Nam si aridus & excuc capos aut pulli gallinæ macie torridi sint affandi, necessarium proflus est ut cocus has carnes minimè succidas liquato adipe sæpius perfundat, vix tamen multo labore aliud quàm osseum, & stramineum, vel ligneum ferulum parabit. Sin verò aut opimus asser, aut obesa gallina, aut pinguis & spado capus, aut vitulus saginatus, aut altis porcus, aut præpingues meles agrides assentur, non opus multam his pinguedinem atundere, suo se succo perfundunt, sed & multum supererit pinguisissimi liquoris. Atque hæc omnino dapes sunt dominicæ regis mensis inferendæ.

Ita proflus illi hominum, qui nunquam in saginâ spiritus fuerunt, quibus nec mens, nec sensus, nihil devotionis, nihil fervoris est, si ad ignem afflictionis applicentur, heu quàm aridum sit assum! iis quidem consolatio instar pinguedinis adhibetur, sed parum proficitur, insolabiliter lugent. Deest sagina boni spiritus, quantumcunque ungas, maciem non correxeris; quomodocunque soleris, patientiam non perfluas.

Illi verò qui præcepta Patientiæ alto pectore combiberunt, qui Voluntati divinæ seiplos totos devoverunt, cum calamitatis ignem sentiunt, tum maximè devotionis suæ pinguedinem ostendunt; animo præsentunt, & imperterrito, seiplos aliòque solatio afficiunt; ad vilissima quæque se submitunt, pro ærumnis gratias agunt, plus calamitatum petunt; ita se suâ velut pinguedine perfundunt. Hi sanè ad epulum illud grande ac regium parantur, ad quod convivæ his invitantur: *Ecce prandium meum paravi, tauri mei & altilia occisa, & omnia parata sunt: venite ad nuptias.*

Quemadmodum verò adæps carnis assæ meliori est odore quàm lixæ; ita gratiarum actio longè pretiosior, Deoque charior est ab iis proveniens, qui diuturni doloris, aut mœroris ignibus velut assantur, quàm ab iis, qui levibus incommodis consistantur, & mare navigant planè tranquillum ac placidum.

Nocemus cum suis post procellas illas quibus orbis universas haustus est, gratiarum actionem instituit illustrem, nam aram struxit ex omni pecore, & ex uni-

Duo è musicis instrumentis probantur. Tympanum, & Organum.

Iob 6. 2. vers. 3.

Psal. 33. vers. 2.

Psal. 73. v. 22 & 23.

Ruffin. l. 3. nu. 157. & Psal. 118.

Psalm. 118. bello 7. nu. 16.

Avila 10. 1. epist. p. 20.

Discrimen inter homines præceptis Patientiæ imbutos & homines iis non imbutos.

Mat. 6. 21. vers. 4.

A quibus gratiarum actio est Deo pretiosior.

Gen. 2. 8. vers. 21. Cur Noë in diluio in effugienda morte majoribus mollestias tu- letis, quam si mors ei ceteris fuisset ob- eund.

versis volucris victimas selegit, obtulitque holocau- sta. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis.

Sed cogita, quamdiu & quantis Noëmis miseriis sit exercitus. Nam bonam ætatis partem (dum totus Orbis securè delitatur) cum magnâ fatigatione in extruendâ Arcâ detruvit. Quod mortem effugerit, id majoribus ejus molestias factum, quàm si mors centies fuisset obeunda. Nam præterquam quod Arcâ ei quasi sepulchrum decem mensium fuit, insuavius nihil esse poterat, quàm in animalium ster- coribus panè imperferum tamdiu detineri. Postquam tantas difficultates eluctatus est, in novum mœrorem incidit: ludibrio se habitum à fuomet filio intellexit, & ei quem magno Dei beneficio salvum, è diluio receperat, suo ipsius ore maledicere coactus est.

Ita Noëmi constantem patientiam & inter adver- sa gratiarum actionem velut gratissimum odorem Deus admittit, ac beneficis amplioribus remunerata est.

§. 8.

ERgo, quod Paulus hortatur, Gratias agamus semper pro omnibus. Et sanè in Patientia gym- nasio, nullæ voces crebrius ingeminandæ sunt quàm hæ ipsæ, DEO GRATIAS, aut BENEDICTVS DEVS. Hoc unum ad omnia usurpandum. Sed nostam in- dociles sumus, ut vel duas solum voculas lentissimè capiamus. Optimè dixit Franciscus Petrarcha: Hic est mos, citò vultis accipere, tardè autem dare ad il- lud alacres, ad hoc mœsti; ad illud præcipites, ad hoc segnes. Petitio plerunque calet dum in petretur quod petitur, at gratiarum actio, cum impetratum est, sæpe frigidissima est.

Deo gratias aut Benedic- tus Deus ad omnia usurpan- dum. Petrarcha l. 2. de Vita- que Forti- tud. 37.

In nostro hoc gymnasio contrarium & solet, & de- bet fieri. Nam patientiæ discipuli, cum calicem ven- dent amaroris plenum, orant quidè cum Christo: Pa- ter, transeat à me calix iste. Sed has ipsas quantumvis calidas preces refrigerant adjunctis verbis. Verunt a- men, o mi Pater, verumtamen non me. sed tua volun- tas fiat. Ita liberari quidem cupiunt, si tamen placeat Deo. Cum verò gratias agunt, toti id faci- unt, & quidem calidissimas agunt gratias tam lin- guâ, quàm mente. Illorum voces sunt: Immor- tales, infinitas, & DEVS, gratias ago, quod me tanto dignaris honore, & aliquid pro te patiendum submittis: gratias ago, quod me inter filios tuos nu- meras; quis autem filius quem pater non corripiat?

Matth. 26. vers. 39. Luc. 22. vers. 42.

Quis sanâ intelligentiâ, inquit Gregorius, de percussione sua ingratus existet, si ipse sine flagello non exit, qui hic sine pecca- to dixit. Ideo, Recte mentis est, Deum non solum in prosperis be- nedicere, sed etiam in adversitatibus collaudare. Si in ad- versis gratias referens Deum tibi patientiâ feceris esse placa- bilem, & que amissa sunt, multiplicata redduntur, & super hæc gaudia æterna præstantur.

Greg. parti. 3. pastoral. admon. 13 sine omnino. Idem 10. 4. l. 8. ep. 31.

Enim vero patri pro plagis & disciplinâ meritissimò aguntur gratiæ, nam patris verbera multo meliora sunt quàm hostis oscula. Nemini non notissima vox patris est: Ego quem amo castigo: omnes filios meos flagello. Vis esse filius? adesto castigandus. Quid hic parenti optimo respondeant filii? Augustinus ver- ba suggerit; ita respondendum: Et cum blandiris, pa- ter es; & cum cædis, pater: blandiris, ne desiciamus, cædis nos pericamus. Addit Augustinus, & ad rem accuratè nos instruens: Exalate, inquit, Dominum Deum nostrum. It- rum exaltemus eum qui bonus est. Nam si non vindicet, & deserat, perimus.

Patris ver- bera me- liora quâ hostis of- cula. Apo. 6. 3. vers. 19. Aug. 10. 8. in ps. 98. prope finem. mibi pag. 454. Et in ps. 91. pag. 139. Et in ps. 48. pag. 187. & pag. 189.

igitur, Quando bene est, lauda misericordiam: Quando male est, lauda justitiam. Tu qualis filius es? Quando te pa- ter emendat, tunc tibi displicet. Non emendaret, nisi tu illi displiceret. At si sic displiceret ut odisset, non ille te emenda-

ret. Gratias age ergo emendatori, ut accipias hereditatem à Deo qui te emendat. Quando aliquos flagellat in terrâ, admonitio est, nondum damnatio. Patiens est super peccatores, non exercens iram, sed expectans poenitentiam.

Sed nunquid sapius pro re vili & etiam ingrata gratias agimus, vel eam solum ob causam, quia meliora speramus? Nam qui ob primum beneficium gratus est, secundum provocat. Idcirco cui vel mi- ca salis est & prudentia, is gratus est pro beneficio etiam ingrato. Sic enim secum ratiocinatur: Qui be- neficium dedit, utique bono animo id fecerit, cui si gratias referre omitterem, omni deinceps benefi- cio exciderem ut ingratus. Atque hoc quidem ratio dicitur. Lumen ratione superius est istud: DEVS nunc quidem cupreos & plumbeos sparit numos; coronas dividit, sed ipseas & cruentas. Quo id ani- mo facit? Vt brevi det aureas & gemmatas.

Cur igitur patri amantissimo meritam gratiam non persolvimus cum plumbum donat, cum spinas of- fert, & auro & gemmis brevi mutanda? Nunc ergo plumbum, nunc spinas amplectamur, & pro his non minus, quàm pro thesauris opulentissimis gratias aga- mus. Hæc auri & gemmarum certissima sunt pigno- ra. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria, & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur.

Job 22. v. 29.

CAPVT V.

Afflictiones aggrediendas esse cum PRÆME- DITATIONE.

ITA quam agimus, duos habet Tortores, Timo- rem & dolorem. Alteruter horum semper à tergo hæret, cæditque nos. Cum res sunt turbulentiæ & a- speræ, Dolor nos ferit: Cum valemus, & rebus secun- dis utimur, Timor nos tundit, nam timeamus ne quod gratum est, perdamus. Ita luculentè Augustinus: To- ra, inquit, vita ista intelligentibus tribulatio est, sunt enim duo tortores anime, non quidem simul torquentes, sed crucia- tu alternantes: horum duorum tortorum nomina Timor & Dolor. Quando tibi bene est, times: Quando male est, doles.

Duo Tor- tores in vita, Timor & Dolor.

Aug. 10. 10. de verbis Dom. serm. 41. postinit. mibi pag. 62.

Quando igitur nescire non possumus, nos à duo- bus his exactoribus identidem interpellandos, solerter præmeditandum est, quâ ratione nos ad illos gera- mus. Atque hic quintus modus est, quâ ad afflictiones afflicto- scite perferendas plurimum facit, si eas cum PRÆME- DITATIONE aggrediamur. Quomodo autem ad- versa sunt præmeditanda, nunc exponemus.

Quintus modus, afflicto- nis perfe- rende mo- dus.

§. I.

SOLlicitè monet Siracides: Fili acceden, ad servitutem Dei, sta in iustitiâ & timore, & præpara animam ad tentationem. Præpara vigilando, & precando; præpara subducendo te malignioribus occasioneibus, nam qui tetigerit picem, inquinabitur ab eâ. Præpara fir- mando cor in omnium aduersorum occursum. Nam hoc probè scias, si cœperis esse frugi, & piè castè- que DEVM colere, simul etiam incipient undi- que in te procellæ ruere. Hostes tui, crede mihi, non oriabuntur.

Eccle. 2. 2. vers. 1.

Idem c. 13. vers. 1.

Sapie. c. 14. vers. 11.

Chry. 10. 5. hœs. Can- sarionius & Aurelia- nus acti of- sent in exi- lium & c. mibi pag. 817. & 189.

Tu ergo te præpara: & noris, Omnia muscipulam esse pedibus insipientium. Atque ne vitæ blandimenta nos fallant, exactum illius typum subiciens Chrylosto- mus: Nihil est, inquit, in rebus humanis stabile, nihil incon- cussum, sed hominum vitâ imitatur mare vesaniens, quotidie parturiens naufragia, naufragia, inquam, tum nova, tum peri- culosa. Et ut cautissimè circumspectamus, quo demum loco simus, addit orator aureus: Omnium tumultuum ac turba-

zurbarum plena sunt, omnia scopuli & precipitia, omnia ruæ sub aquis latentes, & seruosæ cautes. Omnia terrores, discrimina, suspiciones, tremores & angores. Innumerabiles ubique personæ simulatæ, facies. Multa eorum velleræ, innumeri ubique lupi sub his occultati, ut jam inter hostes aliquis tutius vixerit, quam inter hos qui videntur amici. Qui heri adulabantur, qui blandiebantur, qui manus exosculabantur; hodie repente comperti sunt esse lupi, abjectisq; personis facti sunt omnibus accusatoribus acerbiores.

Ergo animam tuam ad tentationem præpara; stationem age, & pro portis tui cordis excuba; medius hostium cægis. Ergo in tranquillitate tempestatem, in sanitate, morbum, in divitiis paupertatem, calamitatem in prosperis expecta. Iobi patientia hinc plurimum adjuta. Nam, *Timor, inquit, quem timebam, evenit mihi, & quod verebar, accidit. Quidquid expectatum est diu, lenius accedit; & mali præcogitati mollis idus venit.*

Iob c. 3, v. 25.

Seneca ep. 18, ante med. ep. 76, sine. ep. 91, in. & post med. ep. 98, post in. & epist. 180. Animus adversus ea quæ possunt evenire firmatus, quia, est sibi causa beata aut miseræ vitæ.

Nam levius lædit quidquid prævidimus ante, At prævisa minus tela ferire solent. Ideo sapiens assuescit futuris malis & quæ aliis diu patientiæ levia faciunt, hic levia facit diu cogitando. Audimus aliquando voces imperitorum: *Nesciebam hoc mihi restare. Sapiens sibi omnia restare quidquid factum est, dicit, Sciebam. Cogitanda ergo sunt omnia, & animus adversus ea, quæ possunt evenire, firmatus. Exilia, tormenta, bella, morbos, naufragia meditare. Tota ante oculos sortis humane conditione ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimum potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis iniuriis velat noxiis obstruere. Inexpectata plus aggravant; novitas adiecit calamitatibus pondus. Ideo nihil nobis improvisum esse debet; in omnia præmittendus est animus: cogitandumque non quidquid solet fieri, sed quidquid potest fieri.*

Animus beatae aut miseræ vitæ sibi ipse causa est. Malis omnia in malum vertit, etiam quæ spe optimi venerant: rectus atque integer corrigit præva fortunæ; dura, atque aspera ferendi scientia mollit. Sive igitur alios observare volueris, sive teipsum favore seposito, & senties hoc & confiteberis, nihil ex his optabilibus & charis utile esse, nisi te contra levitatem casus, rerumque casu sequentium instruxeris: nisi illud frequenter & sine querelâ inter singula damna dixeris, Deo aliter visum est.

Seneca l. supra cit.

Sic composito animo nihil accidet; sic autem componetur, si quid humanarum rerum varietas possit, cogitaverit, antequam senserit, & liberos, & conjugem, & patrimonium sic habuerit, tanquam non utique semper habiturus, & tanquam non futurus ob hoc miserior, si habere desierit.

Plutarch. l. de tranquill. animi pro. p. finem.

Plutarchus commemorat, Vlysses post totos viginti annos militiæ actos, in patriam redire; jamque uxore Penelope flenti assidentem, nil tale passum & sic oculis perstruxisse. Eo enim venerat animo jam ante confirmato & adversus lacrymas munito. At ubi canem vidit in adventu suo mortuum, non temperavit à lacrymis. Illi illum autem sœtum subita res & inexpectata eum conjecerat. Qui minus ergo vult dolere de adversis, magis ea prævidere debet.

§. II.

AT nos nonnunquam adeo immeditati & inconsiderantes sumus, ut oblitri quod eamus, miremur nos aliquid perdere, amissuri uno die omnia. Sic imparati, etiam levissima expavescimus. Quocirca hoc agendum est, ne quid nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli malo tirones simus, & nihil miremur eorum ad quæ nati sumus. Ea quæ patimur paria sunt omnibus. Ita dico, paria sunt. Nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. Equum autem, si est, non

Ideo agendum est, ut quid inopinatum sit: quia nova graviora sunt.

A quo omnes usuri sunt, sed quod omnibus latum est. Imperetur ægritas animo, & sine querelâ mortalitatis tributa pendemus. Hiems frigora adducit; alger diu est. Æstas calores refert; affluendum est. Intemperies celi valetudinem tentat; agrotandum est. Et fera alicubi tibi occurret, aut homo feris in omnibus pernicie fior. Aliud aqua, aliud ignis eripiet. Hanc rerum conditionem mutare non possumus: id possumus. Magnum fumere animum, quo fortiter fortuita patiamur.

Ad hanc tolerantiam legem animus noster aptandus est, hanc sequatur, huic pareat: & quæcumque fuerint, debuisse fieri putet. Optimum est pati quod emendare non possis, & DEVM, quo auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari. Malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur. Quare impigri atque alacres excipiamus in peria, & sic alloquamur DEVM: Duc me Pater, quocumque placuerit. Adsum impiger nulla parendi mora est. Tu meam etiam rebellem ad te propitius compelle voluntatem. Sic vivamus, sic loquamur. Paratos nos inveniat quæcumque calamitas.

Hæc ob causam Gracides dixit: *In die bonorum Eceli, e. r. i. non immemor sis malorum; & in die malorum ne immemor sis bonorum. Memento paupertatis in tempore abundantie, & necessitatem paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculi Dei. Domirus es, & imperas? servare potes. Ope tibi assuunt? Etiamnum mendicare potes. Vires & valetudinem ostentas? Unica te febricula, unica imò guttula secarè potest. Liberi tibi sunt? Vno die omnes extingui possunt. Amici tibi sunt? & amicis, & rebus omnibus una tæ horula, momentum unicum privare potest.*

Tuam igitur animam ad has tentationes præpara, Et animi ut cum mors amicos, aut liberos abstraxerit, dicas ad omnes quod mulier Spartana: *Sciebam me mortales genuisse, Cùm pecunia diffluxerit: Sciebam non semper fore meum, Quod solo usu fuerat meum. Cùm honor exauerit: Sciebam nullam in hac vitâ gloriam æternare.*

Sunt qui rerum ac negotiorum molem velut val-lum ante se objiciant, præsentibus occupati futura nunquam dispiciant. Hos semper putes agere, ut Attalum illum, etiam si parum agant, Secessum his & spirituale otium suades? Respondent, *Non vacat. Ad concionem invitas? Non vacat. Sacræ Confessionis admones? Non vacat. Ad epulum cælestis vocas? Non vacat. Ad Dei tribunal cogitandum hortaris? Non vacat. Æternos ignes meditando ingeris? Hic minime vacat. Ad cælestia contemplanda erigis? Nec tum vacat. Ad mortem prævidendam impellis? Nunquam minus vacat. Viriis, credo, vacabit cùm moriendum erit. Ita miseri nihil futurorum prævident. Quemadmodum magna pars hominum est, quæ navigatura de tempestate non cogitat.*

Cùm vero in tales subitum fulmen irruit, cùm eos inexpectata calamitas premit, hic illi animum abjicere, rebus suis omnibus diffidere, de auxilio desperare, inconsolabiles se præbere. At hoc telum, o bona, prævidendum vobis fuisset, & levius læsi flet.

§. III.

Aunt si quem lupus prior videat, visum ab hæc ferâ hominem obmutescere: idemque fieri lupus, si prior videatur ab homine. Fabulæ locum fecit, quod, uti Cardanus interpretatur, subitus terror aut vocem eripere, aut ravim inducere solet. Hinc illud veteris poëtæ: *— lupi. Marim videre priores. Haud aliter si quem infestus casus, velut lupus, prior*

Exceptio faciens. Optimum est pati quod emendare non possis.

Eccl. c. r. i. v. 17. l. am. c. 18. v. 25. & 26.

Ne presentibus occupati futura nunquam dispiciant.

Et cùm subitum fulmen irruit desperemus.

Cardan. l. 18. de subtil. mibi p. 345. Virgil. Ecl. g. a. p. sine.

prior aspiciat, sic repente obmutescit miser, & animum sibi spemque sinit eripi; quod si prior ipse infelicitatem prævideat, multo eam molliorem sentit. Appositissimè ad rem Seneca: In tanta rerum, inquit, sursum ac deorsum euntium variatione, si non quidam fieri potest, profuturo habes, das in te vires rebus adversis, quas infregit, quisquis prior vidit.

Serò animus ad periculum patientiam post pericula instruitur. Non putavi hoc futurum; nunquam hoc evenitum credidissem. Quare autem non? Quæ sunt divitiæ, quas non egestas, & James, & mendicitas à tergo sequatur? Quæ dignitas; quam non mille macule, & extrema contemptio comitetur? Quod regnum est, cui non parata sit ruina, & proculcatio, & dominus, & carnis ex nec magnis ista intervallis divisa, sed hoc e momentum interest, inter solum & aliena genua. Scito ergo omnem conditionem versabilem est: ita possum, se: & quidquid in vltum incurrit, posse in te quoque incurre.

Socrates ajebat: Sicut ii qui in tranquillo & sereno navigant, parata etiam instrumenta habent, quæ in tempestate sint ului: sic qui in bonâ fortunâ sapiunt, contra adversam auxilia expediunt. Hoc si quis in medullas demiserit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia est, sic aspexerit, tanquam illis liberum & ad se iter sit, multo ante se armabit quam petatur.

Res vulgo nota; Tela prævisa minus ferire, & labores prævisos, ut Gregorius loquitur, tranquillius tolerari. Eiusdem profus sententiæ Hieronymus: Quia vita hæc miserabilis, inquit, diversis quotidie variatur eventibus, tam ad prospera quam adversa iusti animus præparatur, ut quodcumque venerit, liberâ mente sustentetur. Et quæso, mi Christiane, ne putes ad gymnasium Patientiæ te ideo vocatum, ut in pulvillo collocearis, variis solatiis mulcendus. Erras, ô bone, erras gravissimè. Hanc scholam ideo ingressus es, ut fatigeris, ut pugnes, ut lucteris, ut incommodis plurimis exercearis. Ergo præpara animam tuam ad tentationem.

Optima verò hæc in te præparatio est creberrimum cum Deo inter preces colloquium. Huc in ærumnis cursus ac recursus omnis, huc primus omnium gemitus, prima omnium vox huc dirigenda, ad opem de cælo impetrandam. Quò scilicet in calamitate properandum sit, digito monstrant Apolloli. Nam dum inter turbines, & procellas maris sunt, ad Christum vociferantur, Domine salvâ nos: Deus noster, refugium & virtus adjutor in tribulationibus, que invenerunt nos nimis.

Hic Augustinus interpres accedens: Sunt quedam res, fugia, inquit, ubi non est virtus, quò quisque cum fugerit, magis infirmatur, quam confirmetur. Confugis, verbi gratiâ, ad aliquem in seculo magnum, ut facias tibi potentem amicum, refugium tibi videtur (ô refugium ruinosum!) Antea enim tantum cause tue timebas, cum verò ad talem refugeris, & de illo tibi timebis. Multi enim cum ad talia refugia confugissent, cadentibus illis ad quos confugerunt, & ipsi quæsi sunt quos nemo quæreret, si non ad talia confugissent. Non est refugium nostrum tale, sed refugium nostrum virtus est; cum illic confugerimus, firmi erimus.

Hanc ob causam Hebræus rex ingenti spiritu: Ideo, inquit, non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Si à parte nostrâ stet Deus, et si montes configant & in mare præcipitentur, et si cælum terræque miscantur, turbentur & confundantur omnia, pandantur inferi, ruat Orbis; impavidos tamen feriet ruina; non timebimus.

Echinus marinus, sed & Sepia piscis, cum futuras in mari tempestates præsentiant, suarum virium conspectu, scilicet, ne fluctuum impulsu, scopulis illidantur, saxo tenacissimè inhærescunt dum desævierit tempestas.

A Quid hac vitâ turbulentius, quid procellosius? alia ex aliâ tempestas oritur: sæpe

Ferrea stant cælo nubila --- In tantâ maris ventorumque rabie, discamus ab echino & sepiâ, Deo insuperabili, tutissimæ petræ adherescere, ut pro se quisque dicat: Mibi autem ad herere Deo bonum est. Non me inde calamitatum vis ulla, non universi diabolorum exercitus, neque omnes Acherontis machinæ hinc avellent. Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu: Quoniam tu es patientia mea, Domine, Domine spes mea à juventute meâ. Vices, mi Deus, sic partiamur: Ego me meaque cruci non subtraham, tu ad crucem perferendam suffice patientiam. Nam ad veris, fat scio, nos ideo fatigas, ut nostrâ iis patientiam exerceas, & magnam in te fiduciam accendas. Ergo, mi Domine, pone me iuxta te, & cujusvis manus pugnet contra me: tam nullas cruces horreo, nullos hostes formido: quoniam tu es patientia mea.

§. IV.

P Ræmeditatio itaque in adversa clypeus adamantinus est. Omnia Orbis mala nostris vulnerant, si contra hæc, ut Gregorius loquitur, per præscientiæ clypeum munimur.

Sapientis humanis casibus non excipitur, sed erroribus: neque enim illi omnia, ut voluit, cedunt, sed ut cogitavit. Et hoc est quare sapienter nihil contra opinionem dicatur accidere. Quidquid enim impedimentorum potest obijci, id semper providè præmetitur animo. Hunc talem sapius dicentem audias: Navi vigabo, nisi quid aliud incidit: officium adipiscar, nisi quid obstiterit; negotiatio mihi respondebit, nisi quid intervenerit; cras ero conviva, nisi me aliud avocarit; perendie me in palæstrâ exercebo, si tamen bene valero; post annum ædificabo, si tamen vixero. Hoc scilicet semper cogitat, posse aliquid propositis suis resistere.

Hæc mente instructus Zeno philosophus, cum audiret sua omnia mari submersa: Laudo, inquit, tuum factum fortuna; nunc expeditius philosophari me jubes.

Doctè ac sapienter Epictetus submonens: Cuiusque rei, ait, antecedentibus & consequentibus consideratis, sic eam aggreditor. Alioqui cupide quidem eam aggredieris: quippe qui nihil eorum que sequuntur consideras. Postea verò cum aliqua molestia ac difficultates intercesserint, turpiter desistes. Cupio, inquit, vincere Olympia. Considerato antecedentia & consequentia: & sic, si de re tuâ fuerit, rem aggreditor. Est tibi accurato ordine opus: odendum necessario, bellariis abstinendum, exercendum corpus vel invito: idq; horâ præfinitâ, in aestu, in frigore: non bibenda frigida: aliquando ne vinum quidem; denique laniste tanquam medico te tradas oportebit. Deinde in certamine lanari corpus contingit, manum lædi, dislocari iumbos, multum pulvis diglutiiri, flagris cædi, & cum omnibus interdum vinci. His rebus consideratis, si placet, certamen esto. Sin minus, vide ut puerorum more acturus sis, qui nunc pugiles ludunt, nunc gladiatores, nunc tubâ canunt, nunc tragedias agunt, cum ista viderint, admiratiq; fuerint. Sic & tu nunc pugil eris, nunc gladiator, mox philosophus, postea orator, toto autem animo nihil: Sed ut simus, quidquid videtur; imitaberis, subinde aliud ex alio tibi placebit. Visitata verò displicebunt. Nequa enim considerate quidquam aggressus es, neque rem totam explorasti, aut examinasti; sed temerè, & frigidâ cupiditate impulsus. Vigilandum est, laborandum, vincenda sunt quedam cupiditates, à cognatis discendum: oportet à puero contemni, ab obvio derideri: omnibus in rebus deteriori conditione esse, in magistratu, in honore, in iudicio. His consideratis, si lubet, accedito: si his rebus redimere cupis animi tranquillitatem, libertatem, constantiam.

Ps. 72. v. 28

Ps. 70. v. 3.

Iob. c. 17. vers. 3.

Præmeditatio in adversa clypeus adamantinus est.

Sen. l. de Tranquil. c. 11.

* Senfus: Hora spatia hac veris ita possum, se: & quidquid in vltum incurrit, posse in te quoque incurre.

Optima ad afflictionem preparatio est cū Deo inter preces colloquium. Mat. c. 8. vers. 25. Ps. 45. v. 1. invenerunt nos nimis.

Ps. 104. v. 3. Ideo, inquit, non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

Ambros. in Hexam. Athenaus. l. 8. pag. 333.

Scientia
philoso-
phia est,
Prævidere
adversa &
sufferre.

Interrogatus Diogenes, quid in philosophia didicisset? Promptè respondit: Prævidere adversa, & cum advenerint illa, patienter ferre. Non gratis hoc à Diogenè dictum, reipsum comprobavit Anaxagoras. Hic Athenis captus geminos accepit nuntios, sed utrumque triffissimum. Primus, mortem ei decretam denuntiabat. Cui Anaxagoras: Iam pridem, inquit, sententiam tulit natura, tam in me, quam in eos qui me damnant. Alter nuntius filios interisse significabat. Cui philosophus: Scivi equidem liberos meos non esse immortales. Letalia hæc tela erant, sed quia prævisa erant, Anaxagoram vulnerare non poterant.

Hæc Christiana philosophia est: ita Christus suos in Orbis theatrum emittens: *Ecco ego mitto vos*, inquit, *sicut oves in medio luporum: Si me persecuti sunt, & vos persequentur: Tendent vos in concilijs, & in synagogis, flagellabunt vos; ad præfides & ad reges ducemini propter me. Venit hora, ut omnis qui crederit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo. Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.*

Prædixit hæc magister, ut præcogitent ea discipuli. Quemadmodum peregrè ituro præmeditanda sunt, quæ in itinere solent contingere: facta tempestas, viæ fractæ ac difficiles, hospitia egena, caupones fallaces, importuni ac molesti comites, exhaustum inarupium, cælum ambiguum, venti, pluviae, fatigatio, & ejuscemodi complures miseriæ, quæ sanè peregrino tam graves non videbuntur, si possit dicere: *Prævidi hæc omnia*. Improvidè lamentantium voces sunt: *Non expectabam hunc casum: Quis hoc putasset? Sperabam meliora*. Non sunt sapientis hæc querelæ.

Incedendum auditu est quod narrant. Cœnobiarum more positum habuit, ut antequam tiroñem in familiam adscisceret, eum in turrim educeret, diceretque: *Prospecta, quousque licet oculis, & cogita, si ab ultimo tui visus termino crux cruci hæreret, tu tamen tot oculis cruce non obiturus esses, quot tibi etiamnum perferendæ. Vide, mi fili, & futura prospice: Aliud silentio quam voles, fiet. Cum precari siverit, laborandum erit; cum laborare, precandum; cum somnum cogitaveris, vigilare cogeris, cum vigilare malueris, dormitum amandaberis; cum loqui volueris, silentium imperabitur, cum silere placuerit, loqui jubeberis. Nec dissimulo: sæpius præbendum erit os ad malè audiendum: innumeræ te manent reprehensiones, præter continuum corporis afflictationem. Cum putaveris rectè fecisse, & scienter cantasse, pro laude vituperium feres & investitionem. Accusatores sæpius habebis, nec semper veraces; sed nec ad Spirensē Curiam fineris provocare. Ius tuum omne in patientiâ erit. Potes hæc omnia quinquaginta, sexaginta annis, potes hæc omni vitâ tolerare? quod si animum frangere, & reipsum assidue nolis vincere, abi fili mi, abi, nullus tibi locus est in religioſâ domo ac familiâ.*

Candidè prorsus & sapienter. Ecquid rectius gymnasijs sacri discipulis inculcabitur, quam hæc ipsa cohortatio: *Prævidete adversa, quæ vos manent innimera: Potestis seu vultis ferre? Bene est. Non vultis? Abite, exeste ab hoc gymnasio, quod lentulos, Eudymiones, fucos, cessatores somni plenos, laboris fugientes, aut non admittit, aut admissos excludit. Facessat hinc ignavum pecus. Hic labor & Patientia imperant.*

S. V.

ITa quisvis sui status miserias & quidquid futurorum casuum est, prospiciat, ut cum Anaxagorâ possit dicere: *Sciebam hæc, providebam ista, nil novi contigit. Sed pecuniam perdidisti? Fortassis illa me perdidisset, nec illam aliter quam perditurus habuit, &*

utinam cum illâ simul & avaritiam perdidissem. Sed pauper sum? Scio non in paupertate vitium esse; curabo igitur ne sit in paupere.

Sed oculos amisi? Pers innocentia cæcitas est. Sed amicum perdidisti? Alium quæram, & ibi, ubi possum invenire. Amici omnium integerrimi in cælo sunt, delictu & numero quanto volumus.

Sed aliena me invidia premit? Quis obsecro ab hac peste immunis degit? nisi forsan infelicissimus, cui pauci solent invidere. Sed gratiam amisisti? Sciebam ea nihil esse inconstantius, ut quæ momentò evanescat, citius quam ullum aromatis vinum.

Sed morbus me deiecit? Nil miri aut novi hoc, cum ægrotare, qui etiam mori debbit.

Hæc tales cogitationes in futuros casus præmissæ vetant nos in rebus turbidis seivere & furere.

Carnædes magni acuminis philosophus mœrorem omnem & dolorem in rebus magnis inde nasci ajebat, quod inexpectata & improvisa nos tempestas obruat. Ita cocum imperitum nil magis turbat quam adventus conviviarum subitus minimeque expectatus, guis.

Cum nec ignis, nec focus, cum nec carniū, nec oleorum quidquam ad magnum est: hic ille per culinam discursare, caput scabere, ingressos allatrare, sopitum cinere ignem laceffere, culinariam supellestem huc illuc disjicere, fulmina prius quam fercula coquere, convivis pestem & Erisichtonis famem imprecati, sicque inter execrationes manuum adinovere foco. Minus ad hanc tempestatem cocus expavesceret, si eam prævidere posset: Nos possumus, & ejuscemodi procellas prævidendo plurimum mitigare, præsertim si quæ prævidemus, ad divinum Providentiam & Voluntatem referimus.

Beata Felicitas septem liberorum mater, divi Augustini encomiis variè ornata, cū in carcere parturiret maximis doloribus, nec ejulatus posset comprimere, unus aliquis victorum ejulantem illam audiens, acerbo scommate dixit: *Si nec hos quidem dolores, o femina, ferre queas silentio, illos quomodo feres, cum ureris, scaberis, laniaberis. Quæ jati pateris, jocum puta, sequentur seria. Huic Felicitas prudentissimè, & protus Christianè: Iam, inquit, pro me patior, ac tunc in me passurus est Christus. Prout dixit, sic contigit. Nam cum feris objiceretur, nullus ejulatus, sed nec ullos gemitus prodebat. Dixisses ad choreas invitatum ducti, ad è hilari vultu salutabat mortem. Quoniam tu Domine illius eras patientia.*

Ad hunc planè modum pugandum nobis est, & Tri adversis vincendum. Quamprimum tristior nos ventus afflaverit, mox omnis animus ad Deum convolet, seque divina Voluntati quam plenissimè tradat, imò in eam sese penitus immergat; peccasse doleat, à Deo inter adversa non recedere statuat, opè divinam expetat. Cetera omnia, Deo fretus, divinæ committat Providentiæ.

Hoc auget patientiam, hoc reddit imperterritos.

Aristippus, Vitruvio teste, naufragium passus, in latere navigio ad Rhodiorum litus ejectus est. Hic ille solertè circumspiciens, pulverem circino descriptum, & impressas ei mathematicas notas deprehendit, mox ad socios versus: *Bono, inquit, animo estote viri, sperandum optimè, nam & hic vestigia hominum sunt.*

Quotiescunque nos ad Deum precando veritimus, immensæ bonitatis ac potetias signa, nostramque beatitudinem Deo inscriptam legimus. Speremus ergo quam optimè, quantumvis naufragi: nulla nec pecuniæ, nec famæ, sed neque ullius alterius rei jactura æstimetur gravis, cum cælum promittitur.

Quid dolemus obolos perdidisse, cū regna recipiamus? quid mori metuimus, cū in immortalitatem transferamur? Post omnia naufragia in tutissimum deducimur à bono Deo, modò illi reipsam, mut-

Vide mos
& do-
lor in re-
obruat. Ita
cocum imperi-
tum nil magis
turbat quam
adventus con-
viviarum sub-
itus minime-
que expectatus,
guis.

Vitruv. lib.
de Archi-
tectu.

Quia in eo
Beatitudo
nostra in-
scripta est.

Et in tantis
simam
portum
deduci-
mur.

mi Christiane, totum quantum quantum es, offeras. A Acaronite à muribus vexati, ignes aureos fecerunt, eosque obtulerunt Deo, & malo remedium repererunt: sic & Israelita à serpentibus, qui per serpentem æneum valetudinem receperunt: Ita nos profusus hoc ipsum sanat quod vulnerat; calamitas dum premit, ad Deum erigit, modò nos nostris partibus non delinimus, & animam ad tentationem præparemus. Quoniam pius & misericors est Deus, & remittit in die tribulationis peccata; & protector est omnibus exquirentibus se in veritate.

CAPVT VI.

Afflictiones omnes perpetiendas esse cum CONFORMATIONE Humane voluntatis ad diuinam.

Quoniam, vt fertur, in aqua falsa fluitat, in dulci mergitur. Hierosolymus Rex David, inter tot publicas privatæque clades, inter suorum cædes & funera; in tamâ calamitatis varietate velut in salissimis undis supernatabat erecto semper celsoque animo, vir secundum cor Dei, qui seipsum ad omnes nutus diuinos accuratissime formabat. At vero id filius illius Salomon in dulcibus illis delictarum ac voluptatum stagnis, velut ovum mergebatur. Dei Voluntatem Salomon intellexit, sed illi se non conformavit.

In hac tertiâ parte quinque modos quibus aduersa omnia sint perferenda præscripsimus. 1. PATIENTER. 2. HILARITER. 3. CONSTAN- TER. 4. CUM GRATIARVM ACTIONE. 5. CUM PRÆMEDITATIONE. Sextum ac ultimum, sed & utilissimum summæque necessarium addimus: CUM CONFORMATIONE SVÆ VOLVNTATIS AD DIVINAM. Et quamvis hunc humanæ voluntatis cum diuinæ consensum quinque libris Heliorum explicaverimus, eum tamen hic nihilominus, sed breviter summamque confirmabimus, idque convenienter instruendæ patientiæ, non recantaturi iam dicta.

S. I.

Nulla nec Angelorum nec hominum voluntas bona unquam reâque dici poterit, nisi ea cum Voluntate diuinâ consentiat. Atque quò plenior ac sincerior fuerit consensus iste, tamò voluntas melior ac perfectior erit censerida: quò minus integer & sincerus fuerit iste, quem diximus, consensus, tamò deterior & instabilior erit Voluntas humana. Unica Dei Voluntas amovissis est, & regula omnium celo, terræque voluntatum. Nullum usquam VELLE laudandum, quod à VELLE diuino discrepet.

Beatissimus rex David rectos corde sapius commendans: Præterde, inquit, misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Hoc Augustinus, eruditissimus interpres explicans: Quòd sape diximus, ait, illi sunt recti cordes, qui sequuntur in hac vitâ Voluntatem Dei. Voluntas Dei est aliquando ut sanus sis; aliquando ut egrotas. Si quando sanus es, illi est Voluntas Dei: & quando egrotas, amara est Voluntas Dei: Non recto corde es. Quare quid non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curare ad tuam, illa recta est, sed tu es curvis. Voluntas tua, corrigenda est ad illam, non illa curvanda est ad tuam, & rectum habebis cor. Bene est in hoc seculo? Benedicatur Deus, qui consolatur: Laboratur in hoc seculo? Benedicatur Deus, qui emendat & probat. Et eris recto corde, dicens: Benedicam Dominum in omni tempore. Ille igitur solus est rectum habere consensus est, qui vult quod vult Deus.

Hoc unum documentum omnes hac in re præceptiones antecellit, hoc omnium monitorum summa, hoc omnium sacrorum voluminum epitome, hoc omnium virtutum compendium, hoc ærumnarum omnium solatium maximum, hoc supremus est diuini amoris gradus; hoc discipulis crucis jus paradisi transcribit, hoc homines in Angelorum sedes evehit. Hoc unum, suam scilicet diuinæ Voluntati conformare, unice omnibus, & ante omnia discendum. Nam quisquis in patientiæ gymnasio hoc unum didicit, jam panem finem discendi fecit, jam magistri, jam doctoris nomen obtinuit.

Hoc certè præ aliis omnibus iure suo sibi vindicavit diuinæ voluntatis scientissimus rex David. Hic diuinæ hujus scientiæ specimina dedit plurima, tum maximè cum de genere filium Absalonem fugiens, sacerdotès & Arcam iuberet redire, diceretque: Si inuenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi. Non placeo, præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

Et in fugâ impeditissimâ, in lucu maximo, in supremis angustiis, cum jam de regno toto videretur adidum, sibi tamen rex David præsentissimus, & ad unâ unicam Dei Voluntatem, omnemque illius nutum attentissimus, hoc solum vult, quod vult Deus. Redire me vult Deus? Et ego volo. Non vult vt redeam? Nec ego volo. Faciat Dominus quod in oculis suis bonum est, ego præsto sum.

S. II.

Christiani, si vel hoc unum satis capere, si penitissimis animi medullis hoc ipsum imprimere velimus, rem omnem habebimus confectam, nulla nos amplius calamitas, non dico, tanget, sed lædet, nulla opprimet, afflictio, mortalium nemo nocere nobis poterit; inexpugnabiles, insuperabiles solâ Dei voluntate circummuniti stabimus; ruent fortassis res nostræ, pecunia, valetudo, fama? nos stabimus; sed etiam ruant urbes & regna, nos stabimus; ruat Atlas, & Orbis cum illo, nos verò stabimus; ruat cælum ipsum, nos stabimus: amen, quamdiu in nobis steterit hæc ad diuinam voluntatem conformatio.

Hoc Christus proximè sui funeris diem luculentè ad cliuvm Olivarium demonstravit. Nam ubi suam omnem in Patris Voluntatem quam integerrimè transfudit, ipsi jam hostibus, velut agnellum lanionibus se ipsum obtulit mandandum. Ante has preces inæstus, pallidus, pavidus, semianimis, ad horrendæ mortis apparatum contremiscebatur. Post præces, & suâ jam Voluntate ad Patris Voluntatem conformatâ, Surgite, inquit, eamus in amplexus & oscula hostium.

Ad hæc voluntatis humanæ cum diuinâ consensio, ad omnia toleranda promptum, ad omnia peragenda lacertosum, ad omnes hostes superandos animosum, ad superanda omnia invictum & inexpugnabilem reddit, ut quo quis diuinæ Voluntati devotior est, potius hoc fortius omnia & facere, & pati paratus sit. Nec ulla calamitas aut ullus dolor, alias illi voces exprimet, quam istas: Sicut Domino placuit, ita factum est, ita fiat, quoniam ab ipso patientia mea. Hoc illusterrimè Augustinus explicans: Quæ patientia, inquit, inter tanta scandala, nisi quia si id quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus? Venit dolor meus, venit & requies mea. Venit tribulatio mea, venit & purgatio mea. Nihilquid lucet aurum in fornace aurificis? In igni non lucebit, in ornamento lucebit: patienter tamen fornacem, ut purgatum a sordibus veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc stat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum. Illa in cineres vertitur, a sordibus illud excurit. Fornax mundus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio?

Homane voluntatis cum diuinâ conformatio est cunctis virtutum compendium.

2. Reg. c. 17. v. 25. & 26.

Inexpugnabiles reddit.

semper erat declarata.

Et ad omnia toleranda promptus.

Job c. 1. v. 21.

Aug. in Ps. 61. circa med.

facio?

Reg. c. 6. v. 11. Num. c. 21. v. 6. & 9.

Ereli. cap. 2. v. 13.

David rex inter tantas calamitates seipsum ad nutus diuinos formavit; Salomon vero non.

Sextus afflictionis perpetiende modus.

Nulla voluntas bona, quæ diuinæ voluntati non consentit.

2. Reg. c. 1. v. 1.

Aug. tom. 8. in ps. 35. ante psalm.

Ps. 33. v. 1.

facio; ubi me ponit aurifex, tolero. Tabeor ego tolerare, novit ille purgare. Ardeat licet palea ad incendendum me, & quasi consumendum me; illa in cinerem vertitur, ego sordibus carco. *Quare quia Deo subijcietur anima mea.*

En integram humanæ voluntatis cum divinâ con-
spirationem. De hac religiosus ille scriptor verissimè
dixit: Non est sacrificium majus aut Deo gratius, quam in
omni tribulatione sese conformem facere divinæ Voluntatis be-
neplacito.

Encl. Gra-
nata in Du-
os, peccator.
l. 1. part. 2.
p. 22.

DEVS Abrahamo complures se velut mutabilem
exhibuit, perinde si aliud atque aliud modò vellet,
modò nollet, & suismet imperiis contraria imperaret.
Quod idco factum, ut in tam fideli famulo hic talis
cum Dominicâ Voluntate consensus augetur. Ip-
sum Abrahami animum inspicite. Non potuit Deus
toties mandata sua variare, non labores tam molestos
unquam injungere, neque tam acerbè virum illum
exercere, quin Abrahamus semper in omne divini nu-
tus arbitrium versatilis idem vellet, idemque nollet
quod Deus.

§. III.

Differentia inter Patientiæ discipulos maxima est.
Sunt qui ad gymnasium sine pileo veniunt, vertice
nudo, excalceati, sine pallio, quod hominum pauper-
rimi solent; Alii, quibus pedum usus negatus est, ad
hanc scholam ægerrimè non eunt, sed repunt; Alii
pedites quidem veniunt, & honestè vestiti, sed sine
chartâ, sine calamis, sine atramento, sine libris acce-
dunt, ad discendum imperatissimi; Alii hæc qui-
dem habent, sed minerval non habent. Aliis miner-
val non deest, sed ingenium: Sunt denique qui ad Pa-
tientiæ gymnasium equo aut curru vehuntur, ut ma-
gnatum filii solent. His suave est hoc tali compendio
ad scholas accedere.

Qui sunt
primi di-
scipuli.

Primi illi sine pileo, sine calceis, sine pallio, gym-
nasium hoc quidem adeunt, sed etiamnum impatientes
sunt, & necdum didicerunt vel saltem Patientes ad-
versa tolerare: impatientiam suam nec dissimulare
quidem aut tegere norunt; homines sine pileo, & pal-
lio, nimium & virtuosè aperti.

Qui se-
cundi.

Alii ad hanc scholam miserimè perreptant, qui
aliquid quidem patientiæ hausserunt, sed patientes non
essent, nisi esse cogerentur: pecunia illis aut metus ali-
quid patientiæ ostendendum persuadet. Hi sanè nihil
Hilariter sustinent.

Tertij.

Tertij illi ad Patientiæ studium veniunt, sed ab om-
ni scholastica supellecile imparati, velut extempora-
nei auditores, qui unam alteramve horulam attentè
assident: mox discendi tædio victi constantiam
omnem exuunt, deseruntque Lyceum. Istorum mens
vaga & indocilis illud Constantè nequit capere.

Quarti.

At sunt, qui paratiores magistrum docentem audi-
ant, sed minerval non habent. Verissimum in Pa-
tientiæ auditoris minerval seu didactrum est *Gravita-
rum actio* in adversis, hanc discipulorum complures ob-
tarditatem ingenii non percipiunt, sed neque id mul-
tum curant. Videntur hi profectu utcumque constanti
progredi, atque in cæteris disciplinæ gymnasticæ satis
capaces, sed ut ii pro plagis ac suppliciis æquè ac pro
beneficiis Deo gratias agant, hoc certè nondum didi-
cerunt: hos minervalis paupertas impedit.

Quinti.

Verùm aliis minerval forsitan non deesset, sed deest
ingenium, nam difficilia & tristia sine omni *Premedita-
tione* patiuntur. Magnus hic ingenii defectus est, ea
quæ cuius hominum evenire possunt, & solent, non
prævidere, & ignavas voces illas spargere: *Non pu-
taram.*

Sexti.

Alii demum sunt, qui equis aut pilentis, ad hanc pa-
tientiæ scholam eunt redeuntque, homines divinis fa-
voribus opulenti, Atqui hi sunt qui se totos, in rebus

omnibus, præsertim adversis, divinæ Voluntatis ac
Providentiæ penitissimè tradunt. Quæ certè ratione
hoc agunt, ut crucem quidem sentiant, sed facillimè
ferant, ad divinam Voluntatem attentissimi. Hi non
solum Patientes, *Carè, Constantè*, verùm etiam cum
Gratiarum actione, nec sine *Premeditatione*, & quod ca-
put est rei, cum maximâ suæ voluntatis ad divinam
Conformationem adversa omnia ferunt. His semper bene
est, etiam cum est pessimè. Nam curru divinæ Provi-
dentiæ vehuntur securi. Cuius horum in ore semper
est: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit: Dominus sollicitus* *Psalm. 121.*
est mei. Horum optatis respondent omnia; istorum *vers. 1.*
voto cuncta complentur, & ante votum, cum voto- *Psalm. 39.*
rum summa sit, *Velle quod vult Deus.* Malè valent? No- *vers. 18.*
runt hoc divinæ Voluntatis partem esse. Labores,
damna, metus incurrent? Sciunt hæc solere fieri; de-
cerni ista, non acciderent. Tristes amicorum abitus, im-
matura suorum funera spectant? Non nesciunt vitam
& mortem, & omnem vitæ feriem penes divinum ar-
bitrium esse. Ita Deo in omnibus assentiuntur, Deum
ex animo, non quia necesse est, nec coacti, sed volen-
tes sequuntur. Nihil unquam illis incidit quod tristes,
quod malo vultu excipiant, nullum vitæ tributum
conferunt inviti.

Omnia autem ad quæ gemimus, quæ expavesci-
mus, vitæ tributa sunt, quorum nec speranda immuni-
tas est, nec petenda. Hi denique divini arbitratus tam
observantes, faciunt quod citharædus, qui citharæ fi-
des tamdiu tendit, attrahit, remittit, dum assentit: ita
qui suam divinæ Voluntati vult consonare, tamdiu
suam corrigat, impellit, ipseruit, tot ei stimulos subdit,
dum illa se divinæ perfectè subijciat.

Quod Hebræus psalter insigniter secum exigens:
Nonne Deo, inquit, subijcta erit anima mea? *ab ipso enim sa- Psal. 61.*
lutare meum. Sicut Domino placuit, ita factum est: Sic- *vers. 2.*
ut fuerit voluntas in celo, sic fiat. Nonne igitur Deo sub- *1. Machab.*
ijcta erit anima mea? Hebræum idioma: Nonne ad *ca. 3. v. 60.*
Deum silebit anima mea? Perinde si dixisset: In om-
nibus quæ mihi contingunt, religiosissimè sileo, nec
contra quidquam mutio, Voluntate ac decretis divi-
nis contentissimus: Dei est gubernare ac præcipere,
meum obsequi: ita pede securo pergo. Quod si volun-
tatem meam experiri refractariam, tunc illud rogare
instituo, quod ille servorum fidelissimus rogavit: *Ecco* *The. de Rth.*
Pater dilecte, in manibus tuis sum ego, sub virgâ correctionis *Imit. Chr.*
me inclino; percute dorsum meum, & collum meum, ut in- *fil. 3. v. 50.*
curvem ad Voluntatem tuam torquasit. Etenim meam, da mihi su- *num. 6.*
per omnia Voluntatem beneplaciti tui semper inquirere.

§. IV.

Neque hæc humanæ voluntatis cum divinâ Con-
formatio, ulli hominum videri debet difficilis. *Humane*
Quid magis in nostrâ potestate est quàm VELLE, aut *voluntatis*
NOLLE? Et quid cuius promptius, quàm quod mi- *cum divi-*
nimè sumptus est, Annuere, vel Abstinerè? *na confor-*
Alexander Macedonum rex dicere Geometriam *mationem*
cæperat, scituras quàm pusilla terra esset, ex quâ ni- *videt dif-*
nimium occupaverat. Erant illa quæ tradebantur sub- *ficilis,*
tilia, & diligenti intentione discenda, quæ non adeo *facile,*
facile, homo militaris & trans Oceanum cogitationes *facile,*
suas mittens percipere possit. Idcirco discipulus iste: *facile,*
Facilia, inquit, me doce. Cui præceptor: *Ista,* inquit, *inquit,*
omnibus eadem sunt, æquè difficilia.

Pæne hoc idem de humanæ voluntatis ad divinam
Conformationem dixerim: *Ista* omnibus eadem sunt.
Sic *Velle,* sic *Nolle* omnibus æquè facile videri debet. Ad
istud discendum pares sumus, & pauperissimi, & di-
tissimi; sine omni labore, sine ullo sumptu infinita
Velle ac *Nolle* possumus. Imò verò quotidie infinita
& volumus & nolumus: Sed non in eo laus est,
ut plurima velimus, aut nolumus: divinæ Volun-
tati

tati congruenter *Velle aut Nolle*; hoc laudis, hoc Virtutis est.

Palladius
Helen. Epist.
c. 63.
Ruffin. A.
quil. c. 16.

Rem mirissimam narrant Palladius & Ruffinus. Vifus est sibi Paphnutius eos fecisse progressus in via Domini, ut simplici piâque curiositate rogaret Deum, monstraret sibi hominem qui se ratione vivendi exaquaret. Annui Deum, & ei ab Angelo significari iussit, parem illi haberi tibicinem, qui in vico non procul distante tibiis inflandis victum quereret. Obtupuit ad hunc nuntium Paphnutius, & multa putans animo: Idne, aiebat ipse tibi, tor annis, tanto conatu, non plus profeceris, quam ut virtute tibicinem aequas? Et mox iter ingressus, omni studio hunc ipsum virum quaesivit. Inventum studiosissime percontatus est, quod vitæ genus, quas maximè virtutes sectaretur? Ille ad quaestionem tam seriam subridens, & quod res erat fate-ri orsus: Ego, inquit, prius latro, nunc plagiaulus sum. De virtutibus meis, vir optime, frustra quaeris; nullas habeo, quarum & nomen ignoro. Paphnutius urgere hunc sine sciscitando, & animare, dicebat porro si quid bonæ actionis vel intè latrocinia suscepisset. Cui ille: Ah, inquit, hircum mulges; sterilis mihi conscientia est. Ebrietatis & libidinis mancipium fui. Illud unum memini, monialem a nobis captam, cui vitium à focis erat offerendum, à me liberatam, & in proximum pagum deductam esse. Sed & illud memoriam subit, quando aded quaestionibus me premis, & hæc audire collubium est.

Ante annos aliquot liberalis formæ feminam sibi ineratant, & multa lacrymantem reperi. Cùmque fletus causam sciscitaret: Ne næ roges, aiebat illa, mulierum infelicissimam: sed si ancillâ egres, abduc quò lubuerit. Maritus meus, ob grande es alienum, in carcere tantum non agit animam: nec spes libertatis est. Tres filios meos, sed heu non meos amplius creditores sibi rapuerunt mancipia, in debitorum vicem. Ego cùm ad similem fortunam quaeriter, inædiâ & meritis confecta huc profugi, omnis auxilii, sed & consilii inops. His auditis ego, aiebat tibicen, sortem tam indignam miserescens, & id esse divinæ voluntatis ratum, ad nostram specum, agrè spirantem feminam adduxi, ubi jam pænè fugietem animum cibo revocavi. Et quia nescire non potui, Deum divitem esse dominum, profugam in civitatem reduxi, atque pro liberandis tam filiis quam marito pecunie fat multum erogavi.

Tu verò, vir bone, pluribus me quaestionibus ne laesse: hic omnis virtutum mearum cumulus est: vitia mea citius quam virtutes meas recitavero.

Hic Paphnutius altum suspirans: Ego verò, inquit, mi frater, Deo id mihi aperiente, comperi te nihilo inferioriorem nobis esse, qui solitudines habitamus, & corpus summis rigoribus exercemus. En ergo mi optime frater, cùm tanto loco sis apud Deum, quâto vix charissimi, cùmque omnis sanctimonie fons sit, velle sanctum esse, ne quælo te ipsum negligas. Serid volsisse, fecisse est. Hoc unum tibi restat, ut abneges te ipsum, crucem tuam tollas, & sequaris Christum. At ille, perinde si volens: em ac jubentem Deum certaret, tibiis quas manu gerebat abiecit, ad divinæ voluntatis perpendiculum, Paphnutium è vestigio secutus est. Ita triennio caelestem egit aulcedum in terrâ, & celo receptus est.

Hic ego meritò exclamem: Videte, ô discipuli, qui vobis in Patientiae gymnasio plurimam profecisse videmini, videte ne infimi vos vincatis. In gymnasiis certè moris est, ut nonnunquam ex imâ classe puerulus evocetur qui adultum, sed stupidum juvenem turpiter errasse doceat. Pænè hic idem fit. Latrones & tibicines infimæ classis discipuli, altiores illos sed & superiores, aut minus patientes in ruborem dant.

Hic palmam fert, Omnia cum Deo velle, nec quid-

A quam nisi cum eodem nolle. Ille hic litterator, ille utique patientior, ille ceteris omnibus præstantior, cuius voluntas cum Deo conjunctior. Omne tulit punctum, qui suam omnem divinæ Voluntati transcripsit. Fac VELITIS, & Patientiae lauream impetrasti.

§. V.

SED illud colubrinum Cvr in Patientiae gymnasio plurimos turbat. Cur hoc, cur illud Deus? Cui puniunt innocentes, dimittit fontes? Cur tot tamque nefanda scelera permittit? Cur suis austerus, alienis sapissime blandus est? Cur omnia ad suæ voluntatis nutum vult fieri? Ita serpens in Elysiis campis humanæ gentis matrem interrogat: Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis ex omni ligno paradisi?

Serpentium Cvr istud è Patientiae ludo penitus eliminandum est. Magister serid dixerit: Nec nomine ur in vobis. Et Augustinus his serpentibus exactissime respondens: Quare, inquit, percutiunt aliquando fulmina montem, & non percutiunt latronem? Quia forte adhuc latronis conversionem quaerit Deus, & ideo percutitur mons qui non timet, ut mutetur homo qui timet. Aliquando & tu cùm das disciplinam, terram seris ut insans expaveat. Sed dñs mibi: Ecce cecidit innocentiorem, dimittit sceleratorem. Noli mirari: undecumque mors pio bona est. Vnde autem scis illi sceleratiori, si se mutare voluerit, quid pœnarum in occulto servetur? Nomen mallet fulmine in eandè potius interire, quibus in sine dicitur: Ite maledicti in ignem eternum? Opus est, ut innocens sis. Quid enim? Malum est mori naufragio, & bonum est mori febre? Sive inde moriatur, quare qualis sit qui moritur, quò post mortem iurus, non vult mone exiturus. Tu time, & bonus esto, undecumque voluerit, ut exeat hinc, paratum te inveniat.

Quidquid ergo hic accidit (eiusdem Augustini verba sunt) contra voluntatem nostram noveris non accidere nisi bene notende voluntate Dei, de providentia ipsius, de ordine ipsius, de legibus ipsius, et si nos non intelligimus, quid quare fiat, deus hoc providentia ipsius, quia non fit sine causa. Cùm enim ceperimus disputare de operibus Dei: quare hoc, quare illud, & non debuit sic facere, male fecit hoc. Vbi est laus Dei? Perdidisti Alulsa. Omnia sic considera ut placeas Deo, & laudes artificem. Quasi si intrares in officinam forte fabri ferrarii, non auderes reprehendere folles, in quibus, malleos. In officina non audes vituperare fabrum, & audes in hoc mundo Deum? Imperitus reprehendit omnia: Peritior, et si artificem noverit, sicut tamen esse hominem, & ait: Non sine causa hoc loco folles positi sunt; artifex noverit quare, et si, ego non noverit.

Vt igitur amatissimi patris voluntatem obruiis uldis amplexamur, idem Augustinus animos addens, & Eternitatis hereditarias delicias ingerens: Deus autem tuus, inquit, redemptor tuus, dominator tuus, castigator tuus, pater tuus erudit te. Quòd? Ut accipias hereditatem, ubi non esseras patrem, sed hereditatem habes ipsum patrem. Ad hanc spem eruditus, & murmurat? Et si quid tristè acciderit, & non flagellat: deserit blasphemantem, non senties iudicantem: Nonne melius est, ut flagellet te, & recipiat te: quam parcat tibi, & deserat te? Gaudes? agnosce patrem blandientem. Tribularis, agnosce Patrem emendantem. Sive blandiatur, sive emendet, eum erudit cui parat hereditatem.

Porro Deus, eodem Augustino teste, omnium hominum peccata sic ordinat, ut quæ fuerint oblectamenta homini peccanti, sint instrumenta Domino punienti. Non dixit Deus, sicut tenebræ, & factæ sunt tenebræ? & tamen ipsas ordinavit. Ita & peccata Deus, quamvis illa non faciat, ea tamen permittit & ordinat, & sic in omnibus Voluntatem suam exequitur efficacissimè. Nunc jam huc animum omnes, ea quæ loquar, advertite. Res ab ovo, sed brevissimè, deducenda.

Purimos
turbat
colubrinum
Cvr

Gen. 3.
vers. 1.

Ideo eli-
minan-
dum est.

Ephes. 5.
vers. 5.

Aug. 10. 8. in
Eph. 1. 40.
circa me 4.
mibi pag. 711.

Hæc quoq;
bene noten-
tur.

Idem 10. 10.

De Verbis
Dom. ser. 4.

c. 5.

Idem in 10.
7. ante. fud.

Idem 10. 8.

in 1. 5. 4.

mibi pag. 212. post me 4.

Idem in 10.
7. ante. fud.

Idem 10. 8.

in 1. 5. 4.

mibi pag. 212. post me 4.

Idem in 10.
7. ante. fud.

Idem 10. 8.

in 1. 5. 4.

mibi pag. 212. post me 4.

Idem in 10.
7. ante. fud.

Idem 10. 8.

in 1. 5. 4.

mibi pag. 212. post me 4.

Idem in 10.
7. ante. fud.

§. VI.

ANte Orbem conditum, inane fuit merissimum, imò nihil fuit præter Deum Optimum Maximum, qui sine rebus creatis beatissimus, ipse sibi sufficiens, rerum omnium in se ideam ab æterno habuit, habetque, ita perfectam, ut nec jota, nec punctulum (sic loquimur) nec apiculus ullus tam in intellectu divino quam in voluntate desiderari possit. Ad hanc Intellectus ac Voluntatis suæ ideam omnia perfectè condidit, bona omnia, & quidem valde bona. Ea gubernare porro ac conservare non desinit, & momentis singulis universa disponit ordinatissimè.

Gen. c. 1.
v. 31.

Dei bonitas, patientia, & providentia in rebus singulis:

& eius decretum nec potest mutare.

Sap. c. 11.
vers. 21.

Matth. c. 5.
v. 18.

Non excludimus licet in rerum re media; an rationis affectum inducunt & Dei voluntati quam intus gerimus te committit, atque ita divinæ Providentiæ carum conscende; veheris co securus. Sine concessu & veniâ divinæ Voluntatis nec arenula, nec digitulus, nec ulla contra te cogitatio vincula movebit.

Divino nutui in omnibus se subiciendum.

Finem Deus, quem sibi ab æterno præstituit, in rebus semper omnibus assequitur. Et quod infinitè profus potentia ac bonitatis est, minima æquè ac maxima curat, tam singulos quam universos homines providentissimè, nullo nõ puncto temporis regit, & singulorū quoque hominum minutissima quæque sic dirigit amantissimè, ut nihil sit quod non in optimum finem feratur, unica modò voluntas hominis ipsa sibi non incommode, discordando à summâ Voluntate.

Quod Deus ab omni retro Æternitate in suis pugillaribus scripsit, quod facere, quod permittere decrevit, nemo hominum, neque Angelorum ullus mutabit, aut impediet. Omnium animantium pili, omnium montium arenulæ, arborum omnium foliola; avium minimæ, passeruli ac reguli, ipsi aëris atomi; omnium omnino tam Angelorum quam hominum cogitationes & numeratæ sunt, & appensæ.

De quo igitur tu jam conquæsi potes, perinde si Deus ad calamitates tuas parum attentus, te tuaque non satis providè gubernet, aut nimium hostibus tuis permittat, aut in tantâ rerum hominumque turbâ te negligat? Stultissime mortalium, tunc apud te ipsum hæc susurres? Omnia in mensurâ, & numero, & pondere disponit Deus, etiam res tuas, etiam rerum tuarum minutissima quæque.

Vitam tuam retro actam, oro, considera, & dispunge in eâ, quid aliter velis evenisse, simulque observa hoc ipsum à Deo ad ideam suâ accuratissimè relatum, hoc est (ut id probè capias) sicut Deo placuit ab æterno, sic factum est, sic, & deinceps fiet. Iota unum, aut unius apex non præterit, nec in posterum præteribit, dum usquequaque omnia divinæ ideæ conformiter fiant.

Voluntas Dei sanctissima stabit. Quid tu verò tunc profecisti, cum adeo doleges, teque aliòsque frustra turbares? Ecquid jam dolendo & turbando proficies? Obsecro te, ne ad idem saxum iterum impinge, Resignationis affectum induc & Dei Voluntati quam intus gerimus te committit, atque ita divinæ Providentiæ carum conscende; veheris co securus. Sine concessu & veniâ divinæ Voluntatis nec arenula, nec digitulus, nec ulla contra te cogitatio vincula movebit.

Sed sicut præterita meo suavitè, sic & futura, quæso, considera; quidnam eorum in voluntate aut potestate tuâ? Vix quidquid. Sed nec prævidere satis in mentia potes. Dic, qualis erit proxima æstas? Si sterilis & mala sit, sequetur rerum penuria, & pestis. Quid ergo tuū hinc providere & angere juverit? idè in rebus alijs sciendū. Revera nec bona impetras, nec mala præcaves, nisi Deus id velit, cuius idcirco Voluntati tuâ agglutina. Incassum te torques, frustra reluctaris; supervacuo labore struis & ædificas, nisi divina tecum edificet Voluntas; Nihil agis, nihil proficis, nisi velis quod vult Deus.

Hoc igitur age; in omnibus divino nutui te subijce. Et hoc unum, obsecro, apud animum tuum quotidie perpende, quod longè certissimum: Deus ab æterno providit & decrevit, hanc tibi crucem secundum omnes circumstantias loci, temporis, personarum imponere, quam ipse summâ bonitate & sapientiâ tuis viribus admeus est. Hoc solum restat, ut ea velis tibi pro-

desse, proderit autem plurimum, modò tu tuam divinam Voluntati jungas, & accommodes.

Ergo in omni omnino eventu sic ratiocinare: Hoc à Deo est, ergo optimum est. Hæc injuria, hic morbus, hæc inopia, hæc molestia seu miseria ab ipsissimo Deo est, ergo mala mihi esse non potest, nisi mea voluntas à divinâ dissentiat. Cave autem unquam dixeris: Modò hæc, modò illa crux me non premit. Otiosa & inanis querela. Et hanc, & illam crucem, quam sic horres, ideo amplectere, quia vult Deus & hæc, & illa te cruce fatigari. Aut ergo idem velis quod Deus, aut quia ita vis, succumbe ac peri.

§. VII.

Quod verò colubrinum illud Cur quærebat: Cur Deus alienis non rarò tam benignus, suis plerumque tam austerus sit &c. exactè sciendum, hanc Dei Voluntatem æquissimâ esse. Ad versus sanè multa millia hominum ad frugem corriguntur, prosperitate vix ul-

Ioan. Sati- berien. l. 1. Polier. c. 1.

lus. Felicitas Virtutis noverca beatulis suis applaudit ut noceat.

Sunt qui felices sibi visentur, sed suâ tantum opinionione, quæ quoniam falsa est, felicitati parum addiderit, sed miseriæ multum. Siquidem propriam non nosse miseriam miseriæ summam est. Magnus ille Pompejus felicem se credidit. Sed si profundius verum fodiamus, nunquam fuerat, ne tunc quidem cum florentissimò in statu felicissimus haberetur. Exitus monstravit acta. Carnificis gladio caput & sanguinem suum propinare iussus est Pompeius.

tate multa millia hominum ad frugem corriguntur, prosperitate vix ullus.

Polycrates, rex Samiorum, ipsissimus Fortunæ pulvis censebatur, nihil ei in vitâ adversum. Cælum, terra, mare favebant aut serviebant. Omnes conatus ejus placido excipiebantur itinere, spes certum cupitæ rei fructu apprehendebat, vota nuncupabantur simul & solvebantur, velle ac posse in æquo positum erat. Semel dumtaxat vultum contraxit Polycrates brevi tristitiæ salebrâ succussus, cum feliciter placandæ Nemesis, & ne omnis incommodi expers esset, charissimum summique pretij anulu in mare abiecit. Hunc ipsum tamen Continuo recuperavit, capto pisce, qui eum devoraverat. Tandem felicitas omnis in altissimâ cruce expiravit. Nam Polycrates ab Oronte Darii regis Satrapâ in Mycalensis montis vertice cruci affixus, miserabile sed luculentum dedit spectaculum falsissimæ felicitatis.

Herodotus l. 3.

Hæc vana sunt, inquis. Ergo Amanum in alto suspicere, Polycrati geminum, mausolozæ simili, nec minus sublimi exceptum. Divitiis Amanæliu abudabat, uxore & prole copiosâ beatus, amicos plurimos numerabat, ipse Assuerus rex ei amicissimus; omnia Aman ex sententiâ hæebant. Quid tandè? Tantæ felicitatis epilogus fuit patibulum. Hanc ipse sibi domum architectatus est Aman vel invitus. Sic segetem nimia stermit ubertas, & arborum rami onere franguntur, sic magna maris tranquillitas procellarum signum est. Idem in moribus, & vitâ:

Alii: Orontis.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Nivirum Luna nunquam in deliquio est, nisi cum plena est: quo autè ea plenior, hoc à sole remotior; sic & equus quo curatior & pinguior, eo in fessore ferocior, sic & homo plerumque; à Deo alienior, quo felicior.

Hinc Deus olim de gente suâ queritur: Saturnavi eos, & machati sunt. Incrassati sunt, & impinguati, & præterierunt sermones meos pessimè. Vbi felicitas regnat, illic plerumque virtus exulat.

Hier. c. 5. v. 7. & 23.

Ambrosius Mediolanensium præsul, uti Paulinus memorat, ad hominem opulentum è viâ divertit. Hic, ut Ambrosium hospitem suum, non liberali solum mensâ, sed & humanis colloquiis refeceret, prolixiorem ingressus est narrationem: In eâ de seipso affirmavit, nihil se unquam adversi passum; ante vota, supra vota omnia adesse, hoc est, priusquam vellet, & plusquam vellet,

Paul. in vit. in Amb.

vellet, adeoque; quid calamitas sit, se nescire. Exhorruit ad has voces Ambrosius, & mox velut ad subitum negotium avocatus, patrifamilias & beatissimæ illi domini valedixit. Repentinè abitus, causam suis hanc assignavit. Vereri se, ne in domo tam beatâ, & apud hominem, quem adversa nunquam vellicassent, hospitium pessimum elegerit. Quare maturandam illinc fugam, ne forsan subitâ eademque clade cû tali hospite involvantur. Ambrosio non procul inde digresso, una sed in sperata domus ruina inquilinos omnes sepelivit.

Quam ergo nescius longè cum his agit, qui jam procellis variis jactantur, ut quietem ac felicitatem ibi querant, ubi ruina non sunt metuenda. Hic vitam ægimus perpetuis tentationum præliis infestam, periculis semper & multis & gravibus expositi, nec unquam ante exitum securi; quod sine nesciant, sine sciunt, qui felicitatem somniant, æque miseri sunt habendi. Nulla enim cum errore, nulla sine securitate felicitas. Solus ille felix, qui in curru Altissimæ Providentiæ sedens, divina Voluntati se dat ex toto.

Thomas Morus exemplar patientiæ illustrissimum, suam divinæ Voluntati integerrimè subjecit hoc modo. Cùm è legatione transmarinâ reversus, procul domo apud Regem ageret, Augusto mense, pars domus, & omnia illius horrea frumento plena, nescio quâ vicini incuriâ per incendium subitum deflagravit. Hanc cladem conjux generi sui litteris exposuit. Conjugi Morus Anglicè referpsit in hunc modum.

Salus plurima. Domina Aloysia, intelligo horrea nostra & vicinorû aliquot cum omni frumento periisse incendio. Dolenda quidem (quæ Dei Voluntate) frumenti tam copiosi jactura. Quia tamen ita Deo visum est, debemus omnino non solum patienter, sed & libenter hanc Dei manum in nos extentam ferre. Quidquid amissimus, Dominus dedit. Sed quia id nobis iterum ademit, Domini Voluntas fiat. Nunquam super hac re mumuremus, sed æqui bonique consulamus, & Deo magnas gratias agamus, tam in adversis, quàm prosperis. Atque si rectè calculum ponamus, majus Dei beneficium est hoc damnum, quàm ingenium. Quid enim salutis nostræ faciat, Deo magis quàm nobis perspectum est.

Rogo igitur, bono sis animo, & omnem tecum familiam duc ad templum. Deoque gratias age, tam de his quæ nobis donavit, quàm quæ nunc abstulit, & quæ etiam nunc reliquit. Facile Deo est, si ei sic visum, augere nondum abata. Quod si plura velit auferre, sicut Domino placuerit, ita fiat.

Inquiratur etiam, quantam jacturam fecerint vicini, moneanturque, ne ob eam rem contristentur. Non enim committant, ut vicini mei claudibus meis domesticis lædantur; etiam si omnis mea supellex ad unicum usque cochlear diripiatur.

Obsecro, o mea Aloysia, unâ cum liberis nostris, totaque familiâ sis nata in Domino. Hæc omnia, nos omnes in manu Dei sumus. A Dei Voluntate pendemus toti, nec ullum unquam damnum nocere nobis poterit. Vale. Ex aulâ Wodstochii 13. Sept. a. 1529.

O superi! quàm hæc sincera in divinam Voluntatem devotio! quàm hæc verè cordati viri epistola est! Hic patrifamilias in gymnasio Patientiæ profecit, hic vir hic est, qui tantam jacturæ molem, per integram cum Voluntate Dei Conformitatem, suaviter portavit. En struthiocamelum, qui ferrum potuit, & glutire, & concoquere. Horrea illius æserunt, non animus. Hunc patientiâ munitum servavit integrum.

Et videte, quâ ratione hanc cladem, perinde ut Jobi ærumnas, liberalissimus Deus multiplici fenore pefarit. Mense Septembri tristissimum nuntium accepit Morus; Octobri proximo regni Anglicani Cancellarius pronuntiatus est. Nec novâ tantum dignitate, sed

& cælibus novis est auctus. Vnde non vetera solum horrea restaurari, sed & veteribus nova, potuerant adjungi. Hic Dei mos est; Deducit ad inferos, & reducit.

Anglorum Cancellario Principe Hispanum, Franciscum Borgiam tertium in Societate Jesu Præpositum Generalem adstituo. Iter fecit Borgias Septimam, ubi Societatis tirocinium erat; Nox præcipitans euntem in itinere deprehendit. Plurima nix cælo labebatur, ventus perfrigidus urebat & confundebat vias, tenebræ iter omne subducebant.

Tandem per nives ac tenebras eluctatus, nocte adultâ, quod destinaret, pervenit. Necdum tamen injurias cæli effugere licuit. Cùm jam ad Collegiû stare, focii omnes primo sopore mersi altius dormiebant. Pulsavit fores iterum, iterumque ac sæpius; nemo respondit. Non sopiti tantum, sed mortui videbantur incolæ. His illud accessit incommodi, quod à portâ longius abesset domus. Interim venti flare & fatigatum percellere, fames pabulum postulare, nives optimum Patrem operire, & totum cæcidatum facere. Post diuturnas moras tandem aliquando expergesti tirones, & reseratæ fores. Intromissus, tantum abest, ut vel leviori vultu, aut asperioribus dictis moras castigari, ut plenus hilaritate gratulari sibi de hoc videretur. Stabant focii, & erubescabant tam altam somnolentiam; itaque multis deprecabantur quod optimû parentem in tantâ intemperie cæli pro foribus stantem tamdiu desitisset. At Borgias licet exanimatus pænè frigore, sereno nihilominus & placido vultu: Non est filii, ait, quod meas vices doleris. Dum expectarem, hæc mea fuit cogitatio: Quemadmodum princeps quispiam voluptatem capit, eum leonem similemve feram in arena stimulis ac venatu agitari cernit, ita delectatur Deus, dum me feris nihilo meliorem, mollibus petivivum velleribus, quæ me non lædant, sed urgeant, atque impellant. Hæc mihi evenire Dei providentiæ, Voluntas Dei fuit. Velimus & nos quod vult Deus; & gaudeamus, eum suum illi in nos favorem explicat, licet rigidiorè paullulum experimento.

Hoc virum sapit, hoc mitigat adversa, voluntatem suam divinæ tam non contradicentem, tam conformem, tam obsequentem adjungere.

Sed Gandesium duci, Ser. principem Magdalenam Neoburgicam jungo, ut quod recentioribus, eodem etiam efficacioribus impellamur exemplis. Laudatissima hæc princeps, alibi a nobis uberius laudanda, S. mi Electoris Maximiliani soror, S. mi Ducis Wolfgangi Gulielmi Neoburgici conjux, diem suum obiit anno 1628 die 25. Septembris. Hæc, inquam, lectissima herois, in omnium quidem virtutum actionibus constanter suam industriam exercuit; imprimis verò illuc animum intendit, ut voluntatem suam cum divinâ quàm arctissimè conjungeret. Adversa omnia, quæ quotidie plurima occurrabant, à divinâ manu tanquam præcipui favoris argumenta promptè accipiebat, & ad casus omnes Dei causâ fortiter perferendos invictâ se præstabat. Quo in studio, exercitatione continuâ eò denique mentè adiecit, ut postremis quatuor annis, quibus ad hujusce virtutis apicem feliciter contendit, uno sæpe die amplius centies voluntatem suam cum divinâ conformasse in codicillis ejus repertû sit.

Nimirum ad Dei Voluntatem vivere, hæc verademum est vita; quod aliter vivitur, mors est. De quo eleganter Augustinus: Contulerunt, inquit, cum Apostolo quidam philosophorum Epicureorum secundum carnem vi-
res, & Stoicorum quidam secundum animam viventes; con-
tulit cum illis secundum Deum vivens. Dicebat Epicureus, Mihi frui carne, bonum est. Dicebat Stoicus, Mihi frui meâ mente, bonum est. Dicebat Apostolus, Mihi autem ad hære-
Deo, bonum est. Errat Epicureus; fallitur Stoicus; non errat Christianus, qui Deo divinæque Voluntati ad-
hæret.

Andreas Schott, l. 2. v. 12. Sic fecit Franciscus Borgias.

Et Magdalena Neoburgica.

Aug. 10. 10. serm. 13. de verbis Apo-
stoli circa meâ.

Thomas Morus suâ divinæ voluntati subjecit:

Omnia hæc Christiano, nota, nota.

heret. Tunc enim recte vivit anima, si non secundum carnem, nec secundum seipsam, sed secundum Voluntatem divinam vivat. Sicut enim anima carnis, ita Deus animae vita est.

§. VIII.

Quin ergo hanc unam, omnium optimam, sanctissimamque Dei Voluntatem amplexu arcto stringimus, quin ad eam ultro ire, quam raptari malimus? Quis nostram voluntatem omnem in hac una constitutumus, ad agendum, atque patiendum, quidquid nos Deus agere, ac pati voluerit.

Quis verus Patientiae discipulus.

Is demum verus Patientiae discipulus, is verè patientis est, qui in omnibus, quae patitur, hoc unum vel millies ingeminat: Solius Dei velle volo. Novit Deus quid publicè privatimque tã gloriae suae quam salutis nostrae expediat. Ego verò cum id ignorem, quid rectius spero vel metuo, quid sanctius delecto vel gaudeo, nisi de tuâ, mi Deus, Voluntate, ejusque sanctissimis decretis? Quidquid eveniat, caelum ac terra misceantur, sursum deorsum res eant, turbentur ac confundantur omnia, nihil fiet (certissimus sum) & nec capillus quidem è capite, nec arenula vel lapillus è monte defluet, sine tuâ providentiâ. Non est ergo quod de ulla re, ullòve homine conquirar, Tua Voluntas fiet, mi Deus, in ò & mea, quam toties transmūtavi tuâ.

Hic oro te, Lector, ne pigeat legere, aut etiam lecta relegere, quae tam in Helioropio toto, praesertim libro quinto, capite ultimo summatur, quam quae in Aeternitatis Prodrómo, Capite secundo, paragrapho 28. & Capite tertio, paragrapho 47. & 49. tradimus, ubi hanc humanae voluntatis cum divinâ confessione cum curâ explicamus. Quâ porro ratione in adversis firmada & epigenda sit ad Deum fiducia, Helioropii libro 5. capite tertio docemus, quae hic non videntur recantanda.

Sed verbo transigamus. Si hanc doctrinam, ò Christiani, aut non capiat, aut, quod verius, nolitis capere, in gymnasio Patientiae tempus frustra teritis, quem imitamine, nunquam assequemini; nullus est profectus, verster, nihil agitis, semper discentes, & nunquam ad scientiam venit atis pervenientes.

2. Tim. c. 3. vers. 7.

Aut ergo voluntatem vestram conformate curâ divinâ (nudis verbis dicendum) aut gymnasio hoc excludemini, velut indoctiles, nullius frugis, nec ullius spei discipuli. Quod si hoc unum documentum probè condiscitis, nunquam non beati eritis, etiam inter res afflictissimas. Aeternae Veritatis vox est: Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrinâ. Qui cumque enim fecerit Voluntatem Patris mei qui in caelis est; ipse meus frater, & soror, & mater est.

Joan. c. 7. vers. 17. Marc. c. 12. vers. 50. & Marc. c. 3. vers. 35.

§. IX.

EPILOGVS

Dictorum omnium.

Quod de humanâ voluntate ad divinam in adversis maximè conformandâ diximus, id Augustinus illustrissimè confirmat, ubi de improbis tolerantis differens: Hinc misce, inquit, quemadmodum miscebis cum dicit, quia Deus hoc vult, ideo fiorent mali. Parcere vult malis; ad poenitentiam adducit eos quibus parcat, sed illi non corriguntur. Novit ille quemodo de illis judicet. Immitis est autem homo, cum vult contradicere aut bonitati Domini, aut patientiae, aut potestati, aut justitiae a iudicis.

Qui sunt recto corde. Qui discunt.

Qui ergo sunt recto corde? Qui hoc vult quod Deus vult; Deus parcat peccatoribus, tu vis ut jam perdat peccatores. Discite ergo cordis es, & pravae voluntatis, quando aliud vis, aliud vult Deus. Vult autè Deus parcere malis; tu non vis parci. Patientis est Deus peccatoribus, tu non vis tolerare peccatores. Sed ut dicere ceperam, aliud vis tu, aliud vult Deus. Converte cor tuum, & dirige ad Deum, quia & Dominus infirmis compassus est. Vidit in corpore suo, id est, in Ecclesiâ suâ infirmos, qui primo

voluntatem suam sequi tentant: sed cum vident voluntatem Dei aliam esse, dirigunt se & cor suum ad suscipiendam & sequendam voluntatem Dei.

Igitur ne voluntatem Dei velis torquere ad voluntatem tuam, sed tuam corrigere ad voluntatem Dei. Voluntas Dei est ut regula incommutabilis. Quamdiu integra est regula, habes quò te convertas, & corrigas pravitatem tuam, habes unda corrigas quod in te tortum est.

Quid autè volunt homines? Parum est, quia voluntatè suam tortuosam habent, etiam voluntatè Dei tortuosam facere secundum cor suum, ut hoc faciat Deus quod ipsi volunt, cum ipsi hoc debeant facere, quod Deus vult. Haec Augustinus.

Obsecro vos, mortales, an non tandem aliquando hanc doctrinam de vestrà voluntate ad divinam conformandâ capitis? quam prisca Patres quam sacri codices tantis clamoribus inculcant. Etiamnum nostri sensus ac cerebri pervicaces sumus, & nolimus quod vult Deus, aut volumus quod Deus non vult? Quae patimur, ea nos pati vult Deus (nil certius) idque vult in nostrum bonum, favore singulari. Hos ego favores, inquis, non ambio. O te, paenè dixerim, non hominem, sed ignarum caeli pecus? Quae te, circumspice, quanti etiam è magnatibus labores ambiant, modò ipsi honores & opes nesciunt. Cum impetrant quod ambiebant, id maximi favoris argumentum habent. Et tu per brevissimos labores ad ferias atque delicias transiturus aeternas, velut bubalus cornu feris, & restitas? Audi rem miram, & testatissimâ fide comprobata, quam Leontius Neapoleos Cyprorum episcopus hunc in modum commemorat:

Leontius Neap. Cyprorum episcopus in vita S. Ioan. Es leontium 25. 1010.

Ioanni Alexandrino Patriarchae viro sanctissimo unus aliquis civium (Philochristum vocat Leontius) septem auri libras & dimidiam in egenorum stipem offerens: Plus auri, & ebat, mihi non est. Hoc autem unum, Pater sancte, à te postulo, idque unice, ut filium meum absentem tuis precibus Deo commendes. Modò illum salvum & in eolumem recipiam, & quidquid hoc auri est, bene impensum dicam.

Ut autem constaret, quam miserè peteret, poplite treberimè submissio ante praesulem sese identidem inclinavit, tantò efficacius, ut putabat, impetraturus, quanto submissius petisset. Habebat autè filium quindecim annorum, eumque unigenam, quem in navi ex Africâ sperabat reducem. Atque hinc Ioanni Patriarchae quam commendatissimum cupiebat. Admisit aurum, & unâ preces Patriarchae, miratuloque est animum tam generosum, qui posset spernere tam multum auri. Ita optimè ille precatus, atque ut Leontius loquitur, oravit ei in facie multum, & sic eum dimisit. Neque verò distulit preces fundere pro eo, qui illas tam ardentè expetisset. Mox igitur oratorum ingressus, auro subitus sacram mensam reposito, rem divinam fecit: Deum verò, quò facturum se promiserat, quantis potuit precibus rogavit, filium parenti salvum unâ cum navi listeret. Necdum dies triginta abierant ab iis precibus, & filius liberalissimi civis illius mortuus est; onusta pavis naufragio perit. Tertio die à morte filij, adeft tristissimus nuntius, qui & filium obiisse, & navigium unâ cum mercibus omnibus periisse, solos homines, yacuumque scapham evasisse, cum fide exponit: Heu patris dolorem multiplicem, immensum! Aurum expendit, filium amisit, navem quam expectarat, non recepit. En pietatis praemium, luctus ingens, & vix ullius solatii capax. Nam illud regij palatae de afflictissimo hoc parente verè tunc dici potuit: Nisi quia Dominus adjuvit illum, paulò minus habitasset in inferno anima illius. Ad concutiendum virile pectus videri potuisset sufficere navis interitus: accessit insuper immaturus filij obitus, Heu geminum letale vulnus! quorum alterutrum dat mortis intulisset.

Leont. personam facit Synaxim.

Vbi haec omnia Ioanni Patriarchae sunt narrata, optimus

optimus Antistes pænè plus doloris hausit, quam is quem ex destinato petiit tam seua calamitas. Hinc dubius quid ageret; in pensissimè Deum obsecravit, solatii aliquid parenti mœstissimo impertiretur. Nam virtum adeo undique afflictum ad se accessere non sustinuit. Misit tamen hominem prudentem, qui suo nomine hæc illi diceret: Cave animum despondeas, vir optime, cave Deum ullius in clementiæ accessus. E-rigere in altum, & delicias æternitatis prospice: *Momentaneam & leve tribulationis nostræ, æternam gloriae pondus operatur in nobis.* Quæcunque in terrâ fiunt, æquissimo Dei iudicio fiunt. Nec ullum tam grande malum aut supplicium est, quod non in nostrum cedat bonum, si vincamus illud patiendo. Deus providentissimus Pater ab æterno non tantum præsciit, sed & decrevit quod maxime nobis expediret. Nos velut infantes daemnorum nostrorum ignari sæpe nobis noxia postulamus. Quapropter fide Deo, in cuius manu & navis tua, & filius tuus est.

Pia profusus, & è solido petita consolatio: sed animum tam letaliter faucium hæc verba vix penetrarunt. Ergo cum humanum deesset, divinum adfuit auxilium. Sequenti nocte afflictissimo huic civi visus est in somnis ad stare Ioannes Patriarcha, & hæc dicere: Quid angeris, frater, & cur morore dissolveris? An non rogasti me, peterem à Deo, ut salvum haberes filium? En, salvus est. Crede mihi, si vixisset superstes, perisset. De navi tuâ hoc scito. Nisi tibi Deum elemosyna tam liberali conciliasset, illa cum omnibus, qui ea vebantur, fuisset fluctibus hausta, inter quos & fratrem tuum jam mare sepeliisset, quem tamen flositem recepisti. Surge igitur, & Deo gratias age, de filio jam salvo, & fratre insuper recepto.

Ab hoc somnio Philochristus cuigilans, jam multò quam ante erectior, merorem pænè omnem detersum sensit, & mox ad Patriarcham accurrens, ad genua illius accidit, & narravit quæ sibi per proximam noctem species fuisset visa, quantumque solatii verbis affulus. Inde jam, inquebat gratias ago benignissimo Deo, qui nostro nos bono exercet, nec minus patrem agit, cum pœnis afficit, quam cum solatiis. Mox Patriarcha in has ipsas voces erumpens: Gloria tibi, o benignissime, o misericordissime Deus, qui tuorum preces non spernis. Et ad civem conversus: Nequamquam, inquit, id meis orationibus adscribas, sed divina bonitati, tuæque fidei.

Dicamus, o modicæ fidei mortales, Deo fidere, in rebus arctis & afflictis animum non abicere: discamus adversa non Patienter solum, sed & hilariter, & cum Gratarum actione perferre. Quid trepidamus aut tergiversamur? Inaniter & frustra. Hæc animo confict sententia hoc nobis deliberatissimum sit, Pati plurima. In eam rem animum ad hæc talia Preparemus, & sua Patientiam comitetur Constantia; voluntatem nostram, in omnibus omnino rebus maximis minimis cum divina conformemus.

Pius V. Põtifex gravissimos eosque diuturnos calculi dolore patientissimè ferens, sæpius auditus est dicere: Domine, adde ad dolorem, modò addas ad patientiam. Sequamur præcuntis vocem, & licet animi corporique undique malè sit, fidentissimè tamen dicamus: Domine Iesu, auge ægrimoniam, auge; modò augeas & patientiam.

Haud aliter Franciscus Xaverius, ille Indorum & Japonum ecclesiastes, qui patiendi tam avidus fuit, ut in ipsis incommodis & periculis enixè Deum precaretur, ne his malis eriperetur, nisi ad majora mala divinæ gloriæ causâ referendus. Cùmque etiamnum Romæ in valetudinario ageret, & magnos sibi labores, inopiam, famem, sitim, egestatem, æstum, frigus, vexationes, pericula, proditones, terrâ marique Christi-

sti causâ subeunda cognosset, ardenti spiritu succlamavit: *Etiã amplius, Domine, etiã amplius.* Nam eâ in Deum fiducia ferebatur, ut certus crederet, ab eo qui desiderium illud suggessisset, vires etiam ad perferenda omnia sufficiendas. Hinc animosissimæ voces illæ: *Etiã amplius, Domine, etiã amplius da, quod patiar.*

Audeamus obsecro, Christiani, audeamus & nos aliquid cæli dignum, & cum in ærumnis erimus, exclamemus & nos cum beato viro: *Etiã amplius, Domine Iesu, etiã amplius.* Auge dolores, augebis etiam, nil diffidimus patientiam.

Sed finio hanc omnem de Patientiâ sermionem cum beato Melithone martyre, qui inter quadraginta Christianos heroes natu minimus, virilis tamen constantiæ nobilissimum dedit specimen. Mater illius virago verè Christiana, cum filium cerneret jam fractis curibus vix animam trahentem, animosissimè illum sic cohortata est: *Fili paullisper sustine, ecce Christus ad januam adest, auxilium allaturus & præmium: paullisper, mi fili. Sustinuit, & hortatu matris accensus generosè mortem obiit.*

Idem nos vocibus compellat optima mater Patientia: *Filii sustinete paullisper, auxiliator adstat Christus, & jam præmium commonstrat. Dolor omnis momento finietur. Æternitas beatissima in proximo est. Respiciete tot beatorum agmina: omnes illi levi temporis impensâ invenerunt quomodo immortales fierent; ad immortalitatem patiando & moriendo venerunt.*

Quid ergo resistimus, & pati horremus? Ad contemnendam omnium malorum potestiam animus patientiâ pervenit. Si non vis pati, reculas coronari. *Non est vita, inquit Chrysoctomus, sine miseriâ. Sed quantum tribulationes intenduntur, tantum & retributiones ampliabuntur.*

Laboribus & doloribus cælum emitur. Verus illud non ignoramus: *Labor est ante cibum.* Ita Suidas meromax Cyri milites absque sudore ad prandium non venisse, quo & suavius cibum caperent, & rectius valerent. Et nobis epulum cæleste inter lusus & otia obtinget?

Et quæso, ut æternam illam & immortalem vitam discamus nosse, hanc mortalem prius probè noverimus. Quid nobis blâda proponimus, quid suavia pollicemur? in exilio sumus, in eremo degimus. Hic aliter non vivitur, quam inter innumera incômoda. Si malè fers, magna onera; si bene, magna solatia.

Sicut immortalis homo, inquit Chrysoctomus, non potest inveniri, ita nec absque tristitiâ. Sed in solatium addens: *Cum rebus, ait, adversis premimur, gaudeamus; hoc enim est peccatorum expiatio. Nullus athleta generosus in stadio balnea querit, aut mensam cibis & vino redundantem. Hoc non est athleta, sed delicati. Athleta namque pugnat pulvere, oleo, solis ardore, sudore largo, tribulatione & angustia. Hoc est certaminis tempus & pugna: igitur & vulnere, & cordis, & doloris. In acie militem, in tempestate gubernatorem, in stadio cursorem, in arenâ pugilem noscas.*

Omnem nos vitam certamen esse putemus, nec unquam remissionem quaramus, & nunquam in tribulationibus inustitiam nos pati arbitramur. *Pædagogus noster tribulatio est. Nec tribulari malum, sed malum est peccare. Peccavit, non qui malè passus est, sed qui malè fecit.*

Imò quod explicatissimè idem Chrysoctomus affirmat: *Pati pro Christo gratuitum munus est, ac maioris admirationis, quam sit revera mortuos excitare, & signa miranda patrare. Nam illic quidem flebitor sum, inquit, hic vero delibitor habeo Christum. Christianum verò & in hoc ab infidelibus differre oportet, ut omnia generosè ferat: & velut altus se humanorum malorum impetu superiorem exhibeat: Sicut præ petram statutus est fidelis: propterea & undarum ictibus inexpugnabilis est.*

1. Cor. c. 4. v. 17.

Scrius do. 2. die 9. Martii de SS. 40. Martyribus ad urbem Sebastæ occisis.

Chryso. to. 5. hom. 5. & homil. 66. post insitiu.

Suidas voce andævari, mibi p. 82.

Chryso. to. 5. homil. 67. med. mibi 363. & prius 361.

Idem eodem com. ho. 62.

Chryso. to. 4. in cap. 1. ad Philep. homil. 4. mibi p. 1031. Et tom. 5. hom. 2. de imaginem subvers. ante med.

Dominicus Tempesta, mibi p. 410.

Philip. c. 1. vers. 29.

Ideo hoc ipsum Paulus uti gratiam singularem & grande munus praedicans: Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini. Neque enim electi sunt, ut Gregorius loquitur, in hac vita promissis gaudia delectationis, sed amaritudinem tribulationis, ut medicina more per amarum poculum ad dulcedinem aeternae salutis redeant.

Matt. c. 10. vers. 38.

Sed quid opus hic testibus? Vox Domini est, & aeternae veritatis oraculum: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Nulla hic venia, nulla exceptio, aut prerogativa, privilegium nullum: Indignus est Christo, qui abjecta cruce non sequitur Christum. Crux enim gravissima patienter accipienda. Christo charissimi, ipsa mater Christi, Christus ipse non aliis vixerunt legibus.

Judith. c. 8. vers. 14.

Tam olim integerrima vidua Judith eleganti profus publicae oratione patientiam commendans: Illi autem, inquit, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini,

mi, & impatientiam suam, & improprium murmurationis suae contra Deum protulerunt, exterminati sunt: Expectemus ergo humiles consolationem ejus, quia tentati sumus patres nostri, ut probentur, si vere colerent Deum suum. Quomodo pater nosse Abraham testis est, & per multas tribulationes probatus. Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moses: & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles.

Quid oblectamur amplius? Omnes sic transferunt, Omnes, Omnes, quicumque placuerunt Deo. Nemo probatus & fidelis censendus, quoniam haec afflictionis & patientiae nota non insignit.

Verissimum Judithae stat oraculum: Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles. Hoc pro Christo pati, hoc vincere est cum Christo. Haec regia ad caelum via est; aspera quidem & angusta, sed tuta. Sustineamus paullisper; nec certantibus decrit auxilium, nec praemium vincantibus.

R H E T O R I C A

C A E L E S T I S.

L I B E R P R I M U S.

C A P V T I.

Rhetorica Caelestis quid sit, & quam ea lucrosa, utilis, ac potens.

Luc. c. 21. vers. 15.

OLLICITATIONE ditissima Christus suos erigens: Ego, inquit, dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri. Geminum propositum, Oris & Sapientiae; Rethoricae & Theologiae. Non est, quod trepidetis, inquit Servator, o mei discipuli: Et si Academiae non obieritis ad discendam Theologiam, Scholae scientias guttatim & non sine laboriosa mora infundam. Sed forsitan quis vestrum idem cum Mose Objiciet querelae: Non sum eloquens ab heri & nudius tertius. Absit omnis sollicitudo: Ego dabo vobis os, Nec ista quidem gratia vobis negabitur: poterit efferre lingua, quod intellectus conceperit. Ita & Rhetoricam & Theologiam momento sine minervali discetis.

Geminum a Deo promissum: Oris & Sapientiae

Exod. c. 4. v. 10.

Videte & audite piscatorem Petrum, repente factum Rhetorem & Theologum, ardentissime concionantem. Ore profecto a Sapientia pollebat igneus hic concionator. Videte Alexandrinam Virginem Catharinam & Oris pariter & Sapientiae divitem, quae quinquaginta doctissimos viros ea verborum vi strinxit, ut juratis Decorum simulachris, pro CHRISTO mortem sanctissimae conjugatione tulerint. Ignea profusus fuerit, necesse est haec facundia, & invicta Sapientia, quae tot ac tantis persuasit, non Christum tantummodo profiteri, sed & pro Christo mori.

S. Petrus Rhetor & Theologus.

Stant promissa Christi: Non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii gregis Christiani. Nimirum aeterna Sapientia os mutorum aperit, & linguas infantium facit disertas. Neminem ab hac schola provectior aetas aut ingenii tarditas excludit. Serio quisquis discere voluit, jam didicit. Quid ergo discendum? Rhetorica. Nimirum prius os instruamus, quam acqui-

ramus sapientiam: prius loqui quam sapere discamus. Quae autem haec Rhetorica est? non Tullii, non Aristotelis, non Quintiliani, sed Spiritus sancti. Caelestis haec Rhetorica non est ars scite declamandi, sed recte orandi. Cur autem ab omnibus haec discenda sit, jam explicabimus.

S. I.

ARTES scientiaeque omnes jacebunt tenebris sepulta, nunquam satis emerfurae, si desit, quae in lucem eas educat, Rhetorica. Cassiodori sensu, quid quid in alia doctrina concipitur, ab ista sub decore in lucem profertur. Dicitur experientia confirmat, Philosophus, Iurisperitus, Theologus publice dicitur, aut suam ipse Rhetoricam expromit, aut orationem ab alio emendicatam adfert, & alienis plumis triumphat cornicula. Doctrinae aliquid habet, sed nihil eloquentiae, qua doctrinam commendat. Sapientia absconsa, inquit Siraides, & thesaurus invisus; quae utilis in utriusque? Magnum gloriae & virtutis instrumentum facundia, qua perite uti si noris, in lucem dabis maximo fructu quidquid habueris absconditae sapientiae. At verus Orator, nisi bonus esse non potest. Quod ut verum esse intelligas, memineris duarum definitionum, quarum altera Catonis, Ciceronis est altera. Ille Orator, inquit, est vir bonus, dicendi peritus. Ille autem: Nihil est, inquit, aliud eloquentia, nisi copiose loquens sapientia. Qui ergo nomen Oratoris, & veram eloquentiae laudem desiderat, primum Sapientiae studeat, & Virtuti.

Artes & scientias emittit Rhetorica.

Eccles. 10. vers. 31.

Rhetores & Oratores fuerunt viri sanctissimi. Anno a pariente Virgine ducentesimo quinquagesimo, Valeriani & Galieni Imperatorum aeo, Cyprianus Carthaginiensis, vir eloquentissimus juxta & sanctissimus, soluta & ligata oratione plurima scripsit. Augustinus Tagaste natus, omnium praeceptorum Patrum decus & gemma singularis, Rhetoricam Carthagine, Mediolani ac Romae docuit. Hic laudis aliquid simul & vituperii miscendum, Augustinus, quod ipse de se asserit, sacra Biblia cepit legere, sed non sine navea jaceatis, ut putabat, & abjectae dictionis, cui Tulliana & Tertulliana dignitas longe praerferenda videba-

Aug. 1.3. Confess. c. 4.